

HARLES by the grace of
God King of England, Scot-
land, France, & Ireland, Defe-
der of the Faith, &c. To all
and singular Schoolemasters
and Teachers of Grammar,
within this our Realme of England and other
Dominions greeting. Whereas our late an-
cestour offianious memorie, *King Henry the*
Eight, among sundrie and manifold his great
and weightie affaires appertaining to his
Regall authoritie & office, did not, forget, ne
neglect, the good and vertuous education of
the tender youth of this sayd Realme, but ha-
uing a fervent zeale, both towards the godly
bringing vp of the sayd youth, and also a spe-
cial regard that they might attaine the iudi-
ments of the Latine tongue with more facilitie
than aforetime, and for avoiding of diuersitie
& tediousnesse in teaching, did cause one vni-
forming Grammar to be set forth, commanding all
Schoolemasters & Teachers, within this sayd
Realme, to teach, vse, and exercise the same:
We now setting before our eyes the godly

act

act & example of this our famous ancestour in
this behalfe, the same also not vnconfirmed by
his royall progenie our late deere brother and
sisters, *King Edward, Queene Marie, & Queene
Elizabeth*: & also cōsidering that by the lear-
ned youth of this said Realme, infinite and
singular commodities tend towards the Com-
mō wealth of the same, haue thought good, by
our speciall authoritie, to approue and rati-
fie that worthie act of our sayd famous an-
cestour cōcerning the premisses. Willing there-
fore, and streightly charging and comman-
ding all & singuler Schoolemasters, to whom
the charge and teaching of Grammar within
this our Realme and Dominions doth apper-
teine, not to teach youth and Scholars with
any other Grammar, than with this *English In-
troduction* hereafter ensuing, and the *Latine
Grammar* annexed to the same, being of the
only printing of our welbeloued sub-
iect *Bonham Norton* or his Deputies, ap-
pointed by vs to the same office; vpon paine of
our indignation, and as you will answer to the
contrary. And enclauiouring our selues to-
wards the fruitfull bringing vp of your Scho-
lars in good literature & vertuous conditiōs,
you shall deserue of Almightye God condigne
reward, and of vs worthie commendations for
the same.

God saue the King.

To the Reader.

I exhort euerie man to the learning of Grammar that intendeth to attaine to the vnderstanding of the tongue wherein is contained a great treasure of wisdom & knowledge it would seeme much vaine, and little needfull: for somuch as it is knowne, that nothing can surely be ended, whose beginning is either feeble or faulty: and no building be perfect, when as the foundation and ground worke is ready to fall, and vnable to vpholde the burthen of the frame. wherefore it were better for the thing it selfe, and more profitable to the learner, to vnderstand how hee may best come to that, which he ought most necessarily to haue, and to learne the gainest way of obtaining that which must be his best and certaintest guide, both of reading and speaking, than to fall in doubt of the goodnesse and necessity thereof. which I doubt, whether he shall more lament that he lacketh, or esteeme that he hath it: and whether he shall oftner stumble in trifles, and be deceiued in light matters, when he hath it not, or iudge truely and faithfully of diuers weighty things when

1774
J. W. W. W.

he hath it. The which hath seemed to many very hard to compasse aforesaid, because that they who professed this Art of teaching Grammar, did teach diuers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diuersly, and so could not do it all best, because there is but one bestnesse, not only in euery thing, but also in the maner of euery thing.

As for the diuersitie of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Maiesties wisdomme, who foreseeing the inconuenience, and fauourable providing the remedie, caused one kinde of Grammar by sundry learned men to be diligently drawn, and so to be set out, onely euery where to be taught for the vse of learners, and for the hurt in changing of Schoolmasters.

The varietie of teaching is diuers yet, and all wayes will be, for that euery Schoolemaster liketh that he knoweth, and seeth not the vse of that he knoweth not, and therefore iudgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the readiest meane, and perfectest kinde to bring a learner to haue a thorow knowledge therein.

Wherefore it is not amiss, if one seeing by triall an easier and readier way, than the common sort of teachers doe, would say that he hath proued, and for the commoditie allowed, that other not knowing the same, might by experience proue the like, & then by proffe reasonable iudge the like, not heereby excluding the better way when it is found, but in the meane season forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Scholar haste too much,

much, but that he in continuance & diligence of teaching make him to rehearse so, that while he hath perfectly that that is behinde, he suffer him not to goe forward: for this posting haste ouerthroweth, and hurtech a great sort of wits, and casteth them into an amazednesse, when they know not how they shall either goe forward, or backward, but sticke fast as one plunged, that can not tell what to doe, or which way to turne him: and then the Master thinketh the Scholar to be a dullard, and the Scholar thinketh the thing to be vnzassie, and too hard for his wit: and the one hath an euill opinion in the other, when often times it is in neither, but in the kinde of teaching. Wherefore, the best and chiefest thing thoroughly to be kept is, that the Scholar haue in minde so perfectly that that he hath leyned, and vnderstand it so, that not onely it be not a stop for him, but also a light and helpe vnto the residue that followeth. This shall be the Masters ease, and the childees encouraging, when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching the lesse tormented: and the other shall thinke the thing the easier, and so with more gladnesse ready to go about the same.

In going forward, let him haue of euery declension of Nounes and coniugation of Verbs, so many seuerall examples as they passe them, that it may seeme to the Scholemaster no word in the Latine tongue to be so hard for that part, that the Scholar shall not be able praisably to enter into the forming thereof. And surely the multitude of examples, if the easiest and commonest be taken first, and so come to the stranger any harder, must needes bring this profit

withall, that the Scholar shall best understand, and soonest conceive the reason of the rules, and best be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not onely that hee can orderly decline his Noun and his Verbe, but every way, forward, backward, by cases, by persons: that neither case of Noun, ne person of Verbe can be required, that hee cannot without stop or studie tell. And vnto this time I count not the Scholar perfect nor ready to go any further, till he hath this already learned.

This when he can perfectly doe, and hath learned every part, not by rote, but by reason, and is more cunning in the vnderstanding of the thing, then in rehearsing of the words, (which is not past a quarter of a yeres diligence, or very little more to a painfull and diligent man, if the Scholar haue a meane wit) then let him passe to the Concordes, to know the agreement of parts among themselves, with like way and diligence as is afore described.

Wherein plaine and sundry examples, and continually rehearsing of things learned, and specially the daily declining of a Verbe, and turning him into all fashions, shall make the great and heauie labour so easie and so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a delight vnto them, that they be able to do well than vaine in searching of an vnused and vnacquainted thing.

When these Concordes be well knowne vnto them, an easie and a pleasant paine, if the foregrounds be well and thorowly beaten in, let them not continue in learning of their rules orderly, ali as they lie in their Syntax, but rather learne some poetie booke, wherein is contained not onely the

TO THE READER.

the eloquence of the tongue, but also a good plaine lesson of honesty and godlinesse, and thereof take some little sentence as it lieth, and learne to make the same first out of English into Latine, not seeing the booke, or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the Syntax to be knowen, then to learne it, as the occasion of the sentence giueth cause that day. which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the booke, then to take the booke and construe it, and so shall hee be lesse troubled with the parsing of it, and easiest carrie his lesson in minde.

And although it was sayd before, that the Scholars should learne but a little at once, it is not meant that when the master hath heard them a while, hee should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would all their time they be at schoole, they should neuer be idle, but alwayes occupied in a continuall rehearsing and looking back againe to those things they had learned, and be more bound to keepe well their old, than to take forth any new.

Thus if the Master occupie them, he shall for a little lesson take a great deale of time: and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, nor to be done so quickly and speedily as it might be thought to be: within a while, by this vse the Scholar shall be brought to a good kinde of readinesse of making, to the which if there be adioyned some vse of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome bitterness of his learning.

A great helpe to further this readinesse of making and speaking shall be, if the Master giue
him

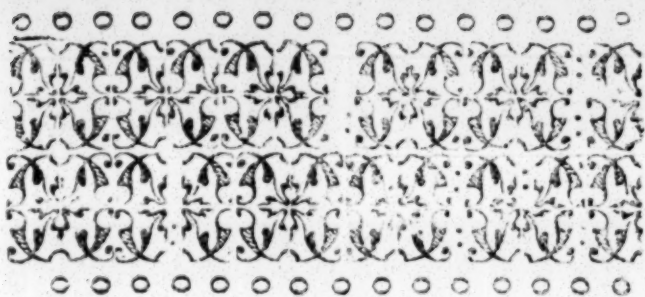
TO THE READER.

him an English booke, and cause him ordinarily to turne every day some part into Latine. This exercise can not be done without his rules, and therefore doth establish them and ground them surely in his minde for readinesse, and maketh him more able to speake suddenly, whensoever any present occasion is offered for the same. And it doth helpe his learning more a great deale, to turne out of English into Latine, than contrary.

Furthermore, we see many can vnderstand Latine, that can not speake it, and when they reade the Latine word in the booke, can tell you the English thereof at any time: but when they haue layd away their booke, they can not contrariwise tell you for the English the Latine againe whensoever you will aske them. And therefore this exercise helpeth this sore well, and maketh those words which he vnderstandeth to be ready by vse vnto him, and so perfecteth him in the tongue handsomly.

These precepts well kept, will bring a man cleane past the vse of this Grammar booke, and make him as ready as his booke, and so meet to further things: whereof it were out of season to giue precepts heere. And therefore this may be for this purpose enough, which to good School-

masters and skilfull is not so needfull: to
other meaner and lesse practised it may
be, not onely worth the labour
of reading, but also
of the vsing,

The Printers addertisement.

IN this impression for the greater profit and ease both of Master and Scholar, in the English rules and in the Latine Syntax, those words, wherein the force of each example lieth, are noted with letters & figures, where need is: the gouernour, director, or guider, or that which is in place of it, with an *a* the gouerned, or that which is guided by it, with a *b*: or if there be moe gouernors the first with *a*, the second with *a* 2 or *a* 3. and so if moe gouerneds, the first with *b*, the second with *b* 2 or *b* 3, and sometimes the order is directed by *a*, *b*, *c*. or by figures: and
words

words of the same or such like nature, coupled together with little stroakes betweene, so much as may bee. That so in saying the insamples, the children may, (where or when the master pleaseth) render againe only those words which are the insample: as, saying, *Quis nisi mentis inops oblatum respuat aurum:* may repeat againe ^a *in-* ^b *ops* *mentis*. So thorowout all the Latine rules for better vnderstanding thereof, and for a short repetition, when the Master pleaseth, the summes of all the rules are set downe, either in the words before the rule or in the margent, that so they may be chained together briefly and make perfect sense. What is any way amisse, future impressions will (God willing) amend. Vse it, and finding the benefit, be thankfull to the Lord.

The Latine letters are thus written.

The capitall letters. { A B C D E F G H I K L M N O P Q
R S T V X Y Z.
A B C D E F G H I K L M N O P Q R
R S T V X Y Z.

The small letters. { a b c d e f g h i k l m n o p q r
s t v u x y z.
a b c d e f g h i k l m n o p q r
s t v u x y z.

Letters are diuided into Vowels and Consonants.

A Vowell is a letter, which maketh a full and perfect sound of himselfe: and there are five in number, namely, *a, e, i, o, u*, whereunto is added the Greeke vowell, *y*.

A Consonant is a letter, which needs must be sounded with a vowell: as *b* with *e*. And all the letters except the vowels, are consonants.

A Syllable is the pronouncing of one letter or more, with one breath: as *Au-e*.

A Diphthong is the sound of two vowels in one syllable, and of them there be foure in number, namely, *e, æ, au, eu*: whereunto is added *ei*: as *Æneas, cæna, audio, enge, hei*.

In stead of *a* and *æ*, we commonly do pronounce *e*.

The Greeke letters are thus written.

The Capitall letters. { A B Γ Δ E Z H Θ I K Λ M N Ξ O Π
P Σ T Υ Φ X Ψ Ω.

The small letters. { α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π
ρ σ τ υ φ χ ψ ω.

PRE-

PRECATIO.

Omine Pater cœli ac terræ effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiducia abste petentibus, exorna ingenij mei bonitatem, quam cum cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine diuinæ gratiæ tuæ, vt non modò quæ ad cognoscendum te, & seruatore[m] nostrum Dominum Iesum valeât intelligam: sed etiam ita mente & voluntate persequar, & in dies benignitate tua, tum doctrina tum pietate proficiam, vt qui efficis omnia in omnibus, in me resplendescere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Maiestatis tuæ.

A PRAYER.

Almighty Lord & mercifull Father, maker of heauen and earth, which of thy free liberalitie giuest wiſdome abundantly to all that with faith and full assurance aske it of thee: beautifie by the light of thy heauenly grace the towardnesse of my wit, the which with all powers of nature thou hast powred into me, that I may not onely vnderstand those things which may effectually bring me to the knowledge of thee & the Lord Iesu our Sautour, but also with my whole hart & wil constantly follow the same, and receiue dayly increase through thy boountifull goodnesse towards me, aswell in good life as doctrine; so that thou which workest all things in all creatures, mayest make thy gracious benefits shine in me, to the endlesse glory and honour of thine immortall Maestie. So be it.

§ An

¶ An Introduction of the eight parts of Latine speech.

In speech be these eight parts following:

· Nōne,	{ decli- ned.	· Aduerbe,	{ unde- clined
· Pronōne,		· Cōiūctiō,	
· Verbe,		· P̄positiō	
· Participle,		· Interiectiō	

Of a Noun.

Noun is the name of a thing *A Noun.*
that may be seene, felt, heard or
vnderstood: as the name of my
hand in Latine, is Manus: the
name of an house, is domus: the
name of goodnesse, is Bonitas.

Of Pounes, some be Sub- *Nounes of*
stantiues, and some be Adiectiues. *two sorts.*

A Noun Substantiue is that standeth by *A Noun*
himselſe, and requireth not another word to be *Substan-*
ioyned with him to shew his signification: as *tiue.*
Homo, *a man.* And it is declined with one article:
as Hic Magister, *a master:* or els with two at the
most: as Hic & hæc Parens, *a father or mother.*

A Noun Adiectiue is that cannot stand by *A Noun*
himselſe in reason or signification, but requireth *Adiectiue.*
to be ioyned with another word: as Bonus, *Good:*
Pulcher, *Faire.* And it is declined either with three
terminations: as Bonus, bona, bonum: or els
with three articles: as Hic, hæc, & hoc Felix,
Happy. Hic & hæc Lewis, & hoc Leue, *Light.*

A Noun Substantiue either is proper to the *Two kinds*
thing that it betokeneth: as Eduardus is my pro- *of Nounes*
per name, or els is common to moe: as Homo is *Substan-*
a common name to all men. *tiues.*

Numbers

AN INTRODVCTION OF THE Numbers of Nounes.

In Pounes be two numbers, the Singular & the Plurall. The Singular number speaketh but of one: as *Lapis, a stone.* The Plurall number speaketh of more than one: as *Lapides, stones.*

Cases of Nounes.

Nounes be declined with fixe cases, Singularly and Plurally: the Nominatiue, the Genitiue, the Datiue, the Accusatiue, the Vocatiue, and the Ablatiue.

Nomina. The Nominatiue case commeth before the Verbe, and answereth to this question, who, or what: as *Magister docet, The Master teacheth.*

Genitiue. The Genitiue case is knowen by this token *Of,* and answereth to this question, whose, or whereof: as *Doctrina magistri, The learning of the master.*

Datiue. The Datiue case is knowen by this token, *To,* and answereth to this question, *To whom,* or *To what:* as *Do libram magistro, I giue a booke to the master.*

Accusatiue. The Accusatiue case followeth the Verbe, and answereth to this question, whom, or what: as *Amo magistrum, I loue the master.*

Vocatiue. The Vocatiue case is knowen by calling or speaking to: as *O magister, O master.*

Ablatiue. The Ablatiue case is commonly ioynd with Prepositions seruing to the Ablatiue case: as *De magistro, Of the master: Coram magistro, Before the master.*

Also *In, with, Through, For, From, By* and *Chan,* after the Comparatiue degree, be signes of the Ablatiue case,

Articles

EIGHT PARTS OF SPEECH.

Articles.

Articles are borrowed of the Pronounne, and be thus declined.

Singulariter.	Nominat. hic, hæc, hoc.	Pluraliter.	Nominativo hi, he, hæc.
	Genitivus huius.		Gen. horum, harum, horum.
	Dativo huic.		Dativo his.
	Accus. hunc, hanc, hoc.		Accusativo hos, has, hæc.
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Ablativo hoc, hac, hoc.		Ablativo his.

Genders of Nounes.

Genders of Nounes be seven: the Masculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtfull, and the Epicene.

The Masculine Gender is declined with this article Hic: as Hic Vir, a man.

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: as Hæc mulier, a woman.

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as Hoc saxum, a stone.

The Commune of two is declined with Hic and Hæc: as Hic & hæc parens, a father or mother.

The Commune of three is declined with Hic, hæc and hoc: as Hic, hæc & hoc felix, happy.

The Doubtfull Gender is declined with Hic or hæc: as Hic vel hæc dies, a day.

The Epicene Gender is declined with one article, and under that one article both kindes be signified: as Hic passer, a sparrow: Hæc aquila, an eagle, both he and shee.

The declensions of Nounes.

There be five declensions of Nounes.

The first is when the Genitive and the Dative case singular doe end in æ diphthong, the Accusative

AN INTRODUCTION OF THE

case in am, the Vocative like the Nominative, the Ablative in a. The Nominative plural in a diphthong, the Genitive in arum, the Dative in is, the Accusative in as, the Vocative like the Nominative, the Ablative in is: as in example.

Hæc Mensa.
Hic Poëta.
Hic & hæc
Verna.

Singulariter.

Nominativo hæc mensa.
Genitivo hujus mensæ.
Dativo huic mensæ.
Accusat. hanc mensam.
Vocativo ô mensa.
Ablativo ab hac mensa.

Pluraliter.

Nominativo he mensæ.
Gen. harum mensarum.
Dativo his mensis.
Accusativo has mensas.
Vocativo ô mensæ.
Ablat. ab his mensis.

Note,

Note that Filia and Nara, do make the Dative and the Ablative plural in is or in abus. Also Dea, Mula, Equa, Liberta, make the Dative and the Ablative case plural in abus only.

II.

The second is, when the Genitive case singular endeth in i, the Dative in o, the Accusative in um, the Vocative for the most part like the Nominative, the Ablative in o. The Nominative plural in i, the Genitive in orum, the Dative in is, the Accusative in os, the Vocative like the Nominative. the Ablative in is: as in example.

Hic Vir.
Hic Liber.
Hic Colus.
Hic Logos.

Singulariter.

Nominat. hic magister.
Genit. hujus magistri.
Dativo huic magistro.
Accus. hunc magistrum.
Vocativo ô magister.
Ablat. ab hoc magistro.

Pluraliter.

Nominat. hi magistri.
Ge. horum magistrorum.
Dativo his magistris.
Accusat. hos magistros.
Vocativo ô magistri.
Abla. ab his magistris.

Note.

Here is to be noted, that when the Nominative endeth in us, the Vocative shall end in e: as Nominativo hic Dominus, Vocativo ô Domine. Except Deus, that maketh ô Deus: and Filius, that maketh ô Fili.

When

EIGHT PARTS OF SPEECH.

When the Nominative endeth in *us*, if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in *e*: as Nominativo hic Georgius. Vocativo ô Georgi. Hereunto is added Filius, that maketh ô fili.

Also these Nounes following, make their Vocative in *e*, or in *us*: as agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note also, that all Nounes of the Neuter gender, of what declension soever they be, have the Nominative, the Accusative and the Vocative like in both numbers, and in the plural number they end all in *a*: as in example:

Singulariter.	Nominat. hoc regnum.	Pluraliter.	Nominativo hæc regna.	Hoc d. m. n. s.
	Genitivo hujus regni.		Gen. horum regnorum.	Hoc malum.
	Dativo huic regno.		Dativo his regnis.	Hoc verbum.
	Accusat. hoc regnum.		Accusativo hæc regna.	
	Vocativo ô regnum.		Vocativo ô regna.	
	Ablat. ab hoc regno.		Ablativo ab his regnis.	

Except Ambo and Duo, which make the Neuter gender in *o*, and be thus declined:

Pluraliter.	Nominativo Ambo, ambe, ambo.
	Genitivo Amborum, amborum, amborum.
	Dativo Ambobus, ambabus, ambobus.
	Accusativo Ambos, ambas, ambos.
	Vocativo Ambo, ambe, ambe.
	Abl. Ambobus, ambabus, ambobus. Likewise duo.

The third is, when the Genetive case singular endeth in *is*, the Dative in *i*, the Accusative most commonly in *em*, and sometime in *im*, and sometime in both: the Vocative like the Nominative, the Ablative in *e*, sometime in *i*, & sometime both in *e* & *i*: The Nominative case plural in *es*, the Genetive sometime in *um*, & sometime in *ium*, the Dative in *bus*, the Accusative in *es*, the

AN INTRODUCTION OF THE
Vocative like the Nominative, the Ablative in
bus : as in example.

Hic pater. Hic panis. Hoc opus. Hoc caput. Hæc nubes.	Singulariter.	{ Nominat. hic lapis. Genit. hujus lapidis. Dativo huic lapidi. Accus. hunc lapidem. Vocativo ô lapis. Ablat. ab hoc lapide.	Pluraliter.	{ Nomin. hi lapides. Gen. horum lapidum. Dat. his lapidibus. Accus. hos lapides. Vocativo ô lapides. Abl. ab his lapidibus.
Hic vel Hæc bubo Hæc virtus. Hoc animal Hoc cubile. Hoc calcar.	Singulariter.	{ No. hic & hæc parens. Gen. hujus parentis. Dativo huic parenti. A. hûc & hæc parētē. Vo. ô parens. (rē. e.) Ab. ab hoc & hac pa-	Pluraliter.	{ No. hi. & he parentes. G. horû & harû paren- D. his parentibus. (tū. Ac. hos & has parentes. Vocat. ô parentes. Ab. ab his parentibus.

III.

The fourth, is when the Genitive case Angu-
lar endeth in us, the Dative in i, the Accusa-
tive in um, the Vocative like the Nominative,
the Ablative in u. The Nominative plural in us,
the Genitive in ium, the Dative in ibus, the Ac-
cusative in us, The Vocative like the Nomi-
native, the Ablative in ibus : as in example.

Hic Gradus Hæc Porti- cus. Hoc cornu.	Singulariter.	{ Nom. hæc manus. Gen. hujus manus. Dativo huic manui. Accu. hanc manum. Vocativo ô manus. Ablat. ab hac manu.	Pluraliter.	{ Nominat. he manus. Gen. harum manuum. Dat. his manibus. Accu. has manus. Vocativo ô manus. Abl. ab his manibus.
--	---------------	--	-------------	---

V.

The fifth, is when the Genitive and the Da-
tive case Angular do end in ei, the Accusative
in em, the Vocative like the Nominative, the
Ablative in e. The Nominative plural in es,
the Genitive in erum, the Dative in ebus, the
Accusative in es, the Vocative like the No-
minative,

EIGHT PARTS OF SPEECH.

minative, the Ablative in ebus: as in example.

Singulariter.	{	Nom. hic merides.	Pluraliter.	{	Nom. hi merides.	Hæc res. Hæc facies. Hæc acies.
		Gen. huius meridiei.			Ge. horum meridierum.	
		Dat. huic meridiei.			Dat. his meridiebus.	
		Acc. hunc meridiem.			Accusat. hos merides.	
		Vocat. ô merides.			Vocat. ô merides.	
		Abl. ab hoc meridie.			Ab. ab his meridiebus.	

Note that all Nounes of the first declension be of the feminine gender, except merides and dies.

The declining of Adiectives.

A Noun adiective of three terminations, is thus declined.

Singulariter.	{	No. bonus, bona, boni.	Pluraliter.	{	Nom. boni, bone, bona.	Niger, a, um Tardus, a, u. Satur, a, um.
		Gen. boni, bone, boni.			Gen. bonorum, bonarum,	
		Da. bono, bone, bono.			Dat. bonis. (bonorum.	
		Ac. bonum, bona, boni.			Ac. bonos, bonas, bona.	
		Voc. bone, bona, boni.			Voc. boni, bone, bona.	
		Abl. bono, bona, bono.			Ablat. bonis.	

There are beside these, certaine Nounes Adiectives of another manner of declining, which make the Genitive case singular in ius, & the Dative in i: which be these that follow, with their compounds.

Singulariter.	{	No. unus, una, unum.	Pluraliter.	{	Nom. uni, une, una.	An excep- tion.
		Genitivo unius.			Gen. unorum, unarum.	
		Dativo uni.			Dat. unis. (unorum.	
		Ac. unum, unam, uni.			Acc. unos, unas, una.	
		Voc. une, una, unum.			Voc. uni, une, una.	
		Ablat. uno, una, uno.			Ablat. unis.	

Note that Vnus, a, um, hath not the plurall Note, number, but when it is ioined with a word that lacketh the singular number: as Vnæ literæ, Vnæ mœnia.

AN INTRODUCTION OF THE

Nounes Ad- In like manner be declined totus, solus, and also
jectiues lac- ullus, alius, alter, uter and neuter, sauing that these
king the Vo- sine last rehearsed, lacke the Vocatiue case.
catine case, A Noune Adiectiue of three Articles, is thus
declined:

Ingens. Solers. Capax. Vetus.	Singulariter.	Nominat. hic, hec & hoc felix.	Pluraliter.	Nom. hi & he felices, & hec felicia.
		Genit. huius feliciis.		Ge. horum, harum & horum felicium.
		Dativo huic felici.		Dat. his felicibus.
		Acc. hunc & hanc fe- licem, & hoc felix.		Ac. hos & has felices, & hec felicia.
		Vocatiuo o felix.		V. o felices, & o felicia
Levis & le- ue. Celer, cele- tis, & cele- re. Melior & melius.	Singulariter.	Ab. ab hoc, hac & hoc felice, vel felici.	Pluraliter.	Abl. ab his felicibus.
		No. hic & hec tristis, & hoc triste.		Nom. hi & he tristes, & hec tristia.
		Genitio huius tristis.		Gen. horum, harum & horum tristem.
		Dativo huic tristi.		Dativo his tristibus.
		Accusat. hunc & hanc tristem, & hoc triste.		Acc. hos & has tristes, & hec tristia.
		Vo. o tristis, & o triste.		V. o tristes, & o tristia.
		Ablat. ab hoc. hac & hoc tristi.		Ablat. ab his tristibus.

Comparisons of Nounes.

A Diectiues, whose significations may increase
or be diminished, may forme comparison.

Three de-
grees of co-
mparison.

There be three degrees of Comparison: The
Positive, the Comparatiue & the Superlatiue.

The Posi-
tiue.

The Positive betokeneth the thing absolutely
without exesse: as Durus, Hard.

The Com-
paratiue.

The Comparatiue somewhat exceedeth his
Positive in signification: as Durior, Harder. And
it is formed of the first case of his Positive that
endeth in i, by putting thereto or: and us: as of

Duri:

EIGHTH PARTS OF SPEECH.

Duri, hic & hæc durior, & hoc durius : of Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius : of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.

The Superlative exceedeth his positive in the highest degree : as Durissimus, *Hardest*. And it is formed of the first case of his positive that endeth in i, by putting thereto sandimus : as of Duri, durissimus : of Tristi, tristissimus : of Dulci, dulcissimus. *The Superlative.*

From these generall rules are excepted these that follow : Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plusplurimum. *Exception.*

And if the positive end in er, the Superlative is formed of the Dominative case, by putting to rimus : as Pulcher, pulcherrimus. *Ater Terer. Acer.*

Also these Nounes ending in lis, make the Superlative by changing is into limus : as Humilis, humillimus : similis, simillimus : facilis, facillimus : gracilis, gracillimus : agilis, agillimus : docilis, docillimus. *Ignis. Impius. Ardens. Srenus.*

All other Nounes ending in lis, do follow the generall rule aforesaid : as Utilis, Utilissimus.

Also if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maximè : as Pius, magis pius, maximè pius. Assiduus, magis assiduus, maximè assiduus.

Of the Pronoun.

Pronoun is a part of speech much like to a Noun : which is used in shewing or rehearsing.

There be sixeene Pronounes, Ego, Tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, natus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras, whereof foure haue *There be sixteen Pronounes.*

AN INTRODUCTION OF THE

have the Vocative case ; as Tu, meus, noster, & nostras : and all other lacke the Vocative case,

To these may be added their compounds, Ego-
met, tute, idem, and also Qui, quæ, quod.

Pronounes: These eight Pronounes, Ego, tu, sui, ille, ipse,
Primitives. iste, hic and is, be Primitives: so called, for because
they be not deriued of others. And they be also
Demonstra- called Demonstratiues, because they shew a
tives. thing not spoken of before.

And these sixe, Hic, ille, iste, is, idem & qui, be
Relatiues. Relatiues, because they rehoarse a thing that
was spoken of before.

Deriuatiues. These seuen, Meus tuus, suus, noster, vester, no-
stras, vestras, be Deriuatiues: for they be deriued
of their Primitiues, Mei, tui, sui, nostri, and vestri.

Five things There belong to a Pronoun these five
belonging to things: Number, Case and Gender, as are in a
a Pronoun. Pronoun, Declension & person, as here folloiweth.

The Declensions of Pronounes.

There be foure Declensions of Pronounes.

The first de- These three, Ego, tu, sui, be of the first declen-
clension. sion, and be thus declined.

Singulariter.	Nominatiuo Ego.	Pluraliter.	Nominatiuo nos.
	Genitiuo mei.		Ge. nostrum vel nostri.
	Datiuo mihi.		Datiuo nobis.
	Accusatiuo me.		Accusatiuo nos.
	Vocatiuo caret.		Vocatiuo caret.
Singulariter.	Ablatiuo à me.	Pluraliter.	Ablatiuo à nobis.
	Nominatiuo Tu.		Nominatiuo vos.
	Genitiuo tui.		Ge. vestrum vel vestri.
	Datiuo tibi.		Datiuo vobis.
	Accusatiuo te.		Accusatiuo vos.
	Vocatiuo ô tu.		Vocatiuo ô vos.
	Ablatiuo à te.		Ablatiuo à vobis.

Singulariter

EIGHT PARTS OF SPEECH.

Singulariter and Pluraliter.	{	Nominativo caret.	{	Accusat. se.
		Genitivo sui.		Vocat. caret.
		Dativo sibi.		Ablat a se.

These six, Ille, ipse, iste, hic, is and qui, be of the second declension, and be thus declined. The second declension.

Singulariter.	{	Nom. iste, ista, istud.	{	Nom. isti, ipse, ista.
		Genitivo istius.		Ge. istorum, istarum, istorum.
		Dativo isti.		Dativo istis.
		Acc. istum, istam, istud.		Acc. istos, istas, ista.
		Vocativo caret.		Vocativo caret.
		Ablat. isto, ista, isto.		Ablativo istis.

Ille is declined like Iste, and also Ipse, saving that the Neuter gender in the Nominative case & in the accusative case singular, maketh ipsum. Nominativo, hic, hæc, hoc. Genitivo hujus. Dativo huic: as afore in the Plourne.

Singulariter.	{	Nomin. is, ea, id.	{	Nominativo ii, æ, ea.
		Genitivo ejus.		Ge. eorum, earum, eorum.
		Dativo ei.		Dativo iis vel eis.
		Acc. eum, eam, id.		Accus. eos, eas, ea.
		Vocativo caret.		Vocativo caret.
Singulariter.	{	Ablativo eo, ea, eo.	{	Ablativo iis vel eis.
		Nom. qui, quæ, quod.		Nom. qui, quæ, quæ.
		Genitivo cujus.		Ge. quorum, quarum, quorum.
		Dativo cui.		Dat. quibus vel quæis.
		Acc. quem, quæ, quod.		Accus. quos, quas, quæ.
Singulariter.	{	Voc. caret. (qui.)	{	Vocativo caret.
		Abl. quo, quæ, quo vel		Abl. quibus vel quæis.

Likewise Quis and Quid be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Also Quisquis is thus declined :

No.	{	Quisquis.	{	Ac.	{	Quicquid.	{	Abl.	{	Quoquo. The com- Quæqua. found of Quoquo. Quis. where
		Quicquid.								

AN INTRODUCTION OF THE

Note.

Where note, that Quid is alwaies a Substantive of the Neuter gender.

The third declension.

These five. Meus, tuus, suus, noster and vester, are of the third declension, & be declined as Pronouns Adiectives of three terminations, in this wise :

Singulariter.	{	Nom. meus, mea, meū.	Pluraliter.	{	Nom. mei, meę, mea,
		Genit. mei, meę, mei.			Ge. meorum, mearum,
		Dat. meo, meę, meo.			Dat. meis. (meorum.
		Ac. meū, meam, meum.			Acc. meos, meas, mea.
		Voc. mi, mea, meum.			Vocat. mei, meę, mea.
		Ablat. meo, mea, meo.			Ablativo meis.

So is Noster declined, and Tuus, suus, vester, saving that these three last do lacke the Vocative case.

The fourth declension.

Nostras, Vestras, and this Pronoun Cuias, be of the fourth declension, and be thus declined :

Singulariter.	{	No. hic & hæc nostras, & hoc nostrate.	Pluraliter.	{	No. hi & he nostrates, & hæc nostratia.
		Gen. huius nostratis.			Gen. horum, harum & horum nostratium.
		Dat. huic nostrati.			Dat. his nostratibus.
		Ac. hūc & hāc nostratem, & hoc nostrate.			Ac. his & has nostrates, & hæc nostratia.
		Vocat. ô nostras, & ô nostrate.			Vocat. ô nostrates, & ô nostratia.
		Abl. ab hoc, hac & hoc nostrate, vel nostrati.			Ab. ab his nostratibus.

Note.

Here is to be noted, that Nostras, Vestras, and this Pronoun Cuias, be called Gentiles, because they properly betoken pertaining to countreys or nations, to sects or factions.

A Pronoun hath three persons.

Persons three.

The first person speaketh of himselfe : as Ego, I : Nos, We.

The

EIGHT PARTS OF SPEECH.

The second person is spoken to : as Tu, Thou; Vos, Ye. And of this person is also eury No- catiue case.

The third person is spoken of : as Ille, He; Illi, They. And therefore all Nounes, Pronounes and Participles be of the third person.

Of a Verbe.

Verbe is a part of speech, declin- *A Verbe.*
ed with moode and tense, and
betokeneth doing : as Amo, I
loue : or suffering : as Amor, I
am loued : or being : as Sum, I
am.

Of Verbes such as haue per-
sons, be called Personals : as Ego amo, Tu amas.
And such as haue no persons, be called Imper-
sonals : as Ta det, it irketh; Oportet, it behoueth:

Of Verbes Personals there be five kindes : *Verbs Per-*
Active, Passive, Neuter, Deponent, and Com- *sonals.*
mune.

A verbe Active endeth in o, and betokeneth to *Active.*
doe : as Amo, I loue; and by putting to r, it may
be a passive : as Amor.

A verbe Passive endeth in or, and betokeneth *Passive.*
to suffer : as Amor, I am loued : and by putting
away r, it may be an Active : as Amo.

A verbe Neuter endeth in o or m, and cannot *Neuter.*
take r to make him a Passive : as Curro, I run;
Sum, I am. And it is Englished sometime active-
ly : as Curro, I runne. And sometime Passiue-
ly : as Egrotō, I am sicke.

A verbe Deponent endeth in r like a Passive, *Deponent.*
and yet in signification is but either Active : as
Loquor,

AN INTRODVCTION OF THE

Loquor verbum, I speake a word: or Meuter; as Glorior, I boast.

Communes A verbe Commune endeth in r, & yet in signification is both Active and Passive: as Oculor te, I kille thee. Oculor à te, I am killed of thee.

M O O D S.

Moods sixe. There be sixe Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potentiall, the Subiunctive, and the Infinitive.

Indicative. The Indicative mood, sheweth a reason true or false: as Ego amo, I loue. Or else asketh a question: as Amas tu? Doest thou loue?

Imperative. The Imperative biddeth or commandeth: as Ama, Loue thou.

Optative. The Optative wisheth or desireth with these signes, *Would God, I pray God, or God graunt:* as Vtinam amem, I pray God I loue: and hath euermore an Aduerbe of wishing ioined with him.

Potentiall. The Potentiall Mood is known by these signes, *May, can, might, would, should, or ought:* as Amem, I may, or can loue. Without in Aduerbe ioined with him.

Subiunctive The Subiunctive mood hath euermore some Coniunction ioined with him: as Cum amarem, *when I loued.* And it is called the Subiunctive mood, because it dependeth of another Verbe in the same sentence, either going afore or coming after: as Cum amarem, eram miser: *when I loued, I was a wretch.*

Infinitive. The Infinitive signifieth to do, to suffer, or to be; and hath neither number, nor person, nor nominative case before him; and is known commonly by this signe, *To:* as Amare, *To loue.* Also when two verbes come together, without any Nominative

EIGHT PARTS OF SPEECH.

Dominatiue case betwene them, then the latter shall be the Infinittiue mood: as *Cupio discere, I desire to learne.*

GERVND ES.

There be moreouer belonging to the Infinittiue mood of Verbes, certaine voices called *Gerundes* three. *Di, do, dum.* ending in *Di, do* and *dum*: which haue both the actiue and passiue signification: as *amandi, Of louing, or of being loued. Amando, In louing, or in being loued. Amandum, To loue, or to be loued.*

SV PINES.

There be also pertaining vnto Verbs, two *Supines* *two Vm, u.* the one ending in *um*, which is called the first *Supine*, because it hath the signification of the Verbe actiue: as *Eo amatum, I goe to loue.* And the other in *u*, which is called the latter *Supine*, because it hath for the most part the signification passiue: as *Difficilis amatu, Hard to be loued.*

TENSES.

There be five Tenses or Times: the Present Tenses five. tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, & the Future tense.

The Present tense speaketh of the time that now is: as *Amo, I loue.* *Present tense.*

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as *Amabam, I loued, or did loue.* *Preterimperfect.*

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this signe *Hau*: as *Amavi, I haue loued.* *Preterperfect.*

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more than perfectly past, with this signe *Had*: as *Amaueram, I had loued.* *Preterpluperfect.*

The

AN INTRODUCTION OF THE

Future,

The Future tense speaketh of the time to come, with this signe *Shall* or *will*: as *Amabo*, *shall* or *will* love.

PERSONS.

Persons three,

There be also in Verbes three persons, in both numbers: as Singulariter, *Ego amo*, *I love*: *Tu amas*, *Thou lovest*: *Ille amat*, *He loveth*. Pluraliter, *Nos amamus*, *We love*: *Vos amatis*, *Ye love*: *Illi amant*, *They love*.

CONIUGATIONS.

Coniugations four,

Verbes haue foure coniugations, which be known after this maner.

1

The first coniugation hath a long before *re* and ris: as *Amare*, *amaris*.

2

The second coniugation hath e long before *re* and ris: as *Docere*, *doceris*.

3

The third coniugation hath e short before *re* and ris: as *Legere*, *legeris*.

4

The fourth coniugation hath i long before *re* and ris: as *Audire*, *audiris*.

Verbs in *O*, of the foure Coniugations, be declined after these examples.

Amo, *amas*, *amavi*, *amare*: *Amandi*, *amando*, *amandum*: *Amatum*, *amatu*: *Amans*, *amaturus*. } *To love.*

Doceo, *doces*, *docui*, *docere*: *Docendi*, *docendo*, *docendum*: *Doctum*, *doctu*: *Docens*, *docturus*. } *To teach.*

Lego, *legis*, *legi*, *legere*: *Legendi*, *legendo*, *legendum*: *Lectum*, *lectu*. *Legens*, *lecturus*. } *To read.*

Audio, *audis*, *audivi*, *audire*: *Audiendi*, *audiendo*, *audiendum*: *Auditum*, *auditu*: *Audiens*, *auditurus*. } *To heare.*

Indicative

EIGHT PARTS OF SPEECH,

Indicative Mood, Present tense singular.

<i>I love,</i>	<i>Thou lovest, He loveth,</i>	<i>We love,</i>	<i>Ye love, They love,</i>
or	or	or	or or
<i>do love.</i>	<i>doest love, doth love.</i>	<i>do love.</i>	<i>do love, do love.</i>

A mo,	amas,	amar.	} <i>Pluraliter.</i>	Amamus, amatis, amant.
Doceo,	doces,	docet.		Docemus, docetis, docent.
Lego,	legis,	legit.		Legimus, legitis, legunt.
Audio,	audis,	audit.		Audimus, auditis, audiunt.

<i>Preter im-</i>	} <i>bas, bat, Plural. bamus, batis, bant.</i>	Amabam,	} <i>I loved or did love.</i>
<i>perfect tense</i>		Doceram,	
<i>singular.</i>		Legebam,	
		Audiebam,	

<i>Preterper-</i>	} <i>isti, it, Plural. imus, istis, erunt vel ere.</i>	Amavi,	} <i>I have loved.</i>
<i>fect tense</i>		Docui,	
<i>singular.</i>		Legi,	
		Audivi,	

<i>Preterplu-</i>	} <i>ras, rat, Plural. ramus, ratis, rant.</i>	Amaveram,	} <i>I had loved.</i>
<i>perfect tense</i>		Docueram.	
<i>singular.</i>		Legeram,	
		Audiveram.	

I shall or will love.

<i>Future tense</i>	} <i>bis, bit, Plur. bimus, bitis, bunt.</i>	Amabo,	} <i>es, er. Plur. emus, etis, ens.</i>
<i>singular.</i>		Docebo,	
		Legam,	
		Audiam,	

Imperative

AN INTRODUCTION OF THE

Imperative Mood

	<i>Loue</i>	<i>Loue he, or thou: let him loue.</i>	<i>Loue we, or let vs loue:</i>		<i>Loue</i>	<i>Loue they, or ye: let them loue.</i>
<i>Present tense singu- lar.</i>	{	<i>Amo, amet,</i>	{	<i>Pl. amemus.</i>	{	<i>amate, ament,</i>
		<i>amato: amato.</i>				<i>amato: amanto.</i>
		<i>Doce, doceat,</i>				<i>doceat, doceant.</i>
		<i>doceto: doceto.</i>				<i>doceto: docento.</i>
		<i>Leg, legat,</i>				<i>legite, legant,</i>
		<i>legito: legito.</i>		<i>Pl. legamus.</i>		<i>legito: legunto.</i>
		<i>Audi, audiat.</i>		<i>Pl. audiamus.</i>		<i>audite, audiant.</i>
		<i>audito: audito.</i>				<i>audito: audisito.</i>

Optative Mood.

God graunt I loue.

<i>Present tense sing.</i>	{	<i>Amem, ames, amet.</i>	{	<i>Pl. utin. amemus, ametis, ent.</i>
<i>Vtinam.</i>		<i>Doceam,</i>		
		<i>Legam.</i>		
		<i>Audiam,</i>		<i>as, at. Pl. utinam amus, atis, ant.</i>

Would God I loued, or did loue.

<i>Preterim- perfect tense singular.</i>	{	<i>Amarem,</i>	{	<i>res, ret. Pl. utinam remus, retis, rent.</i>
<i>Vtinam.</i>		<i>Docerem,</i>		
		<i>Legerem,</i>		
		<i>Audirem,</i>		

I pray God I haue loued.

<i>Preterper- fect tense singular.</i>	{	<i>Amaverim,</i>	{	<i>ris, rit. Pl. utin. rimus, ritis, rint.</i>
<i>Vtinam.</i>		<i>Docuerim,</i>		
		<i>Legerim,</i>		
		<i>Audiverim,</i>		

Would God I had loued.

<i>Preterplus. perfect tense singular.</i>	{	<i>Amavissem.</i>	{	<i>ses, set, Pl. utin. semus, setis, sent.</i>
<i>Vtinam.</i>		<i>Docuissim,</i>		
		<i>Legissem,</i>		
		<i>Audivissem.</i>		

Futur

EIGHT PARTS OF SPEECH,

Future tense sing. Vtinam.	{	Amavero,	{	God grants I shall or will love hereafter.
		Docuero,		
		Legero,		
		Audivero,		

Potential Mood.

I may or can love.

Present tense sing.	{	Amem, ames, amet, Plur. amemus, amemus, ament,	{	
		Doccam,		
		Legam,		
		Audiam,		

Preterim- pe fact tense singular.	{	Amarem,	{	I might, would, should, ought, or could (love.)
		Docerem,		
		Legerem,		
		Audirem,		

Præterper- fect tense sing.	{	Amaverim,	{	I might, would, should, or ought to have (loved.)
		Docuerim,		
		Legerim,		
		Audiverim,		

Præterplu- perfect tense singular.	{	Amavissem,	{	I might, would, should, or ought to have (loved.)
		Docuisssem,		
		Legissem,		
		Audivissem,		

Future tense sing.	{	Amavero,	{	I may or can love hereafter.
		Docuero,		
		Legero,		
		Audivero,		

AN INTRODUCTION OF THE Subjunctive Mood.

When I love.

Present tense singular. Cum	{	Amem, ames, amet, Plur. cum amemus, metis, ent,	{	as, at. Plur. cum amus, atis, ant,
		Doceam,		
		Legam,		
		Audiam,		

When I loved, or did love.

Preterim- perf. tense sing. Cum	{	Amarem,	{	res, ret. Plur. cum remus, retis, rent.
		Docerem,		
		Legerem,		
		Audirem,		

When I have loved.

Preterperf. tense sing. Cum	{	Amaverim,	{	ris, rit. Plur. cum rimus, ritis, rint.
		Docuerim,		
		Legerim,		
		Audiverim.		

When I had loved.

Preterplu- perfect tense sing. Cum	{	Amavissem,	{	ses, set. Plur. cum semus, setis, sent.
		Docuisssem,		
		Legissem,		
		Audivissem.		

When I shall or will love.

Future tense sing. Cum	{	Amavero,	{	ris, rit. Plur. cum rimus, ritis, rint.
		Docuero,		
		Legero,		
		Audivero.		

Infinitive Mood.

Present and preterim- perf. tense.	{	Amare,	{	To	{	Loue.
		Docere,				Teach.
		Legere,				Read.
		Audire.				Hear.
Futerper- fect tense and preter- pluperfect.	{	Amavisse,	{	To have or had.	{	Loued.
		Docuisse,				Taught.
		Legisse,				Read.
		Audivisse.				Heard.

Amaturum

EIGHT PARTS OF SPEECH.

Future tense { Amaturus
Docturus
Lecturus
Auditurus. } esse. To { love
teach
reade
heare } hereafter.

Gerunds. { Amandi, of loving.
Docendi, of teaching.
Legendi, of reading.
Audiendi, of hearing. } do, in loving.
do, in teaching.
do, in reading.
do, in hearing. } di, to love.
du, to teach.
du, to reade.
du, to heare.

Supines. { Amatum,
Doctum,
Lectum,
Auditum, } To { love.
teach.
reade.
heare. } { Amatu,
Doctu,
Lectu,
Auditu, } { loved.
taught
read.
heard. }

A participle of the presens tense. { Amans, loving.
Docens, teaching.
Legens, reading.
Audiens, hearing. }

The participle of the first future tense. { Amaturus, to love, or about to love.
Docturus, to teach, or about to teach.
Lecturus, to reade, or about to reade.
Auditurus, to heare, or about to heare. }

Before we decline any Verbs in or, for supplying of many tenses, lacking in all such verbs, we must learne to decline this verbe Sum, in this wise following.

Sum, es, sui, esse: Futurus, To be.

Indicative Mood.

Present tense sing.

Sum, I am: es, est. *Pluraliter*, sumus, estis, sunt.

AN INTRODUCTION OF THE

Preterim-
perfect tense

singular.

Preterper-
fect tense

singular.

Preterplu-
perfect tense

singular.

Future tense
singular.

{ Eram, I was: eras, erat, *Pluraliter*. eramus,
eratis, erant.

{ Fui, I have been: fuisti, fuit, *Plural*. fuimus,
fuistis, fuerunt vel fuere.

{ Fueram, I had been: fueras, fuerat, *Plural*. fue-
ramus, fueratis, fuerant.

{ Ero, I shall or will be: eris, erit, *Plural*. erimus,
eritis, erunt.

Imperative Mood.

Present
tense sing.

Sis,

Es,

Esto,

{ be thou.

{ Sit,
Esto.

{ P, simus

{ Sitis,
Este,
Estote

{ Sint
Sun
to.

Optative Mood.

Present
tense sing.

utinam.

Preterim-
perfect tense

sing. Vein.

Preterper-
fect tense

sing. Veln.

Preterplu-
perfect tense

sing. Veln.

Future tense

sing. Veln.

{ Sim, I pray God I be: sis, sit, *Plural*. Utinam
simus, sitis, sint.

{ Essem, would God I were: esses, esset, *Plural*.
utinam essemus, essetis, essent.

{ Fuerim: I pray God I have been: fueris, fu-
erit, *Plur*. utinam fuerimus, fueritis, fuerint.

{ Fuissim, would God I had been: fuisses, fuisset,
Plural. utinam fuissimus, fuissetis, fuissent.

{ Fuero, God graunt I be hereafter: fueris, fu-
erit, *Plur*. utinam fuerimus, fueritis, fuerint.

Potentiall

Potentiall Mood.

Present tense sing.	{	Sim, I may or can be: sis, sit. <i>Pluraliter</i> , simus, sitis, sint.
Preterim- perfect tense singular.	{	Essem I might or could be: esses, esset, <i>Plural</i> , essemus, essetis, essent.
Preter perfect tense sing.	{	Fuerim, I might could, should or ought to have been: fueris, fuerit, <i>Pl.</i> fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterplu- perfect tense singular.	{	Fuissem, I might could, should or ought to had been: fuisses, fuisset, <i>P.</i> fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense sing.	{	Fuero, I may or can be hereafter: fueris, fuerit, <i>Pl.</i> fuerimus, fueritis, fuerint.

Subiunctive Mood.

Present tense sing. Cum	{	Sim, when I am: sis, sit, <i>Pl.</i> cum simus, sitis, sint.
Preterim- perfect tense sing. Cum	{	Essem, when I was: esses, esset, <i>Pl.</i> cum esse- mu, essetis, essent.
Preterperfect tense sing. Cum	{	Fuerim, when I have been: fueris, fuerit. <i>Plur.</i> cum fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterplu- perfect tense sing. Cum	{	Fuissem, when I had been: fuisses, fuisset. <i>Plu.</i> cum fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense sing. Cum	{	Fuero, when I shall or will be: fueris, fuerit. <i>Plu.</i> cum fuerimus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Present and preterim- perfect tense.	{	Esse, to be.	{	Preterperfect & Preterplu- perfect tense.	{	Fuisse,	{	to have or had been.
Future tense.	{	Futurum esse, To be hereafter.						

AN INTRODUCTION OF THE
Verbs in or of the foure coniugations,
be declined after these examples.

A Mor, amâris vel amâre : amatus sum vel fui,
amâri: amatus, amandus. **To be loued.**
Doceor, docêris vel docêre . doctus sum vel fui, do-
ceri : doctus, docendus. **To be taught.**
Legor, lêgeris vel lêgere : lectus sum vel fui, legi: le-
ctus, legendus. **To be read.**
Audior, audiris vel audire: auditus sum vel fui, audi-
ri: auditus, audiendus. **To be heard.**

Indicative Mood.

I am loued.

Present tense singular.	{	Amor, amaris vel amare, amatur.	}	Pluraliter. mur, mini, ntur.
		Doceor, doceris vel docere, docetur.		
		Legor, legeris vel legere, legitur.		
		Audior, auditis vel audire, auditur		

I was loued.

Preterim- perfect tense singular.	{	Amabar,	}	Pl. bamur, bami- (ni, bantur.
		Docebar,		
		Legebar,		
		Audiebar,		

I have been loued.

Preterper- fect tense sing.	{	Amatus	}	tus es vel fuisti ; tus est vel fuit Pl tismus vel fu- mus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuerunt.
		Doctus		
		Lectus		
		Auditus		

I had been loued.

Preterplu- perfect tense singular.	{	Amatus	}	tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. Pl ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fu- eratis, ti erant vel fuerant.
		Doctus		
		Lectus		
		Auditus		

I shall or will be loued.

Future tense sing.	{	Amabor,	}	beris vel ere, itur. P. binur, imini, ntur. eris vel ere, etur. P. emur, emini, entur. Imperative
		Docebor		
		Legar,		
		Audiar.		

Imperative Mood.

	Be thou	Let him be	Let vs be	Be ye	Let them
	loved.	loved.	loved.	loved.	be loved.
Present tense singular.	Amare, ametur,	} Pl. ame-	} Amamini, amentur.		
	amator; amator:			} amaminor; amantor.	
	Docere, doceatur,	} P. doce-	} Docemini, doceantur,		
	docetor; docetor.			} doceminor; docentor.	
	Legere, legatur,	} Pl. lega-	} Legimini, legantur,		
	legitor; legitor.			} legiminor; leguntor.	
Audire, audiat,	} Pl. audi-	} Audimini, audiantur,			
auditor aud. tor,			} audiminor. audiuntor.		

Optative Mood.

God grant I be loved.

Present tense singular.	{	Amer, eris vel ere, etur.	{	Pl. uti, emur, emini, entur.	
		Docer,		{	
		Legar,			aris vel are, atur.
		Audiar,			Pl. ut. amur, amini, an- (tur.
Vtinam					

Preterim- perf. tense sing. Vtin.	{	Amarer,	{	Would God I were loved.
		Docerer,		{
		Legerer,		
		Audirer.		
		reris, vel rere, retur. Pl. ut remur, re- (mini, rentur.		

Preterper- fect tense sing. Vtin.	{	Amatus	{	I pray God I have beene loved.
		Doctus		sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit
		Lectus		vel fuerit. Pl. ut. si simus vel fuerimus
		Auditus		ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Preterplu- perfect tense sing. Vtin.	{	Amatus	{	Would God I had bene loved.
		Doctus		{
		Lectus		
		Auditus		

AN INTRODVCTION OF THE

*Futuro tēse
singular,
v. inam*

{ Amatus
Doctus
Lectus
Auditus }

God grant I be loved hereafter.

ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus eris
vel fuerit. *Pl.* uti. ti erimus vel fuerimus,
ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Potentiall Mood.

I may or can be loved.

*Present
tense sing.*

{ Amer, eris vel ere, ctur.
Doccar,
Legar,
Audiar, }

aris vel are, atur: *Pl.* amur, amini, an-
(tur.

*Preterim-
perfect tēse
singular.*

{ Amarar,
Docerer,
Legerer,
Audirer. }

I would, should, or ought to be loved,
reris, vel rere, retur. *Pl.* ramur, remini,
(rentur.

*Preterper-
fect tēse
singular.*

{ Amatus
Doctus
Lectus
Auditus }

I would, should, or ought to have beē loved.
sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sis
vel fuerit. *Plur.* ti simus vel fuerimus,
ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

*Preterplu-
perfect tēse
sing.*

{ Amatus
Doctus
Lectus
Auditus }

I would, should, or ought to had been loved.
essem vel fuissem, tus esses vel fuisses,
tus esset v. l fuisset. *Plurals.* ti esse-
mus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis,
ti essent vel fuissent.

*Futuro tēse
singular.*

{ Amatus
Doctus
Lectus
Auditus }

I may or can be loved hereafter.

ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus eris
vel fuerit. *Plu.* ti erimus vel fuerimus, ti
eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Subjunctive

EIGHT PARTS OF 'SPEECH. 7

Subiunctive Mood.

When I am loved.

Present tense singular. Cum	{	Amer, eris vel ere, etur. Pl. cum emur, emini, entur;	{	aris vel are, atur. Plu. cum amur, amini (aneur
		Docer, ar,		
		Legar, ar,		
		Audiar,		

When I was loved.

Proterim- perf. tense sing. Cum	{	Amarer, aris vel are, atur Pl. cum remur, re- (mini, renur.	{	reris vel rere, retur Pl. cum remur, re- (mini, renur.
		Docerer,		
		Legerer,		
		Audirer,		

When I have been loved.

Proterperf. tense sing. Cum	{	Amatus sum vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sis vel fuerit. Pl. si ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.	{	Amatus sum vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sis vel fuerit. Pl. si ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.
		Doctus		
		Lectus		
		Auditus		

When I had been loved.

Proterplu- perfect tense sing. Cum	{	Amatus essem vel fuisset, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. Plu. cum ti essemus vel fuissetis, ti essetis vel fuissetis, ti es- sent vel fuissent.	{	Amatus essem vel fuisset, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. Plu. cum ti essemus vel fuissetis, ti essetis vel fuissetis, ti es- sent vel fuissent.
		Doctus		
		Lectus		
		Auditus		

When I shall or will be loved.

Future tense sing. Cum	{	Amatus ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. Pl. cum ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.	{	Amatus ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. Pl. cum ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.
		Doctus		
		Lectus		
		Auditus		

Infinitive Mood.

Present and preterim- perf. tense.	{	Amari,	{	To be { Loved. Taught. Read. Heard.
		Doceri,		
		Legi,		
		Audiri,		

Proterper- fect tense and proter- plu perfect.	{	Amatum	{	To have or had been loved, esse vel fuisse.
		Doctum		
		Lectum		
		Auditum		

Amatum

AN INTRODUCTION OF THE

Future tense.	{	Amarum iri vel amandum esse,	{	to	{	loued	{	he
		Doctum iri vel docendum esse,		be		taught		ast
		Lectum iri vel legendum esse,				read		
		Auditum iri vel audiendū esse,				heard		

A participle of the Preter perfect tense.	{	Amarus, Loued.
		Doctus, Taught.
		Lectus, Read.
		Auditus, Heard.

A participle of the Fu- ture in dus.	{	Amandus,	{	To	{	Loued.
		Docendus,		be		taught.
		Legendus,				Read
		Audiendus,				Heard.

Of certaine Verbes going out of
rule, which are declined and for-
med in maner following

Possū, potes, potui, posse, potēs. **To may or can.**
Volo, vis, volui, velle: volendi, volendo, volens
dum: supinis caret, volēs. **To will, or to be willing.**
Nolo, non vis, nolui, nolle: nolendi, nolend
nolendum: supinis caret, nolens. **To will, or to be unwilling.**

Malo, mavis, malui, malle: malendi, malendo, malens
lendum: supinis caret, malens. **To haue rather, or to be more willing.**

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse: edendi, edend
edendum: esum, esu, vel estum, estu: edens, estus v
esturus. **To eat.**

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri: factus, faciend
To be made, or to be done.

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendus
latum, latus: ferens, laturus. **To beare or suffer.**

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri: latus
ferendus. **To be bozne or suffered.**

Indicatio

EIGHT PARTS OF SPEECH.

Indicative Mood.

Singular.	Possū, potes, potest.	Pluraliter.	Possumus, potestis, possunt.
	Volo, vis, vult.		Volumus, vultis, volunt.
	Nolo, non vis, non vult.		Nolumus, non vultis, nolunt.
	Malo, mavis, mavult.		Malumus, mavultis, malūt.
	Edo, edis vel es, edit vel est.		Edimus, editis vel estis, edunt.
	Fio, fis, fit.		Fimus, fitis, fiunt.
	Fero, fers, ferr.		Ferimus, ferris, ferunt.
	Feror, ferris vel ferre, fertur.		Ferimur, ferimini, feruntur.

<i>veterim- erf. tense olingular,</i>	Poteram,	<i>as, at. Pluraliter. amus, atis, ant.</i>	<i>(ni, bantur,</i>
	Volebam,		
	Nolebam,		
	Malebam,		
	Edebam,		
<i>olingular,</i>	Fiebam,		
	Ferebam,		
<i>Preterper- m. tense ingular.</i>	Ferebar,	baris vel bare, batur.	Plur. bamur, bami-
	Potui,	Malui,	<i>isti, it, Plur. im is, istis, erunt vel ere.</i>
	Volui,	Edi,	
	Nolui,	Tuli,	
	Factus	<i>sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel fuit, Plur. ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis; ti sunt, fuerunt vel fuere.</i>	
	Latus		

do Preterplu. imperfect tense singular.	{	Potueram,	{	Malueram,	{	ras, rat. Plu. ramus,
		Volueram.		Ederam,		ratis, rant.
		Nolueram,		Tuleram,		
	{	Factus	{	eram vel fueram,	{	tus eras vel fueras,
Latus				tus erat vel fuerat. Plur. ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.		

Potero

AN INTRODUCTION OF THE

*Future tense
singular.*

Potero, eris, erit. *Plural.* poterimus, eritis, erit
Volam, } Edam, }
Nolam, } Fiam, } es, et, *Plur.* emus, etis, erit
Malam, } Feram, }
Ferar, feretis, vel ferere, feretur. *Plur.* feremur, feremini, ferentur.

Potsum, Volo, Malo, haue no Imperative Mood.

Imperative Mood.

*Present
tense
singular.*

Noli, Nolito. *Pluraliter.* Nolite, Nolitote.
Es, esto, } edat, } edito, }
ede, } esto, } Pl. Edam.
edito. } edito. }
Fito su. } Fiat, } Plur. Fiatmus. } Fite, }
fito. } fito. } fitote. }
Fer, } Ferat, } Pluraliter. } Ferre, }
ferro. } ferro. } Feramus. } ferrote. }
Ferre, } Feratur, } P. Fera- } Ferimini, }
ferror. } ferror. } mur. } feriminor. }

Optative Mood.

*Present tense
singular.*
Vtinam

Potsum, } Nolim, } is, it. *Plural.* utin. im
Velim. } Malim, } itis, int.
Edam, }
Fiam, } as, at. *Plur.* utinam amus, atis, ant.
Feram, }
Ferar, raris vel rare, ratur. P. ut. amur, amini, ant.
Potsem, } Ederem }
Vellem, } vel essem } es, et, *Pluraliter.* utinam
Nollem, } Fierem, } emus, etis, ent.
Mallem, } Ferrem, }
Ferrer, retis vel rere, retur. *Plur.* remur, remini, retur.

*Preterim-
perf. tense
sing. Vtin.*

Poru

EIGHT PARTS OF SPEECH.

<i>Preterper- fect tense 3d. Vcin.</i>	Potuerim, } Voluerim, } Noluerim, }	Maluerim, } Ederim, } Tuluerim, }	ris, rit. <i>Pluraliter.</i> utinam rimus, ritis, rint.
	Factus } Latus }	sum vel fuerim, } vel fuerit. Pl. ut. ti sumus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.	tus sis vel fueris, tus sic vel fuerit. Pl. ut. ti sumus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.
	Potuissim, } Voluissim, } Noluisse, }	Moluisse, } Edissim, } Tuluisse, }	ses, set. <i>Plural.</i> utinam, scimus, setis, sent,
<i>Future tense 3d. Vcin.</i>	Potuero, } Voluero, } Noluero, }	Maluero, } Edero, } Tulero, }	ris, rit. <i>Pluraliter.</i> utinam rimus, ritis, rint.
	Factus } Latus }	ero, vel tuero, } vel fuerit. Pl. ut. ti erimus vel fuerim. ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.	tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. Pl. ut. ti erimus vel fuerim. ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

The Potentiall and the Subjunctive Mood
be formed like the Optative in voice, and do dif-
fer onely in signification and signe of the Mood.

Infinitive Mood.

<i>Present tense and preterim- perfect tense.</i>	Posse. Velle. Nolle. Malle.	<i>Preterper- fect tense.</i>	Potuisse. Voluisse. Noluisse. Maluisse.	(esse. F. }
	Edere vel esse. Ferre. Fieri.		Edisse } Tulisse } Factu esse vel fuisse (esse.	
	Ferri.		Latum esse vel fuisse.	
<i>Future tense.</i>	Faciendum iri, Latum iri, vel ferendum esse.		Latum esse vel fuisse.	

EO and QUO, make IAM and QUIBAM in
 Preterimperfect tense of the Indicative Mood
 and IBO and QUIBO in the future Tense: and
 all other Moods and Tenses are varied
 verbes in o of the fourth Coniugation, so
 that they make their Gerunds, Eundi, cundo,
 dum. Queundi, queundo, queundum.

Tenses for-
 med of the
 Preterper-
 fect tense.

Of the Preterperfect Tense of the Indica-
 tive Mood, be formed the Preterpluperfect Tense
 of the same Mood; the Preterperfect Tense
 of the Imperative Mood, and the Preterperfect
 Tense of the Optative Mood, the Potentive
 Mood, and the Subiunctive Mood; the Preterperfect
 Tense, and the Preterpluperfect Tense
 of the Infinitive Mood: as of AMARE, are-
 med AMIVERAM, amaverim, amavero, by changing
 into e short. as amavissem, amavisse, keep
 still.

Imperso-
 nals.

Impersonals bee declined throughout
 Moods and Tenses, in the voice of the third
 person singular onely: as Delectat, delectabat,
 I. etavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat,
 cuir, decuerat, decebit, decere. Studere, studebat,
 studium est vel fuit, studium erat vel fuerat, stu-
 ditur, &c.

And they have commonly before their en-
 ding this signe it: as, It delighteth, Delectat. It
 cometh not, Non decet.

THE EIGHT PARTS OF SPEECH,

Of the Participle.

A Participle is a part of speech, derived of a Verbe, and taketh part of a Noun, as Gender, case and declension: and part of a Verbe, as Tense and signification: & part of both, as number and figure.

There be foure kinds of Participles: one of *Foure kinds* the Present Tense, another of the Preter tēse; of Participle of the Future in rus, & another of the Future in dus.

A participle of the Present Tense, hath his *Present* English ending in *ing*: as *Louing*. And his Latine *tense* in *ans*, or *ens*: as *Amans*, *docens*. And it is formed of the Preterimperfect Tense of the Indicative Mood, by changing the last syllable into *ns*: as *Amabam*, *amans*, *Audiebam*, *audiens*, *Auxiliabar*, *auxilians*, *Poteram*, *potens*.

A participle of the Future in rus, betokeneth *The first* *Future* *tense in rus* to doe, like the Infinitive Mood of the Native voice: as *Amaturus*, *To loue* or *about to loue*. And it is formed of the latter Supine by putting *to* *cebarus*: as *Doctus*, *docturus*.

A Participle of the Preter Tense, hath his *Preter tense* English ending in *d*, or *n*: as *loued*, *taught*, *slaine*: and his latin in *rus*, *sus*, *xus*: as *amatus*, *visus*, *nexus*; and one in *uus*, as *Mortuus*. And it is formed of the latter Supine, by putting *to s*: as *Electus* *l. ctus*; except *Mortuus*.

A Participle of the Future in dus, betokeneth *The second* *Future tense in dus* to suffer, like the Infinitive mood of the passive voice: as *Amandus*, *to be loued*. And it is formed of the Genitive case of the participle of the Present

AN INTRODUCTION OF THE

sent tense, by changing *is* into *dus*: as *Amans*, *amandus*. *Legentis*, *legendus*. And it is also for to haue the signification of the Participle of Present tense: as *Legentis veteribus proficis*. reading old authors thou dost profit.

*Of an active
come 2 par-
ticiples.*

Of a verbe active, and of a verbe neuter both hath the Supines, come two participles: one of the Present tense, and another of the Future in *rus*: as of *Amo*, commeth *Amans*, *amaturus*. *Curro*, *Currens*, *cursurus*.

*Of a passive
come 2.*

Of a verbe passive, whose active hath the Supines, come two Participles: one of the Present tense, and another of the Future tense in *dus*: as of *Amor*, commeth *Amatus*, *amandus*.

*Of a Depon-
ent, 3.*

Of a Verbe Deponent come three Participles: one of the Present tense, one of the Past tense, and another of the Future in *rus* as of *Axilior*, commeth *Auxilians*, *auxiliatus*, *auxiliaturus*.

And if the verbe Deponent do gouerne an accusative case after him, it may forme also a Participle in *Dus*: as of *Loquor*, *loquendus*.

*Of a Com-
mune, 4.*

Of a verbe Commune come foure Participles: as of *Largior*, come *Largiens*, *largiturus*, *largitus*, *largiendus*.

*Participles
declined like
Adiectives.*

Participles of the Present tense, be declined like Nounes adiectiues of three Articles: 1. Nominatiuo *hic*, *hæc*, & *hoc* *amans*. Genitiuo *huius* *amantis*. Datiuo *huic* *amanti*.

Participles of other tenses be declined like Nounes Adiectiues of three diuers endings: 1. *Amaturus*, *amatura*, *amaturum*. *Amatus*, *amata*, *amatum*. *Amandus*, *amanda*, *amandum*.

EIGHT PARTS OF SPEECH.

Of an Aduerbe.

An Aduerbe is a part of speech
ioined to the Verbs, to declare
their signification.

Aduerbes some bee of time:
as Hodiè, cras, heri, perendiè,
olim, aliquando, nuper, quando.

Place : as Vbi, ibi, hic, illic, illi c, intus, foris.

Number : as Semel, bis, ter, quater, iterum.

Order : as Inde, deinde, denique, postremo.

Asking of doubting : as Cur, quare, unde,
quorsum, num, numquid?

Calling : as Heus, ô, ehodum.

Asserting : as Certè, nã, profectò, sanè, scili-
cet, licet, estò.

Denying : as Non, haud, minimè, neutiquam
nequaquam. (fidiùs.)

Swearing : as Pol, ædepol, hercle, medius.

Exhorting : as Eia, agè, agitè, agèdum.

Flattering : as Sodes, amabò.

Forbidding : as Ne.

Wishing : as Vtinam, si ò, si, ò.

Gathering together : as Simul, unà, pariter,
non modò, non solum.

Parting : as Scorsim, sigillatim, vicatim.

Choosing : as Potiùs, imò.

A thing not finished : as Penè, ferè, propè,
vix, modò non.

Shewing : as En, ecce.

Doubting : as Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.

Chaunce : as Fortè, fortuito.

D

Some

AN INTRODTION OF THE

Some be of **Likenesse**: as Sic, sicut, quasi, ceu, tanquam velur.
Qualitie: as benè, malè, doctè, fortiter.
Quantitie: as Multum, parum, minimum paululum, plurimum.
Comparison: as Tam, quàm, magis, minus maximè.

Certaine Aduerbes be compared: as Doctè doctius, doctissimè. Fortiter, fortius, fortissimè. Propè, propius, proximè.

Also the voices of Prepositions, if they be set alone, not hauing any casuall word to serue vnto, ioyned with them, be not Prepositions but are changed into Aduerbs: as, Qui ante me cauet, post dolèbit: He that bewarcth not aforeshall be sorry afterward. Coram laudare, & contra vituprare, inhonestum est: In presence to commend one, and behinde the backe to dispraise, is an vn honest point.

Of a Coniunction.

Coniunction is a part of speeche that ioyneth wordes and sentences together.

Of Coniunctions Some be **Copulatiues**: as Et, que, quod, que, ac, atque, nec, neque.

Some be **Disiunctiues**: as Aut, ve, vel, seu, si
Discretiues: as Sed, quidem, autem, verò, at, atque.
Causals: as Nam, namque, enim, quoniam, quia, vt, quod, quum, quoniam, and quando set for quoniam.

EIGHT PARTS OF SPEECH.

- Conditionals: as Si, ſin, modò, dum,
dummodò.
- Some be Exceptives: as Ni, niſi, quin, alio-
quin, præterquam.
- Interrogatives: as Ne, an utrùm,
necne, annc, nōnne.
- Illatives: as Ergo, ideo, igitur, qua-
re, itaque, proin.
- Some be Adverſatives: as Eſi, quanquam,
quamvis, licet, eſto.
- Redditives to the ſame: as Tamen,
attamen.
- Electives: as Quàm, ac, atque.
- Diminutives: as Saltem, vel.

Of a Prepoſition.

Prepoſition is a part of ſpeech moſt commonly ſet before other parts, ei-
ther in Appoſition: as Ad patrem; or
eſe in Compoſition: as Indoctus.

THESE Prepoſitions following, ſerve to
the Accuſative caſe.

Ad, Co.	}	Ante, Before.	}	Against.
Apud, At.		Adverſus,
Adverſum:		
Cis,	}	On this ſide.	}	Extra, without.
Citra:				Intra, within.
Circũ,	}	About.	}	Inter, Betwæne.
Circa:				Infra, Beneath.
Contra, Against.	}		}	Iuxta, Beſide, or nigh to.
Erga, Towards.				Ob, For.

AN INTRODVCTION OF THE

Ponē, Behinde.		Ultra, Beyond.
Per, By or through.		Præter, Beside.
Prope, Nigh.		Supra, Aboue.
Propter, For.		Circiter, About.
Secundum, } After.		Usque, Untill.
Post, }		Secus, By
Tras, On the further		Versus, Towards.
side.		Penes, In the power

Where note, that Versus is set after his casuall word: as Londinum versus, Towards London And likewise may Penes be set also.

These Prepositions following, serue to the Ablatiue case.

A, ab, abs, Fro or fro.		Pro, For.
Cum, With.		Præ, Before, or
Coram, Before, or in		comparison.
presence.		Palam, Openly.
Clam, Privily.		Sine, } without
De, }		Absque, }
E, } Of or fro.		Tenus, Untill, or by
Ex, }		

Where note, that if the casuall word loyn with Tenus, bee the plurall number, it shall put in the Genitiue case, and be set before Tenus: as Aurium tenus, Up to the eares. Genus tenus, Up to the knees.

Note also, that the voices of Preposition being set alone without their casuall words, are not Prepositions, but are changed into verbs: as is aforesaid in the Aduerbe.

These Prepositions following, serue to both cases.

In with this signe To, to the Accusatiue case as In urbē. Into the city. In without this signe To, to the Ablatiue case as In te spes est, My hope is in thee. Sub noctem, A little before night.

EIGHT PARTS OF SPEECH.

Sub Iudice lis est, The matter is before the Judge.

Super lapidem, Upon a stone.

Super viridi fronde, Upon greene leaues.

Subter terram, Under the earth.

Subter aquis, Under the water.

Of an Interiection.

An Interiection is a part of speech, which betokeneth a sudden passion of the minde, vnder an vnperfect voice. Some are of

Wrth: as Euax, vah.

Sorrow: as Heu, hei.

Dread: as Arat.

Maruelling: as Papè.

Disdaining: as Hem, vah.

Shunning: as Apagè.

Praising: as Euge.

Scorning: as Hui.

Exclamation: as Proh Deum atq; hominum

Cursing: as Vx malum,

(fidem.

Laughing: as Ha ha he.

Calling: as Eho, oh, io.

Silence: as Au. And such others.

Some are of

THE CONCORDS of Latine speech.

ROf the due toyning of words in construction, it is to bee vnderstood, that in Latine speech there be thre Concordes. The first, betweene the Nominatiue case and the Verbe: The second, betweene the Substantiue and the Adiectiue: The third, betweene the Antecedent and the Relatiue,

THE CONSTRUCTION OF THE The first Concord.

When an English is giuen to be made in Latine, looke out the principall Verbe. If there be moe verbes than one in a sentence, the first is the principall verbe, except it be the Infinitiu Mood, or haue before it a Relatiue: as *Thar, whom* which: or a Coniunction, as *Ut* *thar*; *Cum*, *when*; *Si*, *if*; and such others.

When ye haue found the Verbe, aske this question, *who?* or *what?* and the word that answereth to the question, shalbe the nominatiue case to the verbe, except it be a verbe Imperfonall, which will haue no nominatiue case. And the Nominatiue shall in making and construing Latine, be set before the verbe, except a question be asked, and then the Nominatiue is set after the Verbe, or after the signe of the Verbe: as *amas tu?* *lovest thou?* *venit ne?* *Recedit* *the King come?*

Likewise if the verbe be of the Imperatiue mood, as *ama tu*, *loue thou*. *ama tu ille*, *let him loue*.

And sometime when this signe *it*, or *there*, cometh before the english of the Verbe: as *est liber meus*, *It is my booke*. *venit ad me quidam*, *There came one to me*. And that casuall word which cometh next after the Verbe, and answereth to this question *whom?* or *what?* made by the Verbe, shal commonly be the Accusatiue case, except the Verbe doe properly gouerne another case after him to be construed withall: as *Si cupis placere magistro*, *utere diligentia*, *nec sis tantus cessator*, *ut calcaribus indigeas*. If thou couet to please thy master, vse diligence; and be not so slacke, that thou shalt need spurres.

A verbe Personal agreeth with his Nominatiue case in number and person: as *Præceptor legit*, *vo*
verb

EIGHT PARTS OF SPEECH.

verò ^bnegligitis, The master readeth, and ye regard not. Where note, that the first person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many Nominatiue cases singular, with a Conjunction Copulatiue coming betwene them, will haue a verbe plurall which verbe plurall shall agree with the Nominatiue case of the most worthy person: as Ego & tu ^bsumus in tuto, I & thou be in safeguard. ^aTu & pater ^bpericlitamini, Thou & thy father are in iecordie. ^aPater & præceptor ^baccersunt te, Thy father and thy master haue sent for thee.

When a Verbe commeth betwene two Nominatiue cases of diuers numbers, the Verbe may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as Amantium ^aira, amoris ^aredintegratio ^best, the falling out of louers is the reuuing of loue. ^aQuid enim nisi vota ^bsuperfunt? For what remaineth, sauing onely prayers? Pectora percussit, ^apectus quoque ^arobor ^bhunc, Shee stroke her breast, and her breast turned into oke also.

Here note also, that sometime the Infinitiue mood of a verbe, or else a whole clause aforesgoing, or else some member of a sentence, may be the Nominatiue case to the verbe: as ^aDiluculo surgere, aluberrimum est, To arise betime in the morning, is the most wholesome thing in the world. ^aMultum scire, vira ^best iucundissima, To know much, is the most pleasant (or sweetest) life of all.

The Second Concord.

Vhen ye haue an Adiectiue, aske this question, *who? or what?* & the word that answereth to the question, shall be the Substantiue to it. The Adiectiue, whether it be a Noun, Pronoun

THE CONSTRUCTION OF THE

or Participle, agreeth with his Substantive in case, gender, & number: as ^a Amicus ^b cernus in ^a in certa cernitur, A sure friend is tried in a doubtful matter. ^a Homo ^b armatus, A man armed. ^a Age ^b colendus, A field to be tilled. ^b Hic ^a vir, This man. ^b Meus ^a herus est, It is my master.

Where note, that the Masculine gender is more worthy than the Feminine, and the Feminine more worthy than the Neuter.

Many substantives singular, having a conjunction copulative comming betweene them, will have an Adiective plurall; which Adiective shall agree with the Substantive of the most worthy gender as ^a Rex. & Regina ^b beati, The King & the Queen are blessed.

The Third Concord.

When ye have a Relative, aske this question *who? or what?* and the word that answereth to the question, shall be the Antecedent to it.

The Antecedent most commonly is a word that goeth before the Relative, and is rehearsed again of the Relative.

The Relative agreeth with his Antecedent in Gender, Number, and Person: as ^a Vir ^b sapit ^b quod pauca loquitur, That man is wise that speaketh few things, or words.

Sometime the Relative hath for his Antecedent the whole reason that goeth before him, and then shall be put in the neuter gender & singular number: as ^a In tempore veni, ^b quod omnium rerum primum, I came in season; which is the chief thing of all. But if the Relative be referred to several clauses or more, then the Relative shall be put in the plural number: as Tu ^a multum dormis, & ^a sapis, Thou sleepest much, & thou wisest.

EIGHT PARTS OF SPEECH.

temporas, ^b quæ ambo sunt corpori inimica, Thou sleepest much, and drinkest often, which both things are naught for the body.

When this English *that*, may be turned into this English *which*, it is a Relative; otherwise it is a Conjunction, which in Latine is called quod or ut: & in Latine making it may elegantly be put away, by turning the Nominative case into the Accusative, and the verbe into the Infinitive Mood: as Gaudeo ^a quod tu benè ^b vales: Gaudeo ^a te benè ^b vales, I am glad that thou art in good health. Iubeo ^a ut tu ^b abeas: Iubeo ^a te ^b abire, I bid that thou goe hence.

Many Antecedents singular, having a Conjunction Copulative betweene them, will haue a Relative plurall; which Relative shall agree with the Antecedent of the most worthy gender: as ^a Imperium & dignitas ^b quæ petisti, The rule & dignity which thou hast required.

But in things not apt to haue life the Neuter gender is most worthy: yea & in such case, though the Substantives or Antecedents be of the Masculine, or of the Feminine gender, and none of them of the Neuter, yet may the Adiective or Relative be put in the Neuter gender: as ^a Arcus & calami sunt ^b bona, The bow and arrowes be good: ^a Arcus & calami ^b quæ fregisti, The bow & arrowes which thou hast broken.

The case of the Relative.

When there commeth no Nominative case betweene the Relative and the Verbe, the Relative shall be the Nominative case to the Verbe: as Miser est ^a qui nummos ^b admiratur. Wretched is that person, which is in love with money.

But

THE CONSTRUCTION OF THE

But when there commeth a Nominatiue case betwene the Relatiue and the Verbe, the Relatiue shall be such case as the Verbe will haue after him as Felix, ^bquem^{a2} faciunt aliena^a pericula cautū, ^bhappie is he, whom other mens harmes doe make beware.

As the Relatiue may be the Nominatiue case to the Verbe, so it may be the Substantiue to the Adiectiue that is ioined with him, or that commeth after him: as Diuitias amare noli, ^aquod omnium ^bsordidissimum, loue not thou riches, which to doe is the most beggerly thing in the world.

Nounes Interrogatiues and Indefinites, follow the rule of the Relatiue: as Quis, uter, qualis, quantus, quorus, &c. which euermore come before the Verbe like as the Relatiue doth: as Hei mihi, quilibet erat^a talis erat, ^aqualem nunquam^a vidi.

Yet heere is to be vnderstood and noted, that the Relatiue is not alwaies gouerned of the Verbe that he commeth before, but sometime of the Infinitiue mood that commeth after the Verbe: as ^bQuibus voluisti me gratias^a agere, egi: What persons thou willedst me to thanke, I haue thanked.

Sometime of a Participle: as ^bQuibus rebus^a additus fecisti: with what things moored didst thou

Sometime of the Gerund: as ^bQuare nunc non^a narandi locus, which things at this present is time to tell.

Sometime of the Preposition set before him as ^bQuem^a in locū deducta res sit, vides: Unto what state the matter is now brought, thou seest.

Sometime of the Substantiue that he doth accord with: as Senties^b quia^a vir sum, Thou shalt perceiue what a fellow I am. Albeit in this manner speaking, Qui, is an Indefinite, and not a Relatiue

Sometime

EIGHTH PARTS OF SPEECH.

Sometime of a **Noun Partitive** or **Distributive**: as ^b *Quarum rerū^a utram minū^s velim*, non facile possum existimare, **Of the which two things whether I would with lesse will haue, I cannot easily esteeme.**

Sometime it is put in the **Genitive** case by reason of a **Substantive** coming next after him: as *Ego illum non noui*, ^b *cuius^a causa hoc incipis*, I knew him not, for whose cause thou beginnest this matter.

Sometime it is otherwise governed of a **Noun Substantive**: as *Omnia tibi dabuntur*, ^b *quibus^a opus habes*, All things shall be giuen thee, which thou hast need of.

Sometime of an **Aduerbe**: as ^b *Cui utrū^a obuiam procedam*, nondum statui, Whom whether I will go to meet with, I haue not yet determined.

Sometime it is put in the **Ablative** case with this signe *than*, & is governed of the **Comparative** degree coming after him: as *Vtere virtute*, ^b *qua nihil est^a melius*: Use vertue, than the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put in the **Ablative** case absolute: as *Quantus erat Iulius Cæsar*, ^{ab} *quo Imperatore*, Romani primū^m Britanniam ingressi sunt? How woorthie a man was Julius Cæsar, vnder whose conduct the Romans first entered into Britaine?

Also when it signifieth an instrument wherewith a thing is to be done, it is put in the **Ablative** case: as *Ferrum habuit*, ^b *quo se^a occideret*, He had a knife wherewith he would haue slaine himselfe.

When a **Relative** cometh betweene two **Substantives** of diuers genders, it may indifferentlie accord with either of them: as ^a *Auis*, ^b *quæ^a passer appellatur*; or *Auis*, ^b *qui^a passer appellatur*: The bird which

THE CONSTRUCTION OF THE

which is called a Sparrow. Yea though the Substantiues be of diuers numbers also: as Est ne^a Luteria, ^b quam nos Parisios dicimus? Is not the called Luteria, that we doe call Paris? Or else, ne ea Luteria, ^b quos nos ^a Parisios dicimus?

Constructions of Nouns Substantiues.

When two Substantiues come together betokening diuers things, the latter shall be the Genitiue case: as ^a Facundia ^b Ciceronis, The eloquence of Cicero. ^a Opus ^b Virgilij, The work of Virgil. ^a Amator ^b studiorum, A louer of studies. ^a Dogma ^b Platonis, The opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they shall be put both in one case: as ^a Pater meus ^b vir, amat ^a me ^b puerum. My father being a man, loueth me a childe.

When the English of this word Res, is put with an Adiectiue, we may put away Res, and put the Adiectiue in the Nenter gender, like a Substantiue: as ^a Multa me impedierunt, Many things haue letted me. And being so put, it may be the Substantiue to an Adiectiue: as ^a Pauca his ^b similia, A few things like vnto these. ^a Nonnulla ^b huiusmodi. Many things of like sort.

An Adiectiue in the Nenter gender, put alone without a Substantiue, standeth for a Substantiue; & may haue a Genitiue case after him, as if he were a Substantiue: as ^a Multum ^b lucri, Much gaine. ^a Quantum ^b negotij? How much business? ^a Id ^b operis, That worke.

Words of any qualitie or propertie, to the praise or dispraise of a thing, comming after a Noun Substantiue, or a Verbe Substantiue, may be put in the Ablatiue case, or in the Genitiue: as ^a Puer ^b bona indole, or ^a Puer ^b bonae indolis, A child of

EIGHT PARTS OF SPEECH.

good towardnes. ^a Puer ^b boni ingenij, or ^a Puer ^b bono ingenio, *A child of a good wit.*

Opus and Vfus, when they be Latine for need, require an Ablative case: as ^a Opus est mihi tuo ^b iudicio, *I haue need of thy iudgement.* Viginti ^b minis ^a usus est filio, *My sonne hath need of twentie pounds.*

Constructions of Adiectiues.

The Genitiue case.

A Diectiues that signifie desire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, and such other like, require a Genitiue case: as Cupidus ^b auri, *Couetous of money.* ^a Peritus ^b belli. *Expert of warfare.* ^a Ignarus ^b omnium. *Ignorant of all things.* ^a Fidens ^b animi, *Bold of heart.* ^a Dubius ^b mentis, *Doubtfull of mind.* ^a Memor ^b prateriti, *Mindful of that is past.* ^a Reus ^b furti, *Accused of theft.*

Pronounes Partitiues, and certaine *Interrogatiues*, with certaine *Pronounes* of number, require a Genitiue case: as Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicunque, quidam, quis for aliquis, or quis an *Interrogatiue*: as Vnus, duo, tres: Primus, secundus, tertius, &c. as ^a Aliquis ^b nostrum, ^a Primus ^b omnium.

When a question is asked, the answer in Latine must bee made by the same case of a *Pronoun*, *Pronoun* or *Participle*, and by the same tense of a *Verbe*, that the question is asked by: as ^a Cujus est fudus? ^b Vicini. Quid ^a agitur in ludo literario? ^b Studetur. Except a question be asked by Cujus, ja, jum: as ^a Cuius est sententia? ^b Ciceronis. Or by a word that may gouerne diuers cases: as ^b Quanti ^a emisti librum? ^b ^a Parno. Or except I must answer by one of these possessiues, Meus, tuus, suus, noster, vester: as ^a Cuius est domus? Non ^b vestra, sed ^b nostra.

Pronounes

THE CONSTRUCTION OF THE

Nounes of the Comparatiue and the Superlatiue degree, being put partitiuely, that is to say hauing after them this English *of, or among*, require a Genitiue case: as ^b Aurum ^a mollior est sinistra, *The eares, the left is the softer.* Cicero ^b orator ^a eloquentissimus, *Cicero the most eloquent of Orators.*

Nounes of the Comparatiue degree, hauing after them, or by after them, doe cause the word folloving to be the Ablatiue case: as Frigidior ^b glacie, *More cold than ice.* Doctior ^b multo, *Better learned by a great deale.* Vno ^b pede ^a altior, *Higher by a foot.*

The Dative case.

Adiectiues that betoken profite or disprofite, likenesse or unlikenesse, pleasure, submitting or belonging to any thing, require a Dative case: as Labor est ^a utilis ^b corpori, *Labour is profitable to the bodie.* ^a Equalis ^b Hectori, *Equall to Hector.* ^a Inuentus ^b bello, *fit for war.* ^a lucundus ^b omnibus, *Pleasant to all persons.* ^b Parenti ^a supplex, *Suppliant to his father.* ^b Mihi ^a proprium, *Proper to me.*

Likewise Nounes Adiectiues of the passiue signification in bilis, and Participials in dus: as ^a Flebilis ^a flendus ^b omnibus, *To be lamented of all men.* ^a Formidabilis, ^a formidandus ^b hosti, *To be feared of his enemies.*

The Accusatiue case.

The measure of length, breadth, or thicknesse of any thing, is put after Adiectiues in the Accusatiue case, and sometime in the Ablatiue case: as Turris ^a alta ^b centum-pedes, *A tower an hundred foot high.* Arbor ^a lata ^b tres-digitos, *A tree three fingers broad.* Liber ^a crassus ^b tres-pollices, vel ^b tribus-pollicibus, *A booke three inches thick.*

EIGHT PARTS OF SPEECH.

The Ablative case.

A Dedicatives signifying fulnesse, emptinesse, plenty or wanting, require in Ablative case, and sometime a Genitive: as ^a Copiis ^a abundans. Crura ^a thymo ^a plena. ^a Vacuus ^b ira, ^a ira, -ab ira. Nulla epistola ^a Manianis ^b re-aliqua. ^a Dicissimus ^b agri. ^b Stultorum ^a plena sunt omnia. Quis nisi ^b mentis ^a inops, oblatum respuat aurum? ^a Integer ^b vitæ, ^b celerisq; ^a purus; non eger Mauri oculis nec arcu. ^a Expertus ^b omnium. Corpus ^a inane ^b animæ. These Dedicatives, Dignus, Indignus, præditus, captus, contentus, with such others, will have an Ablative case: as ^a Dignus ^b honore. ^a Captus ^b oculis. ^b Virtute præditus. ^b Paucis contentus.

Where note, that Dignus, indignus and contentus, may in stead of the Ablative case, have an Infinitive Mood of a Verbe: as ^a Dignus ^b laudari. Worthy to be praised. ^a Contentus in pace ^b vivere, Content to live in peace.

Construction of the Pronoun.

These Genitive cases of the Primitives, Mei, tui, sui, nostri and vestri, be used when suffering, or passion is signified: as ^a Pars ^b tui. ^a Amor ^b mei. But when possession is signified, Meus, tuus, suus, noster and vester be used: as ^a Ars ^b tua. ^a Imago ^b tua.

These Genitive cases, Nostrium, vestrum, be used after Distributives, Partitives, Comparatives and Superlatives: as ^a Nemo ^b vestrum. ^a Aliquis ^b nostrum. ^a Major ^b vestrum. ^a Maximus natu ^b nostrum.

Construction of the Verbe: and first with, *the Nominative case.*

Sum, forem, fio, existo; and certaine Verbes passives: as Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, Existimor.

THE CONSTRUCTION OF THE

Existimor, videor, with other like, will haue such case in
after the, as they haue before them: as ^a Fama ^a fama
^b malū, Fame is an euill thing. ^a Malus, culturā ^a
^b bonus, An euil person by due ordering or gou-
ernance, is made good. ^a Cræsus ^a vocatur ^b diues, Cræsus
is called rich. Horatius ^a salutatur ^b Poëta, Horace is
saluted by the name of Poet. Malo ^a te ^b diuitem ^a quam
quam haberi, I had leiser thou were rich in-
deed than so accounted.

Also verbes that betoken bodily moouing, goe with
resting or doing, which be properly called verbe of
of Gesture: as Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, iacen-
bo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like
as they haue before them a Nominatiue case of a doer
doer or sufferer, so may they haue after them a Nomi-
minatiue case of a Noun, or Participle, declaring
the maner of circumstance of the doing or suffering
as ^a Incedo ^b claudus, I go lame. ^a Petrus ^a dormit ^b in
curus, Peter sleepeth void of care. ^a Tu ^a cubas ^b sup-
nus, Thou liest in bed with thy face vpward. ^a Sotus
nias ^b vigilans, Thou dreamest waking. ^a Stude-
^b stans, Study thou standing. And likewise in
Accusatiue case: as Non decet ^a quenquam ^a me ^a pro
^b currentem, aut mandentem, It doth not becom
any man to pisse running, or eating.

And generally, when the word that goeth before
the verbe, and the word that cometh after it
verbe belong both to one thing, that is to say, haue
respect either to other, or depend either of other
they shall be put both in one case, whether the verbe
be Transitiue or Intransitiue, of what kind soeuer
the verbe be: as ^a Loquor ^b frequēs, I speak often. ^a Ti-
ceo ^b multus, I hold my peace much. ^a Scribo epistol-
^b rarissimus, I write letters very seldom. Ne ^a affu-
scas ^a bibere vinū ^b jejunaus, Accustome not thy selfe
to drinke wine fasting.

EIGHT PARTS OF SPEECH.

drinke wine next thy heart, or not hauing eaten
somewhat afore.

The Genitive case.

This Verbe Sum, when it betokeneth or impos-
teth possession, owing, or otherwise pertaining
to a thing, as a token, property, duty, or guise, it
causeth the noun, pronoun or participle follow-
ing to be put in the genitive case as: *Hec vestis^a est^b*
patris, This garment is my fathers. *Insapientis^a*
est dicere: Non putaram, It is the property of a
foole to say: I had not thought, *Extremæ^a est^b de-*
mentix discere dediscēda, It is a point of the grea-
test folly in the world, to learne things that must
afterward be learned otherwise. *Orātis^a est nihil^b*
si coelestia cogitare, It is the duty of a man that
saying his prayers, to haue minde on nothing
but heavenly things. Except that these Pro-
nomines, *Meus, tuus, suus, noster* and *vester*, shall in
such manner speaking be vsed in the *Promina-*
tiue case: as *Hic codex^a est^b meus*, This booke is
mine. *Hæc domus^a est^b vestra*, This house is yours.
Non^a est^b mentiri^c meum, It is not my guise (or
property) to lie. *Nostrum^a est^b iniuriam non inferre*,
It is our parts not to do wrong. *Tuum^a est^b om-*
nia iuxta pati, It is thy part (or duty) to suffer all
things in like.

Verbes that betoken to esteeme or regard, re-
quire a Genitive case betokening the value: as,
Parui^a ducitur probitas, Honesty is reckoned little
worth. *Maximi^a penditur nobilitas*, Nobleness of
birth is very much regarded.

Verbes of accusing, condemning, warning, pur-
ging, quitting or assoliling, will haue a Genitive
case of the crime, or of the cause, or of the thing
that one is accused, condemned or warned of: or
else an ablative case most commonly without a

THE CONSTRUCTION OF THE

preposition: as Hic ^b furti se ^a alligat, vel ^b fur
^a Admonuit me ^b errati, vel ^b errato. ^b De pecunia
 repetundis ^a damnatus est.

Satag, misereor, miseresco, require a Genitive
 case: as ^b Rerum suarum ^a satagit. ^a Muerere ^b mei Domini
 Reminiscor, obliuiscor, recordor & memini, will have
 a Genitive, or an Accusative case: as ^a Reminiscor
^b h. istoria. ^a Obluiscor ^b carminis. ^a Recordor ^b pueri
 am. ^a Obluiscor ^b lectionem. ^a Memini ^b tui, vel ^b te
 remember thee. ^a Memini ^b de te, I speake of thee.
 geo, or ^a indigeo ^b tui, vel ^b te, I haue need of thee.
^a Potior ^b urbis, I conquer the City. ^a Potior ^b uxor
 I obtaine my desire.

The Dative case.

A manner of Verbs put accusatiuely, that
 to say, with these tokens to or for after the
 will haue a Dative case: as Non ^b omnibus ^a dormio
 I sleepe not to al men. ^b Huic ^a habeo, non ^b tibi,
 haue it for this man, and not for thee.

To this rule doe also belong Verbs betoken-
 ing to profit or disprofit: as Commendo, incom-
 do, noceo.

Compare: as Comparo, comparo, confero.

Give or restore: as Dono, reddo, refero.

Promise or to pay: as Promitto, polliceor
 solui.

to Command or shew: as Impero, indico, moneo.

Trust: as Fido, confido, fidem habeo.

Obeie or to be against: as Obedio, adulo, pugno.
 (ner, irascor)

Threaten or be angry with: as Minor, indignor.

Also Sum, with his compounds, except Possideo.

Also Verbs compound with Satis, bene, & male: as
 Satisfacio, benefacio, maleficio. Finally, certain

Verbs compound with these Prepositions, Pro, Per, Sub,
 ad, con, sub, ante, post, ob, in, and inter, will haue

Dative case: as Praiuceo, adiaceo, condono, suscipio.

EIGHT PARTS OF SPEECH.

leo, antestō, posthabeo, obijcio, insulto, interseio.
 This verbe Sum, (s, fui, may oftentimes be set
 Habeo, & the the word that seemeth in the eng
 to be the nominatiue case, shall be put in the
 ative, & the word that seemeth to be the accusa-
 the case, shall be the nominatiue: as, ^aEst ^bmihī ma-
 I haue a mother. Non ^aest ^bmihī ^aargentum, I
 haue no money. But if Sum bee the Infinitiu
 mode, this nominatiue shall be turned into the
 Accusatiue: as Scio ^btibi non ^aesse ^aargentum, I
 know thou hast no money.

Also when Sum hath after him a Nominatiue
 ase and a Dative, the word that is the Nomi-
 ative case, may be put also into the Dative: so
 hat Sum may in such manner speakings be cons-
 rued with a double Dative case: as, ^aSum ^btibi
 praesidio, I am to thee a safeguard. Hæc res ^aest
 mihī ^bvoluptati, This thing is to me a pleasure.
 And not onely Sum, but also many other Verbs
 say in such manner speaking haue a double da-
 ue case, one of the person, and another of the
 hing: as, ^aDo ^btibi vestem ^bpignori. ^aVerto hoc tri-
^a ^bvicio. Hoc tu ^btibi ^blaudi ^aducis.

The Accusatiue case.

Verbes Transitiues are all such as haue af-
 ter them an Accusatiue case of the doer or
 offerer, whether they be Active, Commune, or
 Deponent: as ^aVsus ^bpromptus ^afacit. ^aFœminæ
^aindignantur ^bvires. ^aLargitur ^bpecuniam.

Also verbes Penteers may haue an accusatiue
 ase of their own signification: as Endymionis ^bō.
^aUrm ^adormis. ^aGaudeo ^bgaudium. ^aVivo ^bvitam.

Verbs of asking, teaching, & araying will haue
 two accusatiue cases, one of the sufferer, & ano-
 ther of the thing: as ^aRogo ^bte ^bpecuniā. ^aDocce ^bte
^aliteras. ^bQuod ^bte iam dudum ^ahortor. ^aExuo ^bme
^agladium

THE CONSTRUCTION OF THE

The Ablative case.

All verbes require an ablatiue case of thing or instrument, put with this signe *with* before, or of the cause, or of the maner of doing: as, ^a *rit eam* ^b *gladio.* ^a *Taceo* ^b *metu.* *Summa* ^b *eloquio* ^a *causam* ^a *egit.*

The word of price is put after verbes in the ablatiue case: as, ^a *Vendidi* ^b *auro,* ^a *Emptum* ^b *argento.* Except these Genitiues, when the Re is put alone without Substantiues: *Tanti,* quæ pluris, minoris, tantius, tantidem, quantius, quilibet, quanticunque: as, ^b *Quanti* ^a *mercatus est equum?* Certè ^b *plu* ^a *isquam* ^a *vellem.* Saving after Verbs of price, we shall alwayes use Aduerbes, *Carius, vilius, melius, and peius,* in of their Casualls.

Verbs of plenty or scarcenesse, filling, emptying, loading, or unloading, will haue an Ablative case: as ^a *Affluus* ^b *opibus.* ^a *Cares* ^b *virtute.* ^a *Exp* ^b *fabulis* ^a *Spoliauit me* ^b *bonis omnibus.* ^a *Onera* ^b *machin.* ^b *ciibo.* ^a *Leuabo te hoc* ^b *bonere.* *It* ^a *tor,* *fungor,* *fuor,* *potior,* *lætor,* *gaudeo,* *ignor,* *munero,* *communico,* *afficio,* *prosequor,* *impertior.*

Verbs that betoken receiuing, or distancetaking away, will haue an Ablative case, *ab, e, ex, or de:* as, ^a *Accepit literas* ^b *a Petro.* ^a *ex-nuntio.* *Longe* ^a *distat* ^b *a nobis.* ^a *Eripuit e* ^b *mihi cingulum.* ^a *Eripuit* ^b *illi vitam.*

Verbes of comparing or exceeding, may haue an ablatiue case of the word that signifies measure of exceeding: as, ^a *Præfero hunc* ^b *Paulo* ^a *intè uallo illum* ^a *superat.* He is beyond other but a little space,

EIGHT PARTS OF SPEECH.

A Proune, or a Pronoune substantiue, toynd with a Participle, expressed or vnderstood, and hath thing none other word whereof it may be gouerned, it shall be put in the ablatiue case absolute: as, ^{ab} Rege-veniente, hostes fugerunt, The King coming, the enemies fled. ^{ab} Me-duce vinces, I King Captaine, thou shalt ouercome.

And it may be resolued by any of these words, cum, quando, si, quamquam, postquam: as, the Rege veniente; id est, Dum veniret Rex. ^{ab} Me-duce; id est, Si ego dux fuero.

Constructions of Passiues.

A Verbe Passiue will haue after him an ablatiue case with a preposition, or sometime a case of the doer: as, Virgilius ^a legitur ^b à me. Tibi fama ^a peratur. And the same ablatiue or dative, shall be the nominatiue case to the Verbe, if he made by the actiue: as, ^a Ego ^b lego Virgiliū. Petas ^a tu famam.

Gerunds.

Gerunds & Supines, will haue such cases as the Verbes that they come of: as, Otium ^a scribendi ^b literas. Ad-^a consulendum ^b tibi. ^a Auditum poëtas.

When the English of the Infinitiue mood cometh after any of these Prounes substantiues, Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, aestus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consiliū, norma, amor, cupido, locus, and others like, if the Verbe should be of the actiue voice, it shall be made by the Gerund in di. And the same Gerund in di, is vsed also after certaine adiectiues: as, ^a Cupidus ^b visendi. ^a Certus ^b eundi. ^a Peritus ^b iaculandi. Grarus ^b bellandi.

Vhen yee haue an English of the Par-
 ciple of the Present tense, with the
 signe of *or with*, coming after a Noun adiecti-
 it shall in Latine making be put in the Gerund
 in *do* : as ^a Defessus sum ^b ambulando, I am fa-
 ty of walking.

Also the english of the Parciple of the pre-
 tense coming without a substantive, with the
 signe *in* or *by* before him, shall in Latine making
 be put in the Gerund in *do* : as Caesar ^b dan-
^b subleuando, ^b ignoscendo, gloriam ^a adeptus est
 apparando totum hunc ^a consumunt diem. And
 same Gerund in *do*, is vsed either without a pre-
 position, or with one of these Prepositions, *Ad*,
de, *e*, *ex*, *cum*, *in* : as Deterrent ^a à ^b bibendo. ^a Ab-
 mando. Cogitat ^a de ^b edendo. Ratio bene scribitur
^a cum ^b loquendo coniuncta est.

The English of the Infinitive moode, coming
 after a reason, and shewing the cause of the
 reason, may be put in the Gerund in *dum* :
 Dies mihi ut Paris sit ad ^b agendum, vercor I feare
 that a whole day will not be enough for me to
 my businesse.

The Gerund in *dum*, is vsed after one of the
 Prepositions, *Ad*, *ob*, *propter*, *inter*, *ante* : as ^a Ad-
 piendum hostes. ^a Ob (vel propter) ^b edimendum
 tius ^a Inter ^b cenandum. ^a Ante ^b damnandum.

And when ye haue this English *must* or *ought*
 in a reason, where it seemeth to be made by the
 verb *Oportet*, it may be put in the Gerund in *dum*
 with this Verb est, set impersonally ; and the
 the word that seemeth in the English to be in the
 Nominative case, shall be put in the Dative :
^a Abeundum est ^b mihi, I must goe hence.

EIGHT PARTS OF SPEECH.

Supines.

The first Supine hath his Active significati-
on, and is put after Verbes & Participles,
that betoken moving to a place: as ^a Eo ^b cubitū.
^a Statu ^a amissi, ^b risum teneatis amici?

The latter Supine hath his passive significa-
on, and is put after Nounes Abiectives: as,
ignus, indignus, turpis, foedus, proclivis, facilis, o-
sus, mirabilis, optimus, and such like. And the
same Supine may also be turned into the Infir-
tine mode Passive: as it may be indifferently
ed in Latine, ^a Facile ^b factu, or ^a Facile ^b fieri,
easie to be done. ^a Turpe ^b dictu, or ^a Turpe ^b dici,
unpleasant to be spoken.

The Time.

Nounes that betoken part of time be com-
monly put in the Ablative case: as ^b Nocte
vigilis. ^b Tuce ^a dormis. But Nounes that be-
oken continuall tenure of time, without ceasing
intermission, be commonly vled in the Accu-
sative case: as ^b Sexaginta annos ^a natus. ^b Hyeme
gram ^a iteris.

Space of Place.

Nounes that betoken space betwix place &
place, be commonly put in the Accusative
case: as ^b Pede n hinc ne ^a decesseris, Go not thou
foot from this place.

A Place.

Nounes Appellatives, or names of great
places, be put with a Prepositio, if they
ollow a Verbe that significeth in a place, to a
place, from a place, or by a place: as ^a Vno ^b in.
Anglia ^a Veni ^b per Galliam ^a in Italiam. ^a Profi-
scor ^b ex vrbe.

In a place, or at a place, if the place be a proper
name,

THE CONSTRUCTION OF THE

name, of the first, or second Declension, and singular number, it shall be put in the Genitive case: as, ^a Vixit ^b Londini ^a Studuit ^b Oxoniae.

And these Nounes, humi, domi, militiæ, bellique, likewise used: as, ^a Procumbit ^b humi ^{bos} ^b Militem ^a erutritus est. ^b Demi ^b bellique otiosi ^a vivitis.

But if the place be of the third declension, or Plurall number, it shall be put in the Dative in the Ablative case: as, ^a Militavit ^b Carthagini ^b Carthagine. ^b Athenis ^a natus est. Likewise we use ^b Ruri, or ^b Rure ^a educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shall be put in the Accusative case, without a Preposition: as, ^a Eo ^b Romam. Likewise, ^a Confero ^b domum. ^a Recipio me ^b rus.

From a place, or by a place, if a place be a proper name, it shall be put in the Ablative case without a Preposition: as, ^a Discessit ^b Londino. ^a Profectus est ^b Londino (vel per Londinum) Cantabrigiam. ^a Domus, and ^b Rus, be likewise used: as, ^a Abijt ^b viam. ^b Rure ^a reuersus est.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominative before him, and this word *it*, or *there*, is commonly his signe: as, ^a Decet. It becommeth, oportet aliquem esse, There must be some body. If it hath neither of these words before him, the word that seemeth to be the Nominative shall be such case as the Verbe Impersonall shall haue after him: as, ^b Me ^a oportet, I must. ^b Tibi ^a licet, Thou maiest.

Interest, refert, and est for interest, require a Genitive case of all casuall words, except Me, tua, nostra, vestra, and cuius, the Ablative cases of

Præonomi

EIGHT PARTS OF SPEECH.

Pronounes Possessives : as, ^a Interest ^b omnium
^a Et agere. ^b Tua ^a refert teipsum nosse.

Certaine Impersonals require a Dative case:
 as, Libet, licet, parat, liquet, constat, placet, expedit,
 modest, sufficit, vacat, accidit, conuenit, contingit, and
 other like. Some will haue an accusatiue case

as, Delictat, decet, iuuat, oportet. Some beside
 the Accusatiue case, will haue also a Genitiue :
 as, ^b Nostri ^b nosmet ^a poenitet. ^b Me ^b ciuitatis ^a æ-
 pudet. ^a Pudet ^b me ^b negligentia. ^a Miseret ^b me ^b tui.
^b Me ^b illorum ^a miserescit.

**Verbs Impersonals of the Passiue voice, be-
 ing formed of Nenters, doe gouerne such case as
 the Verbes Nenters which they come of :** as,
^a Parcat ^b sumptui, Let cost be spared. Because
 we say ^a Parcaui ^b pecunia. Let vs spare cost.

**A Verbe Impersonall of the Passiue voice,
 hath like case as other Verbs Passiues haue:** as,
^a Beneficentia ^b multis ^a à principe. Yet many times the
 case is not expessed, but vnderstood : as, Maxima
^a vi ^a certatur, subaudi ^b ab illis.

When a deed is signified to be done of many, the
 Verbe being a verbe Nenter, we may wel change
 the Verbe Nenter into the Impersonall in iur :
 as, In ignem posita est, ^a fletur.

A Participle.

**Participles gouerne such cases as the Verbes
 that they come of :** as, ^a Furius ^b amicis. ^a Con-
 sulens ^b tibi. ^a Diligendus ^b ab omnibus.

Here note, that Participles may foure manner
 of waies be changed into Nounes. The first is,
 when the voice of a Participle is construed with
 an other case then the Verbe that it commeth of:
 as, ^a Appetens ^b vini. Greedy of wine.

The

THE CONSTRUCTION OF THE

The second, when it is compounded with a position, which the verbe that it commeth of cannot be compounded withal: as, Inductus, Innocent

The third, when it formeth all the degrees of comparison: as Amans, amantior, amantissimus. Doctus, doctior, doctissimus

The fourth, when it hath no respect, nor presse difference of time: as Homo ^b laudatus. A man laudable. Puer ^b amatus. i. amari dignus. A child worthy to be loved. And all these properly called nounes participials.

Participles when they be changed into nounes require a Genitive case: as ^a Fugians ^b litium. ^a doctus ^b pilae. ^a Cupienti ^b ius. ^a Lactis ^b abundans

These Participiall voices, Perosus, exosus, ractus, haue alwaies the active signification, and gouerne an Accusative case: as ^a Exosus ^b facinoram, Hating crueltie. ^b Vitam ^a pertaxus, Wearing life.

The Aduerbe.

Aduerbs of quantitie, time and place, doe acquire a Genitive case: as ^a Multum ^b lucis. ^a Tunc ^b temporis. ^a Vbiq; ^b genium.

Certaine Aduerbes will haue a Dative case like as the Nounes that they come of: as ^a Vbi ^b obuiam ^b illi. Canit ^a similiter ^b huic.

These Datives be vied Adverbially, Tempus ^b lucis, vesperti: as ^b Tempori ^a surgendum. ^b Vesperti ^a ben'um. ^b Luci ^a laborandum.

Certaine Aduerbs will haue an Accusative case of the Preposition that they come of: as ^a Propius ^b urbem. ^a Proxime ^b castra.

Where note, that Prepositions, when they set without a case, or else doe forme the degree of Comparison, be changed into Aduerbs.

EIGHT PARTS OF SPEECH.

The Coniunction.

Conjunctions Copulatives & Disiunctives,
and these foure, Quam, nisi, preterquam, an,
couple like cases: as ^a Xenophon- & -Plato ^b fuere
æquales. And sometime they be put betweene di-
uers cases: as ^a Studui ^b Romæ- & -^{b2} Athenis. Est
^a liber ^b meus- & ^{b2} fratris. ^a Emi fundum ^b centum-
mummi- & -^{b2} pluris.

Coniunctions Copulatives & Disiunctives,
most commonly ioyne like modes and tenses to-
gether: as ^a Petrus & Iohannes ^b precabantur- & -
^{b2} docebant. And sometime diuers tenses: as Et
^a habetur- & -^{b2} referetur tibi à me gratia.

The Preposition.

Sometime this Preposition In, is not expre-
ssed but vnderstood, and the casuall word ne-
uerthelesse put in the Ablative case: as Habeo
^a te ^b loco parentis. i. ^a in-^b loco,

A Verbe compound, sometime requireth the
case of the Preposition that hee is compounded
withall: as ^a Exeo ^b domo. ^a Prætereo ^b te in salu-
tatum. ^a Adeo ^b templum.

The Interiection.

Certaine Interiections require a Nomina-
tiue case: as ^a O ^b festus- dies hominis. Cer-
taine a Dative: as ^a Hei ^b mihi. Certaine an
Accusative: as ^a Heu ^b stirpem inuisam. Certaine
a Vocative: ^a Proh ^b sancte- Iupiter And the same
Proh, will haue an Accusative case: as ^a Proh
Deum atque hominum ^b fidem.

FINIS

GVILL-

Vhen ye haue an English of the Participle of the Present tense, with this signe of *oz with*, coming after a Noun adiective, it shall in Latine making be put in the Gerund in *do* : as *Defessus sum ambulando*, I am weary of walking.

Also the english of the Participle of the present tense coming without a substantive, with this signe in *oz by* before him, shall in Latine making be put in the Gerund in *do* : as *Cæsar dandus*, *subleuando*, *ignoscendo*, *gloriam adeptus est*, *apparando totum hunc consumunt diem*. And the same Gerund in *do*, is vsed either without a preposition, or with one of these Prepositions, *A*, *ab*, *de*, *e*, *ex*, *cum*, *in* : as *Deterrent a bibendo*, *Abbeuando*, *Cogitat de edendo*, *Ratio bene scribendo*, *cum loquendo coniuncta est*.

The English of the Infinitive mode, coming after a reason, and shewing the cause of a reason, may be put in the Gerund in *dum* : as *Dies mihi vltimis sit ad agendum*, I fear that a whole day will not be enough for me to do my business.

The Gerund in *dum*, is vsed after one of these Prepositions, *Ad*, *ob*, *propter*, *inter*, *ante* : as *Ad capiendum hostes*, *Ob (vel propter) predimendum capitulum*, *Inter occidendum*, *Ante damnandum*.

And when ye haue this English *must* or *ought* in a reason, where it seemeth to be made by this Verb *Oporet*, it may be put in the Gerund in *dum* with this Verb *est*, set impersonally ; and then the Word that seemeth in the English to be the Nominative case, shall be put in the Dative : as *Abeundum est mihi*, I must goe hence.

EIGHT PARTS OF SPEECH.

Supines.

The first Supine hath his Active significati-
on, and is put after Verbes & Participles,
that betoken moving to a place: as ^a Eo ^b cubui.
^a Peci ^a missi, ^a risum teneatis amici?

The latter Supine hath his passive significa-
tion, and is put after Nouns & Adjectives: as,
ignus, indignus, tu pis, fce lus, proclius, facilis, o-
sufus, mirabilis optatus, and such like. And the
same Supine may also be turned into the Infi-
nitue mode Passive: as it may be infinitely
and in Latine, ^a Facile ^b factu, or ^a Facile ^b fieri,
easie to be done. ^a Turpe ^b dictu, or ^a Turpe ^b dici,
unhappie to be spoken.

The Time.

Nouns that betoken a part of time be com-
monly put in the Ablative case: as ^a Nocte
vigilis. ^b Tuce ^a dormis. But Nouns that be-
token continuall time of time, without ceasing
or intermission, be commonly vsed in the Accu-
sative case: as ^a Sexaginta annos ^a uirum. ^b Hyems
or ^a ueris.

Space of Place.

Nouns that betoken space betwixt place &
place, be commonly put in the Ablative
case: as ^a Pede ^b hinc ^a decesseris, Doe not thou
goe foot from this place.

A Place.

Nouns Appellatiues, or names of great
places, be put with a Prepositio, if they
follow a Verbe that signifieth in a place, to a
place, from a place, or by a place: as ^a Vno ^b in
Anglia ^a Veni ^b per Galliam ^a in Italiam. ^a Profi-
scor ^b ex urbe.

In a place, or at a place, if the place be a proper
name,

Vhen ye haue an English of the Participle of the Present tense, with this signe of *oz with*, coming after a Proune adiectiue it shall in Latine making be put in the Gerund in *do* : as ^a Defessus sum ^b ambulando, I am weary of walking.

Also the english of the Participle of the present tense coming without a substantive, with this signe *in oz by* before him, shall in Latine making be put in the Gerund in *do* : as Caesar ^b dandus ^b subleuando, ^b ignoscen^{to}, ^a gloriam ^a adeptus est. ^b In apparando totum hunc ^a consumunt diem. And the same Gerund in *do*, is vsed either without a preposition, or with one of these Prepositions, *A*, *ab*, *de*, *e*, *ex*, *cum*, *in* : as Deterrent ^a ^a ^b bibendo. ^a Ab ^b amando. Cogitat ^a ^{de} ^b edendo. Ratio bene scribenda ^a ^{cum} ^b loquendo coniuncta est.

The English of the Infinitive moode, coming after a reason, and shewing the cause of a reason, may be put in the Gerund in *dum* : as Dies mihi ut Paris sit ad ^b agendum, vercor I fear that a whole day will not be enough for me to do my businesse.

The Gerund in *dum*, is vsed after one of these Prepositions, *Ad*, *ob*, *propter*, *inter*, *ante* : as ^a Ad ^b capiendum hostes. ^a Ob (vel propter) ^b edimendum capitulum ^a Inter ^b cenandum. ^a Ante ^b dammandum.

And when ye haue this English *must oz ought* in a reason, where it seemeth to be made by this verb *Opportet*, it may be put in the Gerund in *dum* with this Verb est, set impersonally ; and then the word that seemeth in the English to be the Nominative case, shall be put in the Dative : as ^a Abeundum est ^b mihi, I must goe hence.

Supra

EIGHT PARTS OF SPEECH.

Supines.

The first Supine hath his Active significati-
on, and is put after Verbes & Participles,
that betoken moving to a place: as ^a Eo ^b cubum.
^a Spectum ^a a ^b missi, ^a risum, ^a teneatis ^a amici?

The latter Supine hath his passive significa-
on, and is put after Prunes & Participles: as,
ignus, iadignus, tu pis, tee lus, proclius, fecilis, o-
sufus, mirabilis optatus, and such like. And the
same Supine may also be turned into the Infi-
nitue mode Passive: as it may be indifferently
said in Latine, ^a Facile ^b factu, or ^a Facile ^b fieri,
Easy to be done. ^a Turpe ^b dictu, or ^a Turpe ^b dici,
Unpleasant to be spoken.

The Time.

Prunes that betoken a part of time be com-
monly put in the Ablative case: as ^a Nocte
vigilis. ^a Tuce ^a dormis. But Prunes that be-
oken continuall time of time, without ceasing
or intermission, be commonly used in the Accu-
sative case: as ^a Sex. ^a ginta annos ^a natus. ^b Hyeme
or ^a tertiis.

Space of Place.

Prunes that betoken some betwixt in place &
pace, be commonly put in the Accusative
case: as ^a Pede ^a hinc ^a decesseris, Go not thou
foot from this place.

A Place.

Prunes Appellatives, or names of great
places, be put with a Preposition, if they
follow a Verbe that significeth in a place, to a
place, from a place, or by a place: as ^a Vno ^b in.
Anglia ^a Veni ^b per Galliam ^b in Italiam. ^a Profi-
scor ^b ex vrb.

In a place, or at a place, if the place be a proper
name,

THE CONSTRUCTION OF THE

name, of the first, or second Declension, and the singular number, it shall be put in the Genitiue case: as, ^a Vixit ^b Londini ^a Studuit ^b Oxoniæ.

And these Pronouns, humi, demi, militia, belli be likewise vsed: as, ^a Procumbit ^b humi ^b bos. ^b Militia ^a erutritus est. ^b Demi ^b bellique otiosi ^a vivitis.

But if the place be of the third declension, or the Plurall number, it shall be put in the Dative, or in the Ablatiue case: as, ^a Militauit ^b Carthagini. or ^b Carthagine. ^b Athenis ^a natus est. Likewise we say ^b Ruri, or ^b Rure ^a educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it shall be put in the Accusatiue case, without a Preposition: as, ^a Eo ^b Romam. Likewise, ^a Confero ^b domum. ^a Recipio me ^b rus.

From a place, or by a place, if a place be a proper name, it shall be put in the Ablatiue case without a Preposition: as, ^a Discessit ^b Londino. ^a Professus est ^b Londino (vel per Londinum) Cantabrigiam. Domus, and Rus, be likewise vsed: as, ^a Abijt ^b domo. ^b Rure ^a reuersus est.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominatiue case before him, and this word *it*, or *there*, is commonly his signe: as, ^a Deceit. It becommeth. ^a Oportet aliquem esse, There must be some body. But if it hath neither of these words before him, then the word that seemeth to be the Nominatiue case, shall be such case as the Verbe Impersonall will haue after him: as, ^b Me ^a oportet, I must. ^b Tibi ^a licet, Thou maiest.

Interest, refert, and est for interest, require a Genitiue case of all casuall words, except Me, tua, sua, nostra, vestra, and cuius, the Ablatiue cases of the Pronouns

pronounes Possessives: as, ^a Interest ^b omnium
 etè agere. ^b Tua ^a refert teipsum nosse.

Certaine Impersonals require a Dative case:
 as, Libet, licet, patet, liquet, constat, placet, expedit,
 prodest, sufficit, vacat, accidit, conuenit, contingit, and
 other like. Some will haue an accusatiue case
 help: as, Delectat, decet, iuuat, oportet. Some beside
 the Accusatiue case, will haue also a Genitiue:
 as, ^{b2} Nostri ^b nosmet ^a pœnitet. ^b Me ^{b2} ciuitatis ^{a1} æ-
 ret. ^a Pudet ^b me ^{b2} negligentia. ^a Miseret ^b me ^{b2} mi.
 Me ^{b2} illorum ^a miserescit.

Verbs Impersonals of the Passiue voice, be-
 ing formed of *ponents*, doe gouerne such case as
 the Verbs *ponents* which they come of: as,
 Parcatur ^b sumptui, Let cost be spared. Because
 we say ^a Parcamus ^b pecuniæ, Let vs spare cost.

A Verbe Impersonall of the Passiue voice,
 hath like case as other Verbs Passiues haue: as,
 Beneficentia ^b multis ^a à principe. Yet many times the
 case is not expressed, but vnderstood: as, Maxima
^a certatur, subaudi ^b ab illis.

When a deed is signified to be done of many, the
 Verbe being a Verbe *ponent*, we may wel change
 the Verbe *ponent* into the Impersonall in *ur*:
 as, In ignem posita est, ^a fletur.

A Participle.

Participles gouerne such cases as the Verbes
 that they come of: as, ^a Fuiturus ^b amicus. ^a Con-
 sulens ^b tibi. ^a Diligendus ^b ab amicis.

Here note, that Participles may foure manner
 of waies be changed into *Proues*. The first is,
 when the voice of a Participle is construed with
 an other case then the Verbe that it connecth of:
 as, ^a Appetens ^b vini. Greedy of wine.

The

THE CONSTRUCTION OF THE

The second, when it is compounded with a preposition, which the verbe that it commeth of cannot be compounded withal: as, Inductus, Innocent.

The third, when it formeth all the degrees of comparison: as Amans, amantior, amantissimus. Doctus, doctior, doctissimus.

The fourth, when it hath no respect, nor expresse difference of time: as Homo ^b laudatus. A man laudable. Puer ^b amatus. i. amari dignus. A child worthy to be loued. And all these are properly called nounes participials.

Participles when they be changed into nounes require a Genitiue case: as ^a Fugians ^b litium. ^a Indoctus ^b p^{re}lati. ^a Cupienti ^b timus ^b ui. ^b Lactis ^a abundans.

These Participiall voices, Perosus, exosus, pertaxus, haue alwaies the actiue signification, and gouerne an Accusatiue case: as ^a Exosus ^b auirum, Hating crueltie. ^b Vitam ^a pertaxus, Weary of life.

The Aduerbe.

Aduerbs of quantitie, time and place, doe require a Genitiue case: as ^a Multum ^b lucrum. ^a Tunc ^b temporis. ^a Vbiq^{ue} ^b genium.

Certaine Aduerbes will haue a Datiue case, like as the pronounes that they come of: as Vult ^a obuiam ^b illi. Canit ^a similiter ^b huic.

These Datiues be v^{se}d Aduerbi^{ally}, Tempori, luci, vesperi: as ^b Tempori surgendum. ^b Vesperi cubandum. ^b Luci laborandum.

Certaine Aduerbs will haue an Accusatiue case of the Preposition that they come of: as, ^a Propius ^b urbem. ^a Proxime ^b castra.

Where note, that Prepositions, when they be set without a case, or else doe forme the degree of Comparison, be changed into Aduerbs.

The

The Coniunction.

Conjunctions Copulatives & Disiunctives,
And these foure, Quam, nisi, preterquam, an,
couple like cases: as ^a Xenophon- & Plato ^b fuere
æquales. And sometime they be put betwene di-
uers cases: as ^a Studui ^b Romæ- & ^{b2} Athenis. Est
^a liber ^b meus- & ^{b2} fratris. ^a Eri fundum ^b centum-
nummis- & ^{b2} pluris.

Conjunctions Copulatives & Disiunctives,
most commonly toyne like modes and tenses to-
gether: as ^a Petrus & Iohannes ^b precabantur- &
^{b2} docebant. And sometime diuers tenses: as Et
^b habetur- & ^{b2} referetur tibi à me gratia.

The Preposition.

Sometime this Preposition In, is not expre-
ssed but vnderstood, and the casuall word ne-
uerthelessse put in the Ablatiue case: as Habeo
te ^b loco parentis. i. ^a in- ^b loco,

A Verbe compound, sometime requireth the
case of the Preposition that hee is compounded
withall: as ^a Exeo ^b domo. ^a Prætereo ^b te insalu-
tatum. ^a Adeo ^b templum.

The Interiection.

Certaine Interiections require a Nominati-
ue case: as ^a O ^b festus- dies hominis. Cer-
taine a Dative: as ^a Hei ^b mihi. Certaine an
Accusatiue: as ^a Heu ^b stirpem inuisam. Certaine
a Vocatiue: ^a Proh ^b sancte- Iupiter. And the same
Proh, will haue an Accusatiue case: as ^a Proh
Deum atque hominum ^b fidem.

FINIS

GILL-

G V I L I E L M I L I L I I
ad suos Discipulos monita
Pædagogica, seu Carmen
de Moribus.

Qui mihi discipulus puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hac animo concipe dicta tuo.
Mane citus lectum fuge, mollem discute somnum:
Templa petas supplex, Et venerare Deum.
Attamen inprimis facies sit lota manisque,
Sint nitida vestes, comptaque casaries.
Desidiam fugiens, cum te schola nostra vocarit,
Adsis, nulla pigra sit tibi causa mora.
Me praeceptorem cum videris, ore saluta,
Et condiscipulos ordine quosque tuos.
Tu quoque fac sed eas ubi te sedisse iubemas,
Inque loco, nisi sis iussus abire, mane.
Ac magis ut quisque est doctrina munere clarus,
Sic magis is clara sede locandus erit.
Scalpetum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint semper studiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, scribes, at singula recte,
Nec macula, aut scriptis menda sit vlla tuis.
Sed tua nec laceris dictata, aut carmina chartis
Mandes, qua libris inseruisse decet.

CARMEN DE MORIBVS.

Sapè recognoscas, tibi lecta, animoque renoluas,
Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.
Qui dubitat, qui sapè rogat, mea dicta tenebit,
Is qui nil dubitat, nil capit inde boni.
Disce puer quaso, noli dediscere quicquam,
Ne mens te insimulet conscia desidia.
Sisque animo attentus: quid enim docuisse iuuabit,
Si mea non firmo pectore verba premis?
Nil tam difficile est, quod non solertia vincat,
Inuigila, & parata est gloria militis.
Nam veluti flores tellus nec semina profert,
Ni sit continuo victa labore manus:
Sic puer ingenium si non exercitet, ipsum
Tempus & amittet, spem simul ingenii.
Est etiam semper lex in sermone tenenda,
Ne nos offendat improba garrulitas.
Incumbens studio submissa voce loqueris,
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quacunque mihi reddis, discantur ad vnguem,
Singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quisquam dicturo suggerat vllum,
Quod puero exitium non mediocre parit.
Si quicquam rogito, sic respondere studebis,
Vt laudem dictis & mereare decus.
Non lingua celeri nimis aut laudabere tarda,
Est virtus medium quod tenuisse iuuat.
Et quoties loqueris, memor est loquere Latini,
Et veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
Instrue, & ignaros ad mea vota trabe.
Qui docet indoctos, licet indoctissimus esset,
Ipse breui reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquii.

Quotianus

CARMEN DE MORIBVS.

Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est
 Quem non autorem barbara turba probet.
 Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
 Discere si cupias cultius ore loqui:
 Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
 Et quos auctores turba Latina docet.
 Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
 Nunc simul amplecti te Ciceronis opus.
 Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
 Certat & in tenebris viuere Cimmeriis.
 Sunt quos delectat (studio virtutis honesta
 Post habito) nugis tempora conterere.
 Sunt quibus est cordi, manibus pedibusque sodales,
 Aut alio quouis sollicitare modo.
 Est autus, qui se dum clarum sanguine iactat,
 Insulse reliquis improbat ore genus.
 Te tam praua sequi nolim vestigia morum,
 Ne tandem factis præmia digna feras.
 Nil dabis aut vendas, nil permutabis, emēsque,
 Ex damnis alterius commoda nulla feres.
 Insuper & nummos, irritamenta malorum,
 Mitte aliis, puerum nil nisi pura decent.
 Claxior, rixa, iocus, mendacia, furta, cachinni,
 Sint procul a vobis, Martis & arma procul.
 Nil penitus dices, quod turpe, aut non sit honestum.
 Est vite ac pariter ianua lingua necis.
 ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
 Iurare aut magni numina sacra Dei.
 Denique seruabis res omnes, atque libellos,
 Et tecum quoties isque redisque feres.
 Effuge vel causas faciunt quacunque nocentem,
 In quibus & nobis displicuisse potes.

FINIS.

DIEV ET MON DROIT

BREVISSIMA
Institutio,
Seu

Ratio Grammatices
cognoscendæ ad omni-
um puerorum utilita-
tem præscripta.

Quam solam Regia Maiestas
in omnibus Scholis præ-
sendam præcipit.

1627

LONDINI,

Excusum per Bonhamum Nor-
ton, Typographum Regium
Latine, Græce, & He-
braice. 1627.

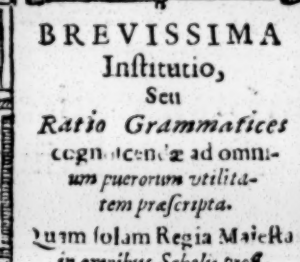
GRAMMATICA.

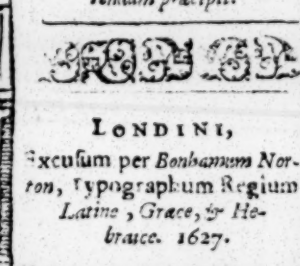
RHETORICA.

RITHMETICA & GEOMETRIA.

DIALECTICA.

MVSICA.

ASTRONOMIA.

ASTRONOMIA.

Studium Grammatices omnibus
esse necessarium.

*Grammatices labor est parvus, sed fructus in illa est
Non parvus, parua hac discito parue puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognouerit ista:
Cur pudeat pueros, ista labore sequi?*

DE GRAMMATICA & eius partibus.

GRAMMATICA, est rectè scribendi atque loquendi ars.

GRAMMATICAE quatuor sunt partes:

Orthographia, Syntaxis,
Etymologia, Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA, est rectè scribendi ratio, qua docemur, quibus quæque dictio sit formanda literis: vnde lectio, non lexio: ab ὀρεῖν rectus, ἔκ τινος scriptura.

DE LITERIS.

EX viginti duabus literis quinque sunt vocales: **Vocales.**
a, e, i, o, u, nam Græca est. Ex quibus variè dispositis, a } Reliquæ literæ Con- Diphthongi.
coalescunt au } sonantes appellā- Consonantes
diphthongi quin- æ } ut Calum } tur, quoniam no-
que: ei } uem sunt mutæ:
eu } Euge. b, c, d, f, g, h, p, q, r, Mutæ.

Septem autem semivocales: l, m, n, r, s, x, z. **Semivocales.**
Ex quibus quatuor vocantur etiam Liquidæ: l, m, n, r. **Liquidæ.**

F

S, verò

ORTHOGRAPHIA.

S.
X & Z.

S, verò suæ cuiusdam potestatis litera est, quæ interdum etiam liquefcit. X & Z, duplices sunt consonantes, atque etiam *s* inter duas vocales.

I & V consonantes aliquando.

K, Y, & Z.
H, aspiratio.

Adduntur etiam consonantibus *s* & *z*, quando sibi vel alijs vocalibus in eadem syllaba præponuntur: ut Iuno, Iouis, voluntas, vultus.

K, y & z, Latinis dictionibus nunquã admiscetur. H, propriè quidem litera non est, sed aspirationis nota. Apud poetas autem interdum consonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus: ut Hamus, hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus. Consonantibus verò nullis: rectè itaque enuntiamus, Hiulcus, } trissyl- } Hieronymus, } pentasyllaba: } Hiacchus, } Hieremias, } labia.

At in Latinis dictionibus interdum *h* postponitur: ut Chaus, charitas, pulcher, pulchritudo.

Bisariam pinguntur literæ, Maiusculis scilicet characteribus, & minusculis. Maiusculis inchoantur sententiæ: ut Deum time, Regem honora: & propria nomina: ut *Henricus, Anglia.*

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diphthongis scribantur, nam hæc quidem vel scribi omnino vel signari debent: ut *Musæ* præfunt: vel *Mus* præfunt.

Literæ maiusculæ.

Literæ Maiusculæ, cum solæ ac paucae scribuntur, aliquando significant Prænomen, aliquando numerum.

ut,	{	A. Aulus.	P. C. Patres conscripti.
		C. Caius.	Q. Quintus, Quæstor, Quirites.
		D. Decius.	R. P. Respublica.
		G. Gaius.	Sp. Spurius.
		L. Lucius.	Sex. Sextus.
		M. Marcus.	S. P. Q. R. Senatus, populûsq; Romanus (manus)
		P. Publius.	T. Titus.
		P. R. Populus Rom.	T. C. Tua clementia, & eius generis infinita.

ORTHOGRAFIA.

In numeris verò	I.	significat	1.	Vnum,
	V.		5.	Quinque.
	IX.		9.	Nouem.
	X.		10.	Decem.
	XL.		40.	Quadraginta.
	L.		50.	Quinquaginta.
	XC.		90.	Nonaginta.
	C.		100.	Centum.
	D.		500.	Quingenta.
	M.		1000.	Mille.

DE SYLLABARVM DISTINCTIONIBVS.

REctè scripturo, discendum est in primis syllabas inter scribendum aptè distinguere, atque connectere. In simplicibus vocibus, *b d.* vocali sequenti adhærent: ut A-bdomen, A-bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista:

â	} vt	{ Do-ctus, San-ctus.	{ gm gn	} vt	{ A-gmen. I-gnis.
pf					
sc	} vt	{ Scri-psi, Sum-psi.	{ st	} vt	{ Ve-ster, Magi-ster.
tn					
	} vt	{ Pi-scis, Di-sco.	{ xi	} vt	{ An-xius, Di-xi: & similia.
		{ Æ-tna.			

Inter *m* & *n* nō interferitur *p*. Malè igitur pingetur Sompnus pro somnus; Columpna pro columna.

Post *x* non scribitur *f*: vt Excribo, exoluo; non excribo, exsoluo. In compositis cum præpositione, auribus & euphoniæ seruiendum est.

vt	{	Occurro,	} potius quàm	{	Obcurro.
		Officio,			Obfcio.
		Aufero,			Abfero.

Et contrà:	{	Abstineo,	} non autem	{	Austineo:
		Obtineo,			Ottineo:
		Obrepe,			Orrepe.

ORTHOEPIA.

Atque huius rei gratia, etiam consonantes in compositione aliquando interferuntur: ut Redamo, redeo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Ortho-
pia,

ORTHOGRAPHIAE affinis est Ortho-
epia, hoc est, emendatè rectèque loquendi
ratio, ab ὀρθός rectus, & ἔπος verbum.

Hic in primis curandam est, ut præcep-
tores tenera ac balbutienti puerorum ora strin-
gant & figent, ne vel continua lingue volubilitate
ita sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spi-
ritus deficit, orationem claudant: vel contrà, ad singu-
las quasque voces longa interpiratione consileant,
ructu, ritu, singultu, seriatu, vel tussi, sermonis teno-
rem ineptè dirimentes.

Ceterùm nante omnia deterrendi sunt pueri ab ijs
vitijs, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur:
cuiusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ichnotes,
Traulismus, Plateasmus, & similia

Iotacismus.

Iotacismus dicitur, quando I littera pleniore sono,
& supra iustum de ore extenditur: quo vitio ex no-
stratis maximè laborant Angli septentrionales.

Lambdacif-
mus.

Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operosè so-
nat: ut Ellucet, pro elucet; Saulus, pro salus.

Nostrati vulgo diuersum vitium impingitur, nem-
pe quòd hanc litteram pinguius iusto pronuntiant, dū

pro	{	Multus,	} auditur	{	Moultus:
		Mollis,			Moolis:
		Faltus,			Faultus.

Ichnotes, est quædam loquendi exilitas, quoties
syllabas aliquas exiliùs & graciliùs enuntiamus,
quàm par est: ut cūm

pro	{	Nunc,	} proferimus	{	Nunc:
		Tunc,			Tunc:
		Aliquis,			Eliguis:
		Alius,			Elius.

Trau-

ORTHOEPIA.

Traulismus, est hæsitantia quædam, aut titubantia oris, quando eadem syllaba sæpius repetitur: ut *Cacacanit*, pro *canit*: *Tututullius*, pro *Tullius*.

Huic vitio vt fœdissimo, ita & periculosissimo, sic succurrendum putat Fabius: si exigatur a pueris, vt nomina & versus affectatæ difficultatis, ac plurimis & asperimis inter se coëntibus syllabis concatenatis, ac velut contragosis, quàm citissimè voluant: ut *Arx, tridens, rostris, sphynx, præstes, torrida, seps, strix.*

--postquam discordia tetra

Belli ferratos postes, portasque refregit,

Plateasmus est, quando crassius & voce plusquàm virili loqui nitimur: ut cùm

pro { *Montes,* } efferimus { *Mountes,* } vt etiam
 { *Fontes,* } { *Fountes,* }
 { *Pontes,* } { *Peuntes,* }

pro { *Ergo,* } efferimus { *Argo:* }
 { *Sperma,* } { *Sparma:* }
 { *Perago,* } { *Parago.* }

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonans sonant F: & contra, V pro F:

ut { *Folo,* } pro { *Volo:* }
 { *Fis,* } { *Vis:* }
 { *Folui,* } { *Volui:* }
 { *Felle,* } { *Velle.* }

Et rursum { *Vero,* } pro { *Fero.* }
 { *Vers,* } { *Fers.* }
 { *Verre,* } { *Ferre,* }

S verò mediam inter duas vocales corruptè sonant nonnulli,

pro { *Læsus,* } pronuntiantes { *Læzus.* }
 { *Visus,* } { *Vizus.* }
 { *Risus,* } { *Rizus.* }

H, in initio dictionis leniùs, in medio asperiùs enunciansi volunt: malè ergò

ORTHOEPIA.

pro	{	Homo,	{	Efferimus	{	Omo.
		Hamus,				Amus.
		Humus,				Vmus.
		Christus,				Cristus.
		Chrisma,				Crisma.
		Chremes,				Cremes.
		Thus,				Tus.
		Diphthongus				Diptongus.
		Sphæra,				Spæra.

Fœdè quoque erratur à nostris, vbi *t* & *d* tanquam aspiratas pronunciant:

vt	{	Amath,	{	pro	{	Amat.
		Caputh,				Caput.
		Aputh,				Aput.

At innumera penè sunt huius generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentia emendanda relinquimus.

DE SENTENTIARVM PUNCTIS.

Nequè exigua Orthographiæ pars, in scriptura rectè distinguenda consistere videtur. Proinde de clausularum distinctionibus pauca annotasse non fuerit superuacaneum.

Puncta quæ. Puncta ergò siue notæ, quibus inscribendo vtuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdistinctio: Media distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis, Comma, Colon, Periodus.

Comma. Subdistinctio seu comma, est silentij nota, seu potius respirandi locus; utpote qua pronuntiationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur, continuò succedere debeat. Notatur autem puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ouidius: *Vtendum est atate, cito pede præterit atas.*

Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.

Hac item nota distinguuntur orationum singulæ partes: ut

Inuenialis

ORTHOEPIA.

Inuenal: *Grāmaticus, rhetor, geometres, pictor aliptes,
Graculus esuriens, in cælum, iusseris, ibit.*

Media distinctio seu Colon, est vbi tantum ferè de Colon, sententia restat, quantum iam dictum est: & est perfecta periodi pars, notaturque duobus punctis, sic (:).
Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus: & fruticem aut herbam creuisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex intervallo sentitur.

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur Periodus, post perfectam sententiam, quæ & puncto plano notatur, hoc modo (.)

*Dic mihi Musa virum, capta post tempora Troia,
Qui mores hominum multorum vidit, & vrbes.*

Huc annumerari solent Paræthesis & Interrogatio. Parenthesis, Parenthesis, est sententia duabus semilunulis inclusa; qua remota, sermo tamen manet integer: ut

--princeps (quia bella minantur

Hostes) militibus vrbes premunit, & armis.

Interrogatio, signatur duobus punctis, ac superiore Interrogatio, sursum caudato, sic (?) ut

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia versatur in primis circa inuestigandas dictionum origines: ut num cœlebs dicatur, quasi cœlestem vitam agēs: num lepus, quasi leuipes. Cæterum, Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut Fortis, fortiter; Lego, legit: omnesque orationis partes complectitur. Cicero notationem seu veriloquium vocat. Componitur autem ab ἐτυμῶς verus, & λόγος sermo.

NOMEN.

DE OCTO PARTIBVS ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo: { *Nomen,* { *Aduerbium,*
{ *Pronomen,* { *Coniunctio,*
{ *Verbum,* { *Prepositio,*
{ *Participiū,* { *Interiectio,*

NOMEN.

NOMEN, est pars orationis, quæ re significat, sine vlla temporis aut personæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur: Substantivum & Adiectivum.

Substantivum est, quod nihil ad

Nomen Substantivum, postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex: { Appellativum, &
{ Proprium.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut *Homo, lapis, iustitia, bonitas.*

Proprium est, quod rem vni individuo propriam

significat: ut *Iesus, Maria, Londrum, Thamesis.*

Proprij nominis tria sunt genera:

Prenomē, quod vel differentiae causa, vel veteri ritu præponitur: ut *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen, quod suum est cuique: ut *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est, ut *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero:* vel ab euentu

aliquo; ut *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adiectivum est, quod substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut *Piger, Alacris, Cæcidus, Clemens.*

Adiectivum est duplex: Commune & Proprium.

Commune est, quod affectionem multis communem significat: ut *Bonus, malus, solers, satur.*

Proprium est, quod affectionem vni individuo peculiarem significat: ut *Gradinus Marti: Quirinus Romulus.*

NOMEN.

DE ACCIDENTIBVS NOMINI.

Nomini acci- { Species, Figura, Numerus, Casus, Nom. acci-
dunt septem: { Genus, Declinatio, Comparatio. dentia 7.

DE SPECIE.

Species nominum est duplex: { Primitiua,
&
Deriuatiua.

Primitiua est, quæ aliundè non trahitur.

Primitiua,
Deriuatiua.

Deriuatiua est, quæ aliundè formatur.

Primitiua subijciuntur hæc quæ sequuntur, & hu-
iusmodi:

Collectivum scilicet, quod singulari numero mul- Collectivum
titudinem significat: ut *Concio, cætus, plebs, turba, pe-
cus, grex.*

Fictitium, quod a sono fingitur: ut *Sibilus, tintin- Fictitium.
nabulum, stridor, clangor.*

Interrogativum: ut *Quis, vter, qualis, quantus, Interroga-
quot, nunquis? Quæ aliquando migrant in indefini- tium.
ta, aliquando in Relatiua.*

Redditivum, quod Interrogativo respondet: ut *Redditivum.
Talis, tantus, tot.*

Numerale, cuius species hæc numerantur:

Numerale.
Cardinale.

Cardinale, a quo ceu à fonte alij numeri dima-
nant: ut *Vnus, duo, tres, quatuor.*

Ordinale: ut *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Ordinale.

Distributivum: ut *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Distributi-
num.

Partitivum, quod significat vel multa singulatim;
ut *Quisque, unusquisque, vterque, neuter:* vel v-
num è multis: ut *Alter, aliquis, cætera reliqua.*

Partitivum.

Vniuersale: ut *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Vniuersale.

Particulare: ut *Aliquis, quisquam, vllus, quidam.*

Particulare.

Derivatiua autem has species subiectas habent,
nimirum Verbale: ut *Lectio, litura, auditus, ara-
trum.*

Deriuatiua.

Patrium:

N O M E N.

Patrium,	Patrium : ut <i>Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Etonensis.</i>
Gentile.	Gentile : ut <i>Græcus, Latinus, Hebraeus, Anglus.</i>
Patronymicum.	Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia quâpiam suâ familiæ persona deriuatur: ut { <i>Acæides,</i> filius vel nepos <i>Acæci.</i> <i>Nerine,</i> filia vel neptis <i>Nerei.</i> <i>Latoides,</i> filius <i>Latone.</i> <i>Menelæus,</i> vxor <i>Menelai.</i>
Diminutivum.	Diminutivum : ut <i>Regulus, popellus, minuscule minusculus.</i>
Possessivum.	Possessivum : ut <i>Herilis, servilis, regius, paternus.</i>
Materiale.	Materiale : ut <i>Faginus, Lapidæus, Gémæus, Aureus.</i>
Locale.	Locale : ut <i>Hortensis, agrestis, marinus, montanus.</i>
Aduerbiale.	Aduerbiale : ut <i>Hodiernus, Hesternus, crastinus, clandestinus.</i>
Participiale.	Participiale: ut <i>Amandus, docendus, videndus, scribendus.</i>

Et quæ in *la* exeunt, à verbis deducta : ut *Victilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

D E F I G U R A.

Figuræ nomina.

Figura aut est simplex, vt *lustrus*: aut composita, *Insustrus*. Sunt qui huc addunt & decompositam : vt *Irreparabilis*.

D E N U M E R O.

Numerus.

Numeri sunt duo : Singularis de vno, ut *Pater*. Pluralis de pluribus, ut *Patres*.

D E C A S U.

Casus Nominum sunt sex.

Nominativus.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox, qua rem aliquam nominamus.

Genitiuus.

Genitiuus, qui significat cuius sit res quæpiam. Atque hic Patrius, Gignendi, aut Interrogandi casus dici solet.

Datiuus.
Octauus casus.

Datiuus, siue dandi casus dicitur, quo quid cuipiam attribuimus. Sub hac voce Octauum etiam casum comprehendimus.

NOMEN.

prehenderunt: ut, It clamor celo, id est, in celum.

Accusativus, qui & Incusativus, vel Causativus, **Acusativus.**
Angl. dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem a-
alia ctio verbi immediate transit: ut *Anno patrem.*

Vocativus, quem & Salutatorium vocant, vocan- **Vocativus,**
i. dis compellandisue personis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri signifi- **Ablativus,**
i. camus. Hic Sextus atque Latinus casus appellatur, **Latinus**
inscul nempe quod Latinorum sit proprius. **casus.**

DE GENERE.

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero **Genera**
atern septem: Masculinum, cuius nota est, hic, Fœmininum **septem,**
Aure hæc. Neutrum, hoc. Commune, hic & hæc. Commu-
ontan ne trium, hic, hæc & hoc. Dubium, hic vel hæc. Epi-
astim coenum seu promiscuum, quum sub vna generis nota
us, sc vtrumq; sexum complectimur: ut *Hic anser, Hæc a-*
vis *quila.* Quanquam hoc quidem genus ad præsens ne-
vis gotium non ita propriè spectare videtur, cum hoc
quidem loco non de natura rerum agatur, sed de
qualitate vocum.

Porro inter commune genus, & dubium, hæc est **Communis**
osita, differentia: quod vbi semel communis generis nomi- **& dubij dif-**
am ni adiectivum copulaueris, nō iam integrum fuerit **ferentia,**
de eadem re loquenti, mutare genus adiectivi: ut si
dixeris, *Durus parens,* aut *Canis feta*; quādiu de eis-
Pater dem ipsis indiuiduis loquaris, non licebit mutato ge-
nere dicere, *Parentem iniquum,* aut *Canem fatum.*
At verò, dubij generis substantiuo posito, etiamsi ad-
iectivum masculinum addideris, nihilo tamen seciùs
de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo
arbitratu mutare genus adiectivi: ut si dixeris, *Du-*
a vox, *rum corticem,* poteris etiam de eodem loqui, pergens
pian dicere, *eandem corticem esse & amatam.*
di ca

Vt autem genera nominum adamussim calleas,
hi sequentes canones tibi summa diligentia imbi-
bendi sunt, quos & Guliel. Lilio Anglo acceptos re-
ferre debes. G.

NOMEN.
G. LILII.

Regulæ generales propriorum.

Mas. sunt
nomina
Diuorum
Virorum:
Fluuii: ū
Menſium:
Vetorum.

Propria que maribus tribuuntur, mascula di-
ut sunt diuorū, Mars, Bacchus, Apollo: vi-
ut Cato, Virgilius; fluuiorum, ut Tybris, Oron-
Menſiū, ut October: Vētorū, ut Iybs, notus, au-

Fœminina.

Fœmin.
Dearum.
Mulierū.
Vrbium
Regionū:
Insularū:
Excipe
ista ur-
bium,.

Propria fœmineum referentia nomina sexus
Fœmineo generi tribuuntur, siue Dearum
Sunt, ut Inno, Venus; mulierū, seu Anna, Philo-
Vrbium, ut Elis, Opus: regionū, ut Gracia, Per-
Insula item nomen, seu Creta, Britannia, Cyp-
Excipienda tamen quadam sunt vrbium, ut
Mascula, Sulmo, Agragas: quadam neutralia
Argos,

Tibur, Praeneste: & genus Anxur quod dat
Regulæ generales Appellatiuorum.

Appell.
Arborum
Fœm.
Excipe.

Appellatiua arborū erunt muliebria, ut alni
Cupressus, cedrus. Mas spinus, mas olcastus
Et sunt neutra, siler, suber, thūs, robur, acērque.

Epicœna.

Nomina
Volucris:
Ferarum:
Vilcium.

Sunt etiam volucrū, seu passer, hirundo: ferrarū
ut Tigris, vulpes: & piscium, ut ostrea, ceti-
Dicta epicœna, quibus vox ipsa genus feret aptum
Attamen ex cunctis, quæ diximus antè, notandum

Exceptio
Generalis
Vltus triū
regularū
specialis.

Omne quod exit in um, seu Græcum, siue Latinum
Esse genus neutrum sic inuariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellatiua vocantur
Ant quæ sunt tanquam Appellatiua, ordine dicam

NOMEN.

*Tam genus his semper dignoscitur ex genitio,
fra ut monstrabit specialis regula triplex.*

Prima regula specialis.

Nomen non crescens genitio, seu Caro, carnis: Nomen non cres.
gen. sem.
Capra, capra: nubes, nubis; genus est muliebre.

Quoniam Lilius noster genus nominum Appellatio-
um ex genitio dignoscendum docet, admonendi hoc
to sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium no-
arum inum Appellatio-um non crescentium in genitio: cu-
Philis generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis, &
a, Per-
Cyp-
s, ut
ralia
rumq
l dat
n.
t alu
leasti
que.
erran
cetu
aptu
undum
atim
antw
dicam
Na

Pertinent etiam ad hanc classem pleræque tertiæ de-
nationis, cuiusmodi sunt: Labes, labis: Pestes, pestis:
is, genitio vis: Mater, matris: Caro, carnis.

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula nomina in a, dicuntur multa virorū: 1. Nom:
virorum
in a.
2. In a,
3. & a.
primæ
declinat.
g. & c.
3. Veres,
& c.
Vi scriba, affecta, scurra, et rabula, lixa, lani-
Mascula Græcorum quot declinatio prima (sta.
Fundit in as, & in es; & ab illis quot per a fiunt:
Et Satrapas, satrapa: athletes, athleta. Leguntur
Mascula item verres, natalis, aqualis: ab affe
Nata, ut centusis: coniunge lienis, & orbis,
Callis, caulis, foliis, collis, mensis & ensis,
Fustis, funis, panis, penis, crinis & ignis,
Dusis, fascis, torris, sentis, piscis & unguis,
Et vermis, vectis, postis, societur & axis.
Mascula in er, cen venter: in os vel us, ut logos, 4. In er.
m. & u.

amiss.

Fœminina

NOMEN.

Fœminina non crescentia.

in er, os, & us.

Fœm.
excepta
in er os &
us.

Fœminei generis sunt mater, hum^o, domus, al
Et colus, & quarta pro fructu ficus, acusque
Portibus atq; tribus, socrus, nurus & manus, id
Huc anus addenda est, huc mystica vannus
His iungas, os in us vertentia Græca; papyrus,
Antidotus, costus, diphthongus, byssus, abyssus,
Crystallus, synodus, saphirus, eremus, & arctus
Cum multis alijs, quæ nunc perscribere longum

Neutra non crescentia.

Neutrum nomen in e, si gignit is; ut mare, rete:
Et quot in on vel in um fiunt; ut barbiton, ouum.
Est neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëtus
Et virus, pelagus: neutrum modo, mas modo vulgus.

Dubia non crescentia.

Incerti generis sunt talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, restis, penus, amnis,
Pampinus, & corbis, linter, torquis, specus, anguis:
Pro morbo ficus fici dans, atque Phaselus,
Lecythus, ac atomus, grossus, pharus, & paradisus.

Communia non crescentia.

Compositum à verbo dans a commune duorum est:
Graiugena à gigno, agricola à colo: id advena mōst
A venio: adde senex, auriga, & verna, sodalis,
Vates, extorris, patruielis, p̄rque duellis,
Affinis, iuuenis, testis, ciuis, canis, hostis.

NOMEN.

Secunda regula specialis.

Nomen crescentis, penultima si genitivi (tis, Nomen
Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietæ acute
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre. crescens
foem.

Huc spectant, quæ acuum penultimam, genitivi cre-
scentis: qualia sunt omnia quintæ inflexionis, præter
fides.

Omnia item monosyllaba, præter Vis. Reliqua om-
nia sunt tertiæ declinationis: vt sunt omnia desinentia

In	{	C	} ut	Hæc, hæcis.	
		In		Delphin,	} nis.
		An		Titan,	
	{	Ans	} ut	Infans,	} antis.
		Quadrans,			
	{	Ens	} ut	Continens,	} entis.
		Friens,			
		Vns		Decuns, decuncis.	

In *er* longum, quæ Græcis, per *up* scribuntur: ut Cha-
racter, crater, stater, loter, êris.

Latina in *er*, ad tertiam regulam pertinent: quare
mulier haud rectè in hac classe collocatur.

In	{	Inx	} ut	Syrinx, ingis.	
		Anx		Phalanx, angis.	
	{	Vnx	} ut	Deunx,	} uncis.
		Septunx,			
	{	Ons	} ut	Effrons,	} ontis.
		Bifrons,			
	{	Ors	} ut	Cohors,	} ortis.
		Confors,			

Præterea in *o* Latina, quæ *ôn*is & *ên*is habent in ge-
nitivo: vt Lectio, ligo, spado, ônis: Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam per-
tinent: ut Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In

N O M E N.

In *al* neutra : vt Vestigal, animal, âlis, Cætera in *a* sunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *enis* habent in genitivo : ut Lien, Syrenis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *oy* Græca, quæ retinent *o* in genitivo : ut Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant : ut Orion, Edon, Egeon, ônis *en*is. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *Ar* Latina : vt Laquear, exemplar, calcar, præter iubar, Nectar, aris : Hepar, heptis.

In *or* Latina, vt Amor, timor, vxor, ôris.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant : vt Arbor, marmor, æquor, ador rebor, &c. oris. Et Græca quoque nonnulla : ut Rhetor, Hector, Nestor, Stentor, &c. oris.

In *As* Latina : ut Maiestas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. âtis, Excipe Anas, antis, & Græca quædam fœminina, ut Lampas, monas, trias, decas, adis.

In *Es* Latina aliquot : ut Ques, magnæ, locupletis. Merces, heres, coheres, êdis.

Accedunt his etiam Græca quædam, ut Lebes, tæpes, Dares, Chremes, êtis.

In *Is* quæ faciunt *itis*, *înis*, & *îdis* in genitiuo : ut Samnis, Quiris itis, Salamis, Trachis, înis, Psophis, Cranis, îdis.

Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *Os* Latina, ut Custos, ôdis, Nepos, ôtis. Præter Compos, impositis.

Et Græca quæ retinent *o* in penultima genitivi : ut Hæros, Rinos, Rhinoceros, Ægoceros, ôtis.

In *Vs*, quæ mittunt genitivum singularem in *û* : ut *ûdis*, *ûris*, *ûntis* : vt Salus, palus, tellus, opus.

Præter vnâ vocem Pecus, pecudis.

Huc pertinent & comparatiua neutra in *us* : vt Sapius, probius, melius, peius, ôris.

In *Ax*, tam Latina quàm Græca : vt Limax, formosior, thoro.

thorax, phæax, audax, bibax, âcis.

Excipe Græca quædam appellatiua & Gentilia: ut Abax, storax, styrax, milax, colax, corax, dropax, pharnax, candax, âcis. Syphax tamē variat, Syphâcis & Syphcis.

In Ex paucula quædam, vt Veruex, êcis Vibex, îcis, exlex, êgis, alex, alêcis.

Reliqua in ex, ad tertiam regulam referenda sunt.

In Ix Latina & Græca: vt Iodix, radix, cornix, padix, fœlix, phœnix, perdix, cornix, &c. îcis. Et verbalia omnia in trix. ut Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. îcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In Ox substantiua & adiectiua: ut Celox, velox, ôcis: Præter Cappadox, ôcis, Allobrox, ôgis.

In Vx: vt Pollux, pollûcis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In Yx: vt Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In S Græca, præcedente p: ut Hydrops, Cyclops, conops, cercops, ôpis. Reliqua in ôps, ad tertiam regulam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

M Ascala dicuntur monosyllaba nomina quædam; ^{1. Monosyl-}
sal, sol, rē, & splē. car, ser, vir, vas, vadis, as, mas, ^{laba quædam}
ut ista sal, sol,

Bes, cres, pres & pes, glis gl:ris habens genitino:

Mos, flos, ros, & vros, mus, dens, mons, pons, simul
& fons, ^{(phrix}

Seps proserpente, grips, thrax, rex, grex gregis, & ^{2. Polysylla-}
ba in N. & O.

Mascula sunt etiam polysyllaba in n, vt Arcana.

Lichen, & delphin: & in o signantia corpus,

Vt leo, curculio sic senio, ternio, sermo.

Mascula in er, or, & as, cen crater, cōditor, heros ^{3. Mon in}
Er, Or, Os,

G

Quare

NOMEN.

impuribus
deus.

t compos.
b Affe.

Præter Syren
Mulier, So-
ror, Vxor,
Fœmin.

1. Monosyl,
vr Mel.

2. Polysyl, in
Al, & Ar.

3. Malec.
Neut & Mu-
liebre.

Nota qd.
Scirpi pro
progenie.
calx pro
Luto excocto
luno fœmi.

Sic torrens, nefrens, oriens cum pluribus in dens,
Quale bidens, quando pro instrumento reperitur.

Adde gigas, elephas, adamus, garamasq; tapésq;

Atque lebes, cures, magnes, unumque meridies
nomen quinta: & quæ componuntur ab affe,

Vt dodrans, semis: iungantur mascula Samnis,

Hydorps, nycticorax, thorax, & mascula vernex

Phoenix, & bobyx pro vermiculo. Attamē ex hi

Sunt muliebre genus, Syren, mulier, soror, vxor.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina, me-
fel,

Lac, far, ver, cor, as, vas vasis, os ossis & oris.

Rus, thus, crus, pus Et in al polysyllaba, in ar

Vt capital, laquear. Neutrum halec, & muliebre

Dubia acutè crescentia.

(grm

Sunt dubia hæc pythō, scrobs, serpens, bubo rudē

Perdix, linx limax, stirps, pro trūco pedis et cal

Adde dies, numero tantūm mas esto secundo.

Communia acutè crescentia.

Sunt commune Parens, aut orq; infans, adolescens

Dux, illex, hæres, exlex: à fronte creata,

Ut bisfrons, castos bos, fur, sus, atque sacerdos.

Tertia & vltima regula specialis.

Nomen gra-
uiter crescens
Malec.

Nomen crescentis, penultima si genitiui (ma-
Sit gravis, vt Sanguis, genitiuo sanguinis,

Hæc contrā, penultimam genitiui crescentis, g

ut

uant. Cuius generis sunt paucula illa secundæ declina-
tionis, de quibus suprà meminimus : videlicet, Socer
gener, puer, ãri, Adulter, adul. ãri. Presbeytr, presby-
tãri, vox ecclesiastica.

Composita à vir viri, ut Leuir, Triumuir, Decem-
uir, Centumuir, iri.

Composita item à gero & fero : ut Armiger, clau-
ger, caduifer, lucifer, ãri, Et adiectiua quædam : ut
Tener, satur, dexter, prosper, ãri, Spectant huc & Græ-
ca omnia neutrius generis in a : ut Poëma, dogma, so-
phisma, æmignia, ãtis.

In Yr item Græca : ut Martyr, Martÿris. Psithyr
psithyris.

Omnia item in Vr Latina, ut Augur, murmur, fur-
fur, cicur, ùris.

In Vt etiam omnia : ut Caput, capitis. Occiput, occi-
pitis.

Præterea in O Latina omnia, præter illa quæ supe-
rius excipiuntur : vt Imago, sartago, ordo, cado, ïnis.

In L : vt Annibal, alis. Mugil, lis. Consu, præsul, ùlis.

In En : ut Pecten, tibicen, carmen, crimen, ïnis.

In On Græca, quæ sumunt o paruum in penultima
genitiui singularis : vt Canon, dænon, architecton,
Philemon, ònis

In Or Latina & Græca, ut Arbor, æquor, marmor,
pantocrator, apator, òis.

In As : ut Anas, anãtis.

Et Græca : vt Arcas, chillas, hebdomas, enneas, ãdis.

In Es Latina : ut Fomes, limes, ïtis. Præses, deses, ïdis.

In Is Latina & Græca : ut Sanguis, pollis, ïnis. Ty-
rannis, paropsis, ïdis.

In Ar Latina & Græca : ut Iubar, compar, nectar,
bacchar, ãris.

In Er Latina & Græca : ut Socer, gener, ãri. Aër,
æther, ãris.

In S. præcedente consonante, tam Latina quàm
Græca, ut

N O M E N.

preceden-
te conso-
nante,

Princeps,	}	cupis.	}	Æthiops,	}	Ōpis.
Hyems,		emis.		Abras,		ābis.
Inops,		op's.		Chalybs,		ȳbis.

In Cs Latina : vt Compos, ōris.

In Vs Latina & Græca : vt Pecus, decus, ōris. Vel-
lus, vulnus, ēris. Tripus, Oedipus, ōdis.

In Ax Græca : vt Abax, storax, colax, limax, ācis.

In Ex Latina, vt Index, vindex, carnitex, aruspex, cis.

In Ix Latina & Græca : vt Varix, fornix, calix, icis.
Mastix, īgis.

In Ox Latina & Cræca: vt Præcox, Cappadox, ōci.
Allobrox, Polyphilox, ōgis.

In Vx Latina: vt Coniux, coniugis. Redux, reduci.
Denique in yx Græca: vt Onyx, Sardonyx, ychis. Ceryx,
Eryx, ychis.

Fænin. excepta ex grauter crescentibus.

1. Hyperdiss.
in Do & Go.

Fœminei generis sit hyperdissyllabon in do,
Quod dinis: atq; in go, q; dat ginis in genitiu
Id tibi dulcedo, faciens dulcedinus, idque

2. Virgo
Grando &c.

Monstrat compago compaginis: adijce virgo,
Grando, fides, cōpes, teges, & seges, arbor, hyemsq;
Sic Bacchar, syndon, gorgon, icon, & amazon.

3. Gracula
in As vel Is.
finita ut Lā-
pas Sic u-
spis, pecas,
&c.

Gracula in as vel in is finita, vt lampas, iaspi,
Cassis cuspis: in vs vox una pecus, pecudis, dans.
His forfex, pellex, carex, simul atque suppellex,
Appendix, histrix, coxendix, adde filixque.

4. Nom fig-
nancia rem
non anima-

Neutra excepta ex grauter crescentibus.

Est neutrale genus signans rem non animatam,
Nomen in a, vt problema: en vt omen, ar vt in-
bar, urdans

N O M E N.

Ut iecur, vs, ut onus, put, ut occiput: at tamen ex his

Mascula sunt pecten, fursur: sunt neutra cadaver, Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & uber, Gingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver, Et sicer atque siler, neutra aquor, marmor, adorq Atque pecus quando pecoris facit in genituo.

Dubia ex graniter crescentibus.

Sunt dubij generis, cardo, margo, cinis, obex, Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anasimbex Adde culex, natrix, & onyx cum prole, filexq: Quamvis hac mel u: uult mascula dicier usus.

Communia ex grauitur crescentibus.

Communis generis sunt ista, vigil, pugil, exul, Praesul homo, nemo, martyr, lygur, augur & arcas Antistes, miles, pedes, interpretes, comes hospes. Sic ales, preses, princeps, anceps, eques, obles, Atque alia à verbis, qua nomina multa creantur: Ut coninx, iudex, vindex, opifex, & aruspex.

Regula adiectiuorum generalis.

Adiectina unam duntaxat habentia vocem, Ut Felix, audax, retinent genus omne sub una: Sub gemina si voce cadant, velut onnis & omne, Vox commune dum prior est, vox altera neutrum At si tres variant voces, sicer ut sacra sacrum Vox prima est mas, altera foemina, tertia neutrum. At sunt quae flexa prope substantina vocantes,

tam in A.
En Ar, Vr.
Es Fut.
Præterpæte
futur ma
1 Quædam
neutra in Ec
& Or, & v-
num in Vs,
fignt reman
maram vt
pecus, pedo-
ris,

1 Vnius ter-
minationis
vt, fel x
2. duarum
terminat: ut
crillis.
3. trium ter-
minat: ut bo-
nas,

NOMEN.

Propelub.
exu.

*Adiectiua tamen natura vsuq; reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum de gener, uber,
Et diues, locuples, sospes, comes atque superstes,
Cum paucis aliis quæ lectio iusta docuit.*

g. Adiect
propri, flexus

*Hæc propriū quædā sibi: flexū asciscere gaudet:
Campester, volucer, celebrer, celer, atque saluber,*

Quæ sic va-
riantur
Hic celest &c.

*Iunge pedester, equester, & acer: iunge paluster,
Ac alacer syluester. At hæc tu sic variabis sic,
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: aut a-
liter*

*Hic atq; hæc celeris, rursum hoc celere est tibi
neutrum*

*Sunt quæ deficiunt genere adiectiua notanda,
De quibus atque aliis, alibi tibi mentio fiet.*

DE DECLINATIONE.

Declinatio-
nes nominū
Prim. nomi-
num decli-
natio.

Declinatio, est variatio dictionis per casus. Sunt
autem declinationes numero quinque.

Prima declinatio completur quatuor termina-
tiones.

A. } vt	{ Mensa. }	{ Es, }	{ vt	{ Anchises.
As. }	{ Æneas. }	{ E, }		{ Penelope.

Porro Græca sunt } As, { Thomas,
omnia quæ in } Es, { finiuntur : vt } Anchises,
E, { } Phœbo.

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in am : ut
Adam Adæ, Abraham Abræ. Quæ tamen meliùs
ad Latinoꝝ formam redacta, ad hunc modum in-
flexeris : Adammus Adami: Abrahamus Abrahami.

As, accusatiuum in am & in an facit : ut Æneas,
Æneam vel Ænean. Vocatiuum in a : ut Æneas,
Ænea.

N O M E N.

Es, in accusatiuo en sumit : vt Anchises, Anchisen.
In Vocatiuo & Ablatiuo e vel a: ut Anchise, vel An-
chisa.

E, genitiuum in es mittit, datiuum in e, accusati-
uum in en, vocatiuum & ablatiuum in e. vt

Nom.	{ Penelope,	{	Acc.	{ Penelopen,		
Gen.			{ Penelopes,		Voc.	{ Penelope,
Dat.			{ Penelope.		Abl.	{ Penelope.

As in genitiuo nominum Latinorum, interdum <sup>As in geni-
tiu.</sup> reperitur ad Græcorum imitationem, ut Paterfamili-
as, Filius familias. Id quod veteres obseruabant in
multis alijs Ennius.

Dux ipse vias. Liuius. Andronicus. *Mercurius cūq̃ue
eo filius Latonas,* pro *Latona.* Sic Neuius. *Filii terras,*
pro *terra.* Virgilius. -- *Nec auras nec sonitus memor.*

Aulai & piſtai, atq; id genus alia, priscis relinquito.

Genitiuus pluralis interdum Syncopen admittit: ut
Æneadūm, Graiugenūm, pro Æneadarum, Graiu-
genarum.

Hæc datiuos & ablatiuos plurales mittunt in abus:
Dea, mula, equa liberta, ambæ, duæ, abus.

Hæc verò tam in is, quàm in abus: Filia, filijs vel
filiabus. Nata, natis vel natabus.

SECUNDA DECLINATIO.

S ^{ecundæ} declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque,	{	Er,	{	vt	Aper.
		Ir,			Vir.
		Vr,			Satur.
		Vs,			Dominus.
		Vm.			Templum.

Secunda
declinatio.

Et Græcorum,	{	Os,	{	vt	Delos.
		On,			Ilion.
		Eus.			Orpheus.

Attica in Os, genitiuum in o mittunt, accusatiuum
in on: vt Androgeos, Androgeo. Accusatiuo Andro-
geon.

N O M E N.

Quædam Græca contracta in us, vocativum formant in u: ut Panthus, ô Panthu. Oedipus, ô Oedipu.

Notabis & Latina quædam tam in us quam in e mittere vocativum singularem: ut Agnus, vulgus, Iu-
cus, fluvi-
us, chorus, populus pro natione. Quin Ovi-
dius ausus est dicere: *Latmius Endymion, non est tibi*
luna rubri? Sed Atticam Græcorum dialecton imi-
tatus, quæ vocativum recto similem semper format.

Eus, genitivum format in ei, vel eos, dativum in ei, accusativum in ea vocativum in eu: ut

Nominativus Orpheus. } Ac. Orpheæ. Oui. Or-
Ge. Orphet vel Orphæos. } Voc. Orpheu (pheon.
Dativus Orphæi. } Ablativus Orpheo.

Notandæ sunt deniq; } Deum, } pro } Deorum.
syncopationes illæ, } Virum, } Virorum.

Item anomala illa Ambo & Duo, quas duas voces poetæ etiam in accusativus masculina usurpant. ut
Virg. *Si duo præterea tales dea tulisset Terra viros*
Hor. *Ne vostisillet gloria. Iurejurando obstringam*
Cicero in Phil. secunda. *Præter duo vos, nem sic (ambo*
loquitur.

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est, cuius diffi-
ciliores duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in im,
ut Vi n, nauim, iussim, sitim, maguderim, amussim,
charybdim.

Sic & quorundam fluviiorum accusativi: ut Ty-
brim, Ararim.

Quædam accusativos flectunt in im & in em com-
muniter: ut buris, peluis, clavis, securis, puppis, tor-
quis, turtis, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, im
vel em.

Ablativus

N O M E N.

Ablatiuus regulariter in e definit ut **Pectus**, **salus**. **Ablatiuus singularis.**
Ablatiuo **Pectore**, **salute**.

Propria nomina adiectiuis similia, ablatiuos in e mittunt: vt **Fœlice**, **Clemête**, **Iuuenale**, **Martiale**, &c.
 At neutra definitia in al, ar, & e, ablatiuū magna ex

parte mittunt in i. v

{	Vestigal,	{	Abl.	{	Vestigali
	Calcar,				Calcari.
	Mare,				Mari.

Ablatiuus rete, a nominatiuo retis est: nō a nominatiuo rete. Par, cum compositis, tam e quā i habet: vt **Par**, compar. **Ablatiuo** **Pare**, **compare**, vel **ri**.

Hæc tamen retinet, **Far**, **hepar**, **iubar**, **nectar**, **gausape**, **præsepe**, e.

{	Soraete,	{	Ablat.	{	Soraete.
	Præneste,				Præneste.
	Reate.				Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, genitiuum interdum ōrum mittunt: vt **Agonalia**, **Vinalia**, **Genitiuo** **Agonaliōrum**, **Vinaliōrum**. **Festorum nomina.**

Interdum autem in ium: vt **Floralia**, **feralia**: **Genitiuo** **Floralium**, **feralium**.

Aliquando verò tam in ōrum, quā in ium: vt **Parentalia**, **Saturnalia**. **Genitiuo** **Parentaliōrum**, **Saturnaliōrum**, vel **ium**.

Darius verò & ablatiuos in bus: vt **Saturnalibus**, **Bacchanalibus**. Præter quinquatriis, quod iuxta secundam declinationem format prædictos casus.

Mensium nomina in er, vel is, ablatiuum in i solum mittunt, vt **September**, **Aprilis**, **Ablatiuo** **Septembri**, **Aprilis**. **Mensium nomina.**

Quorum accusatiuus in im tantum definit, iis ablatiuus exit in i. vt **Sitim**, **Tussim**. **Ablatiuo** **Siti**, **Tussi**.

Adiectiua, quæ nominatiuum in is, vel er, & e, neutrum faciunt, ablatiuum mittunt in i solum: vt

Fortis

NOMEN.

Fortis, mollis, dulcis. Ablatiuo Forti, molli, dulci.
Sic Acer, acris, acre Ablatiuo Acri.

Licet Poëta interdum metri causa, E pro I vsurpet

Nom.

Cætera adiectiua tam in e, quam in i mittunt.
Capax, duplex, Ablatiuo Capace, duplici, vel ci.
Præter Pauper, degener, vber, sospes, hospes, quæ
e tantum faciunt ablatiuum.

Comparatiua etiam bisariam faciunt ablatiuum
ut Melior, doctior. Ablatiuo meliore, doctiore, vel
Similiter & substantiua quædam: ut Ignis, amnis, uir-
guis, supellex, vnguis, vectis. Ablatiuo, e vel i.

Rariùs autem Ciuis } Ablati- } Ciuæ vel ciui-
Rariùs etiam Arpinas, } uo. } Aprinate, velt

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique
eundem modum ablatiuos formant, quorum accu-
siui per em & im finiunt: ut Puppis, nauis. Ablati-
Puppe, naue, vel i Et verbalia item in trix ut Vict-
Altrix. Ablatiuo Victricæ, Altrice, vel ci.

Neutra, quorum ablatiuus singularis exit in i tan-
tum, vel in e & i, nominatiuum pluralem mittunt
ia. ut Molli, duplici vel ci. Nominatiuo plurali, Mol-
lia, duplicia. Præter vbera, phura vel pluria, aplust-
ria, sic comparatiua, ut Meliora, fortiora,
doctiora, priora.

Genetiuis
pluralis.

Ex ablatiuis in i tantum, vel in e & i, fit pluralis
genetiuis in ium: ut Vtili, vtilium, puppe vel pi-
pium.

Præter com- } } Maiorum; }
paratiua: ut } } Meliorum, } Item præter ita
Supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum
veterum, memorum, pugilum, inopum. At plus
riam format.

Sunt & quæ syncopen aliquando admittunt, cuius
modi sunt Sapientium, pro sapientium, Serpentium
pro serpentium.

Quam

N O M E N:

Quando nominatiui singulares duabus consonan-
bus finiuntur, genitiui plurales exeunt in ium: ut
Pars, vrbs, falx, glans, trabs, merx. Genitiuo plurali
Partium, vrbum, falcium, gladium, trabiũ, mercium.
Excipe hyemum, principum, participum, municipi-
um, forcipum, inopum, coelibum, clientum.

Vbi in nominatiuis & genitiuis singularibus repe-
iuntur pares syllabæ, genitiuus pluralis exit in ium:

{	Collis,	{	in Genitiuo	{	Colliũ,	{	Adde istis,
	Mensis,		Mensiũ,				
	Auris,		Auriũ.				

litium, ditium, vitium, salium, manium, penatium.

Excipe tamen, Canum, panum, vatium, iuuenum,
opum, apum.

As format assium. Mas marium, Vas, vadis, vadium.

Nox noctium. Nix niuium. Os ossium. Faux, faucium.

Mus murium Caro carniū Cor cordium.

Alituum ab ales, assumi: u. a.

Boum anomalum est, ut etiam bobus vel bubus:

Quorum genitiui plurales desinunt in ium, accu-
satiuum formant per es & eis diphthongum: ut Par-
tium omnium. Partes omnes vel eis.

Græco fonte deriuata pleræque; quando iuxta lin-
guæ suæ morem variantur, genitiuum mittunt in os: Accusat.
Pluralis,
ut Titan, Pan, Daphnis, Phyllis, genitiuo Tirános:
Panos, Daphnidos, Phyllidos. Datiuum verò in i,
breue: ut Titáni, Paní, Daphnidi, Phillidi.

Accusatiuum in a, nisi sint neutrius generis in an
on terminantia: ut Pana, Phyllida, Amaryllida, Or-
phea.

Is tamen & ys per os purum declinata in genitiuo,
accusatiuum faciunt, S, nominatiui mutata in N: ut

Tethys, Tethyos.

Decapolis, lios.

Genesis, sios

Metamorphosis, sios.

{	Accusa- tuo.	{	Téthyn.
			Decápolin.
			Génesin.
			Metamorphôsin.

Sunt

N O M E N.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt, alterum in os non parum, alterum in os purum. Atque hæc genitiuorum ratione duplicem quoque accusativum formant, alterum in N, alterum in a : ut Paris, genitiuo Paridos & Parios, accusatiui Parida & Parion. Themis, genitiuo Themidos & Themios, accusatiui Themida & Themion.

Fœminina in ô, genitium in ûs. & accusativum in ô mittunt.

vt { Sapphò, Sapphûs. } Hanc { Sapphò.
Mantò, Mantûs. } Mantò.
Cliò, Cliûs. } Cliò.

Vocativus

Vocativus nominatiui magna ex parte similis in nonnullis tamen à nominatiui abiecitur s : vel las, Pallantis. Theseus, Theseos. Tethys, Tethys. Vocatiui ô Palla, Theseu, Tethy.

{ Phyllis, Phyllidos. } Vocat. ô { Phylli.
Alexis, Alexios } Alexi.
Achilles, Achilleos. } Achille.

Officium neutri in A.

Neutra singularia in a, Græca sunt : vt Problemata, poëna, quæ veteres iuxta Latinam quoque formam declinabant, addita syllaba tum : vt Hoc P. oblatus, tum, Hoc Poematum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt : vt Problematis, poematis.

QVARTA DECLINATIO.

Quarta declinatio nominum.

QVarta declinationi nihil ferè difficultatis interuenit. Nam duas tantum sortitur terminationes in toto singulari, nempe us & u : ut Manus, genu. Veteres à nominatiuis Anus, tumultus, ornatus dixerunt Anus, tumulti, ornati, in genitiuo.

Terentius

NOMEN.

Terentius. *Eius annus causa.*
 Item. *Nihil ornati. Nihil tumultu.*
 Dativus ui habet, & interdum etiam ut: ut Fructui, **Dativus singularis.**
 concubitu: rarius, fructu, concubitu.
 Virgilius. *Quod neque concubitu indulgens.*
 Terentius. *Vestitu nimis indulges.*
 Currum autem pro curruum, Synæresis est, ut & in aliis declinationibus fieri solet.
 Iesus, in accusativo Iesum habet, in reliquis verò Iesus.
 omnibus ubique Iesu.
 Hæc dativum & ablativum pluralem in âbus for **Dativus. Ablativus pluralis.**
 mant: Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, quercus, partus, portus, veru, ūbus.
 Cætera omnia in îbus: ut Fructibus, scetibus, manibus, motibus.

QVINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio, genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus sortita est, quæ admodum infra in Heteroclitis fusiùs tradetur.
 Olim iuxta hanc declinationem flectebantur quedam nomina verriæ inflexionis ut *Plobes, plebei.*
 Genitivus huius declinationis olim etiam in es, **Genitivus singularis,** & e, exibat.
 Cicero. *Equites verò daturus illius dies panus.*
 Virgilius. *Munera satitiamque dis.*
 Sallustius. *Vix decima parte die reliqua.*
 Cæterum, præter ista quæ iam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina, quæ à Grammaticis Heteroclitæ dicuntur. Hæc partim varia probatorum autorum lectione, partim à sequentibus regulis discernere licebit.

De

DE NOMINIBVS HETEROCLITIS. *Kob. Robinj.*

Heteroclita
quæ sunt.

*Q*ua genus aut flexu variant, quæcūq; non
Rati deficient, superant, Heteroclita sunt.

Variantia genus.

1. Fem. sing.
Neut. plura.

*H*ac genus ac partim flexum variantia cer
Pergamus infelix urbs Troi, Pergama gignit
Quod nisi plurali careat, facit ipsa supellex,
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent.

(utrum

2. Neut. sing.
Masc. & neut.
plurali.

*D*at prior his numerus neutrum genus, ali
Rastrum cum freno, filium simulatque capistrum
Argos ite & cælum sunt singula neutra. Sed ad

3. Neut. sing.
Masc. tantum
plurali.

*M*ascula duntaxat cælos vocitabis & Argos
Frena sed & frenos, quo pacto & cætera sunt

4. Neut. sing.
Masc. plurali.

*N*undinum, & hinc eputum quibus addito (mas
balneum. Et hæc sunt.

*N*eutra quidem primo, muliebria ritè secunda
Balnea plurali Iuvenalem constat habere.

5. Masc. sing.
Neut. plurali.

*H*æc moribus dantur singularia plurima neutra
Manab, atq; sacer mos Dyndim, Ismarus
Tartara, Taygetus, sic Tænera, Massica,
alius.

(trum

6. Masc. sing.
Masc. & neut.
plur.

*G*argarus. At numerus genus his dabit alter
Sibilus atque iocus, locus & capanus, Avernus

Defectiva.

(po

*Q*uæ sequitur manca est numero, casive p
Apro

N O M E N.

Aptota.

*Quae nullū variant casū. ut fas, nil, nihil instar
Multa & in u. simul i, ut sunt hac, cornūq; ge-
nūq;.*

Aptota sunt
quae à recto
non variant
casum.

*Sic gummi, frugi, sic tempe, tot, quot, & omnes
A tribus ad centum numeros, Aptota vocabis,*

Monoptota.

*Estque Monoptoton nomē, cui vox cadit una
Ceu noctu, natu, iussu, iniussu. simul astu,
Promptu. permissu: plurali legimus astus,
Legimus inficias, sed vox ea sola reperta est.*

2. Monopto-
ta sunt quae
unico in ob-
liquo repe-
riuntur.

Diptota.

*Sunt Diptota, quibus duplex flexura remāsit
Ut fors forte dabit sexto spontis quoque sponte
Sic plus plaris habet, repetundarum repetundis
Ingeris & sexto dat ingere, verberis autem
Verbere, suppetiae quarto quoque suppetias dant,
Tantundem dat tātidem simul impetis hoc dat
Impete, iunge vicem sexto vice, nec lego plura,
Verberis atque vicem, sic plus cū ingere, cunctos
Quatuor haec numero casus tenuere secundo.*

3. Diptota,
quae duobus
casibus.

Quorum
quatuor in-
tegra plural.

Triptota.

*Treis quibus inflectis casus, Triptota vocantur
Ut precis, atq; precem, petit & price blandus
amicam.
Sic opis est nostra, fer opem legis, atq; ope dig-
At tantum recto frugis caret & ditionis*

4. Triptota
quae Tribus
ut precis opis
Frugis & di-
tionis tan-
recto carene.

Integra

Vis dat.
tantum.

5. Defect
vociuo
Sic Pro-
nomina
præter
tu, &c.
Propria
defect. pl.
Sic nomi-
na, fru-
mentor.
&c.

Integra vox vis est, nisi desit fortè dativus.
Omnibus his mutilus numerus prior, integer
Quæ referunt, ut Qui: quæ percontantur, ut Ego
Et quæ distribuunt, ut nullus, neuter, & omnis
Infinita solent his iungi, ut quilibet, alter,
Quinto hæc sæpè carent casu. & pronomina præter
Quatuor hæc inflexibilia, Noster, nostras, meus & tuus
Propria cuncta notes, quibus est natura coherens
Plurima ne fuerint, ut Mars, Cato, Gallia, Roma
Ida, Tagus, Lalaps, Parnassus, Bucephalus &c.
His frumenta dabis, pensa, herbas, vda, metalla
In quibus anthorum quæ sint placita ipse requirit
Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.

Neutra singular. carentia quibusdam
casibus pluralibus.

9. Neut.
sing. ca-
rent. qu.
cas. plu.
3. Appel.
malcu.
defect.
plurali-
9. Appel.
form. ca-
rentia
plurali.

Hordea farra, forum, mel, mulsum, defruta, thuris
Treis tantum similes voces pluralia servant.
Hesperus & vesper, pontus, limus &c., simus &c.
Sic penus & sanguis: sic ather, nemo, sed ista.
Mascula sunt numerum vix excedentia prima
Singula faminei generis pluralia raro:
Pubes, atque salus sic talio cum indole, tussis.
Pix, humus, atque lues, sitis & fuga, iunge quietus
Sic cholera atque fames, bilis &c., semet, inuentus
Sed tamen hæc soboles lites ut & omnia quinta
Treis similes casus plurali sæpè tenebunt.
Excipe res, species, facies, acies &c., dies &c.

Nota

NOMEN.

Quas voces numero totas licet esse secundo.

Isti multa solent muliebria noscere, ut hac sūt:

Stultitia, invidia, & sapientia, desidia, atque

Id genus innumera voces, quas lectio prabet;

Quam tibi praefixam ceu certum collige filum.

Rarius his numerū quandoq; sed adde secundū.

Nec licet his neutris numerū deferre secundū:

Delicium, senium, lethum cœnūque salumq;.

Sic Barathrum, virus vitrū, viscumq; penūq;.

Iustitium, nihilum, ver, lac, gluten, simul hœlec,

Adde gelu, solium iubar. Hic quoq; talia ponas,

Qua tibi, si observes, occurrent multa legenti.

10. Neutra
carentia
plurali.

Mascula sunt tantum numero contenta secundo.

Manes, maiora, cancelli, liberi, & antes,

Menses profluvium, lemures fasti, atq; minores,

Cum genus assignant natales: adde penates,

Et loca plurali quales Gabijq;, Locrig;.

Et quacunque legas passim similis rationis.

11. Masculi-
na carentia
singulari.

Hec sunt feminei generis, numeriq; secundi:

Exuvia, phalera, gratēq;, manutia, & idūs:

Antia & inducia, simul insidiaq;, mineq;.

Excubie, nona, nuga, tricq;, calende,

Quisquilia, therma, cuna, dira, exequiaq;.

Inferie, & ferie sic primitiq;, plageq;.

Retia signantes, & valua, divitiq;.

Nuptia itē & lactes. Addantur Theba, & Athena

12. Femini-
na carentia
singulari.

H

Quod

NOMEN.

Quod genus invenias & nomina plura locorum

11. Neutra
carentia sin-
gulari.

*Rarius hæc primo, plurali neutra leguntur :
Mania cumtesquis, precordia, lustra ferarum
Arma, mapalia, sic bellaria, munia castra,
Fusus iusta petit, petit & sponsalia virgo,
Rostra desertus amat, pueriq; crepundia gestat
Infantesq; colunt cunabula, consulit exta
Angur, & absolvens superis effata recantat,
Festa Deūmpoterunt, ceu Bacchanalia iungi.
Quod si plura leges, licet hæc quoq; classe reponas*

Rebundantia.

1. Quæ vari-
ant genus &
vocem : ut
tonitrus to-
nitru, &c.

*Hæc quasi luxuriant, varias imitantia forma
Nam genus & vocem variat, tonitrus, tonitruq;
Sic clypeus clypeū, baculus baculum, atq; bacilli
Sensus & hoc sensum, tignus tignumq;, tapetum
Atque tapete tapes, punctus punctumq; sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapi
Sinus & hoc sinum, vas lactis: mendāq; mendum
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornū
At Lucanus ait, Cornus tibi cura sinistri.
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis ?
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat.*

2. Nomina-
ci, ex accu-
sativis Græ-
cis, in a.

*Sed tibi preterea quedam sunt Græca notanda
Quæ quarto casu solum peperere Latinum.
Nam panther panthera creat, crateraq; crater
Cassida cassis habet, sed & ather æthera fundit*

Hinc

NOMEN.

*Hinc cratera venit, venit aethera, sic caput ipsum
Cassida magna tegit, nec vult panthera domari.*

*Vertitur his rectus, sensus manet, & genus unū: 3. Rectum
Gibbus & hic gibber, cucumis cucūer stipis et stips variantia.
Sic cinis atq; ciner, vomus vomer, scobis & scobs.
Pulvis item pulver, pubes, puber: quibus addes,
Quae pariunt or & os, honor & labor, arbor, adorq;
His & apes & apis, plebs plebis. Sūt quoq; multa
Accepta à Gracis, geminam referentia formam:
Vt delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
Tencrus itē Tencrer. Dabis huc & cetera cuncta,
Quae tibi par ratio dederint & lectio casta.*

*Hec simul & quarti flexus sunt atque secundi, 4. Declina-
Laurus enim lauri facit, & laurus genitivo. tionem va-
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus, riantia.
Sic colus atq; penus, cornus quādo arbor habetur:
Sic lacus atq; domus, licet hac nec ubiq; recurrāt,
His quoq; plura leges, quae priscis jure relinquant.*

*Et quae luxuriant sunt adiectiva notanda (dūt: 5. Adiectiva
Multa, sed in primis quot & haec tibi nomina sū- luxuriantia.
Arma, iugum, nervus, somnus, clivusq; animusq;
Et quot limus habet, quot frenū, & cera, bacillū,
A quibus us simul is formes, ut inermis inermis.
Rarior est hilarus, vox est hilaris bene nota.*

NOMEN.

COMPARATIO NOMINVM

Nominum
compar.

Comparantur nomina, quorum significatio au-
geri minuiue potest.

Gradus comparationis sunt tres.

Positivus
gradus.

Positivus, qui rem sine excessu significat ut Alb-
niger, probus, improbus.

Compara-
tivus.

Comparativus, qui significationem sui positivipe
adverbium, Magis, auget: ut Albior, probior, id est
Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter
primo positivi casu in i, addita syllaba or: ut ab ami-
ci, pudici, fit amicior, pudicior.

Superlati-
vus.

Superlativus, qui supra positivum cum Adverbio
Valdè, vel Maximè significat. ut

Doctissimus, } id est valdè vel maximè } Doctus, le
Iustissimus, } Iustus. p

In rimus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in i,
adjectis, s, & simus: ut à Candidi, prudenti, fit Can-
didissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in r, desinunt, adjecto rimus,
superlativum formant. ut Pulcher, pulcherrimus,
Niger, nigerrimus.

Excipiuntur Dextimus à Dexter, Maturimus, sive
Maturissimus, ab antiquo Matur.

In Lis.

Sex ista in lis, superlativum formant in limus: nem-
pe Facilis, facillimus: Docilis, docillimus: Agilis, a-
gillimus: Gracilis, gracillimus, Humilis, humillimus:
Similis, simillimus.

Derivata,
dico, lo-
quor, &c.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad
hunc modum comparantur. Maledicus, maledicen-
tior, maledicentissimus, à dico. Magniloquus, magni-
loquentior, magniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentilo-
quus, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Bene-

NOMEN.

Benevolus,	}	à volo.
Benevolentior,		
Benevolentissimus,		
Magnificus,	}	à facio.
Magnificentior,		
Magnificentissimus.		

Quoties vocalis præcedit us finale, comparatio fit per adverbia Magis & Maximè: ut Idoneus, magis idoneus, maximè idoneus. Arduus, magis arduus, maximè arduus.

Comparatio
nom. in us,
parum.

COMPARATIO INVITATIONIS.

Interim acre iudicium adhibendum est, quæ in legendis authoribus rarò occurrunt, rarò itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Assiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus, pientissimus vel piissimus, ipsissimus.	
Perpetuissimus,	} Exiguissimus, apud Ovidium.
Tuissimus,	
	} Multissimus, apud Ciceronem.

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Vetus, veterior, veterrimus, Deterior, deterimus, ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequissimus. Citra, ceterior, citimus. Intra, interior, intimus. Infra, inferior, infimus. Extra, exterior, extimus vel extremus. Supra, superior, supremus, vel sūmus. Posterior, postremus. Ultra, ulterior, ultimus. Propè, propior, proximus, à quo proximior, apud Ovidium, Pridem prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpè sæpius, sæpissimè.

Comparatio
irregularis.

NOMEN.

COMPARATIO DEFECTIVA

Comparatio manca.	Inclutus,	Meritus,
	Inclutissimus.	Meritissimus.
	Opimus,	Sinister,
	Opimior.	Sinisterlor.
	Ocyor,	
	Ocyssimus.	ab <i>oio</i> s.
	Novus,	
	Novissimus.	Iuvenis,
	Adolescens,	Iunior.
	Adolescentior.	Senex,
	Potior,	senior. Maximus natū.
	Potissimus.	Ante,
	Longinquus,	Anterior.
	Longinquior,	Nuper,
	Penè, penissimus.	Nuperrimus.

Comparatio
abusiva.

Inte. dum aurem à substantivis fit comparatio, se
abusivè. ut { Neronior, } à { Nerone.
Cinædior, } à { Cinædo.
Pœnior. } à { Pœno.

NOMEN.

Comparationum Typus.

SINGVLARITER.

POSITIVVS | COMPA. SVPER.

	Doctus. Tener. Dulcis. Felix. Prudens.			
Nom.	us, er is a is x ns um e		ior ior ius	ius ma mum
Gen.	i a is i		ioris	mi ma mi
Dat.	o a i o		iori	mo ma mo
Accu.	um em em em am em em em um e x ns		iore m iore m ius	mum mam mum
Voc.	e, er is a is um e	x ns	ior ior ius	me ma mum
Abla.	o a i o	e, i	iore iori	mo ma mo

Comparationum Typus.

PLVRALITER.

POSITIVVS. COMPA. SVPER.

	Teneri. Docti. Dulces. Folices. Prudentes.		
Nom.	i e a	es es ia	iores iores iora
Gen.	{orum arum orum}	ium	{maorum marum maorum}
Dat.	is	ibus	ioribus
Accu.	{os as a}	es es ia	iores iores iora
Voc.	{i e a}	es es ia	iores iores iora
Abla.	is	ibus	ioribus

DE PRONOMINE.

Pronomen, est pars orationis, qua in demonstranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim Ego, tu, fui ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita. ut Egomet, tute, idem, & similia. Ut etiam Qui, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBVS PRONOMINI.

Accidunt Pronomina, Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura. Accidentia Pronomini.

Species Pronominum est duplex, Primitiva & Derivativa. Species pronominum.

Ad primitiva spectant ista : Ego, tu, fui, ille, ipse, iste, hic, is. Primitiva.

Ex primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa.

Demonstrativa dicuntur eadem quæ & Primitiva, nimirum, Ego, tu, fui, ille, ipse, iste, hic is. Demonstrativa.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui. Relativa.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras. Derivativa.

Derivativorum alia sunt. Possessiva, alia Gentilia. Possessiva sunt. Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem, aut nationem, vel partes & sectas significant : ut Nostras, vestras, & cujas nomen. Gentilia.

DE NUMERO.

Numerus Pronominum duplex est. Singularis, ut Ego, Pluralis, ut nos. Numerus in Pronominibus.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine. Vocativo

PRONOMEN.

Vocatio carēt omnia pronomina, præter hæc
tuor. Tu meus, noster, nostras. Martialis tamen
nomini Ipse vocativum tribuere videtur, quod

*Ut Martis reuocetur amor, sæuiq; tonantis,
A te uno petat Cæston & ipsa Venus.*

DE GENERE.

Genus pro-
nominum.

Genera sunt in pronominebus perinde vt in a-
ctivis nominum. Alia enim ad tria genera refer-
tur: ut Ego, tu sui. Alia per tria genera variantur
Meus, mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Pronomini
declinatio.

Declinationes pronominum sunt quatuor.
Genitivus autem primæ declinationis exit
ut Ego, tu. Genitivo Mei, tui, & sui, quod recte
ret in utroque numero.

Secunda.

Genitivus secundæ definit in ius vel jus. Cu-
formæ sunt ille, ipse, iste. Genitivo illius, ipsius,
istius. Hic, is qui Genitivo Huius, ejus, cujus

Tertia.

Genitivus tertiæ declinationis exit in i, x, i, que
admodum non inum adjectivorum, quæ per tres
minationes variantur. Cujus sortis sunt.

Nō.	{	Meus, mea, meum Tuus, tua, tuum. Suus, sua, suū. (strū) Noster, nostra, no- Vester, vestra, vestr	}	G.	{	Mei, meæ, mei Tui, tuæ, tui. Sui, suæ, sui. (st Nostri, nostræ, n vestri, vestræ, ve
-----	---	---	---	----	---	--

Quarta.

Genitivus quartæ habet âtis ex quo ordine sunt
Nostras, }
Vestras, } Genitivo { Nostrâtis.
Cujas. } Vestrâtis.
Cujâtis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formas
nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

PRONOMEN.

DE PERSONA.

Personę pronomini, sunt tres, { Prima, } at { Ego, } Persona
 { Secunda, } Tu, pronomini.
 { Tertia, } Ille.

DE FIGURA.

Figura est duplex: simplex, ut Ego: Composita ut Figura.
 Egomet.

Pronomina inter se componuntur: ut Ego ipse, tu- Pronomini
 ple, suipſius, meipſius. compositio.

Nō. { Iſtic, } { Iſtunc, } { Iſtoc, }
 { Iſtꝛe, } Accuſ. { Iſtanc, } Ablat { Iſtac, }
 { Iſtoc, vel Iſtuc. } { Iſtoc, vel Iſtuc } { Iſtoc. }

Pluraliter, Nominativo & Accuſativo Iſtꝛe. Eo-
 dem modo declinatur & Illic, Illꝛe, Illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut Cuius-
 modi, huiusmodi, illiusmodi, iſtiusmodi.

Componuntur & cum præpoſitionibus: ut Mecum
 tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum, quicum, quibuſ-
 cum.

Componuntur etiam & cum adverbiiſ: ut

Eccum, { Ellum, }
 Eccam, { ab Ee- } { Illam, }
 Eccos, { ce & iſ } { Ellos, }
 Eccas, { } { Ellas, }
 { } { ab Ecce & ille. Vt & idē }
 { } { quoque, ab iſ & demum }

Cum conjunctione quoque componuntur: ut
 Nominativo Hiccinē, Hæccinē, Hoccinē. Accuſativo
 Hunccinē, Hanccinē, Hoccinē. Ablativo Hoccinē.
 Haccinē, Hoccinē. Pluraliter Hæccinē, neutrum.

Componuntur denique cum ſyllabicis adjectioni-
 buſ: ut Met, te, ce, pre.

Met adicitur primę & ſecundę perſonę: ut Ego- Met.
 met, meimet, mihimet, memet, noſmet, &c. Sic ſibi-
 met quoque, ac ſemet dicimus.

Tu met autem in recto non dicimus, ne putetur ef- Tu met.
 ic

PRONOMEN.

se verbum à Tumeo. Sed Tuimet, tibimet, te, qui in
nosmet, &c.

Te. Te adjicitur istis: Tu, ut Tute: Te, ut Tete. his,

Ce. Ce adjicitur obliquis horum pronominum, libet
ille, iste, quoties in s, desinunt, ut Hujusce, hysce, Sun-
usce, istiusce, hosce, illosce, istosce.

Pte. Pte apponi- } Mea, }
tur istis ab- } Tua, }
lativis, } tua, } ut } Meapte,
} Nostra, } } Tuapte.
} Vestra, } } Suapte.
} } Nostrapte,
} } Vestrapte.

Interdum etiam masculinis & neutris adjici
ut Meapte marre, Tuapte labore, Suapte jumen-
Nostrapte damno, &c.

Qui. Quis & Qui ad hunc modum componuntur. et

Quis, in compositione hisce particulis postponit

En, } } Ecquis, } Et hæc tã in fœminis
Ne, } } Nequis, } singulari, quã in m
Alius, } ut } Aliquis, } tro plurali, qua habet
Num, } } Nunquis, } non quæ: ut Siqua m
Si, } } Siquis. } lier, nequa flagitia, &

Requis. Præter Ecquis, quod utrunque in fœminino b
bere reperitur Ecquæ & Ecqua

Nam, } } Quisnam, } Et hæc ubique (p
Piam, } } Quispiam, } terquã in ablativo
Putas, } ut } Quisputas, } gulari) Quæ habet
Quam, } } Quisquam, } non Quæ: ut Quæna
Que, } } Quisque, } doctrina.

Negotia quæpiam, Optima quæque.

Quis, Quis etiam cum seipso componitur: ut Quisqui
quod & in hunc modum variatur.

Nominativo Quisquis, Quicquid, Accusativo
Quicquid, Ablativo quoquo, quoquã quoquo.

PRONOMEN.

ui in compositione præponitur his particulis.

am,	} vt	Quidam.	} Et hæc ubique, præ-	
ete, his,		Quivis.		terquam in ablativo
um, libet,		Quilibet.		singulari, Quæ reti-
isce, Cunj;		Quicunq;		nent, non Qua. ut

Quædam puella. Quæcunque facinora.

DE VERBO.

Verbum, est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agereve aut pati significat: ut Sum, existo: moveo, moveor: tango, tangor.

Verbum deducitur in primis in Personale, ut Doceo: & Impersonale, ut Oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur: ut **Personale.**
ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt. **Verbum**

Contrâ, impersonale dicitur, quod diversarum personarum vocibus non distinguitur, nec variatur: ut **Impersonale.**
venit, tædet, miseret, oportet.

DE ACCIDENTIBVS VERBO.

Verbo quidem accidunt ista: Genus, Modus, Tempus, Figura, Species, Persona, Numerus, Conjugatio. **Accidentia verba.**

DE GENERE.

Quinq; sunt Verborû genera

{	Activû,	{	Deponens
	Passivû,		Cômune.
	Neutrû,		

ACTIVVM.

Activum est, quod agere significat, & in infinitum **Activum.**
activum in or formare potest: ut Doceo, doceor. Le-
go, legor.

P.A.S.

VERBUM.

PASSIVUM.

Passivum.

Passivum est, quod pati significat, & in or finitum activi formam, r dempto, resumere potest : ut Amo. Afficio Afficio.

NEUTRUM.

Neutrum.

Neutrum est, quod in o vel in m finitum, nec activam, nec passivam formam integrè induere potest. Curro ambulo, jaceo, sum.

Neutorum tria sunt genera.

Neutrum
Substantivum.

Nam aliud Substantivum dicitur: ut Sum, es, sumus, &c. Aliud Absolutum, sic dictum, quod ipse per se sensum absolvat.

Neutrum
absolutum.

Atque hoc rursus duplex est. Nam alterum actionem completam in ipso verbo significat, nec in alio transcuntem: ut Ambio, dormio, pluit, ningit. Alterum verò passionem in ipso completam indicat: Palleo, rubeo, albesco, nigresco.

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut

Bibo vinum,	}	}	Vinum bibitur.
Curro stadium,			Stadium curritur.
Vivo vitam,			Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt composita verò agendi vim concipiunt: ut Eo, adempto, mingo, commingo.

DEPONENS.

Deponens.

Deponens, quod in or finitum, vel activi significationem habet, ut Loquor verbum: vel neutri, ut Philosophor.

COMMUNE.

Commune.

Commune, quod in or finitum, tam activam quam passivam significationem obinet: ut Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, &c.

VERBUM.

Aror, dignor, restor, interpretor, amplector, meditor
expor, cumentior: multaque id genus alia, quæ pas-
sim apud veteres reperias.

DE MODO.

Modi verborum sex enumerantur.

Indicativus.

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri aut non
fieri definit. ut *Probit as loudatur & alget*. Hic modus
aliquando per interrogationem usurpatur: ut *Quis le-
get hæc?* Aliquando per dubitationem: ut *An in astu
venit aliud ex alio malum?*

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic Imperati-
modus futurum non habet, sed præsens duplex: ut *Imperati-
vus.*
apud Propertium. *Aut si es dura nega, sin es non dura
venito.*

Virg. *Tityre dum redeo, brevis est via, pasce capellas:*
*Et potum pastas age Tityre, & inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caveo.*

Præteritum autem à subjunctivo mutuatur. Cic.
Sed amabo te, nihil incommodo valetudinis tue feceris.
Martialis. *Dic quotus es, quanti cupias cenare nec ullum
Addideris verbum, cœna parata tibi est.*

Quin & illa passiva, Præceptum sit, Dictum sit,
Determinatum sit, præteriti imperativi esse fatetur
Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod inter-
dum per hunc permissio significetur, ut
*Si sine pace tua, atque invito numine Troës
Italiam petiere, luant peccata, nec illos Iuveris auxilio.*

Denique aliquando etiam Suppositivus aut Horta-
tivus appellatur: ut Virgilius.

eamus & in media arma ruamus,

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam, nec re- Optativus.
fert factane sit, an fiat an sit facienda. ut *Utinam bonis
litteris suis detur honos.*

Modus

VERBUM.

Modus Optativus, Potentialis & Subjunctivus quinque separata eisdem vocibus tempora habentur, ut est author Linacrus. Præterea notandum est, Præsens hujusmodi assumere quandoque significationem futuri, ut *Vtinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis. Potentialis quoque, posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut *Expectes eadem à summo minimoque, pro potes expectare Non expectes ut statim gratia agat, qui sanatur incitus, pro non debes expectare. Scilicet exim rem tam veterem pro certo affirmet? pro vult amare.*

**Græcorum
optandi
modus.
Subiuncti-
vus.**

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per optativum modum, & particulam *εἰ* exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiatur orationi vel alteram sibi subiectam orationem habeat, per sententiam non absolvit: ut

*Si fueris felix, multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.*

Nota.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur verò significatu & signis. Optativus enim semper adhæret verbo cupiam optandi: ut *Vtinam veniat aliquando tempus.* Potentialis verò neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus autem semper aliquam conjunctionem annexam habet, ut *Si venero. Ut taceas. Cum cœnaverò.*

Infinitivus.

Infinitivus, qui agere quidem aut pati significat, citra certam numeri & personæ differentiam: ut *Milui probus esse, quàm haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora sunt quinque.

Præsens.

Præsens, quo actio nunc geri significatur: ut *Scriptum.*

Imperfectum.

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem: ut,

Virgil.

VERBUM.

Virgil. *Hic templum Iunoni ingens Sydonia Dido
condebatur.* Erat enim adhuc in opere.

Perfectum.

Perfectum, quo præterita absolutâq; significatur actio. Hoc in passivis, deponentibus & communibus duplex est, & ob id duplici circumscriptione explicatum. Alterum, quo proximè præteritum exprimitur ut *Transussum*. Alterum, quo ulterius præteritum indicatur ut *Præteritum fui*. Non enim si modò præteritum sis, Præteritum fui, commodè, aptève dixeris.

Plusquam perfectum, quo actio jam dñu præterita significatur.

Plusquam
perfectum.
Futurum.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur. Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quòd videatur aliquid promittere, aut velie facere, ut Ovid. *Ibimus o & ymphae, in astrata, læta petemus.*

Hujus aliud genus est, quod Exactum vocant ut *Videro, Abiero*.

Teren. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem seceris.*

Quod quidem exactum, futurum etiam in subjunctivo modo reperitur.

Plin. *Ero securior dum legam, statimq; timebo cum legero.*

DE FIGURA.

Figura est duplex. Simplex, ut facio. Composita, ut calefacio.

Verba composita, quorum simplicia exoleverunt, sunt defendo, offendo, aspicio, conspicio, adipiscor, experior, comperior, expedio, impedio, delco, imbuo, cōpello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, infligo, impleo, complejo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à græcis nata ut impleo, à πᾶρ Percello, à κέρω.

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio ut Ferveo.

Primitiva.

Derivativa, quæ à primitiva deducitur ut Fervesco.

Derivativa.

Derivativorum genera sunt quinque.

I

Inchoativa

VERBUM

- Inchoativa.** Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ Verba meditativa potiùs & augmentativa appellat) inchoativa definiunt, ut *Labasce, caleſce, ingemiſce, edormiſce*. Hæc aut inchoationem ſignificant: ut *Lucet*, eſt, incipit lucere, aut certè gloriſcere & intendit: ut *Virgilius. Experi mentem nequit, ardeſcitq; tu nolo*. eſt, magis magiſq; ardet. Ex his plerâq; pro thematicis primariis uſurpantur: ut *Timeſco, hiſce, conticeſco*, id eſt, *Timeo, huius, taceo*.
- Frequentativa.** Frequentativa definiunt in *to, ſo, xo, aur tor*: ut *ſuſto, aſteſto, ſcriptito, pulſo, viſo, quaſſo, nexo, teſto, vexo, ſector, ſcitor, ſciſcitor*. Significant autem aſſiduitatem quandam, vel conatum: ut *Dictito*, eſt, frequenter dico *Viſo* eſt, eo ad videndum.
- Apparativa.** Huc pertinet & illa, *Vellico, fodico, alſico, &c.* media id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari ſolent.
- Deſiderativa.** Deſiderativa finiunt in *urio*: ut *lecturio, parturio, eſurio, cornaturio*. Hæc ad ſignificationem ſuorum primitivorum ſtudium atque appetentiam quandam adſciunt: ut *Lecturio*, id eſt, legere cupio. *Cornaturio*, id eſt, cupio cornare.
- Diminutiva.** Diminutiva in *lo, vel ſo* exeunt: ut *Sorbillo, cantillo, pitillo*, id eſt, parùm ac modicè ſorbeo, cano, bibo.
- Imitativa.** Imitativa ſunt, quæ imitationem ſignificant: ut *Patriſſo, Atticiſſo, Platonſſo*. At Latini hæc forma non adeò delectati ſunt, unde pro Græciſſo, Græciſſi uſi ſunt: ut *Cornicor*, à cornice: *Vulpinor*, à vulpine: *Bacchor* à Baccho.

DE PERSONA.

Tres ſunt verbi perſonæ: Prima, ut *Lego*: Secunda, ut *Legis*, Tertia, ut *Legit*.

NUM

NUMERVS.

Numeri sunt item duo, Singularis, ut Lego: Pluralis, ut legimus.

DE CONIUGATIONE.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione in Rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactissimè callere debent, proximum fuerit, ut hæ Gulielmi Libri de præteritis & supinis regulæ lucidissimæ quidem illa, compendiosissimæq; nec sanè minùs utiles, parè aviditate imbibantur.

G: L. DE SIMPLICIVM.

verborum primæ conjugationis
communis præterito.

S in presenti perfectum format in avi.

Vt no, nas, navi: vocito, vocitas, vocitavi.

*Deme lavo, lavi: iuvo, iuvi, nexòque nexui.**

Et seco quod secui, neco quod necui, mico verbum

Quod micui, plico q. plicui, frico, quod fricui dat

Sic domo quod domui, tono quod tonui, sono verbum

Quod sonui, crepo quod crepui, veto q. vetui dat.

Atq. cubo cubui. Raro hæc formantur in avi,

Do das, ritè dedi, sto stas, formare steti vult.

Secundæ conjugationis commune
præteritum.

E S in presenti perfectum format in i dant,

I 2

As, avi, ut
No, nas, navi.

Exce. Lavo, &c.

* Hypermet

ter versus

plus iusto

una syllaba

constat, sed

collidenda

cum prima

voce sequen

tis versas, id

quod omnia

commune

est.

Sic Do, sto.

Esui, ut ni

greco nigris.

Ut

VERBUM.

Exci. Iubeo
Sorbeo, &c.

Ut nigres nigres, nigrui: iubeo excipe iussi,
Sorbeo sorbui habet, sorpsi quoque, mulceo mul-
lucio vult luxi, sedeo sedi, videoq;
Vult vidi, sed prandeo prandi, strideo stridi.
Suadeo suasi, rideorisi, habet ardeo & arsi.

2. Quatuor
gemina
sunt in prae-
terito: Pendeo,
&c.

3. Geo, si L,
vel R ante
cedat si.

4. Fleo, Leo,
deleo, plico,
neo, vi.

Maneo, tor-
queo, ha-
reo, di.

5. In V eo, ut
Ferveo, Ni-
veo, conni-
veo, cieo,
vico, vi.

Quatuor hic infra geminatur syllaba prima
Pendeo namq; pependi, merdeo vultq; momor-
Spondeo habere spondendi, tondeo vultq; totor-
L vel R ante geo si stet, geo vertitur in si:
Urgeo ut urxi, mulgeo mulsi, dat quoque mulx-
Frigeo fruxi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.

Dat fleo, fles fleui: leo les, leui: indeq; nato
Deleo deleui, pleo ples pleui, neo, neui:

Am mco mansi formatur, torqueo torxi
Hareo vult harsi, Leo fit vi, ut serueo serui,
Niveo & inde satum, poscit conniveo nivi,
Et nix: cieo civi, vicoq; vievi.

Tertia Conjugatio format praeter;
ut in sequentibus.

Do bi.
Hinc scribo,
nubo, cubo.
Co, ci.

Excipio, dico, duco,
Do, di, sed
ita notand
scindo, scido
fundo, fudo,
pendo, ten-
do, pendo.

Tertia praeteritum format ut hic manifestum
Bo fit bi, ut lamba labi: scribo excipe scripsi
Et nubo nupsi, antiquum cumbo cubui dat.

Co fit ci, ut vinco vici, vult parco pepersi,
Et parsi: dico dixi: duco quoq; duxi.

Do fit di, ut mando mandi: sed scindo scidi
Fundo fidi, fundo fudi, tundo, tutudiq;
Pendo pependi, tendo tetendi, pendo, pependi:

VERBUM.

Iunge cado cecidi, pro verbero cado cecidi.

Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi.

Vado, rado ludo ludo divido, trudo.

Claudo, plaudio, rodo, ex do semper faciunt si.

Go fit xi, ni iungo iunxi: sed r ante ro, ante si:

Ut spargo sparsi lego legi, & ago facio agi.

Dat tango tetigi, p-inge p-uxi, ut p-iggi.

Dat frango fregi: cum signat p-ingo p-uxi,

Vult pepigi: pro iungo pegi: p- cano p-uxi.

Ho fit xi, traho centraxi docui, & vobo vixi.

Lo fit ui, colo cen colui p-allo excipe cum p,

Et fallo sine p, nam falli format utrumque:

Dat vello velli, vult quique fallo fesselli,

Cello pro frango ceculi pello pepulig.

Mo fit ui, vomo cen vomui: sed emo facit emi,

Como petit compsi, promo prompsi: ad iuce demo

Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.

No fit vi, sino cen si vi: temno excipe tempsi,

Dat sterno stravi, sperno spreui, lino levi,

Interdum lini & livi, cerno quoque crevi:

Gigno, pono, cano, genui posui, cecini dant.

Po fit psi, ut scalpo scalpui, rumpo excipe rapi:

Et strepo quod format strepui, crepa q. crepui dat.

Quo fit qui, ut linquo liqui: coquo demito coxi.

Ro fit vi, sero cen pro planto & semino, feri

Quod serui melius dat mutari significatum,

Vult verro verri & cersi, mo assi gero gessi.

Cado cado

pro verbero

Exci

Cedo pro

discedere

Vado, rado,

ex locum si.

Cessi

Exci: ante

qui.

Trudo, rado

&c

No xi.

Lo ui Exci:

Pfalli compsi

& fallo sine

p, sic vello

fallo, cello,

pello.

Mo ui Exci:

emo, como,

promo, de-

mo, sumo,

premo.

No ui, Exci:

temno, ster-

no, sperno,

lino, cerno,

gigno, po-

no, cano.

Po psi, Exci:

rumpo, stre-

po, crepo.

Quo. qui.

Exci. coquo,

Ro vi Exci:

fero natans

signif.

Verro, ar.

Quero, tero, *Quero, quæsiui, tero trivi, curro cucurri.*
 curro. *So velut accersa, arcesso, incesso, atque laceſſo.*
 2o, vi Ex: *Formabit ſui: ſed toke capeſſo capeſſi.*
 Caneſco, ta- *Quodij, capeſſivi facit: atque faceſſo faceſſi,*
 ceſſo, vilo, *Sic viſo viſi, ſed pinſo pinſui hab. bit*
 pinto. *Sco ſit vi, ut paſco pavi: vult poſco popoſci,*
 3co, vi Ex: *Vult didici diſco. quæxi formare quiniſco.*
 Poſco, diſco, *To ſit ti, ut verto verti: ſed ſiſto noſetur*
 quiniſco. *Pro ſacio ſtare aſſivam, nam iure ſtiti dat.*
 To, ti. Ex: *Dat mitto miſi, petij peto, ſive petivi.*
 ſiſto, proſa- *Sterto ſtertui habet, meto m-ſſur ab eſto ſit ex*
 cio ſtare. ſic *Vi ſit ſto ſi xi, peſto dat peſui, habet g,*
 mitto, peto. *Pexi: etiam neſto dat nexui, habet quoq, nex*
 ſterto, meto. *Vo ſit vi, ut voluo volui: vivo excipe vixi.*
 Et neſto ut *Nexo ut nexui habet, ſic texo texui habebit.*
 ſto, peſco, *Fit Cio ci, ut ſacio ſeci, ſacio quoque reci,*
 neſto. *Antiquum lacio lxi, ſpecio quoque ſpexi,*
 Vo, vi Ex: *Fit Dio di, ut ſodio ſodi. Gio cen ſugio, gi,*
 vivo. *Fit Pio pi, ut capio cepi: cupio excipe proi*
 Xo, vi. *Et rapior apui, ſapio ſapui, atque ſapivi.*
 Cio ci. Ex: *Fit Riori, ut pario peper. Tie ſſi, gemmans*
 ſacio, ſi e- *Vi quatio quaſſi, quod vix reperrur in uſu.*
 cio. *Denique ſio ſit ui, ut ſtatuo ſtatu: pluui pluui*
 Dio di. *Format, ſive pluui: ſtruo ſed ſtruxi, ſluo, fluxi.*
 Gio gi. *Exc: cupio,*
 Pio pi. *rapio, ſapio.*
 Exc: cupio, *Rio ri.*
 rapio, ſapio. *Tio ſige. S.*
 Rio ri. *ſio, ſi.*
 Tio ſige. S. *Exc: pluui,*
 ſio, ſi. *fluui, fluui.*

Quarta conjugatio.

Quarta dat
 is, vis ſcio,
 ſcis ſcivi.

Quarta dat is vis, monſtrat ſcio ſcis, tibi ſcivi.
 Exci.

VERBUM.

Excipias venio dans veni, cambio campfi,
 Rancio rausi, farcio farfi, cartio, carfi,
 Sepio, sepsi, sentio (ensi, fulcio fulsi,
 Haurio item haufi, Lancio sanxi, vincio vinxi:
 Pro (alto, salio (alu, * & amicio amicusdat,
 Parcius utemur, cambivi, haurit, amicivi,
 Sepivi, sanxivi, sarcivi, atque salivi.

Exc. venio
 cambio.

* Des proce-
 leus mati-
 cu-
 Pa. cius epi-
 biui &c.

De compositorum Verborum præteritis.

Præteritum dat idem simplex & compositum,
 Ut docui edocui monstrat, Sed syllaba semper
 Quam simplex geminat, composito non geminatur,
 Præter quæ tribus his, præcurro, excuro, repungo:
 Atque a do disco, sto posco, rûe creatis.

Composita
 idem ha-
 bent præ-
 ter: com-
 simplicibus,
 Exc. i quod
 sibi: prima
 non gemi-
 natur in
 præ. præ-
 terq; tribus
 his præcur-
 ro, excuro,
 repungo, &
 composita
 Do, disco,
 sto, posco,
 z. xc. com-
 posita Plico.
 Oleo, vt
 Aboleo.
 Adoleo.
 Exoleo.
 Oboleo.
 Inoleo.
 Pungo.
 Do.
 Sto,

A Plico compositum cum sub. vel nomine, ut ista,
 Supplico multiplico, gaudere formare plicavi.
 Applico, coplico, replico, & explico, ui vel in aui.
 Quamvis vult oleo simplex olui, tamen inde
 Quodvis compositum melius formabit olevi:
 Simplicis ut formam redolet: sequitur subolētq;
 Composita a pungo formabunt omnia punxi,
 Vult unum punxi, interdumq; repungo repunxi.
 Natum ado, quando est infl. xii tertia, ut addo,
 Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo:
 Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: at unum
 Abscondo abscondi. Natum a sto, stas, stiti habebit.

Excip.
Quæ mu-
tant primam
vocalẽ in
e, ut damno,
&c.
Vbi notanda
composita a
Partio quæ
faciunt pe-
rui, præter
comperi, &
reperi.
Ita a Pasco,
quæ nō mu-
tantur præ-
ter compeſco,
& diſpeſco,
quæ ſolent

perire.
Excipiunt
aut primam
vocalẽ in i
ut inſpico,
præter poſi-
to, deoſiſco,
ſpico, &c.
Vbi notan-
dum compo-
ſita a Ca-
no.
Placeo.
Iango.

Maneo.

Seſceo, cal-
co, ſulto.
& ſulto, gra-
tio, ſavo.

Verba hæc ſimplicia præſentis præteritiq̃.
Si componantur, vocalẽ primam in e mutant:
Damno, laſco, ſacro, fallo, arceo, traſto fatiſcor.
Partio, carpo, patre, ſcande, ſparco, danſq̃.
Cuius nata peri, duo comperit & reperit dant:
Cætera ſed perui, velut hæc, aperire, &c.
A Paſco pari tantum compoſita uſentur,
Hæc duo, compeſco, diſpeſco, perui habere:
Cætera ut epaſco ſervabunt ſimplicis uſum.

Mutantia primam vocalẽ
in i.

Hæc habeo, luteo, ſalio, ſtatuo, cado, ledo,
Pango, damno, peri, cano, quero, cædo & cidi,
Tango, egeo, gæneo, taceo, ſapio, rapioq̃.
Si componantur, vocalẽ primam in i mutant:
Ita rapio rapui, eripio eripui: a Cano natum,
Præteritum per iis ceu concino concinui dat.
A Placeo ſic diſplaceo, ſed ſimplicis uſum
Hæc duo, complaceo cum perplaceo bene ſervant.
Compoſita à Pango retinent à quatuor iſta,
Depango, oppango, circumpango, atque repango.
A Maneo manſi, minui dant quatuor iſta,
Promineo, emineo, cum promineo, immineoq̃:
Simplicis at verbi ſervabunt cætera formam.
Compoſita à Seſceo, calco, ſalto, a per u mutant:
Id tibi demonſtrant exculpo, inculco, reſulto.
Compoſita à Clundo, quatio, lauo reſciunt a:

VERBUM.

*Id docet à claudendo, occludo, excludo, à quatioq.
Percutio, excutio: à lazo proluo, diluo, nata,*

*Mutantia primam Vocalem in
I, praterquam in praterito.*

*Hec si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango,
Et capio, iacio. Licio, specio, premo. semper
Vocalem primam presentis in I sibi mutant.*

*Prateriti nunquam, seu Frango, refringo refregi:
A capio, incipio incepi. Sed pauca notentur:*

Namque suum simplex per ago sequitur sat agoque.

Atque ab ago, dego dicit degi, cogo coegi,

A rego sic pergo perrexi, vult quoque surgo

Surrexi, media presentis syllaba adempta.

Nil variat facio, nisi praeposito praeeunte,

Id docet offacio, cum calfacio, infucioque.

A legonata, re, se, per, pra, sub, trans praeeunte,

Presentis servant vocalem, in I cetera mutant;

De quibus haec intelligo, diligo, negligo tantum

Prateritum lexi faciunt, reliqua omnia legi.

De Simplicium verborum Supinis.

N*unc ex praterito discas formare Supinum.*

Bi sibi tura format, sic namq; bibi bibitum fit

Ci sit ctum, ut vici vidum, testatur & ici

Dans idum, feci factum, ieci quoque iactum.

Di sit sum, ut vidi visum: quaedam geminant S.

Exci:
5. mutantia
primam vo-
calem in I,
praterquam
in praterito
ut in ago,
emo, nisi
coemo, sic
sedeo, &c.
ubi notanda
compositab
Ago.
Rego.
Facio.

Logo.

Simplicia
formant su-
pi: a prateri:
hoc modo.
Bi. tum.
Ci. tum.
Di. tum.

VERBUM.

Ut pandi passum, sedi sessum, adde scidi quod
Dat scissum, atque sidi fissum, sodi quoque fossum

Excipit, fell.
prima præter.
non gemi-
natur in
sup.

Hic etiam advertas, quod syllaba prima supinæ.
Quam vult præteritum geminari, non geminatur.
Idque totum habens totum docet, atque cecidi
Quod cecidi, & cecidi quod dat casum atque, retia
Quod casum & tentum tutudi tunsu, atque peperi
Quod formatum petitu adde dedi quod iure dati non videtur

Gi, tum.

Gi fit tum ut legi lectum, pegi pepigi,
Dat pactum, fregi fractum, teigi quoque tactum
Egi ætum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li, tum.

Li fit tum: ut salis, stans pro sale condio, salsum
Dat pepuli pulsum, ceculi culum, atque fescelli
Falsum dat velli vulsum tuli habet quoque latum.

Mi, ni, pi,
Qui, tum.

Mi, ni, pi, qui tum sunt, velut hic manifestum
Eri impium veni ventum, cecini à cano canum
A capio cepi dans captum, à capio capium,
Arumporupi raptum, liqui quoque lectum

Ri, tum,
Si, tum.

Ri fit tum, ut verri versum: pepereri excipe partem
Si si sum ut visi visum, tamen si, gemmato.
Mihi formabit missum, fulsi excipe fultum,
Hæsi haustum larsi sartum, farsi quoque fartum
Issi usum, gessi gustum, torsi duo, tortum
Et torsum indulsi indultum, indulsumque requirit.

Psi, tum.
Ti, tum.

Psi fit tum, ut scripsi scriptum, cæpsi excipe cæsum,
Ti fit tum, à sto namque steti, à sistoque stiti fit
Præterito, commune statum: verri excipe versum.

VERBUM.

Vi sic tum, ut flavi flatum & ravi excipe passum, Vi, tumo
 Dat laui lotum, interdum laurum atq; laatum,
 Potavi potum interdum facit & potatum.
 Sed favi faurum, ravi caurum, à 'no feri
 Formes ritè satum livi linique litum dat.
 Solvi à solvo solutum, volui à volo volutum,
 Vult singul'vvi singultum, vœnio vœnis
 Vœnivi, vœnum, sepelivi ritè sepultum.

(quodvis

Quod dat iui dat itum, ut domui donatum: excipe
 Verbum in iui, quia semper iui formabit in utum:
 Exui ut exutum: à ruo demerui rui um dans.
 Vult secui sectum, necui nectum, fruique
 Frietum, miscui rē mistū*, ac amicui dat amittū.
 Torrui habet tostum, docui doctum, tenuique
 Tentum, consului consultum, alui altum, alitumq;
 Sic salui saltum, colui, occului quoque cultum.
 Pinsui habet pistum, rapui raptum, servique.
 Asero, vult sertum, sic texui habet quoq; textum

ui, itum.
 iui, à iio, utū.

* Pes Proce-
 leumaticus.

Hec scā ui mutant in sum, nam censeo censum,
 Cellui habet celsum, mēto mē sui habet quoq; messū
 Nexui item nexum sic pexui habet quoq; pexum,
 Dat patui passum, carui cassum, caruiumque.
 Xi sic etum, ut vinxi vindum: quinq; abijciunt n,
 Nam sinxi sictum, mīaxi mīclum inque supino
 Dat pinxi pictum, struxi, rinxi quoque rictum.
 Xum, flexi, plexi, fixi dant, & fluo fluxum.

Quædam
 mutant iui in
 sum.

Xi, sum, nisi
 qd quinque;
 abijciunt n:
 ut sinxi, &c.
 Et quatuor
 faciunt Xū.
 ut flexi, &c.

De

De compositorum Verborum Supinis.

Composi-
ti. formati
ut simplex.
Ex: compo-
a Tundo.

Ruo.

Sano.

Sero.

Qui mutant
aper e, ut
captum, fac-
tum, &c.

Sic in comp.

Ab edo præ-

ter comedo.

Et in duo-

bus a nosco,

ut cognitum

& agnitum.

Formantur

ex postero-

re lapino u,

mutato in

us, & addito

sum vel fui.

At deponen-

tis & com-

munia notā-

da, ut labor,

Patior, cum

compositis.

Feteor, cum

compositis.

Gradior cū

cō-fatiscor,

metior, utor,

ordior, pro-

cedo, ordior,

pro incerto,

Nitor, ulci-

cor.

Compositū ut simplex formatur quodq, supinum.

Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique.

Composita à tursum, dempta n, tursum: à ruiū fu-

Imedia dempta, rutum & à salum quog, sulum.

Aero quando serva format, composta situm dant.

Hec capium, factum, iactū, raptū, e per e mutant,

Et carium parum sparsum, carptū, quog, fertū.

Verbum Edo compositū non estū, sed facit esum.

Unum duntaxat Concedo, formabit utrunque.

A nosco tantum duo cognitū & agnitum habetur,

Cetera dant notam, nullo est iā noscitur in usu.

Præterita verborum in Or.

Verba in or, admittunt ex posteriore supino,

Præteritum, verso u per us, & sum consociato

Vel fui: ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum

Nunc est deponens, nunc est commune notandum

Nam labor, lapsus. Patior dat passus, & eius

Nata, ut compatior compassus, perpetiorque

Formans perpassus. Fateor quod falsus, & inde

Nata, ut confiteor confessus, diffiteorque

Formans diffessus. Gradior dat gressus, & inde

Nata, ut digredior digressus. Iunge fatiscor

Fessus sum, mensus sum metior, utor & usus.

Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus,

Nitor nesus vel nixus sum, ulciscor & ultus.

Inscor

VERBUM.

Irascor furens *iratus*, *reor* atque *ratus sum*.
Obliviscor vult *oblitus sum*. *Fruor* optat
Fructus vel *fruitus*, *misereri* iunge *miserus*.
Vult tuor & *tneor*, non *tutus*, sed *tutus sum*:
Quamvis & *tutum* & *titulum* sit utriq; *supinum*.
Aloquor adde *locutus*, & à *sequor* adde *secutus*.
Exterior facit *expertus*. *Formare* *paciscor*
Gaudet pactus sū, *nāscor* *nactus*. *Apiscor* (eptus).
Quod vetus est verbū, aptus sū unde à *apiscor* ad
Iunge queror *questus*, *proficiscor* iunge *profectus*.
Expergiscor sū *experrectus*. Et hec quoq; cōmi-
niscor *commentus*. *nascor* *natus*, *moriō* q;
Mortuus, atq; *orior* *quod prateritum* facit *ortus*.

Irascor, *reor*
obliviscor,
Fruor.
Misereri.
Tuor &
Tucor.

Loquor,
Sequor.
Exterior.
Paciscor,
Nāsciscor,
Apiscor.
Adipiscor.
Queror, *pro-*
fisciscor, *ex-*
pergiscor,
cōminiscor.
Nāscor.
Moriōr.
Orior.

De Verbis geminum prateritum habentibus
 viz: *Active* & *Passive* vocis.

Praeteritū *active* & *passive* vocis habent hec:
Ceno *cenavi* & *cenatus sum* tibi format.
Iuro *iuravi* & *iuratus*, *poto*q; *potavi* *
Et potus, *titubo* *titubavi* vel *titubatus*.
Sic cario *carvi* et *cassus sum*. *prandeo* *prandi*
Et pransus, *pateo* *patui* et *passus*. *placeo*q;
Dat placui et *placitus*. *suesco* *sueui* atque *suectus*.
Vaneo pro *vendo*, *vanivi*, *venditus* et *sum*.
Nubo *nupsi* *nuptaq;* *sum*, *mereor* *meritus sum*,
Vel merui: adde *libet* *libuit* *libitū* Et licet adde
Quod licuit *licitum*. *Tædet* *quod tædedit*, et *dat*

Ceno.
Iuro.
Poto.
 * *Verfhy-*
permeteo.
Titubo.
Cario.
Prandeo.
Pateo.
Placeo.
Suesco.
Vaneo.
Nubo.
Mereor.
Libet.
Licet.
Tædet.

Potavi sum,

Pudet.
Piget.

*Pertæsum, adde pudet faciens puduit, puduitum.
Atque piget, tibi quod format piguit pigitum.*

De Neutro passivorum Præteritis.

* Versus hy-
pernter.
Gaudeo,
fido.
Audeo, fio,
Soleo, Mæ-
reo.

Neutro passivum sic præteritum tibi format.
*Gaudeo gavisus sum, fido fissus, & audeo
Ausus sum, fiso factus, soleo solitus sum,
Mæreo sum mæstus : sed Phoca nomen habetur.*

De Verbis Præteritum mutuantes.

Flavesco.
Eubefco.
Lucesco.
Tepefco.
Fervefco.
Cerno.
Quatio.
Ferio.
Meio.
Sido.
Tollo, Sum.
Fero.
Sisto pro
sto.
Furo.
Vescor.
Meleor.
Liquor.
Reminifcor.
Vt Vergo,
&c.

Quædam præteritū verba accipiunt aliunde.
*Inceptivū in fco. stans pro primario, adopta
Præteritum eiusdem verbi : vult ergo tepefco
A tepeo; tepui : fervefco, à ferveo, ferui.
A video cerno vult vidi : à concutio vult
Præteritum quatio concussi, a percutioque
Percussi ferio : à mingo vult meio minui.
A sedeo fido vult sedi : à suffero tollo
Sustuli, & à suo sum fui, & à tulo ritè fero tuli.
A sto sisto steti, tantum pro stare, furoque
Insanivi, à verbo eiusdem significati.
Sic poscunt vescor, medeor, liquor, reminifcor,
Præteritum à pascor, medicor, liquefio, recordor.*

De Verbis Præterito carentibus.

sic inceptiva
ut Puerafco.
* Silvesco.
Fruticesco.
Sterilefco.
Diefco.

Præteritū fugiūt, vergo, ambigo, glifco, fatifco,
Polleo, nideo. Ad hæc inceptiva, ut puerafco.

Et

VERBUM.

Et passiva, quibus carvere activa supinis,
*Vt metuor, timeor. Meditativa omnia, prater
 Parturio, esurio, quae prateritum duo servant.*

Verba Supinum raro admittentia.

Haec raro aut nunquam retinebunt verba supini:

Lambo, mico micui, rudo, scabo, parco peperci

Dispesco, posco, disco, compesco, quimisco,

Dego, angō sūgo, lingo, ningo, satagoque

Psallo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido

Flaveo, liveo, auct, parco, conniveo fervet.

Anno compositum ut renno à cado ut incido: prater

Occido, quod facit occasum, recidoque recasum.

Respuo, lingno, luo, metuō, cluo, frigeo, caluo.

Et sterio, timeo: sic lucco. & arceo, cuius (cum

Composita erciturum habent. Sic à gruo, ut ingruo na-

Et quaecunque in iu fermentur neutra secunda:

Exceptis oleo, dolco, placeo, taceoque,

Pareo, item & careo, nocco, pateo lateoque.

Et valeo, caleo: gaudent hac namque supino.

DE VERBIS DEFECTIVIS.

Sed nunc ut totum percurras ordine verbum,

Istis pauca dabis mutilata & anomala verba

Qua quia clauda quidē remanēt, nec versibus ap

Qui rectis pedibus plenis q. incedere gaudēt. (ta,

Hisce sequens dabitur, quem cernis sermo solutus.

Præsens

Et Passi:
 quorum A&
 carent sup:
 Defectiva,
 ut Mi-
 surio,
 scripturio,
 Irurio.
 Cacaturio,
 prater Par-
 turio, esurio.
 Lambo, mi-
 co, &c.

sic compos.
 a nuo, & a
 cado prater
 occido &
 recido. sic
 respuo, &c.
 & arceo, cui-
 jus tamen
 comp: ha-
 bent ercitu.
 Composita
 gruo, ca-
 rent.
 Et neutra
 omnia secū-
 da conjug.
 oleo, dolco.
 &c.

VERBUM.

Aio.	Præterit. Indicativus, Aio, ais, ait. Plura, aiunt. Praesentum imperfectum. Aiebam aiebas, aiebat. Pl. Aiebamus, aiebatis aiebant. Imperativus. Ai.
Ausim.	Præterit. Optativus, Potentialis, & Subjunctivus. Ausim, ausis, ausit. Pluraliter, Ausimus, ausitis, ausiunt.
Salve.	Præterit. Optativus, Potentialis, & Subjunctivus. Ausim, ausis, ausit. Pluraliter, Ausimus, ausitis, ausiunt.
Ave.	Imperat. Ave, aveto. Pl. Ave, averote. Infinit. Averere.
Cedo.	Imperativus Cedo. Pluraliter, Cedite, id est, Dedit.
Faxo.	Futurum, Faxim, faxis, faxit pro faciam vel fecerem. Pluraliter faxint.
Forem.	Imperfectum. Opt. Forem, fore, foret. Pro esset, esses, esset. Pluraliter, Forent, forent, forent.
Quæro.	Præterit. Indicativus. Quæro. Pluraliter, Quærimus.
Inquit.	Infinit. sola vox est Dicit seu dixit significans. Pluraliter, Dicunt, id est, Dicunt.
Inquio.	Præterit. Indicativus, Inquio vel inquiam, inquit. Inquit. Pluraliter, Inquiunt.
	Præter perfectum, Inquisti, inquit.
	Futurum, Inquies, Inquiet.
	Imperativus, Inque apud Terentium. Inquito apud Plautum.
	Præterit. Optativus, Potentialis, & Subjunctivus. Inquit. Participium, Inquies, futurum, Inquies.
	Inquiet. Indicativus, Valebis, Imper. Vale, valete. Plural. Valete, valetote, Infinit. Valere.
Odi.	Hæc quatuor sequentia, Odi, coepi, memini, non omnes voces præteriti perfecti, & plusquam perfecti.

VERBUM.

omnium modorum integras habent: ut & futuri quoque, quoties a præterito indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quod Memini in Imperativo sing. memento. Plu Mementore habet. *Idi, novi, & cepti, carent Imperativo.*

Notabunt præterea pueri, Dor, futo, for, der, fer, & for, simplicia non reperiri.

Præterea,	{	Dic, Duc, Fer, Fac,	pro	{	Dice, Duce, Fere, Face,	{	voces esse per apocopen concisas & decurtatas.

Denique notabunt Eo & queo, habere imperfectum ibam, quibam, in Futuro, Ibo, quito.

DE VERBIS IM-

personalibus.

de personalibus quidem hætenus dictum esto, deinceps verò de impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ personæ non recipiunt sed mutatur nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*, Latine impersonaliter effertur, oportet me legere Virgilium.

Impersonalia igitur appellantur, non quòd persona careant, (habent enim ut videmus, vocē tertiae personæ tam activam quàm passivam quàm plurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obliquo sortiantur. Nam, Oportet me, primæ personæ esse videtur, numeriq; singularis. Oportet nos, primæ personæ pluralis. Oportet te, secundæ personæ singularis. Oportet vos, secundæ pluralis: atq; itidem de reliquis.

Impersonalia tur sic dicantur.

Sunt

VERBUM.

Sunt igitur Impersonalia duplicia : Activæ vocis
Passivæ vocis.

Impersonalia
activæ
vocis.

Impersonalia Activæ vocis sunt hæc & his similia
Est, Accidit, Vacat, Iuvat,
Interest, Cōtingit, Præstat, Contingit,
Refert, Evenit, Restat, Cōducit,
Placet, Expediit, Decet, Misereatur,
Libet, Liquet, Oportet, Piget,
Pœnitet, Licet, Potest, Pudet,
Tædet, Solet,

Deniq; nullum ferè verbum est tam personale,
non idem impersonalis formam possit inducere : ne-
q; è diverso. Horum tamen quædam personaliter ul-
tantur : ut *Virtus placet probis. Pecunia omnia parit.*
Ars juvat egentes.

Quædam verò semper manent impersonalia :
Pudet, pœnitet, oportet. Tamen legere est apud Te-
rentium, *Quæ adsolent, quæq; oportent signa ad salutem*
esse, huic omnia esse video.

Conjugantur
in tertia
persona.

Conjugantur autem in tertia persona singulari
omnes modos. A liquet, non extat præteritum.

Tædet, pertæsum est format.

Miseret & miserefcit, misertum est.

Inveniun- tur etiam in usu,	<table border="0"> <tr><td rowspan="5">{</td><td>Placitum est,</td></tr> <tr><td>Libitum est,</td></tr> <tr><td>Pudicium est,</td></tr> <tr><td>Licitum est,</td></tr> <tr><td>Pigitum est,</td></tr> </table>	{	Placitum est,	Libitum est,	Pudicium est,	Licitum est,	Pigitum est,	præterit. à	<table border="0"> <tr><td rowspan="5">{</td><td>Placet.</td></tr> <tr><td>Libet.</td></tr> <tr><td>Pudet.</td></tr> <tr><td>Licet.</td></tr> <tr><td>Piget.</td></tr> </table>	{	Placet.	Libet.	Pudet.	Licet.	Piget.
{	Placitum est,														
	Libitum est,														
	Pudicium est,														
	Licitum est,														
	Pigitum est,														
{	Placet.														
	Libet.														
	Pudet.														
	Licet.														
	Piget.														

Impersonalia
passivæ
vocis carent
Supinis &
Gerundiis.

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis
activis & neutris : ut *Curritur, Turbatur.*

Impersonalia Supinis & vocibus Gerundij carent.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porro voces participiales vocari possunt
quod similia participijs sunt : sicut proverbialiter
dicuntur.

VERBUM.

dicimus, quæ sunt similia proverbii.

Proinde quia partim videbamus convenire inter Grammaticos, utrum ad verba, an ad participia proprius pertineant, hic in confinio utriusque partis relinquimus, ut utri velint, sese regno addicant.

Porro à nomine casum, à verbo agendi vel patien- di, vel neutrius, significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec justa verba esse possunt, nec participia.

Gerundij terminationes sunt tres. { Di, genitivi casus Termina-
Do, dativi & abl. tiones Ge-
Dû, nomin & ac. rundij.

Gerundia autem activè, majore ex parte significa- re, nulli dubium est: licet interdum etiam passivè si- gnificent. Cujus rei exempli erant ista: *Athenas quo- que missus erudiendi causa.* id est, ut erudiretur. *Vritq, vi- dendo femina* id est, dum videtur. *Satis ad cognoscendum illustria.* *Ars ad discendum facilis*, id est, ut cognoscatur, ut discatur.

DE SUPINIS.

Supina quoque meritò participialia verba dicuntur, ^{supinis.} omniâque cum gerundij vocibus communia ha- bent. Exeunt autem, prius in um, Posterius in u: ut Visum, visu. Significant autem prius quidem ferè a- ctivè (sicut in rudimentis dictum est.) Posterius verò passivè.

DE PARTICIPIO.

Participium, est pars orationis inflexa ca- su, quæ à Nominè, genera, casus, & decli- nationem: à Verbo, tempora & significa- tiones: ab utroque, numerum & figuram accipit.

PARTICIPIVM.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidentia
participio-
rum.

Accidunt Parti-
cipio septem,

{ Casus,
Genus,
Declinatio,
Tempus,

{ Significatio,
Numerus,
Figura.

De genere autem & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod supra in nomine est traditum.

TEMPVS.

Tempora
participio-
rum.

Præsens.

Composita
in iens.

Tempora Participiorum sunt quatuor.

Præsens in ans vel ens : Amans Legens.

Cæterum iens, participium ab eo simplex rarius le-
gitur in nominativo, sed euntis, eunti, euntem, eunte,
in obliquis.

Composita verò nominativum quidem in iens fi-
nitum habent, genitivum autem in untis : ut Abiens,
ab euntis. Rediens, redeuntis, Præter annum Ambiens,
ambientis, &c.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia. ut A-
beundi, abeundo, abeundum. Præter Ambiendi, am-
biendo, ambiendum.

Præteritum.

Futurum.

Præteritum verò in { Tus, } ut { Doctus,
Sus, } Visus.
Xus, } Nexus.

Futurum autem duplex Alterum quidem in Ru,
activæ, ut plurimum significationis : Aut neutralis, ut
Lecturus, cursurus. Alterum verò in Dus passivæ sig-
nificationis semper : ut Legendus.

SIGNIFICATIO.

significatio.

Activè significant ea participia, quæ ab activis ca-
dunt ut Docens, docturus. Verberans, verberaturus.

A neutris cadentia, neutraliter significant : ut Cur-
zens, cursurus. Dolens, doliturus.

Aqui-

PARTICIPIVM

A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia Participia
in dus : ut Dubitandus, vigilandus, carendus, dolen- in Dus .
das.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt : ut Participia
Lectus legendus Auditus, audiendus. passiva à
neutris.

Fiunt & participia passiva ab hujusmodi neutris,
quorum tertix personæ passivæ usurpantur: ut *Aratur*
terra. Hinc arata & aranda terra.

Participia formata à Deponentibus, imitantur si Participia
gnificationem suorum verborum : ut Loquens, lo- passiva à de-
quutus, loquuturus, à loquor. pendentibus.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, ma-
net participium futuri in Dus : ut

Sequendus, } } Utendus, } } Obliviscendus,
Loquendus, } } Patiendus, } } & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis partici-
pia, quæ nunc activè, nunc passivè significant ut
Virgilius *Nunc oblita mihi tot carmina*.

Terentius. *Meditata sunt mihi mea incommoda*.

Virgilius. *... mentitaq; tela Agnoscunt*.

Communium deniq; verborum participia, ipsorum Imperfonas
significationem induunt : ut Criminans, criminatus, licent
criminaturus, criminandus. participiis.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter
Pœnitens, decens, libens, pertæsus, pœnitendus, pu-
dendus.

Hæc participia præter analogiam à verbis suis de- Participia
ducuntur : Pariturus, nasciturus, sonaturus, argutu- anomala de-
rus, luiturus, eruiturus, noceiturus, moriturus, oriturus, ducta à ver-
osurus, futurus. bis præter
analogiam.

Similia participiis sunt ista: Tunicatus, togatus, per- Participia
sonatus, laruatus. Et innumera hujus sortis vocabula, derivata a-
quæ à nominibus, non à verbis deducuntur. nominibus.

PARTICIPIVM.

NUMERVS.

Numerus
participiis.

Est & numerus in participijs, ut in nomine: Singu-
laris, ut Legens. Pluralis, ut Legentes.

DE FIGURA.

Figura par-
ticipiorum.
Participia
sunt nomi-
na partici-
palia.

Figura est duplex: Simplex, ut Spirans: Compo-
sita, ut respirans.

Participia aliquando degenerant in nomina par-
ticipialia, vel cum alium casum quam suum verbum
regunt ut

Abundans lactis.	} {	Patiens inedię.
Alieni appetens.		Fugitans litium.

Vel cum componuntur cum dictionibus, cum qui-
bus ipsorum verba componi non possunt: ut Infans, in-
doctus, innocens, ineptus.

Vel cum com- parantur: ut	} {	Amans,	} {	Doctus.
		Amantior,		Doctior.
		Amantissimus.		Doctissimus.

Vel cum tempus significare desinunt: ut
*Expectem qui me nunquam visurus abisti? Hoc est, Qui
eo animo discessisti, ut me amplius non videres.*

*Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermisurus,
si quid explora, i haberet: id est, ita affectus, ut non præ-
termitteret.*

*Amandus est doctissimus quisque. i. dignus est, vel debet
amari. Vita laudata, i. laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollities animi, id est, debet ejici.

Participia
præf. tem-
poris sunt
nomina.

Participia præsentis temporis, non raro sunt sub-
stantiva nomina. Modò in masculino genere, ut
Oriens, occidens, profluens, confluens. Modò in fe-
minino: ut Consonans, continens: Modò in neutro: ut
Contingens, accidens, antecedens, consequens: Mo-
dò in communi genere pro verbalibus in tor vel trix:
ut Appetens, diligens, ficiens, indulgens.

Animans, modò foemininum, modò neutrum reperitur.

DE

DE ADVERBIO.

Dverbium est pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo, sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen ut *Homo egregiè impudens Ne parum sis leno. Numquam philosophus.*

Aliquoties & Adverbium: ut, *Pa-*

rim honestè se gerit.

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

Significationis varietas, ex verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant: Hæc, illic, istic, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubiq; ubique, ubilibet, utrobique, ubivis, ubiubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferius, superius.

Adverbia loci.

Ad locum respiciunt, Huc, illuc, istuc, intrò, aliò quò aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eòdem, quolibet, quovis, quocunque, foras, horsum, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utroque, neutro, quoquoversum.

Ad locum significantia

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foris, inde, unde, aliunde, alicunde, sicunde, necunde, indidem, undeliber, undevis, undecunque, supernè, infernè, cælitus, funditus.

A loco significantia.

Deniq; per locum innuunt. Hæc, illæ, istæ, quæcunque, eâ, eâdem, aliâ, aliquâ, siquâ, nequâ, quaquâ.

Per locum significantia

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum,

Temporis Adverbia.

ADVERBIUM.

Jam, quampridem, iampridem, usque, quousque, toties,
 quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie,
 perendie, manè, vespèri, nudiustertius, nudiustertius,
 nudiustertius, nudiustertius, &c. Diu, noctu, interdum,
 nunc, jam, nuper, aliàs, olim, item, pridem, tantisper,
 paulisper, parumper, sæpè, rarò, subinde, identidem,
 plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam,
 adhuc, etiam pro adhuc, hætenus in-dies, in-horas,
 ut primùm, quum primùm, simulac, simulatque, Usque
 temporis & loci adverbium est: ut *Usque sub obscurum
 noctis. Ab Æthiopia est usque hæc.* Est & ubi, pro semper
 aut continuè ponitur: ut *Usque metu micuere finis.*

Usque.

Numeri.

Adverbia numeri, ut semel, bis, ter, quater, quin, quies
 sexies, septies, vigesies, vel vices, trigesies, vel tricies,
 quadragies, quinquagies, sexages, septuagies, octo-
 gies, centies, millies, infinities.

Ordinis.

Ordinis sunt. Inde, deinde, hinc, dehinc, deinceps
 novissimò, in primis, postremò, primùm, jam-pri-
 mum, denique, demùm, tandem, ad summum.

Interrogan-
di.

Adverbia interrogandi sunt, Cur, quamobrem, qua-
 re, quomodo: ecquid, quin pro cur non, num, quid ita,
 quò, unde, quantum?

Vocandi.
Negandi.

Vocandi sunt. ô, heus, cho: & si qua sunt similia.
 Negandi ut Haud, non minimè, nequaquã, ne pro
 non, & similia.

Affirmandi.

Affirmandi: ut Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nem-
 pè, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, scilicet.

Hortandi.

Iurandi: ut Hercle, mehercule, medius fidius, dius fi-
 dius, Pol, ædepol, Castor, ecastor.
 Hortandi ut Agè, sodes, sultis, amabò, agedum, cho-
 dum, eia, agite.

Pro.

ADVERBIVM

Prohibendi: ut Ne, non	Prohibendi.
Optandi: Vrinam, si, ô si, ô.	Optandi.
Excludendi: ut Modò, dummodò, tantummodò, solummodò, tantum, solum, duntaxat, dentum.	Excludendi.
Congregandi: ut Simul, unâ, pariter, populatim universim, conjunctim, &c.	Congregandi.
Segregandi: ut eorsim, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, speciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, ostiatim.	Segregandi.
Diversitatis: ut Alitersecus.	
Eligendi: ut Potius, potissimum, inò, satius.	Eligendi.
Intendendi: ut valdè, nimis, nimium, immodicè, impendiò, impensè, proflus, penitus, funditus, radicatus, omnino.	Intendendi.
Remittendi: ut Vix, ægiè, paulatim, sensim, pedetentim.	Remittendi.
Concedentis: ut Licèt, estò, demùs, sit ita, sit sanè.	Concedentis.
Negatæ solitudinis. ut Non solum, non tantum, non modò, nedum.	Negatæ solitudinis.
Qualitatis: ut doctè, pulchrè, fortiter, graviter.	Qualitatis.
Quantitatis: ut Parum, minimè, maximè, summum, adsummum, & similia.	Quantitatis.
Comparandi: ut Tam, quàm, magis, minus, maxime, minimè, æquè.	Comparandi.
Rei non peractæ: ut Fermè, se è, propè, propemodum, tantum, tantum non, modò non.	Rei non peractæ.
Demonstrandi: ut En, ecce, sic. Vt cum dicimus Sic Scribito.	Demonstrandi.
Explanandi: ut id est, hoc est, quasi dicas, puta, utpotè,	Explanandi.

ADVERBIUM.

ut potè.
 Dubitandi. Dubitandi. ut Forſan, forſitan, fortaffis, fortaffe.
 Eventus. Eventus: ut Fortè, caſu, forte, fortuna.
 Similitudinis. Similitudinis: ut Sic ſicut, ſicuti, ita, item, itidem
 tanquam, quaſi, ceu, uti, velut, veluti.

COMPARATIO.

Comparatio Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt caſus comparativi & ſuperlativi: ut Doctè, doctiùs illo, doctiſſimè omnium.
 Similiter & quædam alia: ut Benè, meliùs, optimè. Malè, peiùs, peſſimè. Sæpè, ſæpiùs, ſæpiſſimè. Nuper, nuperrimè, & ſimilia.

SPECIES.

species adverbiorum. Species eſt duplex: Principalis, quæ ex ſe originem habet: ut *Hèri cras*.

Derivativa eſt eorum, quæ nata ſunt aliundè: ut *Furtim*, à *furor*. *Striſtim*, à *ſtringo*. *Humaniter*, ab *humana*.

Nomin. ſiut adverbia. Aliquando nomina adjectiva induunt formam Adverbiorum, ad Græcorum imitationem: ut *Recentè*, pro *recenter*. *Toruum*, pro *toruè*.

FIGURA.

Figura eſt duplex. Simplex, ut *Prudenter*: Compoſita, ut *Imprudenter*.

DE CONIVNCTIONE.

Conjunctio, eſt pars orationis, quæ ſententiarum clauſulas aptè connectit.

ACCIDENTIA CONIVNCTIONI.

Conjunctioni accidunt Figura Potestas,

C ONIVNCTIO.

stas, & Ordo.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut nam: Composita, ut Figura. namque.

POTESTAS.

Potestas, id est significatio, est varia: Aliæ enim è Potestas. conjunctionibus copulativæ sunt: ut Et, ac: que, atque, quoque, etiam, item, itidem, cum & tum.

Tum item geminatum: ut *Vir tam probus, tum eruditus*. Huc spectant & his contrariæ: ut Nec, neque, neu, néve. Tum.

Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cum geminantur, Suspensivæ etiam vocantur, quod aliud semper expectari faciant: ut *Et fugit, & pugnat. Nec sapit ista, nec sentit*. Suspensivæ.

Aliæ Disjunctivæ: ut Aut, vel ve, seu. sive. Disjunctivæ.

Aristæ, cum geminantur, Suspensivæ etiam vocantur: ut *Vel scribit, vel dictat*.

Aliæ discretivæ: ut Sed, sed enim, at, ast, atqui, quidem, autem, quoque, scilicet, cæterum, verò, enim verò, quod si, verum, porro, quin. Discretivæ.

Aliæ rationales, seu illativæ: ut Ergò, idcò, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob eam rem, ea re. Cicero. *Ea re statim ad te Aristocritum misi*. Rationales, seu illativæ.

Aliæ causales, id est, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut Nam namque, enim, etenim, quod, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea quod, quoniam, quatenus, & pro quia, Virgilius. *Audieras, & fama fuit*. pro nam, vel quia fuit. Quò pro quia: ut Cicero. *Non quò quicquam desit, sed quia valde cupio*. Causales.

Ovid. *Crede mihi bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quisque manere suam*. pro nam, vel quia.

Aliæ perfectivæ, seu absolutivæ: ut Vti, quo, pro ut Perfectivæ.
Ne

CONIVNCTIO.

Ne & ut, pro ne non, Terentius. *Sed patris vim queas ferre.*

Ne pro ut non, Cicero *Opera datur, iudicia ne fiant.*
 Aliæ continuativæ: ut Si, fin, ni, nisi.

Dubitativæ. Aliæ dubitativæ: ut Ne, an, anne, num, nunquid, utrum, necne.

Adversativæ. Aliæ adversativæ: ut Et si, quanquam, quamvis, licet, tamen, & aliæ id genus.

Redditivæ. Aliæ redditivæ earundem: ut tamen, attamen, sed tamen, veruntamen.

Diminutivæ. Aliæ diminutivæ: ut Saltem, at, certè, vel: ut *Neve latum digitum discefferis.*

Electivæ. Aliæ Electivæ: ut Quàm, ac, atque, ut, quando, quàm accipiuntur.

Expletivæ. Expletivæ: ut Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, quoque, nam, profectò, verò, enim, verò, sed enim, enim pro certè

Virgilius. *Nam quis te juvenum confidentissime nostrum iussit adire domos?* Ter. *At enim non finem.*

Cum. Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc Conjunctiones, nunc Præpositiones esse inveniuntur. Cum, quoties casui jungitur, præpositio est.

In genere, conjunctiones adeò tenui discrimine ad adverbii discernuntur, ut quàm sæpissimè confunduntur: ut Quando, proinde, & similia.

O R D O.

Ordo conjunctionum. Ordo conjunctionem est triplex, nempe.

Præpositivus earum scilicet, quæ in sententiarum exordio ponuntur.

Subjunctivus, earum scilicet, quæ secundū in clausula, vel tertium, vel ad ultimum quartum locum occupant.

Communis. Communis.

Ex conjunctionibus hæc imprimis præponi solent. Nam, quare, ac, est, atque, & aut, vel, nec, neque, quin

CONIVNCTIO.

quin, quatenus, si, seu, live, ni, nisi.

Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque, autem, subjunctivæ
quæ.
vero, enim.

Et tres Encliticæ: ut Que, ne, ve, sic dictæ, quòd accen- Encliticæ.
tum in præcedentem syllabam inclinent. ut

Horat. *Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,*

Indotusq; pilæ, discive, trochæve quiescit.

Sunt & aliæ quoq; voces aliquot Encliticæ, ut Dum,
sis, nam, &c.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & Communes
præponi & postponi possunt, quales sunt reliquæ terè
omnes, præter prædictas: ut Equidem, ergo, igitur,
saltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

Præpositio, est pars orationis inde-
clinabilis, quæ alius orationis par-
tibus, vel in Compositione, vel in
Appositione præponitur.

Appositione: ut *Christus sedet
ad dextram Patris.*

Compositione ut *Adactum jura-
mentum, adhidendum, admonuit.*

Quædam præpositiones postponi suis casibus inve- Præpositio-
nes postpo-
nitæ suis ca-
sibus.
niuntur: ut

Cum,	} ut {	Quibuscum.
Tenus,		Pube tenus.
Versus,		Angliam versus.
Usque,		Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, live con-
structio.

Cæterum in iisdem casibus mira est significationis
varietas

PRÆPOSITIO:

secundum.

varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causa.

Secundum, aliud significat cùm dico, *Secundum aurem vulnus accepit*: id est, *juxta aurem*. Aliud verò hic: *Secundum Deum parentes amandi sunt* id est, *proximè post Deum*. Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satum mihi felix visus sum*, id est, *in quiete, vel inter quietem*.

Præpositiones accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusativo casui adjunguntur.

Ad. *Ad calendas Græcas*.

Apud. *Virg. At benè apud memores veteris stat gratia facti*.

Ante. *Horat. dicique beatus*.

Ante obitum nemo, supremaq; funera debet.

Adversus. *Ne Hercules quidem adversus duos*.

Cis. *Cis Thamesim sita est Aetonia*.

Citra, ultra. *H. r. Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines, Quos ultra citraq; nequit consistere rectum*.

Intra. *Ovid. Crede mihi bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quisque manere suam*.

Extra. *Plin. Ma Extra omnem ingenii aleam posuit Cicero*.

Circum. locale est: ut *Circum montem*.

Circa. *Circa forum. circa viginti annos*.

Circiter, tempus & numerum significat: ut *Circiter horam decimam*.

Cæsar. *Circiter duo millia desiderati sunt*.

Contra. *Ne contra stimulum calces*.

Erga. *Principes erga populum clemens*.

Inter. *Hor. Multa cadunt inter calicem supremaq; labra*.

Infra. *Teren. Quem ego infra omnes, infimum esse puto*.

Supra. *Salust. Dux hostium cù exercitu supra caput est*.

Juxta. *Ter. Cùm lœuando juxta ancillas lanam faceres*.

Ob. *Fœda mors ob oculos versabatur*.

Per. *Hor. Impiger extremos currit mercator ad Indos*.

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope

PRÆPOSITIO:

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Terent. *Ita fagias ne præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Horat. *O cives cives, querenda pecunia primum est.*

Virtus post nummos.

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. Horatius.

Calumni non animum mutant, qui trans mare currunt.

Præpositiones ablativum regentes.

A. Terentius. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus. *Ab alio expellitur, alteri quod feceris.*

Abs. Terentius. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est, gaudeas.*

Absque. Terentius. *Absque eo esset. Absque pecunia miserè vivitur.*

Cum. Mimus. *Damnium appellandum est, cum mala fama luctum.*

Clam. *Clam patre. & Plautus. Clam patrem.*

Coram. *Coram senatibus acta est.*

De. *Sophiste vixantur de lana caprina.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpeio deiciebatur.*

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natae sunt.*

Pro. Mimus. *Comes faciendus in via, pro vehiculo est.*

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. idem *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. -- *capuloq; tenus ferrum impulit ira.*

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt, sed diversa

terè significatione.

In. Terentius. *In tempore veni, quod omnium rerum*

est primum, sine motu.

Vtriusq; casus præpositiones.

Ovidius.

PRÆPOSITIO.

Ovidius. *Inque domos superas scandere cura fuit.* motum quodammodo innuit.

Vir. *Sub lucem exportant calathas.* i. paulò ante lucem.

Idem. *vaslo vidisse sub antro.*

Super. Virg. *super ripas Syberis.* Fronde *super viridi.*

Subter. *Subter terram.* Densa *subter testudine casus.* Virg.

Præpositio-
nes nunquã
extra com-
positionem
reperitæ.

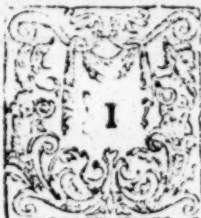
Sunt & præpositiones, quæ nunquam extra com-
positionem inveniuntur, nimirum :

Am,	} ut {	Ambio,	} ut {	Re,	} ut {	Recipio,
Di,		Diduco,		Se,		Sepono,
Dis,		Distraho		Con,		Condono,

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit n : ut Coagimento, cocimo, coinquino, cooperio.

DE INTERIECTIONE.

Interiectio.

Interiectio, est pars orationis quæ sub incondita voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

: Exultantis ut Evax, vah. Plau-

Evax, iurgio tandem uxorem abegi.

Dolentis : ut Heu, hoi, hei, ô, ah. Ter *I intro,* hoi, hei.

Virgilius. *O dolor atque decus magnum!*

Timentis : ut Hei, atat Terentius. *Hei, ver corne qui Audria apportet mali!*

Admirantis : ut Pape. Ter. *Papè! nova figura oris!*

Vitantis : ut Apage, apageſis Terentius. *Apageſis ego n' formidolofus?*

Laudantis : ut Euge. Mar. *Cito, nequiter, euge, beatè!*

Vocantis : ut Eh, oh, io. Terent. *O, qui vocaris?*

Deridentis : ut hui, Terent. *Hui, tu mihi illam laudat*

INTERIECTIO.

Ex improvise aliquid deprehendentis : ut Atar Terentius. *Atar ! data bercle mihi sunt verba.*

Exclamantis : ut Oh, proh, proh nefas ! Seneca. *Oh paupertas felix !*

Imprecantis : ut Malum, vae malum. Terent. *Quid hoc (malum ?) infelicitatis est ?*

Ridentis. ut Ha ha he. Terent. *Ha ha he, desessa jam misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis : ut Au. Terent. *Au ! ne comparandus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba quandoque interjectionis loco poni : ut apud Virgilium. *Navibus, infandum ! amissis.* Cic. *Sed amale te cura.* Imo quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, Interjectionis vice fungitur.

Aliæ partes
sunt inter-
jectiones.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet et crassâ (quod aiunt) Minervâ, tradita sunt pueris, tantisper dum ordinarii in ludo operis ac pensis sub regula defunguntur, abundè sufficere arbitramur. Quod si cui tamen adlubescit quicquam his altius exactiusq; pervestigare, hunc ad Grammaticorum evolvenda perscrutandaque opera relegendum censemus. Quorum cum magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorem, nullum tamen novimus, qui, vel propter eruditionis ac doctrine præstantiam, vel propter præcipiendæ claritatem elegantiamq; Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE

octo partium orationis.

Tque de octo quidè orationis partibus, earumq; formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hætenus dictum esto : deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ Constructio dicitur, agemus.

L

ER

SYNTAXIS.

Constructio
quid sit.

Est igitur Syntaxis, debita partium orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, qua veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo sunt usi.

Concordantia
Grammatices.

Cæterum, priusquam de partium orationis structura singulatiim pertractemus, quædã in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

CONCORDANTIA I. Nominativi & Verbi.

Verbum personale cohæret cum Nominativo numero & persona : ut

Verb: pers.
cum Nom.
num. & pers.

Nunquam sera est ad bonos mores : via.

Fortuna nunquam perpetuo est bona.

Nota, 1. qd
Nom: primæ
vel sec: pers:
rarif: expri:
nisi causa
discret: aut
Emphasis.
3. qd in verb.
quor. fig. ad
hom. tantam
Nom. tertiæ
sæpe subaudi-
tur.

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissime exprimitur, nisi causa discretionis: ut *Vos damnastis* quasi dicat præterea nemo: aut emphasis gratia: ut Terentius. *Tu es patronus, tu pater, si deseris : tu perimus.* quasi dicat præcipue, & præ aliis tu patronus es Ovidius. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater* &c.

In verbis, quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertiæ personæ nominativus sæpè subauditur: ut est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, committant, & in similibus, ut

Terentius. Fertur atrocita flagitia designasse.

Ovid. Tæque ferunt ire poenituisse tua.

3. qd Aliq.
infin. Nom:
verbo Aliq.
oratio.

Non semper vox casualis est verbo nominativo sed aliquando verbum infinitum: ut *Adventi non meum.* Plautus. Aliquando oratio: ut

*Ovid. Adde quod ingenuas didicisse fideliter artes
Emollit mores, nec sinit esse feros.*

Aliq. adver.
cum gen.

Aliquando adverbium cū genitivo: ut *Partim eorum ceciderunt in bello. Partim signorum sunt confusa.*

Excep

SYNTAXIS.

Statius, *Et* ^b generis ^a misereſce tui.

At miſereor & miſereſco, rariùs cum dativo legun-
tur: ut Seneca. *Huic ſuccurro*, ^b huic ^a miſereor.

Miſereor,
&c. rariùs
cum dat.

Boëtius. *Dilige jure bonos*, & ^a miſereſce ^b malis.

Reminiſcor, obliviſcor, memini, genitivum aut ac-
cuſativum deſiderant: ut *Date* ^b fidei ^a reminiſcitur.

Reminiſcor
&c gen.
aut acc.

Proprium eſt ſtultitiæ aliorum vitia cernere, ^a obliviſci ^b ſuo-
rum. Ter. *Faciã* ut ^b meiq; ac ^b hujuſmodi ac loci ſemper ^a memi-

Memini id
eſt mentio-
nem, feci

ris. Plautus. ^b Omnia que curant ſenes, ^a meminerunt.

abl. cum
Præp.

Memini ^b de hac re, ^b de armis, ^b de te, id eſt, mentione feci.

Potior Gen.
aut Ablat.

Potior, aut genitivo aut ablativo jungitur: ut

Plaut. *Romani* ^b ſignorum & armorum ^a potitiſunt.

Virg. *Egreſſi optatã Troës* ^a potiuntur ^b arenã.

DATIVVS POST VERBUM.

Omnia verba acquiſitivè poſita, adſciſcunt dativum
ejus rei, cui aliquid quocumq; modo acquiritur: ut

Verba acquiſi-
tiva dat:

Plautus. ^b *Mibi iſtic nec* ^a ſervitur, nec ^a metitur.

Virgil. *Nefcio quis teneros oculos* ^b *mibi* ^a fascinat agnos.

Huic regulæ appendent varii generis verba.

In primis, verba ſignificantia commodum aut in-
commodum, regunt dativum: ut Virgilius. *Illas ſeges*

Verba ſign:
com. aut
incom.

^b votis ^a reſpondet avari Agricole.

Non poteſt ^b *mibi* ^a commodare, nec incommodare.

Idem *Validis* ^a incumbite ^b remis.

Quam eruditionem ^b *tibi* acceptam ^a fert.

Ex his quedam efferuntur etiam cum accuſativo:

Ex quibus
quedam cum
Accuſ.

ut Cicero. ^b *Vnum* ^a ſtudetis omnes, unum ſentitis.

Plautus *Sic ea memorem, que* ^b ad ventris victum ^a condu-

unt, mora eſt.

Cic. ^b *In hac ſtudia* ^a incumbite. Naturæ plus ^b ad elo-
quentiam

SYNTAXIS.

- quentiam, conferat, an doctrina.*
^b Fessum quies plurimum^a iuvat.
- Verba comparandi dat.** Verba comparandi regunt dativum: ut
Virg. sic^b parvis^a componere magna solebam.
^b Fratri se & opibus & dignatione^a adequavit.
- Interdum ablat. cum præp.** Interdum additur ablativus cum præpositione:
^a Comparo Virgilium^b cum-Homero.
- Aliq. acco. cum præp. Ad.** Aliquando accusativus cum præpositione Ad:
Si^b ad eum^a comparatur, nihil est.
- Verba dandi & reddendi dat.** Verba dandi & reddendi, regunt dativum: ut
tuna^b multis nimium^a dedit, ^{bb} nulli satis. Ingratus est gratiam bene^b merenti non^a reponit.
- Ex quibus Quædam variam habent const.** Hæc variam habent constructionem: *^a Dono^b hoc munus: ^a dono^b te hoc munere.*
Cicero. ^b Huic rei aliquid temporis^a impertias.
Terentius. Plurimâ salute^b Parmenonem summum suum^a impertit^a Gnato. ^a Aspersit^b mihi labem: ^a Aspersit^b me la-
^a Instravit^b equo penulam. ^a Instravit^b equum penula.
Ovid. Et pigeat infido^a consuluisse^b viro: id est dedisse con-
silium vel etiam prospexisse.
Lucan. ^b Rectoremq; yatis de cunctis^a consulit astris, id est petit consilium. ^a Consule^b salutis tue, id est, prospice.
Ter. Pissine istuc^b in te atque in illum^a consulis. i. statim
^a Metus, ^a timeo, ^a formido^b tibi, vel^b de te. i. sum sollicitus pro te. ^a Metus, ^a timeo, ^a formido^b te, vel^b à te, scilicet ne mihi noceas.
- Metuo, Timeo, Formido.** Verba promittendi ac solvendi, regunt dativum:
Cicero. Hæc^b tibi^a promitto, ac recipio sanctissimè esse servaturum.
Cicero. Aes alienum^b mihi^a numeravit.
- Verba imperandi & nuntiandi dat.** Verba imperandi & nuntiandi, dativum requirunt:
Horat. ^a Imperat aut servit collecta pecunia^b cuiq;.
Idem. Quid de quoque viro, &^b cui^a dicas, sape cave-
Dicimus, ^a tépero, ^a moderor^b tibi, &^b te, ^a Refero^b et^b ad te. Ité. ^a Refero^b ad senatum, id est, propono
bo, ^a Mitto^b tibi, &^b ad te. ^a Do^b tibi literas, ut ad al-

SYNTAXIS.

gras. ^a Do ^b ad te literas, id est, muto ut legas.	Verba fiden-
Verba fidendi dativum regunt; ut Horatius.	di.
facis ^a committere ^b venis, Nil nisi lene dicit.	
Mulieri ne ^a credis, ne mortue quidem.	Verba obse-
Verba obsequendi & repugnandi dativum regunt:	quendi.
Semper ^a obtemperat pius filius ^b patri. Que omnes	
rat, navigant, edificant, ^b virtuti omnia ^a parent.	
Ad: ^b huic ^a supplicabo.	
Terminus. venienti ^a occurrere ^b morbo.	
Ignavis ^b precibus fortuna ^a repugnat.	
At ex his quædam cum aliis casibus copulantur: ut	Ex quibus
Ad amorem nihil potuit accedere Hoc accessu meis ^b ma-	quædam cū
Illud ^a constat ^b omnibus, seu ^b inter omnes.	aliis casibus
Terentius. Hæc ^b fratri mecum non ^a conveniunt.	ut Accedo,
Juvenal. - Sævis inter se ^a conveniunt ^b iuris, ^a Ausculto ^b tibi	Consto,
id est, obedio. ^a Ausculto ^b te, id est, audio. Adamas ^a dissidet	Convenit,
magnetis, seu, ^b cum magnetis.	Ausculto,
Certa. ^b cum illo, & Græcanicè, ^b illi. Catullus. - noli	Disideo,
pugnare ^b duobus, id est, contra duos	Certo,
Virgilius. - tu dic ^b mecum quo pignore ^a certes.	Pugno.
Verba minandi, & irascendi regunt dativum: ut	Verba mi-
Utrique mortem ^a minatus est. Terentius. ^b Adolescenti	nandi, &
nihil est quod ^a succenseat.	irasc:
Sum, cum compositis præter possum, exigit dati-	Sum, cum
rum: ut Rex pius ^a est ^b Republicæ ornamento. ^b Mihi	compositæ præ-
nec ^a obest nec ^a prodest.	ter possum.
Horat. Multa ^b petentibus ^a desunt multa.	

Dativum postulant verba composita cum
his præpositionibus.

Præ Cicero. Ego meis ^b majoribus virtute ^a præluxi.	Verba cō-
sed Præco, pro vinco, præcedo, præcurro, præver-	cū præ, ad,
tor, accusativo junguntur.	Exc. præco,
Ad. Albo ^b gallo ne manum ^a admoliaris,	&c. quæ ac-
	cus.
	Con.

SYNTAXIS.

Con.^a *Conducit hoc tue^b laudi.^a Convixit^b nobis.*
 Sub. Terent.^a *Subolet jam^b uxori, quod ego machinor.*
 Ante. Cic. *Iniquissimi nam pacem, justissimo^b bello^a anteferebant.*
 Post.^a *Posthabeo,^a postpono^b famæ pecuniam.*
 Virgil.^a *Postposui tamen illorum mea seria^b ludo.*
 Terentius dixit. *Qui suam commodum^a posthabuit^b pro meo commodo.*

Ob Terent. *Quum^b nemini^a obtrudi potest, itur ad me.*
 In.^a *Impendet^b omnibus periculum.*

Inter. Cicero. *Ille huic^b negotio non^a interfuit multum, sed etiam praesuit.*

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in accusativum: ut Quintilianus.^a *Præstat ingenio aliis^b aliquid.*
 b *Multos viros unam^a autem sapientiam.* Terent.^b *In omni casu.*
 hec^a *insunt vitia.* Plinius *Interdico^b tibi aqua et igne.*

Est pro habeo, dativum exigit: ut
 Est pro habeo. Persius *Velle suum^b cuique^a est, nec volo vivitur uno.*
 Virg.^a *Est^b mihi namque domi pater, est injusta novitas.*

Huic confine est suppetit: ut
 Suppetit. Horat. *Pauper enim non est,^b cui rerum^a suppetit usus.*

Sum cum multis aliis, geminum adsciscit dativum
 ut b Exitio^a *est avidis mare^b nautis*

Speras^b tibi^b laudi^a fore, quod^b mihi^b vitio^a vertitur.
 Nemo^b sibi Mimos^a *accipere debet^b favori.*

Est ubi hic dativus, tibi, aut sibi, aut etiam mihi, non
 la necessitatis, at festivitatis potius causa additur:

Ego^b tibi hoc effectum^a dabo.

Ter.^a *Expedi^b mihi hoc negotium.* Sui^b sibi hunc^a jugum
 g'adio.

ACCUSATIVVS POST VERBVM

Verba transi-
 accusat. **V**erba transitiva cujuscunque generis, sive ad
 sive communis, sive deponentis, exigunt accusativum: ut Horatius *Percontatorem^a fugito, nam genus idem est.* Idem. *Nec^a retinent patule^b commissurae.*

SYNTAXIS.

Inter aures. Virgilius. In primis^a venerare^b deos. Aper^b agros^a depopulatur.

Quinetiam verba, quamlibet alioqui intransitiva Neutra intrans. accus. etque absoluta, accusativum admittunt cognatæ significationis: ut cog. signif.

Cicero. *Tertiam^b ætatem hominum^a vivebat Nestor.*

Virgil. *longam incommutata videtur^a Ire^b viam.*

Plautus. *Duram^a servit^b servitutem.*

Hunc accusativum mutant auctores non raro in ablativum: ut Plaut *Diu videor^b vita^a vivere.* Aliquando abla. *Ire recta^b via.*

Suetonius *Morte^a obiit repentinâ.*

Sunt quæ figuratè accusativum habent: ut Quædam fig. accus. Virgil. *nec vox^b hominem^a sonat, ô Dea cererè.*

Juvenal *Qui^b Curios^a simulant, &^b Bacchanalia^a vivunt.*

Horat. *Pastillos Rufillus^a olet, Gorgonius hircum.*

DVO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt Verba rog. Accusativum: ut Tu modò posce^b Deum^b veniam.^a Dodo. doc. vestie. *Ubi^b te istos^b mores. Ridiculum est te^a me^a admonere^b istud dupli. reg. Acc.*

Terent. *Induit^b se^b calceos, quos prius exuerat.*

Rogandi verba, interdum mutant alterum accusativum in ablativum: ut Rogandi verb mutant alterum Acc. in Abl. Virgil *Ipsam^a obtestemur, veniamq^a oremus^b ab-ipso.*

Terent. *Suspicionem istam^b ex-illis^a quere.*

Vestiendi verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum vel dativum: ut *Induo^b te^b tunicâ^a vel^{bb} tibi^b tunicam.* Sic Vestiendi interdum in Abl. vel Dat

ABLATIVVS POST VERBUM.

Qvodvis verbum admittit ablativum significatæ instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTVM.

Vt. *Demon non^b armis, sed morte^a subegit Iesus.* Instrumen- ti. Horat.

SYNTAXIS.

Horat. *Naturam* ^a expellas ^b furcâ licet, usque recurret
Virgil. Hi ^b jaculis, illi certant ^a defendere ^b saxis.

CAUSA.

Causæ.

Terent. ^a Gaudeo (ita me dii ament) gnati ^b causâ
Vehementer ^b irâ ^b excaudit.
Horat. Invidius alterius ^b rebus ^a macrescit opimis.

MODVS ACTIONIS.

Modi actionis.

ut Mirâ ^b celeritate rem ^a peregit.
Iuvenalis. Invigilate viri, tacito nam tempora ^b gressu
^a Dffugiunt, nulloq; ^b sono ^a convertitur annus
Ovidius Dum vives amiq; ^b inuent, tolerate laborem;
Iam ^a veniet tacito curva senectâ ^b pede.

Nota.

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur præpositio ut ^a Baccharis ^b præ-ebrietate.
Summa ^b cum humanitate ^a tractavit hominem.

Nomen pretii in abl.

Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in ablativo casu: ut ^b Teruntio, seu vitiosa nuce non ^a emerim
Livius. Multo ^b sanguine ac vulneribus ea victoria ^a stetit

Sic vili, &c. sine sub.

Vili, paulo, minime, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpè sine substantivis: ut
Terent. ^a Redime te captum quàm queas ^b minimo, ^b Venerit triticum.

Exc. tanti quanti sine subst. in ge.

Seneca ^a Constat ^b parvo fames, ^b magno fastidium.
Excipiuntur hi genitivi sine substantivis positi
Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, qua utlibet, quancumq; ut Cicero. ^b Tanti ^a eris alii
^b quanti cib; ^a fœsus. Non ^a vendo ^b pluris quàm alii, fortassis ^b minoris.

Cum subst. in abl.

Ovidius. Vix Priamus ^b tanti, totaq; Troia ^a fuit.
Si addantur substantiva, in ablativo efferuntur: ut
Aul. Gel. ^b tanta mercede docuit, ^b quantâ hæcenus nemo

Valeo cum accus. interdum.

^b Minoræ precia ^a vendidi, quàm emi.
Valeo, etiam interdum cum accusativo junctum

reperitur

SYNTAXIS.

reperitur: ut Varro, Denarii dicti, quod d^o denos eris ^a va-
lebant: quinarii, quod ^b quiuos.

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his di- Verba abun-
versa, ablativo gaudent: ut dandi. Abl.

Terentius. ^b Amore ^a abundas Antipho.
Malo virum ^b pecuniâ, quàm pecuniam ^b viro ^a indigentem.

Salustius. Sylla omnes suos ^b divitiis explevit.

Terentius. Hoc te ^b crimine ^a expedi.

Cice Homines nequissimi, quibus te ^a onerant ^b mendaciis?

Virgilius. Ego hoc te ^b fasce ^a levabo.

Salust. Aliquem familiarem suo ^b sermone ^a participavit.

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in geniti- Quædam
um feruntur: ut Virgilius. nonnunque
in gen:

Quàm dives nivei pecoris, quàm ^b lactis ^a abundas?

Terent. Quasi tu huius ^a indigeas ^b parvis.

Quid est, quod in hac causa ^b defensionis ^a egeat?

Virg. ^a Implentur veteris ^b Bacchi, pinguisq; ferinæ.

Idem. Postquam dextra fuit ^b cædis ^a saturata.

Terent. Omnes mihi labores leves fuere, præterquàm ^b tui
cavendum quod erat.

Idem. Idem servum sui ^a participavit ^b consilii.

Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo junguntur: ut Fungor,
fruor, & c. in
Abl.

Cice Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ ^a fun-
datur ^b officii. Optimum est aliena ^a frui ^b insania. In re

Idem. ^a Animo si bono ^a utare, juvat.

Virg. Aspice venturo ^a latentur ut omnia ^b seclo.

Idem. Qui suâ ^b victoriâ tam insolenter ^a gloriarentur.

Idem. Diruit, ædificat, ^a mutat quadrata ^b rotundis, ^a Uescor

Idem. Virgil. haud equidem tali me ^a dignor ^b honore.

Terentius. Ut ^b malis ^a gaudeat alienis.

Idem. Exemplorum ^b multitudinis supersedendum est.

Macrobis. Regni eum ^b societate ^a numeravit.

Idem. ^a Communicabo te semper ^b mensâ meâ.

^a Prosequor te ^b amore, ^b laude ^b honore, & c. i. amo, Prosequor,

SYNTAXIS.

Afficio.

do, honoro. ^a Afficio te ^b gaudio, ^b supplicio, ^b dolore, &c. id est, exhaloro, punio, contristo.

Mereor cum
adverb. bene
&c. abl. cum
præpo.

Mereor, cum adverbis, benè, malè, meliùs, pejùs, optinè, pessimè, ablutivo adhæret cum præpositione. De: ut ^b De-me nunquam benè meritis-es. Erasinus ^b de lingua Latina optimè-^a meritis est. Catilina pessimè ^b de Republica ^a meruit.

Verba acci-
piendi, &c.
Abl. cum
præpos.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi Verba, ablativum cum præpositione optant: ut Istuc ^b ex mal-
tis jam pridem ^a audiveram. Luc. ^b A-trepido vix ^a abstine-
ira ^b magistro, ^a Nasci ^b a principibus sortitum est. Pre-
cul ^a abest ^b ab urbe imperator.

Aliquando
Dat.

Vertitur hic ablativus, aliquando in dativum: ut Horat. Vivere si rectè nescis, ^a discede ^b peritis. Ovid. Est virtus placitis ^a abstinuissè ^b bonis. Virgil. Hec fuge nate Dea, teq, his ait ^a evipe ^b flammis.

Verba quæ
vim compa-
habent abi.

Verbis quæ vim comparisonis obtinent, adjicitur ablativus significans mensuram excessus: ut Deforme existimabat, quos ^b dignitate ^a præstaret, ab iis ^b virtuti-
bus ^a superari.

Ablat. abso-
lutus.

Quibuslibet verbis additur ablativus absolute sumptus: ut Imperante-^a Augusto, natus est Christus: ^b Im-
perante ^a Tyberio, crucifixus. Juvenalis. Credo pudicitia-
am, ^a Saturno ^b rege, moratam, In terra. Nil desperandum ^a Christo ^b duce, & ^b auspice ^a Christo. Iam Maria, ^b audito ^a Christum venissè, cucurrit.

Abl. Per Sy-
necdochen,
& poëtice
accus.

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Sy-
necdochen, & poëtice accusativus: ut Ægrotat ^b ani-
mi magi, quàm corpore. ^a Candet ^b dentes. ^a Rubet ^b capille.

Interdum
gen.

Quædam tamen efferuntur in gignendi casu: ut Absurdè facis, qui ^a angas te ^b animi. Exanimatus ^a pendet ^b animi. ^a Despicbam ^b mentis. Pluto. ^a Discrucior ^b animi, quia ab domo abeundum est mihi.

Diversi ca-
sus, eidem
verbo.

Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt: ut

SYNTAXIS.

¹ *Dedit mihi* ² *vestem* ⁴ *pignori*, ⁶ *te-præsentem*, ⁵ *propria manu*.

Passivis additur ablativus agentis, sed antecedente præpositione, & interdum dativus: ut

Horatius. - ^a *laudatur* ^b *ab his*, ^a *culpatur* ^b *ab illis*.

Cicero. - *Honestæ bonis* ^b *viris*, non occulta ^a *petuntur*.

Quorum participia frequentius dativis gaudent: ut

Virgilius *Nulla tuarum* ^a *audita mihi*, nec *visa fore* ^b *illis*.

Horat. *Oblitusque meorum*, ^a *obliviscens* ^b *illis*.

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerunt acti-

torum: ut ^a *Accusaris à me* ^b *furti*, ^a *Habebis* ^b *ludibrio*:

^a *Deduceris à me istos* ^b *mores*, ^a *Privaberis* ^b *magistratu*.

Vapulo, vaneo, liceo exulo, fio, neutro-passiva, pas-

sivam constructionem habent: ut ^a *Preceprore* ^a *Vapulabis*, ^a *alo à cive spoliari*, quàm ^b *hoste* ^a *vane*. *Quid*

^a *fieri* ^b *ab illo*? *Virtus parvo pretio* ^a *licet* ^b *omnibus*. *Cur*

^a *convivis* ^a *exulat philosophia*?

Quibusdam tùm verbis, tùm adjectivis, familiari-
ter subjiuntur verba infinita: ut

Virgilius. - ^a *Invat usque* ^b *morari*, & *conferre gradum*.

Ovid. ^b *Dicere que* ^a *puduit*, ^b *scribere* ^a *jussit amor*.

Martial. ^a *Vis* ^b *fieri dives Pontice*? nil cupis.

Virgil. - & *erat tum* ^a *dignus* ^b *amari*. Horat. ^a *Audax em-*

^a *perpeti*, *Gens humana ruit per vetitum nefas*.

Ponuntur interdum figuratè, & absolutè verba in-

finita: ut *Hæcine* ^b *fieri flagitia* subauditur, ^a *dece*, ^a *Op-*

porter, ^a *par est*, ^a *æquum est* aut aliquid simile.

Virg. *Criminibus* ^b *terrere novis*, *vinc* ^b *spargere voces*

In vulgum ambigua, & ^b *querere consilium arma*,

id est, *terrebat*, *spargebat*, *quererebat*.

Pass. abl. a-
gentis cum
præp. inter-
dum dat.

Particip:
pass. frequen-
tius dat.

Cæteri cas.
pass. iidem
cum act. vis.

Neutro pas.
ista pass.
constr. ha-
bent.

Infinita reg.
à verb. &
adject.

Infinita in-
terdum figu-
rare & abso-
lutè pon. post
verb. in in-
tellectum
aut per
Enallagen.

DE GERUNDIIS.

Gerundia sive Gerundivæ voces, & supina, reguntur casus suorum verborum: ut

Cicero. *Effector studio* ^a *videndi* ^b *parentes*.

M 4

Ovidius.

Gerundia &
sup. reg. cas.
verb.

SYNTAXIS

Ovidius, ^a *Utendum est* ^b *estate, cito pede præterit ætas*
 Virgil, - ^a *scitatum* ^b *oracula Phæbi Mittimus.*

Ger. in di. Gerundia in Di pendent à quibusdam tum sub-
 pend aquib. stantivis, tum adjectivis: ut Virgilius,
 subst. & adj. *Et quæ tanta fuit Romam tibi* ^a *causa* ^b *videndi* >

Idem. *Cecropias inpatius apes* ^a *amor urget* ^b *habendi.*

Idem. *Acneis celsa in puppi jam* ^a *certus* ^b *eundi* ?

Infinit. pro Poëticè infinitivus modus loco gerundii ponitur;
 Ger. in Di. ut Virgil-^a *studium* quibus arva ^b *lueri.* ^a *Peritus* ^b *medi-*
cari.

Interdū reg: Interdum non inveniuntè adjicitur Gerundii voci-
 Gen. plural. bus etiam genitivus pluralis: ut *Quum illorum* ^a *videndi*
gratiâ me in forum contulisssem. Terent. *Date* ^a *crecendi*
copiam ^b *novarum.* *Concessa est* ^a *diripiendi* ^b *pomorum,*
atque opsoniorum licentia.

Ger. in do, Gerundia in Do pendent ab his præpositionibus,
 ab his præp. A, ab, abs, de, e, ex cum, in, pro: ut
 A. ab, & c.

Cicero. *Ignavi* ^a *à* ^b *discendo cito deterrentur.*

Amor & amicitia, utrunque ^a *ab* ^b *amando dictum est.*

Cicero. ^a *Ex* ^b *defendendo, quàm* ^a *ex* ^b *accusando, uberim*
gloria comparatur.

Consultatur ^a *de* ^b *transcundo in Galliam.*

Quint. *Reclè scribendi ratio,* ^a *cum* ^b *loquendo conjuncta est.*

Et pon. abst. Plaut. ^a *Pro* ^b *vapulando ab hoste mercedem petam.*
 præp.

Ponuntur & absque præpositione: ut
 Virgilius, - *alitur vitium, crescitq; tegendo.*
^b *Scribendo disces scribere.*

Ger. in dum, Gerundia in dum, pendent ab his præpositioni-
 ab his inter, bus Inter, ante, ad ob, propter. ut
 ante, & c. ^a *Inter* ^b *cœnandum hilares este.*

Virgilius. ^a *ante* ^b *domandum Ingentes tollent animos.*

Cicero *Locus* ^a *ad* ^b *agendum amplissimus.*

Idem. ^a *Ob* ^b *absolvendum munus ne acceperis.*

Et citra *Veni* ^a *propter te* ^b *redimendum.*
 præp cum
 verbo est cū
 sig. neces.

Cū significatur necessitas, ponitur citra præpo-
 sitiones

SYNTAXIS.

tionem addito verbo. Est.

Juven. ^b *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.*

^b *Vigilandum est ei, qui cupit vincere.*

Vertuntur gerundii voces in nomina adjectiva: ut
 Virg. *Tantus amor florum, & ^b generandi gloria ^a mellis.* In nomina
 Ad ^b accusandos ^a homines duci p. *emio, proximum latroci-* vertuntur
no est. Cur adeò delectaris ^a criminibus ^b inferendis. Gerundiva.

DE SUPINIS.

Prius Supinum activè significat, & sequitur ver-
 bum aut participium, significans motum ad lo-
 cum: ut Ovidius.

^b *Spektatum ^a veniunt, veniunt spektentur ut ipsæ.*

^a *Milites sunt ^a missi ^b speculatum arcem.*

Illà verò, Do vœum, do filiam nuptum, latentem
 habent motum: at hoc supinum in neutro p. *ssivis, &*
cum infinito iri, passivè significat: ut Plautus

Costum ego, non ^b vapulatum, dudum conductus sum.

Terent. *Postquàm audierat non ^b datum vi uxorem filio.*

Pœticè dicunt: ^a *Eo ^b visere. ^a Vado ^b videre.*

Ponitur & absolutè cum verbo est: ut,

Terentius. ^b *Actum est, ilicet, periisti.*

Ovidius ^b *Itum est an viscera terræ, ^b Cessatum est satis.*

Posterius supinum passivè significat, & sequitur
 nomina adjectiva: ut

sum extra noxam, sed non est ^a facile ^b purgatu.

Quod ^b factu ^a fœdum est, idem est & ^b dictu ^a turpe.

Qui pecunia nō movetur, hunc ^b dignu ^b spectatu arbitramur

In istis verò, ^a *Surgit ^b cubitu, ^a Redit ^b venatu: Cubitu*

& Venatu, nomina potius censenda videntur, quàm

supina.

DE TEMPORE ET LOCO.

Tempus.

Quæ significant partem temporis, in ablativo fre-
 quentius usurpantur: in accusativo rarò: ut Ne-

Prius sup.
 act. sign.
 1. Seq. verb.
 aut part.
 sign. mot. ad
 locum.

Do vœum.
 & lat. mor
 Prius sup. in
 Neut. & est
 iri, pass.

Pœticè Ab-
 solute.

Poster. sup.
 pass. & sequ.
 nom. adje.

SYNTAXIS.

*mo mortalium omnibus^b horis^a sapit.^b Nocte^a latet^a mea^b.
de.^b Id. tempus^a creatus est consul.*

Eclips. præp. Quonquam hic eclipsis videtur esse præpositionis per vel iud.

Duratio temporis in accus. int. abl. Quæ autem durationem temporis & continuati-
nem denotant, in accusativo; interdum & in ablativo
effertur: ut Virgilius.

Hic jam ter centum totos^a regnabitur^b annos.

Idem.^b Noctes atque dies^a patet atri janua Ditis.

Idem. Hic tamen hac mecum poteris^a requiescere^b nocte.

Sæc^a Imperavit^b triennio, & decem^a mensibus, octoq; diebus.

**Phrases pe-
culiaries de
tempore.**

Dicimus etiam, ^a In^b paucis diebus. ^a De^b die.^a De^b nocte.

Promitto^a in^b diem Commodo^a in^b mensem.^b An-

nos^a ad quinquaginta natus. ^a Per tres^b annos studui.

^a Puer^b id ætatis Non^a plus^b triduum, aut^b triduo.

^b Tertio, vel^a ad^b tertium calendæ, vel calendarum,

SPACIUM LOCI.

**Spacium lo-
ci in accus.
int: abl.**

Spacium loci in accusativo effertur, interdum & in
ablativo: ut Virgilius.

Dic, quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo.)

^b Tres^a pateat cõⁱ spacium non amplius^b uinas.

Nota.

Jam^b mille-passus^a processeram, ^a abest bidui, subintel-

ligitur^b spacium vel^b spacio, ^b itinere vel^b iter.

^a Abest ab urbe^b quingentis millibus passuum.

APPELLATIVA LOCORVM.

**Nom: appel.
& major
loci: cum
præp.**

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum
adduntur ferè cū præpositione verbis significantibus

motum, aut actionem in loco, ad locū, a loco, aut per

locum: ut^a In foro^a versatur^a Meruit sub rege^b in Galia

Virgil.^b Ad templum non æque Palladis^a ibant Iliades

Salust.^a Legantur^b in Hispaniam majores natu nobiles.

**Loca pro-
pria in quo.**

^b E Sicilia^a discedes, Rhodis veni. Per mare^a ibis^a ad Italia.

Omne verbum admittit genitivum, proprii nomi-

nis loci,
declina-
Joven
Terent
Hi ge
sequun
Cicero
Don
Mez, t
Vesfor
Ver
nume
ablativ
ius an
servit.
Cicer
Hrrat.
Cicer
Idem.
Sic
^a cont
Ver
tur p
giam
^a Eo
Adh
Virg
V
adji
^a pro

SYNTAXIS.

nis loci, in quo fit actio, modò primæ vel secundæ Primæ vel
declinationis, & singularis numeri sit. fec. in gen.

Juven. Quid ^b Romæ ^a faciam? mentiri nescio.

Terentius. Samia mihi mater fuit, cæ habitabat ^b Rhodi.

Hi genitivi, lumi, domi, militiæ, belli propriorum sic lumi
sequuntur formam: ut Ter. ^b Domi ^b bellig. simul viximus. domi, &c.

Cicero. Parva sunt foris arma, nisi ^a est consilium ^b domi.

Domi, non alios secum paritur genitivos, quàm Domi hos
Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ; ut gen. secum.
Vescor ^a domi ^b meæ, non ^b alienæ. meæ, &c.

Verùm si proprium loci nomen pluralis duntaxat plur. loc.
numeri, aut tertiæ declinationis fuerit, in dativo, aut plur. num.
ablativo ponitur: ut Colchus an Assyrius, ^b Thebis ^a nutrit. aut 3æ decl.
tus an ^b Argis. Suet. Lentulum Getulicus ^b Tyburia genitum in dat. aut
servit, Livius. ^a Neglectum ^b Anxuri præsidium. abl.

Cicero. Cum una sola legione ^a fuit ^b Carthagini.

Hærat. Romæ Tyburia amo ventosus, ^b Tybure Roman.

Cicer. Quam tu ^b Narb. ne mensas hospitum ^a convomeres.

Idem. Commendo tibi domum ejus, quæ ^a est ^b Sydone.

Sic utimur ruri vel rure, in ablativo: ut ^b Ruri se, è se Sic ruri.
^a continet. Persius. - rare paterno.

^a Est tibi far modicum

A D L O C V M.

Verbis significantibus motum ad locum, apponi-
tur proprium loci in accusativo: ut ^a Concessi ^b Cantabri
giam, ad capiendum ingenii cultum.

^a Eo ^b Londinum ad merces emendat.

Ad hunc modum utimur Rus & domus: ut Ego ^b rus ^a ibo.

Virgil. ^a Ite ^b domum saturæ, venit Hesperus, ite capite. Sic rus &
domus.

A L O C O P E R L O C V M.

Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, A loco aut
adjicitur proprium loci in ablativo: ut Nisi ante ^b Romæ per loc. in
^a profectus esses, nunc cæ relinqueres, ^b Eboraco (sc. ve ^b per E- abl. in
boracum) minor.

SYNTAXIS.

Sic ^{ma} &
domus.

boratum) ^a sum profecturus iter.

Ad eundem modum usurpantur Domus & Rustica
Nuper ^a exiit ^b domo. Ter Timco ne pater ^b rure ^a redierit

IMPERSONALIVM CON- structio GENITIVVS.

Interest re-
fert & est,
Sic gen ad-
iecti tanti
&c.

Hæc tria impersonalia, interest, refert, & est, qui-
buslibet genitivus, annectuntur, præter hos abla-
tivos femininos, meâ, tuâ, suâ, nostiâ, vestrâ, &
cuiâ : ut

^a Interest ^b magistratus tueri bonos, animadvertere in ma-
los. ^a Refert multum Christianæ ^b reipublicæ, Episcopos de-
ctos & pios esse. ^b Prudentis ^a est multa dissimulare. ^b Tu
^a refert te ipsum nosse Cic. Ea cædes crimini potissimum
datur ei, ^b cuiâ ^a interfuit, non ei, cuiâ nihil interfuit.

Adj. euntur & illi genitivi, tanti, quanti, magni,
parvi, quanticunque, tantidem : ut ^b Magni ^a refert
quibuscum vixeris. ^b Tanti ^a refert honesta agere. Vestra
^b pura ^a interest. Et, Interest ad laudem meam.

DATIVVS.

In dat. acci-
dit &c.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, cer-
tum est, contingit, constit, confert, competit, con-
ducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit,
evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest,
præstat, parer, stat, restat, beneficit, malefit, satisfi-
cit, superest, sufficit, vacat pro otium est : ut ^a Convenit
^b mihi tecum. Salust. Emori per virtutem ^b mihi ^a præstat,
quâ ^a per decem vivere.

Ovid. Non ^a vacat exigua rebus adesse ^b Iovi.

Terent. ^a Dole dictum imprudenti ^b adolescenti & libero.
A noverca ^a malefit ^b privignis. A Deo ^b nobis ^a beneficit.

Virg. ^a Stat ^b mihi casus renovare omnes id est, statutum est.

Hæc accus.
iuvat, decet.
&c.

ACCUSATIVVS.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, ^a Iuvat
dece

SYNTAXIS.

decer, cum compositis, delectat, oportet: ut
Me inuas ire pe. altum. ^b *Vxorem ades curare* ^a *dececi:*
Dedecet ^b *viros muliebriter rixari.*
Caro. ^b *Patrem familias vendacem, non emacem esse*
oportet.

His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè additur
 propositio Ad: ut *Mene vis u. cere quod* ^b *ad te* ^a *attinet?*
spectat ^b *ad omnes benè vivere*

Quintilianus. ^a *Pertinet* ^b *in utramque partem.*
 His impersonalibus subjicitur accusativus cum ge-
 nitivo: Pœnitet, tædet, miseret, miserescit, pudet,
 piget: ut Cicero. *Si ad cenep. mum vixisset annu,* ^{bb} *se-*
cessisset ^b *cum sue non* ^a *pœniteret.* ^a *tædet* ^b *animam meam*
vite mee. ^{bb} *Aliorum* ^b *ita miseret.* ^{bb} *Tui nec* ^a *miseret,*
et ^a *pudet.* ^{bb} *Fratris* ^b *me quidem* ^a *piget,* ^{aa} *pudet q.*

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in
 personalia: ut Virgilius.

Non omnes ^a *arbusla* ^b *jurant, humiles q. myrice.*
Orid. Namque ^b *decent animos mollia* ^a *regna tuos.*
Seneca. Agricolam arbor ad frugem proacta ^b *delectat.*
Nemo miserorum ^b *commiserescit.*

Ne non ^b *pudet* ^a *istud?* *Non te* ^a *hæc* ^b *pudent?*

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, imper-
 sonalibus juncta, impersonalium formam induunt: ut
Quint Vbi primu ^a *cœperat non* ^b *cœvenire, questio orcha-*
tur. Idem. ^b *Tædere* ^a *solet avaros impendii.* *Desinit illum*
audiu ^b *tædere. Sacerdotem infantic* ^b *pudere* ^b *debet.*

Quin. ^b *Perveniri ad summum, nisi ex principis, nō* ^a *potest.*

Verbum impersonale passivæ vocis, similem cum
 personalibus passivis casum obtinet:

Caesar. ^b *Ab hostibus constanter* ^a *pugnatur.*

Qui quidem casus interdum non exprimitur: ut
Virgilius. ^a *strato* ^a *discumbitur esto.*

Verbū impersonale passivæ vocis, pro singulis perso-
 nis utriusque numeri indifferenter accipi potest ut ^{ab}
Statutur, id est, sto, stas, stat, stamus, statis, stant.
 videlicet

Attinet, pert.
 spectat. accu.
 cū prop. Ad

Pœnitet tæ-
 det &c. acc.
 cum gen.

Quædam
 Imperf. sunt
 pers. aliq.

Cœpit &c.
 juncta imp.
 sunt imp.

Imp. pass.
 casu pers.

Casus non
 expri interd.
 Imo pass. pre
 sing. pers.

SYNTAXIS.

videlicet ex vi, adjuncti obliqui: ut^a *Statur* ^b à me, ^c est, ^a *stō*: ^a *Statur* ^b ab illis, id est, ^a *stant*:

PARTICIPII CON- structio.

Part: casus
verb: regunt

Participia regunt casus verborum à quibus derivantur: ut Virgili, *duplices^a tendens ad sidera^a mas, Talia vire refert.*

Idem. *Voera^a lacte domum referent^a disten^a capella^a.^b legendus^b ab omnibus.*

Part: passivi-
ficationor
dat.

Quamvis in his usificationor est dativus: ut Terentius. *Restat Chremes, qui^b mihi^a exorandus est.*

GENITIVVS.

Part: cum
fiunt nom.
gen.

Participiorum voces, cum fiunt nomina, genitivum postulant: ut Salust. *Athem^a appetens^b Suri^a profusus^b Cupientissimus^b tui^a Inexpertus^b belli^a Indoctus^b pil-*

ACCUSATIVVS.

Exosus, per-
osus, per-
erlus, activè
signa. accus.

Exosus, perosus, pertæsus, activè significant, & accusativum feruntur: ut *Immundam^b segnitiam^a perosus^a Astronomus^a perosus ad unum^b mulieres.* *Suetonius. Pertæsus^b ignaviam suam.*

Exosus &
per osus
passive Dat.

Exosus, & perosus, etiam cum dandi casu leguntur: videlicet passivè significantia: ut *Germani^b Romani^a perosi sunt, Exosus^b Deo & sanctis.*

ABLATIVVS.

Natus pro-
gna cum
abl.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, editus, in ablativum feruntur ut *Terent. Bona bonis^a pro-
gnata^b parentibus.* *Virg. late^b sanguine arum.* *Idem. quo^b sanguine^a cretus^a Ovidius. Venus^a or-
^b mari, mare prestet evanti. Terra^a editus.*

ADVER

SYNTAXIS.

VERBII CONSTRUCTIO.

Nominativus.

En & ecce, demonstrandi adverbia, nominativo
frequentius junguntur, accusativo rarius: ut
En & ecce dem. nom.
acc. rarius.
En & ecce, demonstrandi adverbia, nominativo
frequentius junguntur, accusativo rarius: ut
En & ecce dem. nom.
acc. rarius.
En & ecce, demonstrandi adverbia, nominativo
frequentius junguntur, accusativo rarius: ut
En & ecce dem. nom.
acc. rarius.
En & ecce, demonstrandi adverbia, nominativo
frequentius junguntur, accusativo rarius: ut
En & ecce dem. nom.
acc. rarius.

GENITIVVS.

Quædam adverbialia loci, temporis & quantitatis, Quædam.
nitivum post se recipiunt, Loci.

loci: ut ^a Vbi, ^a ubinā, ^a nusquam, ^a eò, ^a longè, ^a quò, ^b bivis, ^a huccine: ut ^a Vbi ^b gentiū: ^a Quò ^b terrarum abiit ^b nusquam ^b loci invenitur. ^a Eò ^b impudentie ventum est. ^a Temporis: ut ^a Nunc, ^a tunc, ^a tam, ^a interea, ^a pridè, ^a postridiè: ut ^a Nihilatunc ^b temporis amplius quàm flere ^b potueram, ^a Pridiè ^b ejus-dièi pugnam inierunt. ^a Pridiè ^b calendarium, seu ^b calendar.

quātītatis: ut^a Parūm, ^asatis, ^aabundē, &c. ut^a Satis^b elu- Quātītatis.
entia, ^bsapientia^a parūm ^aAbundē^b fabularū audiuimus.

Inſtar, æquiparationem menſuram, aut ſimilitudi-
nem ſignificat: ut Virgil.^a Inſtar^b montis equum divina Inſtar

alladis arte Aedificant. Mittitur Philippus solus, in quo
asser omnium^b auxiliorum erat.

vidius, Sed scelus hoc^b meriti pondus &^a instar habet. Instar cum

Hic apponitur interdum præpositio ^b Ad: ut *Vallis præpos.*

ad instar ^b castrorum clauditur.

Opulus Ro. è parva originè, ^a ad tanta^b magnitudinis^a in-

Hic genitivus ^b gentium, festivitatis causâ additur. vitatis.

Hic genitivus^b *gentium*, festivitatis causâ additur.

SYNTAXIS.

DATIVVS.

Dat. adiect.
unde deduct

Quædam dativum admittunt nomen unde ducta sunt: ut *Venit^a obviam^b illi* Nam obviûs illi citur. *Cantat^a similiter^b huic*. Et, *Sibi^a inutiliter vivit*.
^a Propinquus^b tibi sedet, quàm mihi.

Dat. adverb.
temp. &c.

Sunt & hi dativi adverbiales, *^a Tempori, ^b luci, vesperti* ut *^b Tempori^a venit, quod omnium rerum est primus*
^b Luci^a occidet homines Vidi ad vos^a afferr^b vespert^b

ACCUSATIVVS.

Acc. præpos.
unde prole.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositio nis, unde sunt profecta. ut

Castra^a propius^b urbem moventur.

Salust. ^a Proxime^b Hispaniam sunt Mauri.

Cedo.

Cedò, flagrantis exhiberi, accusativum regit:
Terent. ^a Cedò quemvis^b arbitrum.

ABLATIVVS.

Adv. divers.
cū ablat. al. q.

Adverbia diversitatis, aliter, secus, & illa duo, ante post, cum ablativo non raro inveniuntur:

^a Multo^b aliter ^b Paulo^a secus ^b Multo^a ante ^b Longè^a post.

Vt. ^a huius. ^b longo^a post ^b tempore venit ^b Paulo^a post.

Nisi & ipsa adverbia potius censenda sunt

Adv. cō. &
superlat. grad.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, aut uterque comparativus & superlativus affuerit

suos rursus, sicut antè præceptum est. ut

Accessit^a propius^b illi^a Orismè^b omnium dixit.

Nota.

Cicero, Legimus^a populus^b ad deos, & ^a propius^b à terra

Livius, ^a Paulo^b plus crecenta vehicula sunt amissa.

Idem, ^a Quinque^b milia plus duo milia

Plus varie

Plus nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo
in textu reperiuntur: ut ^a Iulius, ^a Plus quàm quinquaginta
^b a non ceciderunt.

Aut ut ^a acrius^b plus quingentos^b passus.

Terent. Dies triginta, aut^a plus^b eo, in nave fui.

Quibus

SYNTAXIS.

Quibus verborum modis, quæ congruant
adverbia.

- Vbi, ^a postquam & ^a cūm, temporis adverbia, in-
dum indicativis, interdū vero subjunctivis verbis
ponuntur: ut Virgilius. Hæc ^a ubi dicta ^b dedit.
Terentius ^a Ubi nos ^b laverimus, si voles, lavato.
Virg. ^a Cūm ^b faciam vitula pro frugibus, ipse venito.
Cūm ^b canerem reges & prælia, Cynthia aurem vellit.
prius adverbium, posterius cōjunctio esse videtur.
• Donec pro Quamdiu, indicativo gaudet: ut
Ovidius. ^a Donec ^b eram sospes.
Pro quousq; nunc indicativum, nunc subjunctivum
regit: ut Virgilius.
• Donec oves stabulis, numerumq; referre ^b jussit.
Colum. ^a Donec ea aqua, quam adjeceris, decocta ^b sit.
Ovid. ^a Donec ^b eris felix, multos numerabis amicos.
• Dum, de repræsentanti, non perfecta, aut pro^a quam-
diu, fatendi modum poscit: ut
Terent. ^a Dum ^b apparatur virgo in conclavi.
Idem Ego te meum dici tantisper volo, ^a dum quod te di-
cum est, ^b facis.
• Dum pro ^a dummodo, aliàs potentiali, aliàs sub-
junctivo necitur: ut ^a Dum ^b profinis tibi.
• Dum ne ab hoc me falli ^b comperiam.
Dum pro donec, subjunctivo tantum: ut
Virgilius. Tertia ^a dum Latio regnantem ^b viderit aestas.
Quoad pro quamdiu, vel indicativis, vel subjun-
ctivis: pro donec subjunctivis solis adhibetur: ut
• Quoad ^b expectas contubernalem? Cice. ^a Quoad ^b possem
liceret, ab ejus latere nunquam discederem.
Omnia integra servabo, ^a quoad exercitus huc ^b mittatur
• Simulac, ^a simulatq; indicativo & subjunctivo ad-
hibetur: ut ^a Simulac belli patiens ^b erat.

vbi postquam
& cum, advt
temp. Ind.
vel Subj.

Nota.
Donec pro
quamdiu in-
dic.
Pro quous-
q; Indic.
aut Subj.

Dum, pro
quamdiu
Indic.

Pro dummo-
do. Pot. aut
subj.

Pro donec
subj.
Quoad pro
quamdiu In-
dic. vel Subj.
Pro donec
Subj.

Simul ac, In-
di. & subj:

N

Virgilius,

SYNTAXIS.

Virgilius, ^a - *simulātque* ^b *adoleverit* *et* *as*.

Quemadmodum, ^a Quemadmodū, ^a ut, ^a utcumque, ^a sicut, utrunq; tho
ut &c. ind. dū admittunt; ut Eras. ^a *Vi* ^b *salutabis, ita & resalutaberis*
& subj. Horatius, ^a *Vt* ^b *sementem* ^b *feceris, ita & metes.*

Vt pro post. ^a Vt pro postquam, indicativo jungitur; ut ^a *Vi* ^b *ut*
ind. *tum est in urbem.*

Quasi subj. ^a Quasi, ^a ceu, tanquam, ^a perinde, ^a acsi, ^a haud, ^a secus
^a acsi, quum proprium habent verbum, subjunctivo
apponuntur; ut ^a *Tanquam* ^b *feceris ipse aliquid.*

Terentius, ^a *quasi non* ^b *nōrimus nos inter nos.*

Et copul. si- Alias copulant consimiles casus; ut *Nōvi* ^b *homines*
miles cas. *-tanquam* ^b *te. Arridet* ^b *mibi, -quasi* ^b *amico.*

Ne prohib. ^a Ne, prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivo
imper. vel subj. praepositur; ut Virgil. ^a *ne* ^b *sevi magna sacerdos.*

Terentius *Hic nebulo magnus est,* ^a *ne* ^b *metuas.*

Ne pro non, ^a Ne pro non, ceteris modis inservit.

Adverb. Antecedente casu, transeunt in praepo-
tionones; ut Iuven. *Cantabit vacuus* ^a *coram* ^b *latrone*
victor.

DE CONIVNCTIONVM.

constructione.

Conj. cop. & **C**onjunctiones copulativae & disjunctivae, cū bis
disj. cum quatuor, ^a quā, ^a nisi, ^a praeterquā, ^a an, si
quam nisi omniā casus nectunt; ut *Socrates docuit* ^b *Xenophontem*
&c. simil. *- &* ^b *Platoem. Unam* ^b *calidus esset, aut* ^b *frigidus.* ^b *Al-*
calineat. *bis* ^a *ater homo sit, nescio. Est* ^b *minor-natu-quā-* ^b *tu.*
^b *Neminis placet nisi-* (vel praeterquam) ^b *sibi.*

Exc. Excepto, si casualis dictionis ratio aliqua privata
repuget, vel aliud poscat; ut

^a *Emilibrū* ^b *centūssi-* & ^b *pluris.* ^a *Vixi* ^b *Rome- & Venetiis*
Ho. *in Meti* ^b *descēdat iudicis* ^b *aures, Et* ^b *patris- &* ^b *nostra*

Sic si niles Conjunctiones copulativae & disjunctivae, aliquo-
modos & ties similes modos & tempora congruunt; ut
comp.

SYNTAX.

stat corpore, -^b despicitq; terras.

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tem-
perant Terent. *Nisi me^b lactasses-amantem, - & vana^b*
produces.

Al. sim mod.
fed div.
ecmp.

gratias agi, Et te aliquando collaudare ^b possum.

Est, tamethi, etiam si, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio subiectivos sæpius postulant.

Esti &c. in
Princ. ind. in
medio subj.
Quamvis &
licet subj:

Quamvis & licet, subjunctivos frequentius: ut^a Et si
novi^b afferebatur, ^a Quamquam animus meminisse
sciret.

ingil.^a Quamvis Elysios^b miretur Græcia campos.

mid. Ipse ^a licet ^b venias musis comitatus Homère,

Nil tamen attuleris, ibis Homere foras.

Ni, nisi, si, siquidem quòd, quia, quam, postquam, nequam, ubi pro postquam nunquam, priusquàm, indicativis & subjunctivis adhærent: ut ^a Quòd^b re-
ris incolumis, gaudeo. Castigo te, non^a quòd odio^b habeam,
quòd^b amem. Aliud honestum judicas, ^bquàm Philosophi
faciunt. Plinius. Gravius accusas, ^aquàm ^b patitur in-
iustitudo.

Ninisi &c.
ind. & subj.

Si, utrique modo jungitur. Et si pro quamvis, sub-
iunctivo tantum : ut

Terent. *Redeam?* non^a si me^b obsecrat.

Siquis, tantum indicativo: ut ^a Siquis ^b adeſt.

Quando, quandoquidē, quoniā, indicativo junguntur:

Virg. Dicite (^aquandequidem in molli^b consedimus ha
Quoniam mihi non^b credis, ipse facito periculum.

Quippè, cùm proprium habet verbum, gaudet in-
dicativo: ut *Danda est huic venia*, ^a quippe ^b ægrotat.

Quippe ind.

ad dederis Qui, utrunque admittit modum: ut Non Quippe qui
huic danda venia^a quippè-qui jam bu^bpjeraverit, sive utrumq;
pjeraverit.

Qui, cum habet vim causalem, subjunctivum po-
nitur: in *Stultus es, a qui hinc b credas,*

Quipro
quia sub.

SYNTAXIS.

Cum pro
quamvis,
&c. subj.

Cum pro quamvis, pro quandoquidem vel quoniam
am, subjunctivis semper adhæret: ut
Cicero. Nos^a cum præcipi nihil posse^b dicamus, tamen
de rebus differere solemus.

Virgil.^a Cum^b sis officii Gradiæ virilibus aptus.

Cum & tum
simil. mod.
Cum prius,
tum poste-
rius.

Cum & tum, item tum geminatum, similes modo
copulant. Est autem in^a Cum, quiddam minus, atque
ideo in priore clausulæ parte statuitur: in^a Tū, qui-
dam majus, ac proinde in posteriore clausulæ parte
collocatur: ut

Amplectitur^a cum eruditos omnes, ² tū in primis Marcellum.
Odit^a tum literas, ² tum virtutem.

Ne, an, num.
inter: indic.

Ne, an, num, interrogandi particulæ, indicativis
amant: ut Virgilius.

^b superat^a ne & vestitur aura Aetherea?

At dubit. aut
indef. subj.

At cum accipiuntur dubitativè aut indefinitè
subjunctivum postulant: ut Vise^a num^b redierit.

Nihil refert^b feceris^a ne, an^b persuaseris.

Vt caus. &
pro. ne non
pot. aut sub.

Vt, causalis seu perfectiva conjunctio, &^a ut pro
non, post verba timoris, nunc potentiali, nunc sub-
junctivo jungitur: ut Terentius.

Filium perduxere illuc secum, ^a ut unà^b esset meum.

Idem. Te oro Dave, ^a ut^b redeat jam in viam.

Idem. Metuo^a ut^b substat hospes. id est, ne non substat.

Vt conced.
aut pro
quang. &
pro utpote
subj.

^a Vt, concedentis, seu positum pro quanquam, &
pro utpote, subjunctivo servit: ut

^a Ut omnia^b contingant quæ volo, levare non possum.

Non est tibi fidendum, ^a ut qui toties^b fefelleris. ^a Virg.
solus relictus^b fueris.

Vt pro post-
qu. quemad.
vel sicut &
inter. indic.

^a Vt, pro postquam, pro quemadmodum, vel sicut
& interrogativum, indicativis nequitur: ut

Cice.^a Vt ab urbe^b discessi, nullum intermisi diem
scriberem.

Terent. Tu tamen has nuptias perge facere, ^a ut^b facias.

Idem. Credo^a ut^b est dementia.

Virg. ^a Vt
Quam
ne paulò su

PR

PRæpositio
ablativum

Virgilius
ablativum

PRæpositio
ablativum

Virgilius
ablativum

Virgilius
ablativum

Verba co
nonnunqu

Virgilius
ablativum

Virgilius
ablativum

Virgilius
ablativum

Virgilius
ablativum

Virgilius
ablativum

Virgilius
ablativum

Virgilius
ablativum

SYNTAXIS!

regit, ^a *Ut* ^b *valet* ? ^a *Ut* ^b *meminit nostrū.*
 Quonquam de hoc in adverbii quoq; constructio-
 paulò suprà est dictum.

PRÆPOSITIONVM.

constructio,

Præpositio subaudita, interdum facit ut addatur
 ablativus: ut *Habeo te* ^b *loco parentis*, id est, ^a *in* ^b *loco*.
avit illi ^a *humana-specie*, i. *sub humana* ^b *specie*.
ssit ^a *magistratu*, id est, ^a *à* ^b *magistratu*.
 Præpositio in compositione, eundem nonnunquam
 in regit, quem & extra compositionem regebat:
 Virgilius
posse ^b *Italia Teucrorum* ^a *avertere regem*.
etereo ^b *te insalutatum*.
 n. ^a *emoti procumbunt* ^b *cardine postes*.
 n. ^a *Detrudunt naves* ^b *scopulo*.
 Verba composita cum ^a, ^{ab}, ^{ad}, ^{con}, ^{de}, ^e, ^{ex}, ⁱⁿ, Verb. comp.
 nunquam repetunt easdem præpositiones cum
 casu extra compositionem, idq; eleganter: ut
sinuerunt ^a *viris*. Ter. *Amicos* ^a *advocabo* ^b *ad-hanc*
Cum legibus ^a *conferemus*. Cice. ^a *Detrabere* ^b *de-tua*-
 su.
nunquam cogitavi *Cum* ^b *ex-insidiis* ^a *evaseris*.
entius, *Postquam* ^a *excessit* ^b *ex-ephebis*.
Republicam cogitatione, *curaq;* ^a *incumbe*.
pro erga, *contra*, & *ad*, accusativum habet: ut
Accipit ^a *in* ^b *Teucros animum mentemq;* *benignam*. In pro erga,
 n. *Quid meus Aeneas* ^a *in* ^b *te committere tantum* ? &c. accus.
Quid Troës potuêre ?
 n. *Quo te Meri pedes* ? *Aut quò via ducit* ^a *in* ^b *urbem* ? Item quo-
 n cum accusativo jungitur, quoties divisio, muta-
 aut incrementum rei cum tempore significatur, mutat. aut
 Virgilius. increm. rei
locus ^b *partis ubi se via findit* ^a *in ambas*. cum temp:

SYNTAXIS.

Ovid. *Versa est in cineres sospite Troia viro.*
amor m. hi crescit in horas.

In eum sig.
 actus in loco
 abl.
 Sub pro ad/
 per ante ac-
 cus.

In cū significatur actus in loco, ablativum postulat.

Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum.*

Sub pro ad, per & ante, accusativo innititur: ut

Sub umbram properemus Livius. *Legati ferunt sub idem*

pus ad res repetendas missi. id est, *per id tempus.*

Virg. *Sub noctem cura recusat.* id est, *Paulo ante noctem,*

item, vel instante nocte. Aliàs ablativum admittit: ut

Quicquid sub terra est, in apricum proferet etas.

Virgilius. *Sub nocte silenti,* id est, *in nocte silenti.*

Super pro ultra, accusativo jungitur: ut

Virg. *Super Garamantas & Indos Proferet imperium.*

Super pro de & in, ablativo: ut Tacitus. *Multa*

super ea re, variusq; rumor.

Virgil. *Fronde super viridi.*

Subter, uno significatu utriq; casui apud autores jungitur:

ut Livius. *Pugnatum est super subterq; terris.*

Virg. *omnes ferre libet subter densa testudine casus.*

Tenus, gaudet ablativo & singulari & plurali: ut

Pube tenus. Pectoribus tenus. At Genitivo tantum

plurali: ut *Cyrum tenus.*

Præpositiones, cum casum amittunt, migrant in ad-

verbia: ut Virg. *longo post tempore venit.* Idem. *Pone*

subit conjux, ferimur per opaca locorum. Idem. *coram*

quem queritis adsum, Troius Aeneas.

INTERIECTIONVM. constructio.

Inter. aliq.
absol.

Interiectiones non raro absolutè & sine casu ponuntur: ut Virgilius.

Spem gregis (ab!) silice in ruda connixa reliquit.

Terentius. *Que malum dementia?*

O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocati-

O excl no.
acc. & voc.

vo jungitur
 Virg. O fon
 Idem. O b f
 Heu &
 adherent.
 Idem. Heu
 Terentius.
 nam.
 Idem.
 sancte-Iu
 apponunt
 et medicab
 de spe decio

Figuræ d
 ctionis su
 lex,

Proth
 cipu die
 Aphæ
 dictioni
 Epênel
 dio di
 torem, p
 Sync

SYNTAXIS.

jo jungitur: ut ^a O ^b festus-dies hominis!

Virg. ^a O fortunatos nimium bona si sua norint, ^b Agricolas!

Idem. ^a O ^b formose-puer, nimium ne crede colori!

^a Heu & ^a pro, nunc nominativo, nunc accusativo

adherent; ut ^a Heu ^b pietas! Virgil. ^a Heu prisca ^b fides!

Idem. ^a Heu ^b stirpem invisam!

Terentius. ^a Pro ^b Jupiter! tu homo adiges me ad infa-

nam.

Idem. ^a Pro Deum atq; hominum ^b fidem! ^a Pro Hei & Veh. dat.

sancte-Jupiter! apud Plaut. ^a Hei & ^a veh, dativo

proponuntur: ut Ovid. ^a Hei ^b mihi quod nullis amor

medicabilis herbis! Terent. ^a Veh misero ^b mihi, quanta

et spe decidi!

DE FIGVRIS.

Figura est novata arte aliqua dicendi forma, Cujus duotantum genera. Dictionis scilicet, & Constructionis hoc loco Quotuplex. trademus.

FIGVRÆ DITIONIS.

Figuræ dictionis sunt

^aProthesis, } ^aSyncope.
^aAphæresis, } ^aParagoge,
^aEpenthesis, } ^aApócope.

Fig. diction. sex.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut *Gnatus*, pro *natus*. *Tetuli*, pro *tuli*.

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis ut *Ruit*, pro *eruit*. *Yemere*, pro *contemere*.

Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut *Reliquias*, *relligio*, addito *l*, *Indupera-*

rem, pro *Imperatorem*.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis

Prothesis apposit. ad princ.

Aphæresis. abl. a princ.

Epent. inter pos. in med.

Synco. abl. è medio.

SYNTAXIS.

tionis: ut ^a *Abiit*, ^a *petiit*, ^a *dixit*, ^a *repositum* &c.

Paragoge
appos. ad
finem.
Apo. abl. a
fine.

^a Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem
dictionis ut *Dicier* pro *digi*.

^a Apócope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine di-
ctionis ut *Peculⁱ* pro *peculii*, *Dixtin^s*, pro *dixtine*, *In-
geni*, pro *ingenii*.

FIGURAE CONSTRUCTIONIS.

Fig. const.
octo.

Figuræ constructionis sunt octo. ^a Appositio, ^a Epi-
cario, ^a Syllepsis, ^a Prolepsis, ^a Zeugma, ^a Synthetis,
^a Anriptósis, ^a Synecdoche.

APPOSITIO.

Appositio
subst. in
eodem casu.

^a Appositio, est duorum substantivorū ejusdem ca-
sus, quorum altero declaratur alterum, cōtinua-
ta sive immediata conjunctio: ut ^a *Flumen* ^a *Rhenus*.
Potest autem Appositio plurium substantivorum esse
ut ^a *Marcus Tullius Cicero*.

In diversis
casibus.

Interdum apud authores in diversis casibus ponit-
ur substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent;
ut ^a *Urbs* ^b *Patavii*, apud Virgilium, ^a *Urbs* ^b *Antiochie*,
apud Ciceronem.

Diversis na-
meris.

In appositione, substantiva non semper ejusdem
generis aut numeri inveniuntur. Nam quoties alte-
rum substantivorum caret numero singulari: aut est
nomen collectivum, diversorum numerorum esse
possunt: ut ^a *Urbs* ^b *Athenæ*.

Ovid, *In me* ^b *turbæ ruunt luxuriosa* ^a *proci*.

Virgil, *Ignavum* ^a *fucos* ^b *pecus à præsepibus arcent*.

Appos tri-
bus causis.

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratia: ut ^a *Urbs* ^b *Roma*,
^a *Animal* ^b *equus*.

Tollendæ æquivocationis causa: ut ^a *Taurus* ^b *mons-*
-Asia, ^a *Lupus* ^b *piscis*.

Erad pro
affissima-
Nereus b ad
Timotheus

Cum pr
evocat
personæ: ut
Est ergo
primam vel

Observa
re cum per
lives b ludi

Nam in e
na evocan

cara, quæ s
primæ vel

in evocat
do sunt di

lona evoc
cie istuc v

Magna b p
audirur m
ut in mag

us,
Duplex

lona evoc
ta, ubi p

Aene as, s
b Populu

Syllep
oris s
Duplex

Et

SYNTAX:

Erad proprietatem attribuendam; ut ¹ *Erasmus* ² *ost*
 iudicio.

terius & adolescens insigni-forma.

timotheus b bomo incredibili fortuna.

EVOCA'TIO.

¶ Vm prima vel secunda persona, immediate ad se
evocat tertiam, ambæ sunt primæ vel secundæ
personæ: ut^a Ego^b pauper laboro. ^aTu^b dives ludis.

Est ergo evocatio, immediata tertiæ personæ ad
nam vel secundam reductio.

Observandum verò est, verbum semper conveni-
tum persona evocante: ut ^a *Ego pauper* ^b *laboro*. ^a *Tu*
^b *es ludis*.

lam in evocatione quatuor sunt notanda: Perso-
evocans, quæ semper est prima vel secunda: Evo-
a, quæ semper est tertia: Verbum, quod semper est
mæ vel secundæ personæ, & absentia cōjunctionis.
evocatione persona evocans & evocata, aliquan-
sunt diversorum numerorum, utpote vel cum per-
na evocata caret numero singulari: ut *Ego^a tua^b deli-*
fluc veniam. Aut cū est nomen collectivum: ut
magna^b pars studiorum amœnitates^b quar^a in us. hic sub-
ditur *nos.* Aut deniq; cū est nomen distributivum:
In magnis^b læsibus^a uterq;^b sumus, subintelligitur

Duplex autem est Evocatio, Explicita, ubi tam per-
evocans quàm evocata exprimitur: & Implicita,
ubi persona evocans subintelligitur: ut^a *Sū* ^b *pius-*
meas, subintelligitur *Ego*.

Populus ^b superamus ab uno, subauditur nos.

SYLLEPSIS.

Ylepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore, à σῶν con, & ἀβασ fumo.

Duplex autem est conceptio: Personarum scilicet, quoties

Evoc. perso-
nar ad ean-
dem perso-
nam.

Quids

Observ. in
Evoc.

Quatuor
notanda in
Evoc.

Perf in Evo.
diversorum
numerior.

Evoc. expl.
impl.

Syl. com-
preh. indig.
sub dign.
Syl. § perf.
 § gene.

SYNTAXIS.

quoties persona concipitur cum persona: & Genus
quoties genus indignius cum genere digniore concipitur. Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Nota. 1.
Copulatio per
conjunct. ex
ig plur. qd.
cum dign.
convenit.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, cum pro Et acceptum, est pluralis numeri; ac prout verbum, aut adjectivum, aut relativum, exigit pluralis. Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum, genere & persona cum digniore supposito substantivo quadrabit: ut *Quid ego & mater miseris perimus.*

Ego & mater miseris perimus.

Tu & uxor, qui adfussis, testes estote.

Conceptio Personarum.

Dignior
persona.

Dignior enim est persona prima quam secunda aut tertia, & dignior secunda quam tertia: ut *Ego & pater sumus in tuto.* *Tu atque frater es in periculo.* *Neque ego neque tu sapimus.*

Virgil. diuellimur inde Iphitus & Pelias tecum.

Idem. Rhemus cum fratre Quirino Iuvababant.

Cum sing.
verb. amat.

Cum tamen singulare verbum magis amat: ut *Tu quid ego & populus tecum desideret, audi.*

Conceptio Generum.

Dignius
genus

Dignius etiam est masculinum genus, quam femininum aut neutrum, & dignius femininum quam neutrum: ut *Rex & regina beati.* *Chalybs & aurum sunt in fornace probati.* Hinc per vim *leges & plebis iustitiae.*

Exc. In rebus
inanim.
neu.

At cum substantiva res inanimatas significat, adjectivum aut relativum usitatus in neutro genere ponitur: ut *Virgilius. cum Daphnidis arcum.* *Fregisti & calamos, quæ tu perverse Menalca,* *Et cum idisti puero donata, dolebas.* *Salv. Ira & agri iudo permista sunt.* *Idem. Huius bella civilia, cedes, & discordia.*

SYNTAXIS.

cordia civilis, bgrata fuerunt.

tyr-ius, - & - a baculus tuus, bipsa me consolata sunt.

cōc. } dir.
ind.

Porro conceptio aliàs directa est, nempe cū concipiens, i dignius, & conceptum, id est indignius, concipiuntur per Et, vel atque, vel que: aliàs indirecta, cū concipiuntur per Cū: ut *Eg- cum fratre bsumus candidi* ubi utrāq; conceptio est indirecta.

Est etiam quædam Conceptio generum implicita, Concept. implic. quæpe quando nec genus concipiens, nec genus concipiuntur explicantur, sed de mare, atque fœmina per se loquimur, ac de solo mare: ut si dicam: *uterque formosus*: loquens de sponso & sponsa.

Ovidi. *Impliciti laqueis natus a- ute, q, jacet*, loquens de Marte & Venere, recti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

Prolepsis seu præsumptio, est pronuntiatio quædam rerum summaria. Fit autem quum congregatio sive totum, eum verbo vel adiectivo aptè concipitur: deinde partes totius ad idem verbum vel adiectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut *Due aquile bvolaverūt: ab hæc ab oriēte, ab illa occidente*. Hic congregatio seu totum, *Due aquile*, in verbo *volaverunt* per omnia concordant: eum in partes, *hæc & illa*, ad idem verbum relatæ, in numero non concordant.

Prol. quand.
quid prouñ.
prim.gen.
dein. per
part.

Congregatio sive totum est dictio pluralis numeri: ut *Due aquile*: aut plurali æquivalens: ut *Corydon- & -*

Cong. in
prol plur.

in copulatum æquivalet plurali: ut Virg.

impulerant q- greges a Corydon- & - Thyrsis in unum, Thyrsis oves, ab Corydon dislent as lacte capellas.

Nota.

Aut congregatio est nomen collectivum. ut

quibus b-vivit, ab alii in penuria, ab alii in deliciis.

Aut nō. col.

Sulpitius

SYNTAXIS.

Quinque in
prolepsi ne-
cessaria.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi
necessaria, Congregationem, ut in priore exem-
plum *duæ aquilæ* : Verbum, ut *volaverunt*, Partes, ut *hec*
illa : Partium determinationem, ut *ab oriente* & *occidente* :
dente : & Ordinem, videlicet quodd totum præcedat
partes sequantur.

Prolepsis
explicita.
Implicita.

Duplex autem est Prolepsis. Explicita, ubi orationis
exprimuntur, quæ in Prolepsi esse oportet : ut ^a *Equis*
^b *concurrunt* : ^{ab} *hic à dextra*, ^{ab} *ille à sinistra Hippodromi*
& Implicita, in qua aliquid tacetur : ut Ovidius,
¹ *Alter in alterius iactantes lumina vultus,*
⁶ *Quærebant taciti noster ubi esset amor.*

Deest altera partium cum determinatione, videlicet
Et alter in alterius. Et ³ *Alter alterius onera portat.*
Vbi deest *vs* : & altera pars cum determinatione,
videlicet, *& alter alterius*.

Terent. *Curemus equam uterq; partem.* hic totum non
subintelligitur, & partes, *alter & alter*, includuntur in
distributivo uterque.

Prol. secun-
Diomedem.

Diomedes Prolepsin dicit esse, quoties id quod
posterius gestum est, antè describimus ut Virgilius.

^a *Lavinaq; venit Littora.* Lavinium enim nondum
erat, quum Æneas venit in Italiam.
Dicitur verò Prolepsis, à *pro*, quod est ante, & à *pro-*
fumo,

ZEUGMA.

Zeugma
verb vel
adj. vic. resp.
semel ex-
pressi sapius
intel.

ZeuGma, est unius verbi vel adjectivi, viciniore
spondentis, ad diversa supposita reductio : ad unum
quidem expresse, ad alterum verò per supple-
mentum : ut Cicero, *Nihil te nocturnum præsidium pa-*
lati, nihil urbis vigilæ, nihil timor populi, nihil concursus
honorum omnium, nihil hic munissimus habendi Senatus
locus, nihil horum ora vultusq; moverunt. Hic moverunt
expresse

expresse redu-
plementu
movit, vi
orum conc
Attamen
verbum vel
Ego melius
ille ita
item per
peres.
Licet Poë
Ovid. Quid
De quibus
est dictu
nos, quam
Tribus m
fades.
In gener
In nume
Ponitur a
cipio, & tū
Quandoq
Ego. d
Hypozeu
Requiru
stantiva :
pulative v
test : ut Et
& quod v
responde
adverbia
Quande
utroque
non Cōf
Dicitur

SYNTAXIS.

preſſe reducitur ad ora vultuſq̃, ar ad cætera per
plementum. Subintelligendum eſt enim, præſidi-
um movit, vigilæ moverunt, timor populi movit, bo-
rum concuſſus movit, habendi ſenatus locus mo-
At tamen quando eſt comparatio vel ſimilitudo,
bum vel adjectivum convenit cum remotiore : ut
- melius quàm tu ^b ſcribo, ^a Ego ſicut ſcœnum ^b aviũ,
- ille ita prudenter atque ego ^b feciſſet
em per niſi: ut Terentius. Talem filium ^a nulla, niſi tu
veret.

Exc.
ſi compar. ⁊
vel ſimil. cū
remotiore.

licet Poëtæ interdum aliter loqui ſoleant : ut
id. Quid niſi ſecretæ ^b læſerunt Phyllida ^a ſylvæ ?
quibus in concordantia Verbi & Nominativi ſu-
eſt dictum: ut Cicero. Quare ut arbitror, priuſ hîc
us, quàm iſtic ^a tu noſ ^b videbis.

Et per niſi.

tribus modis fit Zeugma. In perſona: ut Ego & ^a tu
des.

Licet Poëtæ
aliter.

in genere: ut Maritus & ^a uxor eſt ^b irata.

Zeugm.

in numero: ut - hîc illius arma, Hîc ^a currus ^b fuit.

In { perſ.
gen.
num.

conſtititur aliquando verbum vel adjectivum in prin-
cipio, & tū vocatur Protozeugma: ^b Dormio. ^a ego & tu.

Vo. { Prot.
Meſ.
Hyp.

quandoque in medio, vocaturque Meſozeugma: ut

ego. ^b dormio & tu. Quandoque in fine, & vocatur

Orthozeugma: ut Ego & ^a tu ^b dormis.

requiruntur autem in Zeugmate quatuor. Duo ſub-

In Zeug.
quat. req.

ſtitiva: ut Rex & Regina. Conjunctio, quæ vel co-

ſtitiva vel diſjunctiva, vel etiam expletiva eſſe po-

teſt Et vel, &c. Verbum vel adjectivum: ut Irata eſt.

quod verbum vel adjectivum viciniori ſuppoſito

conſonabit. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per

verbia: ut Cubas ubi ego, Cœnas quando noſ.

quando verbū ad duo ſuppoſita reducitur, & cum

Zeug. locu.
Zeugm q.
copul. a
Σύνζυγν.

quoque convenit, eſt Zeugma, ut dicunt Locutionis,

Constructionis: ut Ioannes ^b fuit piſcator & ^a Petrus.

ſciuntur autem Zeugma, quæſi copulatum, a Græco

verbo

SYNTAXIS.

verbo *ἔστιν* vel *ἔστι*, quod est copulo.

SYNTHESIS.

Synthesis
orat. congr.
sensu Gen.

Synthesis, est oratio congrua sensu, non voce, ut
Virgilius. ^a*Pars in frusta* ^b*secant.* ^a*Gens* ^b*armata.*
Fit autem Synthesis, nunc in genere tantum, id est
aut sexus discernendi causa: ut ^a*Anser* ^b*fœta.* ^a*Elephantus*
^b*gravidus,* aut supplementi gratia: ut ^a*Præneste* ^b*sub ipsa*
subauditur urbe.

Numero.

^a*Centaurus* in ^b*magna,* subintelligitur navi.

Nunc in numero tantum: ut ^a*Turba* ^b*ruunt.* ^b*Aperit*

Gen. & num
simul.

^a*aliquis* ^b*ostium.*

Nunc verò in genere & numero simul: ut ^a*Pars* ^b*mer-*
si tenere ratem.

Synth.

Virg. *Hæc* ^a*manus ob patriam pugnando vulnera* ^b*passi.*

Dicitur autem Synthesis, à *συν*, quod est con, &
σιν positio, quia est compositio, id est, constructio,
facta gratia significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptosis
cas. pro
casu.

Antiptosis, ab *ἀντι* quod est pro, & *πτωσις* casus,
est positio casus pro casu. idque interdum non
invenit: ut Virg. ^a*Urben* ^b*quam statuo, vestra* est
Ter. *Populo* ^b*ut placerent, quas fecisset fabulas.* ^a*Sermonem*
quem audistis, non ^b*est meus.* ^a*Ejus non* ^b*venit in men-*
tem, pro id

Nota.

Quamquam hic venit, impersonaliter potius usque
pari existimandum est. Aristotelis libri sunt ^b*omne-genus*
^a*elegantiæ* referti, pro omnis generis. Sic ^b*id-genus,* ^a*quod-*
genus, &c. ^b*Id est* ^a*authores mihi* pro ejus. Interdum
autem fit durior Antiptosis: ut *Salve* ^b*primas omnium*
parens patriæ ^a*appellate,* pro ^b*prime.* Habet duos gradus,
^b*quibus* ^a*altero te occisurum minatur,* altero *villicum,*
pro quorum altero.

Durior An-
tipt.

SYNEC

SYNTAXIS.

SYNECDOCHE.

Synecdoche, est cum id quod partis est, attribuitur toti: ut *Aethiops^a albus^b-dentes*. Hic album, quod solum dentibus convenit, toti attribuitur Aethiopi.

Per Synecdochen omnia nomina adjectiva, aliqua proprietatem significantia; item verba passiva & neutralia, significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio: ut *aeger^b pedes*, vel *pedibus^a*. *Saucius^b frontem*, vel *fronte^a*. *Dolo^b caput*, vel *capite^a*. *Redimitus^b tempora lauro*. *Truncatus^b membra bipennis*. *Effusus^a laniata^b comas*, *contusa^aq^b pectus*.

Nam illae Graecae phrasae sunt: *Excepto^a quod-non simul-esses*. *Cetera^a letus^b Cetera^a similes uno differunt*.

Dicitur autem Synecdoche à *σύν* quod est con, & *νόμος* suscipio, videlicet quod totum cum sua parte capiatur.

Si enim habet figuratae constructionis elegantias pernosceret, legat Thomam Linacrum de Eclipsi, Pleonasmos, & Enallagen, de quibus aliis figuris crudite, dilucide, ac copiose differendum.

Synec. cum qd partis toti attrib. Nota. Acc aut abl. loci per synecd.

Graec phr. syn: unde.

DE PROSODIA.

Prosodia est, quae rectam vocum pronuntiationem tradit, Latine accentus dicitur.

Prosodia quid.

Dividitur autem Prosodia in $\left\{ \begin{array}{l} \text{Tonum,} \\ \text{Spiritus,} \\ \text{Tempus.} \end{array} \right.$

Div. $\left\{ \begin{array}{l} \text{ton.} \\ \text{spir.} \\ \text{tem.} \end{array} \right.$ Tonus qd.

Tonus, est lex vel nota, quae syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur.

Est

SYNTAXIS.

- Tonus triplex.** Est autem Tonus triplex. { Acutus,
Gravis,
Circumflexus.
- Acutus.** Tonus acutus, est virgula obliqua, ascendens in dexteram, sic'.
- Gravis.** Gravis est virgula obliqua, descendens in dexteram, ad hunc modum, '.
- Circumflexus.** Circumflexus, est quiddam ex utrisq; conflatum hac figura, ~.
- Apostroph.** Huc addatur etiam Appostrophus, qui est quædam circuli pars in summo literæ appositæ, quam sic perges, '.
- Quid ostendit Apostroph.** Hac nota ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut *Tanton' me crimine dignū Daxisti?* pro *tanti*.
- Spiritus.** Spiritus duo sunt, Asper & lenis.
- Asper.** Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut *Homo, homo*.
- Lenis.** Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut *Amo, onus.*

TONORVM REGVLA I.

- Monosyllaba.** Monosyllaba dictio brevis, aut positione longior, acuitur: ut *Mel, fel, pars, pax.* Natura longa, circumfleatur: ut *Spes, flōs, sōl, thū, vūs.*

REGVLA II.

- Dissyllaba.** In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit, posterior brevis: prior circumfleatur: ut *Lāna, mīl.* In cæteris acuitur: ut *Cītus, lātus, sōlers, sātus.*

REGVLA III.

- Polyssyllaba.** Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem: ut *Libētas, penātes.* Sin brevem habet penultimam, acuit antepenultimam: ut *Dōminus, pōtifex.*

Excipiuntur composita à facio: ut *Benefācis, malefācis.*

PROSODIA.

calefacis, frigesacit.

At si penultima longa fuerit natura, & ultima bre-
circum flectitur penultima: ut *Romānus amātor*.
Composita à his, fit, ultimam acuunt: ut *Malisit, ca-*
benefit, satisfit.

APPENDIX.

Nota;
Accentuum
confusio.

Quia hodie propter hominum imperitiam, circū-
flexus ab acuto vix prolatione discernitur, Gramma-
circumflexum cum acuto confuderunt,

REGVLA IV.

Quinque sunt, quæ tonorum regulas perturbant.

Quæ tonos
perturbant.

DIFFERENTIA.

Differentia.

Differentia tonum transponit: ut, Vna, adverbium,
nam acuit, ne videatur esse nomen. Sic cō, alō,
quō, continuō, sedulō, potiō, torrē, quā, siquā, ali-
nequā, illō, fallō, citō, ferē, planē, & id genus a-
parā pro sicut, ponē pro post, corām, circū, aliās
am, ergō conjunctio, sed ergō pro causā circū-
flectitur: ut Virgil. - *illius ergō Venimus*. Hæc igitur
ia sicut Græca acutitona, in fine quidem senten-
tum acuuntur, in consequentia verò gravantur,
de differentia causa antepenultima suspenditur in
Deinde, prōinde, pēinde, aliquando, siquando,
quando, hūiusq; alōngē, dōlongē, dēinceps, dūn-
at, dēorsum, quāpropter, quīnimō, enīmvērō, pro-
modum, ādmodum, affabi ē, intereāloci, nihīlōmī-
paulōminus, cūm non sunt orationes diversæ, uti
pube-tenus, crurum-tenus: non enim compo-
siti, velut hætenus, quatenus, & ejus generis re-

PROSODIA.

TRANSPOSITIO.

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit
 Transposit: Præpositionibus, quæ postpositæ gravantur :
 Virgilius. *Transsyper & remos, Te penes imperium.*

ATTRACTIO.

Attractio.

Attractio tonum mutat, cùm post vocabulum
 quod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que,* ne
 ve. Attrahunt enim hæ particulæ accentum syllabæ
 præcedenti, eamque acuunt: *Liminaq, laurusq, De*
Sic, Dum, sis, nam, pare'ca.

Vbi autem est manifesta compositio, non variatur
 tonus: ut, *Dénique, útique, itaque, úndique, his*
cine, & hujusmodi.

Vbique &
 Vbivis.

Vbique tamen temporis sui tonum servat, & Vbi
 vis,

CONCISIO.

Concisio.

Concisio transfert tonum, cùm dictiones per syn-
 copen aut apocopen castrantur. Tunc enim tonum
 retinent integræ dictionis: ut *Vígili, Váleri, Méc-*
curi: pro *Virgili, Valerii, Mercurii.*

Nomina &
 pronomina
 syncopata.

Sic quædam nomina & pronomina syncopata,
 circumflectunt ultimam: ut *Arpinâs, Ravennâs, no-*
strâs, vestrâs, cuiâs: ab *Arpinâtis, Ravennâtis, no-*
strâtis, &c. Sic *Donec, à donecum.* Sic *hûc, illûc,*
istûc, adhûc, &c. pro *hæc, illæc, &c.* Et compo-
 sita à *dic, duc, fac.* ut *benedic, reduc, calefac.*

PROSODIA:

IDIOMA.

Idioma, hoc est linguæ proprietates, tonum variat, aded ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant servent tonum suum; ut Symôis, periphâs, penultimam accuunt: at facta Latina, antepenultimam elevant, quia corripiunt

Idioma totum variat. Dict. græcæ integræ suū ret. tonum.

Quæ autem prorsus Latina sunt, Latinum quætonum servant. ut Geôrgica, Bucôlica, antepenultima acuta, licet apud Græcos in ultima tonum

Prorsus latet. tonum.

Sic & comœdia, tragœdia, sóphia, symphónia, tonum recipiunt in antepenultima, licet in sua lingua

Porro, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentū illam

Nota quid tutiss. ubi ignor. ton. Syllabæ communes.

Syllabæ communes in prosa oratione, semper conjuuntur ut Célebris, Câtêdra, Mediocris.

DE CARMINVM

ratione.

Actenus de Tonis & Spiritibus, De syl. tempore. deinceps de syllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus, est syllabarum pronuntiandæ mensura.

Syllaba brevis, unius est temporis, longa verò duorum.

Tempus qd. Syl. 5 brev. laba 2 lōga.

O 2

Tempus

PROSODIA.

Tē- { brev.
pus { long.
Pedes undē.
Pes qd.

Tēpus breve, sic notatur, u.
Longum autem sic, : ut, u Terra.
Ex syllabis iusto ordine dispositis, fiunt pedes.
Est autem Pes duarum syllabarum plurimūve co
stitutio, ex certa temporum observatione.
Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

ped. { diss.
triss. De tetrasyllabis autem non multum attinet
hoc nostrum institutum differere.

Dissyll. 4. Dissyllabi sunt, { Spondeus, } ut { -- Virtus.
Pyrrhichius, } u u Deus.
Trocheus, } - u Panis.
Iambus. } u - Amans.

Trissyll. 8. Trissyllabi octo, { Molossus, } ut { -- Magna
Tribrachus, } u u u Dominus.
Dactylus, } u u Scriba.
Anapaestus, } u u - Puer.
Bacchius, } u - - Honestus.
Antibacchius, } - - u Audire.
Amphimacer, } - u - Charitas.
Amphibrachus, } u - u Veni.

Carmen unde constitit. Carmen qd. Porro pedes iusto numero atque ordine con
nati Carmen constituunt.

Carmen comp. qd. disc. primo. scanfio qd. Est enim Carmen, oratio iusto atque legitimo
dum numero constricta.

Carmen comp. qd. disc. primo. scanfio qd. Carmen composituro in primis discendum est
dibus ipsum ritē metiri, quā scanfionem vocant.

Est autem Scanfio, legitima carminis in singulis
pedes commensuratio.

Scanfioni accidentia.

Scanfioni accidunt, Synalæpha, Ecclipsis, Syn
resis, Diæresis, & Cæsuræ.

Synalæpha

P R O S O D I A.

Synalæpha, est elisio quædam vocalis ante alteram in diversis dictionibus: ut Synal: qd:

Sera nimis vir' est craftina, viu' bodie.

Fit autem interdum in his dictionibus: ut Dii, diis, synal: in una dict.
idem, iisdem, deinde, deinceps, semianimis, semi-
homo, semiustus, deest, deerat, deerit, & similibus.

At, heu & ô, nunquam intercipiuntur.

Ecthlipsis, est quoties m, cû sua vocali perimitur, **Elypsis**, qd:
proxima dictione à vocali exorsa: ut

Monstr' horrend' inform' ingens, cui lumen ademptum
pro *Monstrum, horrendum, informe, &c.*

Synæresis, est duarum syllabarum in unam con- Synæresis qd.
tractio: ut

Virg. Seu lento fuerint alvaria vimine texta.
pro *alvearia:*

Dizæresis, est ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ: ut Dizæresis: qd

Orid. Debuerant suos evoluisse suos. pro *evoluisse.*

Cæsura, est cum post pedem absolutum, syllaba Cæsura: qd:
brevis in fine dictionis extenditur.

Cæsura species sunt.

Triemimeris, ex pede & syllaba: ut

Triemime-
ris.

Virgilius. Pectoribus iuhans, spirantia consulit exta.

Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllaba: ut

Penthemime-
ris.

Virgilius. Omnia vincit amor & nos cedamus amori.

Hepthemimeris, ex tribus pedibus & syllaba: ut

Hepthemime-
ris.

Ulem. Ostentans artem pariter arcumq; sonantem.

Enneemimeris, constar ex quatuor pedibus & syl-

Enneemime-
ris.

Idem. Ille latus niveum molli sultus hyacintho:

PROSODIA. DE GENERIBVS CARMINVM.

Carm. gen.
uliat.

Arminum genera, de quibus nos hoc loco potissimum tractare decrevimus sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadæum, Sapphicum, Phalæcium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Carm. Her.
sive Hexam.
quot. ped.
Pedes quin.
& sexti loc.

Carmen Heroicum quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus numero quidem sex, generibus vero duobus, dactylo & spondaeo. Quintus locus dactylus, sextus spondaeus peculiariter sibi vendicat; reliqui hunc vel illum, prout volumus:

Carmen
spondaicum

ut Virg. *Tityre tu patule recubans sub tegmine fagi.*

Ultima
communis.

Reperitur aliquando spondaeus etiam in quinto loco: ut

Idem. *Chara Desm soboles, magna Iovis incrementum*

Ultima cuiusque versus syllaba habetur communis

Carmen Elegiacum.

Carm. Eleg.
sive Pent.
unde const.

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici constat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, spondaicos, vel alterutro comprehendit, cum syllaba longa: altera etiam duos pedes, sed omnino dactylicos, cum syllaba item longa

ut Ovidius. *Res est solliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadæum.

Asclepiad.
unde.

Carmen Asclepiadæum, constat ex penthemimeri

PROSODIA.

in hoc est, spondæo & dactylo, & syllaba longa, & duobus deinde dactylis: ut

— — — — —

Horatius. *Mecœnas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut

— — — — —

Horatius. *Jam satis terris niviis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, post tres versus additur Adonicum, quod constat ex dactylo & spondæo: ut

Adonic. ubi & unde.

— — — — —

Horatius. *Integer vitæ, scelerisq; purus,*

— — — — —

Non eget Mauri jaculis nec arcu,

— — — — —

Nec venenatis gravida sagittis,

Fusce pharetra. — — — —

Phalæcium, sive Hendecasyllabum.

Carmen Phalæcium, sive Hendecasyllabum, constat ex spondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut

— — — — —

Quoquò dissugas parvens Mabili,

Nostri non poteris latere nasum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis, ut, *Suis & ipsa Roma viribus ruit.*

Carmen Iambicum unde.

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro Iambo, tribrachum, spondæum, dactylum, anapæstum: atq; in paribus tribrachum, spondæum rarius.

Iamb: quos pedes recip. præterea.

PROSODIA.

11b. § Dim. Hoc carmen in duo genera deducitur, Dimetrum,
& Trimeterum, five Senarium.

Dimetrum.

Dimetrum,

Dimetrum, constat ex quatuor pedibus: ut

O Carminum dulces nota - - - - -

Quas ore pulchra meteo - - - - -

Fuadis, lyrae, succinis. - - - - -

Trimeterum, five Senarium.

Trimeterum,
five Senar.

Trimeterum, senis constat pedibus. ut

Qui nos damnant, sunt histriones maximi.

Iuvenalis. Nam Curios simulant, vivunt Bacchanis.

DE Q V A N T I T A T E primarum syllabarum.

Prim. syl.
quant. oct.
mod. cogn.

Rimarum syllabarum quantitas, octo
modis cognoscitur:

Positione, vocali ante vocalem,
Diphthongo, Derivatione, Composi-
tione, Praepositione, Regula, Exem-

plo, seu Authoritate.

POSITIO. REGULA I.

Positio in
eadem dict.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in
eadem dictione, ubique positura longa est: ut

Ventus, axis, patrizo.

Positio in
diversis.

Quod si consonans priorem dictionem claudit,
sequente item à consonante inchoante, vocalis prae-
cedens etiam positione longa erit: ut

Major sum, quam cui possit fortuna nocere.

Syllaba

PROSODIA.

Syllabæ ior, sum, quàm & Gr, positione longæ sunt. Post, ante
 At si prior dictio in vocalem brevem exeat, se-
 quente à duabus consonantibus incipiente, inter-
 dum, sed rarius producitur. duas con: in
 sequent: di: rarius.

Virg. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquida, Voc: brevis
 communis redditur: ut *Patris, volucris*. Longa vero
 non mutatur: ut *Ararum, simulacrum*,
 ate mut: seq:
 liq. com.
 Longa non
 mut.

Vocalis ante alteram.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique
 brevis est: ut *Dēus, nēus, tūus, pūus*. Voc: ate alt:
 in ead: di: r:
 brevis.

Excipias genitives in ius, secundam pronominis
 formam habentes: ut *Vnius, illius, &c*. Vbi i, com-
 munis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in
 alius semper longa. Exc: 1. gen:
 in ius sec: de:
 on. com.
 2. Gen & dat
 quintæ decl.
 &c.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ de-
 clinationis, ubi e inter geminum i, longa fit: ut *Fa-
 cili, alioqui non* ut *Rēi, pēi, fidēi*.

Fietiam in fio, longa est, nisi sequantur e & r si-
 mul ut *Fierem, Fieri*. 3. Fi in fio nisi
 seq: e & t, si-
 mul.

Iuven. *Sic sunt octo mariti.* - - - - -

Idem *Quod fieri non posse putes.* - - - - -

Ohe Interjectio, priorem syllabam ancipitem habet. 4. Ohe.

REGULA II.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus sub-
 inde longa fit: ut *Dicite Pīerides*. Respice *Lāerten*.
 Et in possessivis: ut *Aenēia nutrix, Rhodopēius Or-
 phēus*. Voc: ate alt:
 in Græc sub-
 inde longa.

DIPHTHONGVS. Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est: ut
Aūrum, nēuer, musæ, nisi sequente vocale: ut
Præce, præfusus, præamplus. Diphth: longa
 nisi voc: seq.

DERI-

PROSODIA.

DERIVATIO. Regula I.

Derivativa
eandem
quant. cum
prim.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem
fortiuntur: ut *ā*maror, *ā*micus, *ā*mabilis, prima brevi
ab *ā*mo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus
deducta, primam producant.

Cujus generis sunt

Exc. 1. quæ
d. m. à brev.
prod.

Vox vōcis, à vōco.
Lex lēgis, à lēgo.
Rex rēgis, à rēgo.
Sēdes & sēdile, à sēdeo.
Iūmentum, à iūvo.
Fōmes & fomētū, à foveo.

Iūcundus, à iūvo.
Iūnior, à iūvenis.
Mōbilis, à mōveo.
Hūmanus, ab homo.
Vōmer, à vōmo.
Pēdor, à pēde.

Sunt & contrā, quæ à longis deducta, corripuntur: qualia sunt,

2. Alongia
correpta.

Dux ducis, à dūco.
Dīcax, maledīcus & id
genus multa, à dīco.
Fīdes, à fīo.
ārena, } ab āreo.
ārista, }
Pōsui, à pōno.

Gēnui, à gīgno.
Frāgor, } à frāngo.
Frāgilis, }
Nōto, as, à nōtu.
Nāto, as, à nātu.
Dīfertus, à dīffero.
Sōpor, à Sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Comp. seq.
quant. simpl.

Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut
Pōrens, impōrens, Sōlor, Consōlor. Lēgo, is, Per
lēgo Lēgo, as, Allēgo.

Exc. hæc
bre: à long.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut
Innūba, }
Promūba, } à nūbo. } Deīero, }
Peīero, } à iūro.

PRAEPOSITIO. Regula VI.

Præp: ubiq;
producat
ut &c.

Ex præpositionibus hæc ubique producantur: A,
de, præ, se, e, nisi vocali sequente: ut *Unda debiscens.*
- *Sudibusque præstis*, apud Virgilium.

Pro

PROSODIA.

Pro quoque longa est, præterquam in istis:
 Procella, præfugus, prætervulus, prænepos, præpago
 in stirpe, præfanus, præfiteor, præfundus, præfici-
 or, præfari, præpero, præfugio, præfecto.
 Procuro, profundo, propello, propulso, propago,
 primam syllabam habent ancipitem.
 Propheta & præpino, Græca sunt per o parvum,
 & proinde primam brevem habent.
 etiam præ- & Dīrimo, &
 dicatur, nisi in & Dīsertus.
 Reliquæ præpositiones, si positio sinat, corripuntur.
 Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

Et pro præ:
 in Procella
 &c. ubi cor:

Ac in præ:
 &c. anceps.
 Propheta,
 &c. græ: per
 o brev:
 Dispræsi in
 dir:
 Rel: præp:
 corr:

REGVLA. Canon I.

Omne præteritum dissyllabum, priorem habet
 longam: ut Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fidi à *fīdo*,
 bībi, dēdi, scīdi, stēti, tūli.

Præter: diss:
 long.
 Exc: fidi &c:

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam ædem bre-
 vem habent: ut

Syl: Gemin:
 præ: brev:

Pēpendi,	{	Pēpēdi,	{	Pūpugi,
Tētēdi,		Tūtudi,		Dīdici,
Tōtōdi,		Fēfelli,		Cēcīdi, à cado.
Mōmordi,		Tētīgi,		Cēcīdi, à cado.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque
 producit: ut

Sup: diss:
 long:
 Exc: quitum

Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quītum, Sītum,
 Lītum, ĩtum, Rūtum, Rātum, Dātum, Sātum.

Et cītum, à cieo, es: nam cītum à io, cis, quartæ,
 priorem habet longam.

Exemplum seu autoritas.

Quarum verò syllabarum quantitas, sub prædictas
 rationes nō cadit, à poetarum usu, exemplo atq; au-
 thoritate

Autoritas
 regula cer-
 tissima.

PROSODIA.

choritate petenda est certissima omnium regula. De
scant ergo pueri observare ex poetis communes pri
marum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt.

Voc: quæ
prim. hab: cō. Britannus, Bithynus, Cacus Colyra, Crathys, Pa
chinus, palatium, Pelion, criticus, Curetes, Diana,
Fidene, Gradivus, hinulus, perene, rubigo, rutilius,
Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, ru
do, Sychæus, licanus, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Med: syl cog.
ut primæ &
præterea.

Ediæ syllabæ partim eadem ratio
ne qua primæ, partim etiam ex
incrementis genitivi, atque con
jugationis analogia cognosci
possunt.

Ex incr. gen.

De incrementis genitivi no
minum polysyllaborum, supra in
generibus nominum abundè dictum arbitramur, un
de petere licebit, si quid de hac re hæsitaveris. Cæ
tera frequens lectio & optimorum Poëtarum obser
vatio, facillè suppeditabunt.

Cōjug: anal.
Præterq. in do
& ejus cōp.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimen
tis pueri didicerunt, nempe A, indicem primæ con
jugationis, longam esse naturā, præterquam in do, &
ejus compesitis, quando hujus sunt conjugationis: ut
Dānus, circumdāmus, Dābis, circumdābis, Dāre,
circumdāre.

Not: de syl.
rimus & ritus

Præterea syllabas rimus & ritus, in præterito perfe
cto modi subjunctivi, ubique pro brevibus habendas
animadvertant, in futuro autem in oratione prosa
longas esse debere, in carmine verò indifferentes re
periri, quemadmodum contendit Aldus: ut Præteri
to, Amavérimus, amavéritis: Futuro, Amaverimus,
amaveritis.

PROSODIA:

Et ubi mediæ syllabæ variant apud Poëtas, ut Med: syl. Var
 in his quæ subjunximus: Connubium, Ficedula, Ma-
 pha, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in similibus.
 Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producant: Adject. in
 et Clandestinus, mediastinus, parietinus, matius inus, product
 nus, vespertinus, repentinus.

Præter hæc sequē-
 Diurnus, Serotinus,
 Crastinus, Oleaginus,
 Pristinus, Faginus, Præ. diutin.
 Perendinus, Cedrinus, &c.
 Hornotinus, Carbasinus. Et mat. in
 inus a græc.

Et reliqua materialia, sive à metallorum nomi-
 bus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis
 vocibus deducta in *inus*: ut Chrysellinus, myrrhi-
 nus, hyacinthinus, adamantinus, &c.

Cætera felicius docebit usus, & Poëtarum obser-
 vatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine
 ullo aut modo aut fine de mediarum syllabarum
 quantitate tradere solent. Quare illis prætermis-
 sis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas,
 jam accingamur.

DE VLTIMIS SYLLABIS.

Vanquam ultimæ syllabæ ipsum lite- Vlt syl qua-
 rarum numerum, aut æquant, aut
 etiam superant, non tamen pigebit
 illas etiam ordine percurrere.

Primum, a finita, producantur: ut A fin. prod.
 Amā, contrā, ergā, Excipias Putā, itā, quā. Exc: 1. puta,
 &c.

Item omnes casus in a, cujuscunque fuerint gene- 2. Omn. cas.
 re, numeri, aut declinationis, præter vocativos in a, in a, præter vo:
 à Græcis in as. ut ò Aeneā, ò Thomā, & ablativum à Græc. in as
 primæ declinationis: ut ab hac Musā. Et abl. primæ

Numeralia

PROSODIA.

3. Num: in
ginta com.
B, D, T, bre-
via.

C. prod.
Excipe tria
brevia, Lac.
&c.

Duo com:
& hoc.

F, brev.
Exc: 1. Om-
nes voces
quintæ &
ad ine.

2. Sec: perf:
sing: imper.
act. sec. con.

Monosyl-
laba. præter
me, &c.

4. Adver. ab
adj. in r, vel
us.

sic ferme,
fere præter
benè & ma-
lè.

5. Nom. à
Græcis per

1 long.

Exc: 1. mihi
&c. com.

2. Nisi & q.
corr.

3. Dat. & vo.
Græc. quor:
gen. sing. in
dos breve.

1 cor.
Præter n l
& Hebraic
L.

Numeralia in ginta, & finalem habent communem,
sed frequentius longam: ut Trigintā, quadragintā.

In b, d, t, desinentia, brevia sunt: ut ab, ad, caput.

In c desinentia, producuntur, ut ac, sic, & hęc ad-
verbium. Sed tria in e, semper contrahuntur: Lac,
nec, donec. Duo sunt communia: Fac, & pronomen
hic, & neutrum hoc, modò non sit ablativi casus,

& finita, brevia sunt: ut Marè, penè, legè, scribè,

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis
in e: ut Diè, fidè, una cum adverbii inde enatis: ut
Hodiè, quotidiè, pridie, postridie, qua rē, qua de rē,
ea rē, & si qua sunt similia. Et secundæ item personæ
singulares imperativorum activorum secundæ con-
jugationis: ut Docè, movè, manè, cavè.

Producuntur etiam monosyllaba in e: ut Mè, tè,
sè, præter Què, nè, vè, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quoque in e, ab adjectivis deduc-
ta, e longum habent: ut Pulchrè, doctè, valdè pro-
validè. Quibus accedunt Fermè, ferè. Benè tamen
& malè, corripuntur omninò.

Postremò, quæ à Græcis per n scribuntur, natura
producuntur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut
numeri: ut Lethè, Anchisè, cerè, tempè.

J finita, longa sunt: ut Domini, magistrī, amari,
doceri. Præter Mihi, tibi, sibi, uoi, ibi, quæ sunt
communia.

Nisi vero & quasi corripuntur. Cujus etiam sortis
sunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus
singularis in Os breve exit: ut

	{ Palladi,		{ Amarylli,
Huic	{ Phyllidi,	{ Vocat. ô	{ Alexi,
	{ Minoidi.		{ Daphni.

L finita corripitur: ut Animā, Annibā, mēl, pugil,
Sāl, consil. Præter nil contractum à nihil & Sol. Et
Hebræa quædam in l: ut Michaël, Gabriël, Raphaël,
Daniel.

N finita,

PROSODIA.

N finita, producantur: ut Pæān, Hymēn, quīn, Xenophōn, nōn, dāmōn.	N. prod.
Excipe forsān, forsitān, ān, tamēn, attamēn, ventāmēn.	Exc. 1. forf. &c.
Corripitur & In, cum compositis: ut Exīn, subīn, deīn, proīn.	2. In, cum comp.
Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopē cantantur: ut Mēn? Vidēn? Audīn? Nemōn?	3. Voces per Apoc.
Nomina item in en, quorum genitivus īnis, correptum habet: ut Carimēn, crimēn, pectēn, tibicēn, iūis.	4. In en quæ. īnis corrip.
Græca etiam in On, per o parvum, cujuscunque fuerint casus: ut Nominat. Iliōn, peliōn. Accusativo Caucasōn, pysōn.	5. Græca in on, per o parvum.
Quædam etiam in In, ut Alex. in Inīn, ut Ityn In An quoq; à Nominativis in A: ut Nominativo Iphigenia, Ægina. Accusativo Iphigeniān, Æginiān.	6. Quæd: græc. in in, & yn.
Nam in An, à nominativis in As, producantur: ut Nominativo Æneas, Marfias. Accusativo Æneān, Marfiān.	7. In an a Nomin. a.
O finita, cōmunia sunt: ut Amo, virgo, porrò, docendo, legendo, eundo, & aliæ gerundi voces in Do.	Nam à no. in as prod.
Præter obliquos in o, qui semper producantur: ut Huic Dominō, servō Ab hoc templō, dāmō.	O fin. com.
Et adverbia ab adjectivis derivata ut Tantō, quantō, liquidō, falsō, primō, manifestō, &c.	Exc. obliq. in o long.
Præter sedulō, mutuō, crebriō, seriō, quæ sunt communia.	Et adv. ab adj.
Cæterum modō & quomodō, semper corripuntur.	Præter sed. com
Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.	2. Modo & quom. cor.
Monosyllaba tamen in e, producantur, ut Do, sto, & ergō, pro causa.	Sic citò, &c. vix prod.

Item

3. Monosyl. prod.

PROSODIA.

4 Græc per
prod.

Item Græca per * cuiuscunque fuerint casus:
hæc Sapphō, Dīdō, Hujus Androgeō, Apollō,
Hunc Athō, Apollō.

R fin. cor.

R finita, corripuntur: ut Cæsār, torculār, pēr,
uxōr, turtūr.

Cor, semel apud Ovidium productum legitur:

Exc. cor. sem
prod.

Molle meum levibus cor est violabile telis.

2. Sic far, &c.

Producuntur etiam Fār, lār, nār, vēr, fūr, cūr.

3 par cū cōp
m recto.

quoq; cum compositis: ut Compār, impār, dispār.

4. Græc per
ap.

Græca quædam in er, quæ illis in * definunt:

præ: pater
mater.

Aēr, cratēr, chæractēr, æthēr, sotēr.

S.

Præter Patēr & mātēr, quæ apud Latinos ultimam
brevem habent.

S finita, pares cum numero vocellum habent ter-
minationes, nempe, As, es, is, os, us.

As fin. prod.

Primò, as finita producuntur: ut Amās, musās,
m jectās, bonitās.

Præ: græca
quorū gen.
sing. in cos.

Præter Græca, quorum genitivus singularis in de
exit: ut Arcās, Pallās. Genitivo Arcadōs, Pal-
ladōs,

Et accus.
nom. cresc.

Et præter accusativos plur. nominum crescenti-
um: ut Hero, Heroos. Phyllis, Phyllidos. Accu-
sativo plurali, Heroās, Phyllidās.

Es longa.

Exc. i nom.
in es tertie
quæ cres.
graviter.
Præ: aries,
&c & pes cū
comp.

Es finita, longa sunt: ut Anchisēs, sedēs, docēs,
patrēs, Excipiuntur nomina in er, tertie inflexionis,
quæ penultimam genitivi crescentis corripunt: ut
Milēs, segēs, divēs, Sed Ariēs, abiēs, paries, Ceres,
& pēs, unā cum compositis: ut Piæpēs, bipēs, tripēs,
quadrupēs, Longa sunt.

2. Es a sum
est cōp.
3. Penes cū
neut: & nom
Phr: græc.

Es quoque a sum, unā cum compositis corripitur:
ut Potēs, adēs, p. odēs, ubēs.

Quibus penēs adjungi potest, unā cum neutris ac
nominativis pluralibus Græcorum, Hippemanēs,
cacoëthēs, Cyclôpes, Naiadēs.

As finita

PROSODIA.

In finita, brevia sunt: ut Parīs, panīs, tristīs, hilarīs. **Is brev.**
 Excipe obliquos plurales in is, qui producuntur: **Exc. 1. obl.**
Musis, mensis, à mensa, dominis, templis. **plur.**
 Item quēis pro quibus, cum producētibz penult.
 genitivi crescentis: ut Samnīs, Salamīs. **2. Quēis cū**
 Genitivo Samnītis, Salamīnis. **crescentibz.**
 Addē huc quæ in Eis diphthongum desinunt, five **acutē.**
 Græca, five Latina, cujuscunque fuerint numeri aut
 ut Symocēis, pyrocēis, parteis, omneis?
 monosyllaba item omnia: ut Vis, lis: præteris,
 quīs nominativos, & Bis apud Ovidium.
 Accedunt secundæ personę singulares verborū
 quorū secundæ personæ plurales desinūt in *itis*,
 ultima producta, unā cū futuris subjunctivi in *ris*:
 Audis, vel is, dederis, Pl Auditis; velitis, dederitis.
 In finita, producuntur: ut Honōs, nepōs, dominōs,
 rōs.
 Præter compōs, impōs, & ōs ossis. Et Græca per o
 rram: ut Delōs, Chaōs, Palladōs, Phyllidōs.
 In finita, corripuntur: ut Famulūs, regiūs, tem-
 pū, amamus.
 Accipiuntur producentia penultimam genitivi cre-
 scentis: ut Salūs; tellūs, Genitivo salūtis, tellūris.
 Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis
 præter nominativum & vocativum singulares:
 Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ō manus.
 Accedunt etiam monosyllaba: ut Crūs, thūs,
 sūs, &c.
 Græca item per ovis diphthongum cujuscunque
 casus: ut Hic Panthūs, Melampūs. Hujus
 phūs, Cliūs.
 Ne pius cunctis venerandum nomen Iēsus:
 Item, & finita, producuntur omnia: ut Manū, V fin. prod.
 amātū, diū.

Grammatices finis.

P

O M.

OMNIVM NOMINVM IN

regulis Generum contentorum tum

Heteroclitorum ac Verborum,

interpretatio aliqua.

Abdo, } *To hide.*
Abfcondo, }
occulto }

Abyffus, immenfaque
 dam profunditas im-
 penetrabilis. *A depth that by foun-*
ding cannot be found.

Acarnan, gens ex quadam regione
 Græciæ. *The people of Acarnania*
in Greece.

Acer, Arbor. *A Maple tree.*

Accerfo, eo ad vocandum, vel voco.
To go to call.

Acies, acumen rerum fecantium,
 exercitus instructio, oculi lumen.
An edge. The array of an Army
The fight of the eye.

Acus instrumentum sartoris, ac mu-
 leris ornamentum. *A needle, or an*
instrument wherewith women did
set their haire.

Adeps, omnis pinguetudo siue car-
 nis siue alterius rei. *Fat.*

Adipifcor, assequutus sum. *To obtain.*

Adolefcens, iuuenis adultus. *A*
ftripling from twelue to one and
twenty.

Ador, frumenti genus vel farris.
Wheat.

Aduea, qui non est ciuis, sed exter-
 nus. *A stranger.*

Aether, tota cœli syderumque sub-
 stantia ac compago. *The whole sub-*
stance of the spheres, from the fire un-
to the extremest circuit of heauen.

Aequor, mare, pelagus. *The sea, be-*
cause nothing is more plaine then se:
for Aequor doth generally signifie a
plaine in any parcell of the world. It
is taken for the aire also; aspice bis

senos volitantes æquore cygno.
Aes, species metalli rubro colore.
Copper, and because that in old time
money was made of it, Aes sometime
doth signifie money.

Affinis, cognatus. *A kinseman by*
marriage.

Agnosco, est noscere id, quod nobis
 olim aut visum fuit, aut alia qua-
 pium ratione cognitum. *To recog-*
nise, to know anew, or to come to re-
membrance of.

Ago, facio. *To doe.*

Agragas, vrbs Siciliæ. *A town in*
the Isle of Sicile, called now Go-
genti.

Agricola, qui exercitatem rusticam
An husbandman.

Alcyon, auis maritima, hyeme pul-
 los educans. *A certaine sea bird*
that lieth in the sands, and hatcheth
in Winter.

Ales, quælibet auis, aut velox.
A bird, or swift.

Alnus, genus arboris. *An Alder tree.*

Alo, nutrio. *To nourish.*

Alter, The other of the two.

Aluius, quæ sordes defluunt, et
 lavantur. *The paunch, and sometimes*
the bellie without.

Amazones, Scythicæ scæminæ, et
 quod mammis careant. *Certain*
women of Scythia, so named for lack-
ing a duggs.

Ambigo, circumago, circundo, *To*
compassse, to doubt.

Amicio, vestio. *To cloth.*

Amnis, fluuius. *A River.*

Anas, auis in aquis degens. *A duck*
or a drake.

INTERPRETATIO.

Ango, crucio, premo, vexo. *To trouble and vex.*
 Anguis, serpens in aquis degens. *An old snake, or a water snake.*
 Animus, consilij principum. *The mind.*
 Anna, nomen mulieris. *Anne.*
 Assensio, assentior. *To assent and agree.*
 Annus, tempus, 365, dierum, & c. horarum. *A yeere.*
 Aetas vetula, *An old wife.*
 Atrix, ab ante, eminentes lapides, sive ultimæ columnæ, quibus sustinetur fabrica. *The pillar, or sailing stones that saileth over the walls to keare the frame, or the dry stone wall that incloseth a vineyard, or the first stone of frontier of vines.*
 Aspidodorus, medicamentum contra venena datum. *A preservative against poison.*
 Atrix, muliebres capilli in fronte demissi. *A womans forelocks.*
 Atrix, in aliqua re summus. *A president or chiefe ruler, man or woman.*
 Atrix, nomen vrbs Italix, quæ nunc Tarentina dicitur. *Tarentine.*
 Atrix, indico, refero. *To open, to show, or to declare.*
 Atrix & apis, animal mellificum. *A bee.*
 Atrix, assequor, acquiro. *To obtain.*
 Atrix, deus quem Græci solem appellanti. *The God of wisdom and of Prophecie, and the God that carrieth the Sunne about.*
 Atrix, quod alijs adiunctum, a se alio pendeat. *An appendage or an addition to increase a thing.*
 Atrix, & iungo, & aduenio. *To apply unto, or to arrive.*
 Atrix, nomen inuariabile, sed nullo defectum casu. *A Name declined, hauing one termination*

all the cases.
 Aqualis, vñs genus quo aqua tenetur ad præbendam cam manibus. *A Lauer or an Ewer.*
 Arbor, vel arbor, nota significatio nis. *A tree.*
 Arceo, pello, & aduenire non sino. *To keepe away.*
 Arcesso, voco & accuso. *To call or to accuse, or to goe to accuse.*
 Arcas, ex Arcadia populus. *The people of Arcadie.*
 Arctus, vrba, quæ nostri septentrio nem dixerunt, signum celeste. *A signe called the Beare, or the wagon.*
 Ardeo, vrro, inflammor. *To be hot.*
 Argos, oppidi nomen. *A towne of the halfe Isle in Greece, called Peloponnesus.*
 Arma, munimenta, scutum, gladius telum, & ea quibus præliamur. *armour, or any kind of weapon.*
 Aruspex, qui victimas inspicit. *He or she that seeketh destinies by the bowels of beasts.*
 As, est libra, id est, duodecim vnciæ. *A pound of xij ounces, or the whole summe of any thing.*
 Assecla, qui continue & semper aliquem sequitur. *A Page or Lackey, or continuall waiter.*
 Athamas, nomen viri. *A mans name which should bee sacrificed for his sonne Phryxus.*
 Astu, dolo, fallacijs. *By deceit or guile.*
 Athenæ, ciuitas Græciæ, inter Achaïam & Macedoniam. *The city of Athens.*
 Athletes, pugil & luctator. *A champion, or he that striveth for a game.*
 Atomus, corpus insecabile. *A mote so small that it cannot be parted.*
 Auceps, qui vel quæ aucs capit. *A fowler, man or woman.*
 Audeo, sum ausus. *To be bold, to enterprise.*

NOM. ET VERBORVM

Augeo, majus facio, amplifico. To increase.

Angur, qui futura prænunciat. A Southſaier man or woman.

Avernus, lac^{us} Campaniæ prope Baias, quem Plutoni dicatum opinabantur veteres. A lake in Italie, wherehence they thought was descent into hell.

Auriga, qui vel quæ currum ducit. A waggoner, a carman, or a carter.

Auster, ventus flans a meridie. The Southwind.

Autor, qui vel quæ aliquod opus facit. The worker or doer of any thing, man or woman.

Axis, diametròs mundi, & dicitur lignum terè, circa quod rota currus vertitur. An axeltree: and by translation, the straight line that may bee imagined from the one pole to the other pole.

B

Bacchanalia, Dionysia. i. Bacchi festa. The feast of Bacchus.

Bacchar, herba radicis odorata. A herbe that the French men call our Ladies gloves.

Bacchus, deus vini. The drunken god, the god of wine.

Baculus, bacillus & Baculum, & hinc bacillum, scipio, A staffe.

Balneum, locus publicus vel privatus, in quo aut sanitatis aut abstergendarum sordium causa lavamur. A bath.

Parathrum, erat locus profundior Athenis, putei modo vel forma. A Certaine pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entresth, and falleth into the earth.

Barbiton, instrumentum musicum, quod pulsatur plectro vel calamo,

The lute, or any like that is plaid with a quill. It is also Barbiton, both masculine and feminine.

Bellaria, cibi secundæ mensæ, laticates.

Bes, uncia octo. Eight ounces.

Bibo, potum haurio, humorem traho. To drinke.

Bidens, instrumentum duorum dentium, vel ovis. Any instrument with two teeth, or a sheepe of teeth, in the feminine gender.

Bifrons, habens duas frontes. He she that hath a face before, and another behind.

Bilis, humoris genus. It is with word atra, melancholie, and with va, Choler, and being used alone, is the same disease that Cholera is called Cor. Celsus. See Cholera.

Bombyx, vermis, & pro materia mittitur. A silke worrne, or silke.

Bos, nota est significatio. An Ox Bull, or Cow.

Britannia, Insula quàm nunc Angli Scoti incolunt. The Isle which is habited of English men and Scots men, and is called Britannia major.

Britannia minor. Is Britain in France.

Bubo, avis nomen, a bovis mugitu. An Owle.

Bucephalus, nomen equi Alexandri Magni. Alexander the Great horse.

Byssus, tenuissimi lini genus. A fine sort of fine flaxe, whereof a precious kind of linnen cloth is made. may be taken for silke also.

C

Cacoethes, malus mos. An ill custome, or a bile hard to be cured.

Cadaver, corpus mortuum. A carcase.

Cado, corruo, præcipitor, vel la-

INTERPRETATIO.

To fall, and sometime to hap-
pen, to chance.
percutio, ferio, verbero. To
strike or to beate, and sometime to
cut or to loppe, or to prune trees,
sometime to kill, sometime to sacri-
fic, and sometime to breake, as cæde-
re januam saxis, instare ferro.
percutio, aut frango. To
smite or to breake, antiquum ver-
bum. The Compounds whereof bee
in use onely. Cello is read also
without a diphthong.
celum vel cælum, extrema mundi
determinatio cum sphaëris quas
ambitad elementum ignis. Hea-
ven, or with a difference any of the
spheres. It signifieth weather also.
calco, pede comprimo. To tread
upon, and by a translation vnto the
mind, to despise and set naught by.
calendæ, dies primus cuiusq; men-
sis. The first day of euery moneth.
caleo, serueo, calidus sum. To be hot
or to glow.
callis, via perdurata, id est, via trita.
A path way.
caluo, decipio, frustror. To deceiue,
and to beguile, to trompe.
calx, pesimus, & pro cuiusvis rei
fine ponitur, vel pro materia qua
lapides in muro coglutinantur.
An heele, or last end of a race, or
lime.
Cambio, commuto. To exchange:
and of the old writers it is taken for
to fight.
Canalis, per quod aqua confluit in
viis lapide stratis. A chanell.
Canoelli, ligna inter se modicis in
teruallis in transversum instar retis
in vicem annexa. A lattice, or the
lists of a game place, or of a spectacle.
Canis, animal latrabile, & piscis
marinus, & signum cælestæ. A

dog or a dog fish, and a starre or signe
in the firmament, called Canis.
Cano, To sing, to endite poetically,
to play upon instruments. Sometime it
is to praise or to prophesie.
Capesso, capio, five ad capiendum
co. To take or to goe to take, and
sometime recipio me, to goe, as
Nunc pergam heræ imperium ex-
equi, & me domum capessam.
Capio, To take, to delight, to deceiue,
to chuse, to abide and suffer: as Ca-
pio dolores. To hold or containe.
To inuade & catch: as Navem cepi-
mus. To inflame with lone. And is
lightly of such signification as the
ablatiue is that commeth with it.
Capistrû, capitis vinculum, adhibitum
ne animalia aufugiant. A halter.
Capital, quod olim sacerdotes ge-
stabant in capite. An ornament that
the Nunnes were wont to beare upon
their heads.
Capra, animal à carpendis virgultis
dictum. A Goat.
Car, aliquis ex Caria. A man of
Caria.
Cardo, quo janua movetur. An booke
or hinge.
Careo, est rem desideratam non ha-
bere. To lacke, or to be without, and
specially such a thing as once we had.
Carex, herba acuta durissima. Sedgè.
Caro, quod anima careat, non solum
de animalibus, sed etiam de pisci-
bus & fructibus. The meat of any
thing, but most commonly flesh.
Carpo, decerpo. To crop, to bite off,
notte or to gather. It is also to leaue or
to chuse out, and sometime to taunt or
rebuke. Carpere viam. Is to begin to
iourney. Carpere vitales auras, Car-
pere lanam, To seise woooll. Carpe-
re linum, To hatchell flaxe. Carpere
cibum, To eat.

NOM. ET VERBORVM

- Castra**, locus in quo milites tentoria fixerunt. *The campe, the pavilions, of the armie.*
- Cassis**, reticulum, & pro galea sceminini est cassis, dis, & hæc cassida, *A net. Or an helmet, in the feminine gender.*
- Cato**, nomen viri. *A certaine Romans name.*
- Caveo**, diligentiam adhibeo, provideo, consulo, prospicio ne aliquid præter spem eveniat, *To beware, or the be warie and heedfull. Cavere is also to put in assurance, and to save harmlesse by caution or sureties.*
- Caulis**, in herbis dicitur ipsum robur, five stipes *A stalk.*
- Cedo**. *To give place, to depart and go away.*
- Cedrus**, arbor ingens & procera. *A Cedar tree.*
- Cello**, See Cælo.
- Censeo**, existimo, puto, arbitror. *To deeme, to iudge, to suppose, to thinke, to tell ones munde. Some take it for to be angry. Censeri, is also to be in book, of subsidies, & to be tasked or valued.*
- Centum**. *An hundred.*
- Centussis**, centum librarum *An hundred pound.*
- Cera**, illud quod melle, ex favis expresso remanet. *Waxe.*
- Cerno**, video. *To see. And by translation, to perceiue and understand. Sometime to decree and appoint. To sift, reuge or bolt, to sever and part, to fight, to goe unto: as, Cernere hæreditatem.*
- Cetus**, piscis maximus. *A whale.*
- Cholera**, est ventriculi immodica perturbatio, supra & infra per vomitum facta. *The Collike. It is also choler the hot and drie humour.*
- Cicer**, genus leguminis. *A certaine Italian pease.*
- Cico**, turbo, commoveo, *To trouble, to shake and stirre, and sometime for Gio, it is to call.*
- Cinis**, vel ciner, pulvis. *Asbes. Cinis est avis, quam alio nomine alaudam dicimus. A Larke.*
- Claudo**, obstruo, obsecro, *To shut or close, to make fast, to stop or to stay, not to suffer to passe further: as, Ecce maris magna claudit nos obice pontus.*
- Civus**, locus molliter arduus, & pro colle ponitur. *A banke arising, and it is used for a little hill.*
- Clunis**, natium tumor, *The buttocke.*
- Cluo**, splendo, *To shine, to glister: sometime to fight.*
- Clypeus** & Clypeum, scuta majora & propriè peditum, *A buckler.*
- Cælum**. *A graving sonle, the skie, that is, as much of the world as is above the element of fire, which is called æther or Quintum elementum. Cælum, also sometime is taken for the aire, as, In hoc cælo, qui dicitur ær.*
- Cæno**, cænam sumo. *To suppe or to take supper.*
- Cæpio**, pro incipio, antiquum est. *To begin.*
- Cognosco**, nosco eos qui prius incogniti erant. *To know that which wee knew not before, sometime diligently and attentively to consider or to understand, to search by an inquirie, and to sit in judgement.*
- Collis**, monticulus. *An hillocke.*
- Colo**, adoro, veneror, *To honour or worship with prayer, sometime to make much of, to exercise, to inhabit, to loue, & vitam colere, is to leade a life, sometime to plow, or till the ground, sometime to decke and trim.*
- Colus**, instrumentum quod penia continet. *A distaffe or spindle.*
- Comes**, comitans aut sequens. *A companion*

INTERPRETATIO.

companion by the way, either a man
or woman.
Comminiscor, fingor, excogito, To
imagine, to faime, to inuent and de-
uise, to assay, to bring a man to the
belife of that that is not.
Coma, comam compono. To keame,
to dresse the bush with a combe, or
to decke and adorne.
Compago, compactio, & conjunctio.
Ajoynt.
Compedes, vinculi genus. A paire
of fetters or gins.
Congrus, conger, genus piscis. A
Congre.
Conjux, maritus vel uxor. A hus-
band or wife.
Coquo, cibum usui aptum reddo.
To dresse meate, to play the Cooke, to
prepare and goe about: as Bellum
coquere. To vex and trouble, as
Coquit me cura. To concoct, to
bring our nutriment vnto a naturall
foment or ioyce.
Consulo. To aske counsell with an
accusative: to giue counsell, or pro-
vide for, with a dative: to take in
good worth, with a genitive. Some-
time it is to sit in counsell. and to
deliberate, but used plurally, as con-
sulant Senatores.
Cor, præcipuum inter viscera, & vitæ
sedes, & arteriarum, ac caloris na-
tivi, quo animal regitur, quasi fons
quidam & domicilium. The heart,
and sometime it is used for the minde.
Cornus, vel cornum, aut cornu, mu-
nimentum capitis quorundam a-
nimalium. A horne. By translati-
on the turning of rivers bee called
Cornua. It signifieth all the wing
of an army, and the end of a thing.
Cornus, arbor ramos habens duritia
& rigiditate cornibus similes, fruc-
tum circa solstitium serens, primo

candidum, postea sanguineum. A
certaine tree unknown among vs.
Costus, radix magni odoris. A shrub
growing in Arabia, Iury and Syria,
hauing a root of very fragrant sa-
uour, the which antiquity burned to
their gods, as they did frankincense.
Coxendix, coxarum vertex, quo se-
mora vertuntur. The Hippe.
Crater, vel cratera, vas amplum, cui
vinum aut oleum imponimus. A
Goblet or standing peece.
Crepo, sono. To cracke. Sometime
to complaine, lament and accuse, as
Quis post vina, gravem pauperiem
crepat?
Crepûdia, primamunuscula quæ pue-
ris dantur. All manner of things that
are giuen children in their infancie,
as Currals, swaddling bands, daggers,
timbrels, and such like.
Creta, insula est. The Isle called Candy.
Cres, Gretensis. A man of Candy.
Crinis, capillus, Haire.
Crystallus, glacies ex gelu vehemen-
te concreta. Crystall.
Crus, pars a genibus usque ad inferi-
orem pedem. A Legge.
Conditor, qui aliquid facit. A maker
or builder.
Corbis, vas ex viminibus factum. A
basket.
Cubo, jaceo. To lie, and sometime to
besicke in bed.
Cucumis. A Cucumer, the which is
called also in Latine Cucumer.
Cumbo. The same that Cubo is.
Culex, vermiculus alatus. A gnat.
Cunabula, cunæ. A cradle.
Cunæ, cunabula. idem.
Cupio, opto, desidero. To couet, to
desire, to lust for, and sometime with
a dative to fauour.
Cupressus, arboris nomen. A Cy-
presse tree.

INTERPRETATIO.

Curēs, oppidi nomen. *A townes name.* Dies, tempus viginti quatuor hora-
 Curculio, animal parvum, frumentum rum. *A day.*
 corrodens. *A Wesell.* Diffiteor, inficias eo, nego. *To deny*
 Curro, celeriter eo, gradum præci- Digredior, discedo. *To go from.*
 pito, intenta celeritate viam quasi Diligo amo. *To love.*
 voro. *To run, and sometime to flow,* Diluo, aqua vel quovis h. more ali-
that is, to run as rivers do. quid purgo. *To purge with washing.*
 Cuspis, acutior pars hastæ. *Th point* Diptoton, nomen flexum duobus in
of a speare, pike, partisane, or any casibus quibuscunque. *A Nomen*
other like. declinæ with two cases whatsoever.
 Custos, qui vel quæ rem aliquam tue- Dindimus, jugum montis Phrygiæ.
 tur & curat. *A Keeper mā or womā.* Idæ matri deum dicatum. *The*
 Cyprus, insula dives: *Cypres the Isle.* *of Ida, the hill by Troy.*

D

Dama, animal timidum. *A Bucke,*
or a Doe. Diræ, imprecationes, execrationes
 Damno, damno afficio, vel condem- & inferorum furæ. *Curses, ban-*
 no *To dammage, or to condemn.* nings, and the furies of hell.
 Dedo, in perpetuum do, vel totum Disco, capio doctrinam. *To learne.*
 subdo, sive in manus & arbitrium Dispesco, separo, discedo. *To sever.*
 do. *To yeeld.* Displiceo. *To dislike.*
 Defrutum, a deferendo, vinum deco- Ditionis, imperii, dominii. *Of my right*
 ctum ad mediam partem. *Wine* and title. *Wec* scrupulosly
fodden to the halfe. to refuse Dicitio, thea ominatiue.
 Dego, ago. *To liue.* Divido, partior. *To diuide.*
 Deleo, expungo, proprie lineas aut Divitiæ, opes, amplæ fortunæ. *Riches.*
 regulas. *To put out, and to cancell.* Do, dono. *To giue.*
 Delicium, oblectamentum, quod no- Doceo, alicujus rei cognitionem al-
 bis voluptati est. *The thing wherein* teri trado. *To teach, and sometime*
wec take pleasure. to shew and to declare, to warne and
 Delphin, vel delphinus, vel delphis, to ascertain.
 piscis maris, & signum cœlestis. *A*
Dolphin. Dodrans, unciz novem. *Nine ounces.*
 Demo, aufero. *To pull away, and to* Doleo, tristis sum. *To be sorrowfull.*
exempt. Domo, mansuetum facio. *To tame.*
 Dens, notum est per similitudinem, Domus, ædificium ad habitandum fa-
 capitur pro omni, quo aliquid teri ctum. *An house.*
 potest. *A tooth.* Duco, notum est. *To leade, to marry to*
 Depango, desigo. *To fusten downe,* account.
and to plant. Dulcedo, s. v. avitas. *Sweetnesse.*
 Desidia, ignaviæ vitium. *Slothfulness.* Dux, qui vel quæ ducit aliquem. *A*
 Dico, loquor, nomino. *To speake, or* guide, *man or woman.*

E

Ecquis. *Whether any.*
 Edo, comedo. *To eat.*

INTERPRETATIO.

Emittere, & quasi extrudo. To
 set out, and to euulgate, and some-
 times to exhibit and shew: as Ederer
 spectacula. Edere animam, is to
 die. The signification of it in all other
 phrases may bee reduced to the first
 signification.
 Docere, diligenter docco. Thorowly
 to teach perfectly to teach.
 Ora, sunt ultimæ preces aucto-
 rum, post finem auspicio-
 rum urbem disce. The prayers that
 the augurers said, after notes taken
 of the birds flying, before they entred the
 citie.
 Ego, carco. To need.
 Elephas, elephanteus, animal fama-
 notum. An Elephant.
 Arcadia, civitas Arcadiæ. A city in Arca-
 dia, or a country in Peloponnesus.
 Emineo, præ aliis appareo vel excel-
 lo. To appeare before others, and to
 passe them.
 Comparo, mercor. To buy.
 Gladius, gladius. A sword.
 Esco. To eat up, to consume with
 feeding, and to leaue nothing.
 Epulum, quasi edipulum, est celebre
 convivium. A banquet or feast.
 Eques, homo equo insidens. A
 horse-man, or he or she that rideth.
 Stermus, locus desertus. A desert or
 wilderness.
 Rapio, extra rapio. To pull out.
 Esurio, famem patior. To hunger.
 Eventus, eventum, quod casu aut for-
 tuna nobis evenit. Hap, or that that
 cometh to passe.
 Excludo, extra claudio. To shut out.
 Vigilia, vigiliæ diurnæ & nocturnæ.
 Watchings and wardings.
 Exculpō, perfectè scalpo, vel scalpen-
 do conficio. To carve, to graue, to
 cut out, to scratch out, as Oculum
 exculpere, To wrest or wring out:

as, Verum exculpere.
 Excurre, extra curro, vel præcurro.
 To run out, or to out run before, to
 amount to a great deal, to make an
 outrode, or an excursion.
 Exequiæ, funebre officium. The cere-
 monies of the buriall.
 Excuso, extra culpam reddo. To ex-
 cuse.
 Excutio, ejicio, emitto. To smite out.
 Exlex, sine lege vivens. A lawlesse
 man or woman.
 Expergiscor, evigilo. To awake.
 Exporior, tento, vel tentor. To prone,
 or be pruned.
 Explico, extendo, & declaro. To
 stretch out, and to declare.
 Extra, propriè cor, jecur, & pulmo di-
 cuntur. The intrails.
 Extorris, exul. A banished man or
 woman.
 Exul, qui vel quæ exulat. A banished
 man or woman.
 Exuo, exolvo, denudo. To put off, to
 unclothe.
 Exuvix, ab exuendo. The things that
 we put off.

F

Facies. A face.
 Facio, aliquid ago. To make.
 Faceffo, facio, vel eo ad faciendum.
 To make, or to go to make.
 Fallo, decipio. To deceive.
 Fames, edendi cupiditas. Hunger.
 Far. Once a generall word for any kind
 of graine. or corne, as Triticum far,
 hordeaceum, filigineum, &c. But
 now it signifieth one certaine kinde
 called Ador, which is bread corne.
 Farcio, saturo, impleo, pinguefacio
 sagino. To stufte, to fill, to satisfy
 and make fat.
 Fas, pium, religiosum, & dignum factu
 Lawfull, right, godly, and worth the
 doing.

Fascis,

NOM. ET VERBORVM.

Fascis, lignorum aut alicujus rei congeries. *A faggot.*
Fasti, libri in quibus totius anni res populi Romani scriptæ continebantur, et causæ festiuitatum explicabantur. *A Register for the order of things, for the whole yeere.*
Fasti dies, were dayes wherein the Iudges might giue sentence without offence of the Gods, with these three solemne words of the law, *Do, dico, addico.* **Nefasti dies**, were their contrary dayes.
Fateor, annuo, concedo. *To grant and assent vnto.*
Fatisco, deficio, aut defatigor. *Abundantly to gape.*
Fatiscor, fessus sum. *To bee wearie, to faint, and to be weak.*
Faveo, rectè alicui opto. *To fauour.*
Fel, purgamentum sanguinis. *The gall.*
Ferix, dies cessationum ab opere. *Holly dayes, or time of pastime used.*
Ferio, percutio. *To strike.*
Fero. *To beare, or to suffer, to leade or tell, to giue, to conuey, to aduance, to bring forth, to haue, to take away, to obtaine, to aske aduice, as Pompeius talitad populum.*
Ferveo, valde caleo. *To be hot.*
Fervesco, caleasco. *To waxe hot.*
Ficus, arbor vel morbus. *A figge tree, or a certaine bile rising in the fundament.*
Fides, constantia in omnibus rebus. *Faith and truth.*
Fido, fiduciam & spem habeo. *To haue trust.*
Figo. *To fasten, to plant, to smite with arrow or such like.*
Filum, illud subtile quod ex lino lanæ trahendo ducitur. *A thred.*
Filix, herba sine caule, sine flore, sine semine. *Forne, whereof there bee two*

kindes, as in Herbaries you shall see.
Fimus, iæ amen & excrementa animalium, quibus agri stercoreantur. *Dung. It is also Fimum in the neuter gender.*
Findo, dissecō, diffindo. *To cleaue.*
Fingo, formo. *To fashion.*
Finis, extremitas sive terminus in vnaquaque re. *A send.*
Fio, efficio. *To be made.*
Flauo, flavus sum. *To be yellow.*
Flecto, inclino, volvo, duco, moueo. *To bowe, to moue, and to draw follow.*
Fleo, lachrymor. *To weepe.*
Flo, spiro. *To blow.*
Flos, dictus, qui ex arboribus vel herbis colligitur. *A flower.*
Fluo, decarro, propriè ut liquores. *To flow.*
Fodio, terram eruo. *To digge.*
Follis, instrumentum quo attrahitur utque emittitur ventus. *A paire of bellowes.*
Fons, scatebra. *A well.*
Forceps, instrumentum quo tenetur aliquid. *A paire of tongs.*
Forfex, instrumentum sartorum, quo aliquid scinditur. *A paire of scissors.*
Fors, fortuna. casus. *Happe.*
Forum, a ferendo, quia lites & venalia illuc ferantur. *The iudiciall place, and then it is named Forum iudiciale: or the market place, and is called Forum venale.*
Frango, rumpo, destruo. *To breake.*
Frenum vel frænum, instrumentum quo equum infessor coarctetur. *A bridle.*
Frico, scalpo. *To rubbe.*
Frigeo, frigidus sum. *To be cold.*
Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, necessarius, frugalis. *Good, profitable and chrestie.*

INTERPRETATIO.

is, ejus quod ex terræ fructu in
 amoniam vertimus. *Of corne or
 use Some make the Nominative
 reos, Fruges, and some Frux, the
 most is not to be misliked.*
 or, delectationem. & fructum ca-
 . & alor. *To take pleasure, or
 and profit of, and to be fed.*
 io, liquefacio, vel liquidum spar-
 . *To melt or to poure.*
 o, vito, currendo relinquit. *To
 sion, to avoid.*
 s, sustineo, munio. *To underprop
 to shore.*
 p, fuendi actus. *Flying, or run-
 away.*
 us, restis. *A rope.*
 , qui vel quæ alteri subtrahit. *A
 or woman thief.*
 ur, purgamentum farinæ. *Branne
 seuse.*
 , insanio *To be mad.*
 is, baculus. *A club.*

G

abii, Volscorum urbs. *A towne in
 Italie, seuentie miles from Rome.*
 ia, Europæ pars, sita intra Pire-
 eos montes, inter Hispaniam
 Germaniamque, & duo Maria,
 ceanum Britannicum & mare
 istrum. *Francee.*
 imas, Libyæ incola. *A certaine
 habitants of Afrike.*
 arus, unus ex collibus montis
 . *A very high top of the hill Ida.*
 ere u also a towne of that name as
 foot of the same hill.
 adeo, lætor. *To reioyce.*
 , propriè glacies. *Frost or ise.*
 u, curvatura qua crus & femur
 mmittuntur. *A knee.*
 o, porto. *To beare*
 bus, & gibber, solidus in dorso tu-

mor. *A iub or a bunche.*
 Gigas, vir altissimæ staturæ. *A Giant.*
 Gigno, genero, *To beget.*
 Gingiber, herba in Arabia nascens,
Ginger.
 Glisco, Cresco, augeor, invalesco, *To
 increase and growe, to waxe strong,
 to waxe fat, or much to desire and
 sore to couer.*
 Glis, animal muri simile, *A dormouse*
 Gluten, glutinum, aut colla. *Glue.*
 Gorgon, nomen mulieris. *A certaine
 terrible woman.*
 Gradior, eo, incedo, progredior, *To
 goe.*
 Græcia. *The countrey of Greece, a
 great piece of Europe, which is now
 under the Turke.*
 Graingena, Græcus. *A Grecian
 borne.*
 Grando, gutta aquæ in aëre conge-
 lata. *Haile.*
 Grates, gratiæ relatæ pro accepto be-
 neficio. *Thank.*
 Grex, pecudum multitudo. *A flocke.*
 Gryps, animal pennatum, omni ex
 parte leoni simile. *A Griffon.*
 Grossus, ficus abortiva, quæ non ma-
 turescit. *A rath ripe figge.*
 Gruo, ut grues gruere dicuntur. *To
 crie like a Crane.*
 Grus, avis nota. *A Crane.*
 Gummi, liquor glutinosus ex arbori-
 bus refudans. *Gumme.*
 Gurgulio, pars gutturis a naribus ad
 pulmonem, vel animal. *The We-
 sand, or a Wesell.*

H

Habeo, possideo, teneo, *To haue.*
 Hæreo, arctè alicui rei infigor. *To
 cleave unto.*
 Hæres, qui succedit in hæreditatem
 alterius. *An heire.*

NOM. ET VERBORVM

Halec, piscis qui sola aqua nutritur. *A herring.*

Heros, vir illustris, & nobilis. *A nobleman, a man of great excellencie in worthy facts, and therein more like a god than a man.*

Hesperus, serotina stella. *The evening starre.*

Heteroclitum, nomen secus quam declinationum canones poscunt flexum. *A word declined otherwise than the bare rules of the declensions doe require.*

Haurio, extraho humorem, & educo ex profundo aliquo loco. *To draw.*

Hilaris vel hilarus, jucundus, letus. *Mery.*

Hippomanes, virus ab equa collectum, vel caruncula in fronte pulli equini. *hominem ad insaniam redigens. Poison to procure loue withall, or a little piece of flesh growing in the coales forehead when it is first foaled.*

Hirundo, avis notissima. *A swallow.*

Histris, animal ex herinaceorum genere. *A porcupike.*

Hommo, notæ significationis. *A man or woman.*

Honor, vel honos, est reverentia quam alicui exhibemus in virtutis testimonium. *Honour, worship.*

Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quam frumento arista est mordacior. *Barley.*

Hospes, qui vel quæ ad hospitium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino. *An host, or an hostesse, or a guest, man or woman.*

Hostis, inimicus, vel peregrinus. *An enemy.*

Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris & hominis. *Plentifull, or a dug, or the udder of any beast.*

Humus, terra humefacta. *The ground.*
Hydrops, aqua intercus. *The droppe.*
Hyems, bruma. *Winter.*

I

Iaceo, decumbo, *To lie.*

Iacio, emitto, ac vi impello. *To cast, to whurle, to laie, as Iacere fundamentum, or by translation is to make a beginning: Iacio, is sometime to spread abroad by remour, and sometime to object against one with an accusatiue, with this Preposiſion, in.*

Iaspis, lapis preciosus. *A greene precious stone, whereof there be diuers kinds and degrees of colours diuers.*

Ico, serio, percussio. *To strike, to smite, as Icere colaphum. Icere fœdus, is to strike up a bargaine.*

Icon, Imago. *An Image.*

Ida, mons altissimus Troici soli. *A hill in the countrey of Troy.*

Idus, dies qui dividunt mensem. *In March, May, Iune, and October, is the fiftenth day, in the rest the thirteenth.*

Iecur, hepar. *The liuer.*

Ignis, unum ex quatuor elementis. *Fire.*

Illex, qui sine lege vivit. *A Lawles body man or woman.*

Imber, agmen aquarum largius et nubibus effusum. *A shower.*

Imbrex, canalis, vel regula curva et obtorta, per quam imber defluit. *A gutter til.*

Immineo, insto. *To hang ouer.*

Impetis, violentiæ, inuasionis. *Of violence and boisterousnesse.*

Incesso, accuso, impeto. *To accuse, to prouoke, to reuile, to inuade and enter into.*

Incido, serio, seco. *To cut, to graue in.*
Incido

INTERPRETATIO.

Incido, in aliquid, vel super aliquid
Incido. To fall into by hap, to run into,
as Incidi in errorem. And some-
time to happen or to chance.
Incipio, inchoo. *To begin, to take in*
hand, to enterprife.
Inculco, eadem sæpius iterando in-
gero. Ofiendto repeat.
Indo, impono. *To put in.*
Indoles, facilis significatio futura
probitatis. Towardness, or likely
disposition.
Indulgeo, obsequor. *To set much by,*
and to giue to.
Inducit, pax in paucos dies. *A truce.*
Inermis, vel inermis, qui armatus nō
est. Vnarmed.
Infans, homo per ætatem nondum
sciens fari. A babe.
Inferiæ, sacrificia, quæ inferis solvun-
tur. Sacrifice done unto spirits in
hell. Hereof Inferias facere, à Ma-
nes sacrificiis placare, that is, Toce-
lebrate Obites and Obsequies.
Inscias, negationem, se vel debere
quod actor poscit, vel commississe
quod accusator objicit. A denial,
and it followeth onely the Verbe Eo.
Inscio, intingo, vitio, ceu maculo.
To die, or to infect.
Ingruo, invado, impetum facio. *To*
giue an onset, and to invade.
Injussu, absque autoritate, & temerè
sine jussione. Without bidding.
Inscior, ira stimulo. *To be angry.*
Inmarus, mons Thraciæ, asper & in-
cultus ex una parte, ex alia fertilis
vinetis & olivetis. A certaine hill
in Thracia, so named.
Insidia, dolosa expectatio ad homi-
nem aggrediendum, fallacia. A
laying in wait for, or a deceit.
Instar, significat vel similitudinem
vel æquiparationem & mensurâ.
Like, or as big, or the image.

Intelligo, capio. *To understand.*
Interpres, qui authores declarat, aut
aliquid ex lingua in linguam trans-
fert. An interpreter, man or wo-
man, or a translatour.
Invidia, mæror ex aliena prosperi-
tate. Envy, sorrow for another mans
welfare, or els the euill will & spight
of a man.
Iocus, est quidam lepor & festiuitas
in verbis. A merry scoffe.
Iter, itio, actus eundi. *A iourney.*
Iubar, sol, vel ipsius splendor. *The Sun*
beame.
Iubeo, impero. *To command.*
Iudex, qui vel quæ iudicat. *A Iudge,*
he or she.
Iugeri, agri tantum quantum ab uno
pari aut jugo bouum uno die arari
potest. Plinius. We call it an acre.
The authours doe varie in the mea-
sure of it. For the commoditis of the
Nominatiue and other cases, wee
may vse Iugerum.
Iungo, copulo, & quasi in unum ago.
To ioyne.
Iugum, vertex, siue cacumen mōtis.
The top of an hill. It is also a yoke,
or a yoke of oxen, that is, a couple.
By metaphore it is a seruitude or a
bondage. It is also a weauers beame,
or a paire of gallows, such as for
ignominie the Romans went vnder.
Tribus hastis iugum sit, huius fixis
duabus, superque eas transversa
una deligata.
Iuno, dea, Iovis uxor. *The goddesse,*
Iupiters wife.
Iuro, iuramentum facio. *To sweare.*
Ius, quod natura, aut civitas, aut gens
jubet, & liquor eorum quæ co-
quuntur. The law and right, and
the broth of any thing sodden.
Iusta.
Iussu, imperio, jussione. *By comman-*
dement.

NOTE

This volume
tight binding and
effort has been
duce the centre
result in

acad
microform

ne has a very
and while every
en made to repro-
res, force would
in damage

demíc
rms

NOM. ET VERBORVM

Halec, piscis qui sola aqua nutritur.
A herring.

Heros, vir illustris, & nobilis. *A nobleman, a man of great excellencie in worthy facts, and therein more like a god than a man.*

Hesperus, serotina stella. *The evening starre.*

Heteroclitum, nomen secus quam declinationum canones poscunt flexum. *A word declined otherwise than the bare rules of the declensions doe require.*

Haurio, extraho humorem, & educo ex profundo aliquo loco. *To draw.*

Hilaris vel hilarus, jucundus, letus. *Mery.*

Hippomanes, virus ab equa collectum, vel caruncula in fronte pulli equini, hominem ad insaniam redigens. *Poison to procure loue withall, or a little piece of flesh growing in the calles forehead when it is first foaled.*

Hirundo, avis notissima. *A swallow.*

Histris, animal ex herinaccorum genere. *A porcupike.*

Homo, notæ significationis. *A man or woman.*

Honor, vel honos, est reverentia quam alicui exhibemus in virtutis testimonium. *Honour, worship.*

Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quam frumento arista est mordacior. *Barley.*

Hospes, qui vel quæ ad hospitium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino. *An host, or an hostesse, or a guest, man or woman.*

Hostis, inimicus, vel peregrinus. *An enemy.*

Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris & hominis. *Plentifull, or a dug, or the udder of any beast.*

Humus, terra humefacta. *The ground.*
Hydrops, aqua intercus. *The droppe.*
Hyems, bruma. *Winter.*

I

Iaceo, decumbo, *To lie.*

Iacio, emitto, ac viimpello. *To cast, to whurle, to laie, as Iacere fundamentum, or by translation it is to make a beginning: Iacio, is sometime to spread abroad by remour, and sometime to obiect against one with an accusatiue, with the Preposiion, in.*

Iaspis, lapis preciosus. *A Greene precious stone, whercof there be diuers kinds and degrees of colours diuers.*

Ico, serio, percatio. *To strike, to smite, as Icere colaphum. Icere faciem, is to strike vp a bargain.*

Icon, Imago. *An Image.*

Ida, mons altissimus Troici soli. *A hill in the countrey of Troy.*

Idus, dies qui diuidunt mensem. *In March, May, Iune, and October, is the fiftenth day, in the rest the thirteenth.*

Iecur, hepar. *The liuer.*

Ignis, unum ex quatuor elementis. *Fire.*

Illex, qui sine lege vivit. *A Lawles body man or woman.*

Imber, agmen aquarum largius ex nubibus effusum. *A shower.*

Imbrex, canalis, vel regula curva & obtorta, per quam imber defluit. *A gutter tub.*

Immineo, insto. *To hang ouer.*

Impetis, violentiæ, invasionis. *Of violence and boisterousnesse.*

Incesso, accuso, impeto. *To accuse to promoue, to reuile, to inuade and enter into.*

Incido, serio, seco. *To cut, to graue in.*
Incido

INTERPRETATIO.

- Incido**, in aliquid, vel super aliquid cado. *To fall into by hap, to run into, as Incidi in errorem. And sometime to happen or to chance.*
- Incipio**, inchoo. *To begin, to take in hand, to enterprife.*
- Inculco**, eadem sæpius iterando ingero. *Ofento repeat.*
- Indo**, impono. *To put in.*
- Indoles**, facilis significatio futuræ probitatis. *Towardnesse, or likely disposition.*
- Indulgeo**, obsequor. *To set much by, and to giue to.*
- Inducia**, pax in paucos dies. *A truce.*
- Inermis**, vel inermis, qui armatus nõ est. *Vnarmed.*
- Infans**, homo per ætatem nondum sciens fari. *A babe.*
- Inferiæ**, sacrificia, quæ inferis solvuntur. *Sacrifice done vnto spirits in hell. Hereof Inferias facere, is Manes sacrificiis placare, that is, To celebrate Obites and Obsequies.*
- Inficias**, negationem, se vel debere quod actor poscit, vel commississe quod accusator objicit. *A demall, and it followeth onely the Verbe Eo.*
- Infacio**, intingo, vitio, ceu maculo. *To die, or to infect.*
- Ingruo**, invado, impetum facio. *To giue an onfet, and to invade.*
- Injussu**, absque autoritate, & temerè sine iussione. *Without bidding.*
- Inraor**, ira stimulator. *To be angry.*
- Inmarus**, mons Thraciæ, asper & incultus ex una parte, ex alia fertilis vinetis & olivetis. *A certaine hill in Thracia, so named.*
- Insidia**, dolosa expectatio ad hominem aggrendendum, fallacia. *A laying in wait for, or a deceit.*
- Instar**, significat vel similitudinem vel æquiparationem & mensuram. *Like, or as big, or the image.*
- Intelligo**, capio. *To understand.*
- Interpres**, qui authores declarat, aut aliquid ex lingua in linguam transfert. *An interpreter, man or woman, or a translatour.*
- Invidia**, mæror ex aliena prosperitate. *Eniue, sorrow for another mans welfare, or els the euill will & spight of a man.*
- Iocus**, est quidam lepor & festiuitas in verbis. *A merry scoffe.*
- Iter**, itio, actus eundi. *A iourney.*
- Iubar**, sol, vel ipsius splendor. *The Sun beame.*
- Iubeo**, impero. *To command.*
- Iudex**, qui vel quæ iudicat. *A Iudge, he or she.*
- Iugeri**, agri tantum quantum ab uno pari aut jugo bouum uno die arari potest. *Plinius. We call it an acre. The authours doe varie in the measure of it. For the commoditis of the Nominatiue and other cases, wee may use Iugerum.*
- Iungo**, copulo, & quasi in unum ago. *To ioyne.*
- Iugum**, vertex, siue cacumen montis. *The top of an hill. It is also a yoke, or a yoke of oxen, that is, a couple. By metaphore it is a seruitude or a bondage. It is also a weauers beame, or a paire of gallioxes, such as first ignominie the Romans went vnder.*
- Tribus** hastis iugum fit, humi fixis duabus, superque eas transversa una deligata.
- Iuno**, dea, Iouis uxor. *The goddesse, Iupiters wife.*
- Iuro**, iuramentum facio. *To sweare.*
- Ius**, quod natura, aut ciuitas, aut gens iubet, & liquor eorum quæ coquantur. *The law and right, and the broth of any thing sodden.*
- Iusta**.
- Iussu**, imperio, iussione. *By commandement.*

NOM. ET VERBORVM

Iusta idem quod exequiz.

Iustitium, juris dicendi intermissio.

No terme.

Iuuenis, qui adolescentium excessit ætatem. *One come to mans age.*

Iuventus, ætas iuuenilis. *Mans state.*

Iuvo, auxilium do, *To helpe.*

L

LAbes, hiatus, macula, dedecus. *A great chap, a spot, a dishonour, or reproch.*

Labor, vel labos, opera, defatigatio. *Labour & toile, paines taking, sometimes it is misery, calamity, perill, danger, trauell.*

Lac, succus maternus, quo animalia nutriuntur. *Milke.*

Lacesso, vexo, incito, provoco. *To trouble, to prouoke.*

Lacio, in fraudem duco. *To allure, or to entise.*

Lactes, graciliora intestina. *The small gues.*

Lactō, lac emitto, vel per blanditias decipio. *To giue milke, or to deceiue.*

Lacus, locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natis, qui efficit rivos. *A lake, a waare, or a mire.*

Lædo, verbo factōve aliquem offendō. *To hurt.*

Lælaps, nomen cuiusdam è canibus Aëtonis. *One of Aëtons dogges called Lælaps, for speedy furiousnes. For Lælaps signifieth a whirlwind, a tempest, and a storme.*

Lambo, lingua lingo. *To lick.*

Lampas, ignis aut solis splendor. *A fire, or brightnesse of the Sunne, or a lampe.*

Lanista, qui domi gladiatores docet, & populo vendit. *A Master of defence.*

Laquear, pars superior cubiculi parum convexa. *A vaulted rooffe of a parlour.*

Laser, herba quæ iam, & succus qui ex culmo lasepitii exudat. *The herbe out of the which commeth the iuice that the Apothecaries doe call Asa dulcis, and Belzoe, or Belzoin, the common people called is Benjamin.*

Lavo, aqua purgo. *To wash.*

Lateo, abscondor, non compareo. *To lurke, or to be hidden.*

Laurus, genus arboris. *A bay tree.*

Lebes, vas cœneum. *A caldron, or a panne.*

Lecythus, ampulla olearia. *A boxe for oile and ointment. It is taken also for eloquence in wruting.*

Lego, notum est. *To read.*

Lemures, larvæ nocturnæ, & terrificationes imaginum. *Hobgoblins, or night frights.*

Leo, animal ferox. *A Lion.*

Leo, imprimo, formo. *To imprint, to forme. Abusivum.*

Lethum, mors, interitus. *Death.*

Liberi, pignora. *Children. One son or one daughter may bee called Liberi, and so may nephewes and their successors.*

Libet, placet. *It pleaseth.*

Libs, ventus, Aphricus. *The south-west wind, by west.*

Licet, fas est. *It is lawfull.*

Lichen, herba vel gravissimum morbigenus. *Liuerwort, the Apothecaries call it Hepatica. It is also the kind of leprosie, called a sauce fleame, in Latine Impetigo.*

Lien, splen. *The milt. Dicitur & lienis in nominativo.*

Ligur, incolæ Liguriæ. *An Italian of the country of Liguria.*

Limax, testudo & cochlea serotina.

INTERPRETATIO.

stris. The shelled snail, and the dew snail.

wild beasts, or brothell houses, and petie tipling houses of bawdry.

M

Menalus, mons quidam Arcadiæ.

A hill of that name in Arcadia.

Magnes, lapis ferrum attrahens. A stone that draweth iron unto it. It is called also Heracilius lapis, or Sideritis.

Majores, avi, abavi, proavi, atavi, tritavi, & quicunque ante nos in infinitum. Our auncesours.

Malo, magis velim. To will rather.

Mando, comedo, vel committo. To eat, or to commit.

Maneo, sisto, & expecto. To tary, or to tary fir.

Manes, dii inferi inter numina lava. Sprites or Diuels.

Manubiæ, quæ manu capiuntur ab hostibus. Spoiles taken in wayres.

Manus, membrum notum. A hand.

Mapalia, agrestes casæ. Sheep-cotes or small cottages.

Mare, pelagus. The Sea.

Margo, cufusque rei extremitas. The brinke or skirt of any thing, or the banke of a riuer or sea.

Marmor, lapidis genus. Marble.

Mars, deus belli. The name of the god of warr.

Martyr, testis. A witnesse man or woman.

Mas, vir. A man.

Massicus, mons Campaniæ optimi vini ferax. A hill in that part of Italy that is called Campania, fruitful of pleasant wines.

Mater, nota est significatio. A mother.

Medcor, do medelam. To cure.

Medicor, medeor, remedium adfero. Idem.

Mejo, mingo. To pisse.

Meis

Manus, vestis genus ab umbilico ad pedes, seu lutum aut cœnum mollius. A kinde of garment, or else slime or mud.

Lingo, lambo, id est, aliquid lingua molliter tango. To liske.

Lino, aliquid alicui rei superinduco. To damb.

Linquo, committo, pecco. To leaue, to trespassse.

Linter, navicula è cavata arbore facta. A cock-boat.

Linx, animal maculosum, acutissime videns. Our men call this beast an Ounce.

Liquefio, liquefco. To be molten.

Liquor, liqueo, idem.

Liveo, lividus sum, id est, sordidus. To be wan, or filthy.

Lix, coquus in exercitu, vel qui sequitur quæstus gratia. The Scolion that waiteth on an army.

Locri, urbs in Brutiis. A towne in Italy.

Locus, propriè illud quod aliquid continet. A place.

Logos, sermo, rat o, verbum. Speech. reason, a word.

Liquor, verba qualiacunque profero. To speake.

Luceo, lucem emitto. To be light.

Ludo, ludum exerceo, jocor. To play, or to sport.

Lats, cum in urbe aut in agro febris.

Laliudve morbi genus homines, aut pecora, aut utrosque corrumpit. A common disease or murren.

Lgeo. To bewaile, to lament a thing, or else absolutely to mourne, and sometime to be a mourner in apparell.

Luo, soluo, pœnas do. To redeeme, to cleanse, to pay for.

Lustra, habitacula ferarum. Denues of

NOM. ET VERBORVM

Mel, liquamen dulce. *Hony.*

Meleager, vel meleagrus, Oenci ætoliz regis filius. *A mans name.*

Menda, & mendum, error, erratum. *A fault.*

Menses, mulierum profluvium. *Womens flowers.*

Mensis, tempus lunæ curriculo confectum. *A moneth.*

Mereor, aliquid facio, quamobrem, dignus sum quibetincam præmium vel pœnam patiar. *To deserue.*

Meridies, dies medius. *Noone or the noonsteed.*

Metior, pondero, mensuro, considero. *To measure.*

Meto, seco, amputo herbam, vel segetem. *To mowe.*

Metuo, timeo. *To feare.*

Metuor, timeor. *To be feared.*

Meus. *Mine.*

Mico, fulgeo cum motu vel tremore. *Often with certaine intermissions to shine, and likewise to be moued, to put forth fingers to him with whom we play, will put forth, which is called Micare digitis.*

Miles, qui vel quæ militiam exercet. *A warrior, a souldiour.*

Mingo, urinam facio. *To pisse, or to make water.*

Minæ, metus incussiones per verba aut signa. *Threatnings.*

Minores, posterius, etiam post trinepotes futuri. *Our successours.*

Misceo. *To mingle, to serue drinke, sometime to trouble.*

Misereor, misericordia afficior. *To take pity on.*

Mitto, ad aliquem do. *To send.*

Mœnia, muri urbis. *The walles of a towne, and figuratiuely the towne it selfe.*

Mœreo, tristior, dolore afficior. *To be hawie, sadde, in a dumpe or*

a mourning.

Monoptoton, nomen non flexu, & carcus omni casu præterquam uno & eo obliquo. *A Noune having one termination, and that in one oblique case.*

Mons, terræ tumor altissimus. *A hill.*

Mordeo, dentibus lædo. *To bite.*

Morior, è vita discedo. *To die.*

Mos, vitæ institutum consuetudine firmatum. *A custome.*

Mulceo, lenio. *To asswage.*

Mulgeo, lac è mammis exprimo. *To milke.*

Mulier, quæ non est virgo. *A woman.*

Mulsum, potus ex vino & melle. *A certaine wine conselt with hony.*

Multiplico, adaugeo. *To multiply, to encrease.*

Mania, onera legi dedita, & officia quæ publicè præstantur. *A duty or office.*

Mus, exiguum animal. *A Mouse.*

N

Nanciscor, acquito. *To get, and to obtaine.*

Nascor, orior, in mundum venio. *To be borne.*

Natales, conditio sanguinis & familiaritatis. *The degree of bloud and gentrie, as generosi natales, natales obscuri. It is also taken for yeeres. Sex mihi natales ieræ. There were passed sixe yeeres. It is also used for the origine or spring of things.*

Natalis, dies alicui natalis. *A birth day.*

Natrix, serpens aquaticus. *A water serpent that with poyson infects*

INTERPRETATIO.

seth the water.
 aetate, partu: *By age, or by birth.*
 Nec, quacunq. re te occid^o. *To kill.*
 Necto, ligo, conjungo. *To knit.*
 Negligo, contemno, non curo. *Not to passe on, to contemne.*
 Nefrens, porculus per aetatem sabam frangere nondum potens, *A young pigge.*
 Negro, niger fio, *To become blacke.*
 Nemo, nullus homo. *No body, man or woman.*
 Necto, filum torqueo. *To spinne.*
 Nescio, nescire. *Neither of both.*
 Nervus, motas sensusque instrumen-
 tum. *A sinewe.*
 Necto, ligo vel necto. *To binde.*
 Nocticornax, corvus nocturnus. *A night raven.*
 Necto, splendo. *To shine.*
 Nihil, rei cuiusvis privatio. *No thing.*
 Nihilum, rei cuiusvis privatio.
 Nihil, vide nihil.
 Nitor, conor, ago sedulo. *To goe about, to endenour.*
 Nitor, est oculorum & aliorum membrorum nifu aliquid conari. *To use a token with the eyes, to winke, to endeavour.*
 Nator. *To swimme.*
 Nitor, malum infero. *To hurt or to harme.*
 Nocturnus, nocte, *By night.*
 Nolo, renuo, non volo. *To nill.*
 Novus, quasi novus, propter initium observationis. Erant autem in Martio, Maio, Iunio, & Octobri, sex dies, qui calendas sequebantur, reliquis quatuor. *The names of months.*
 Noto, rem certam habeo, *To know.*
 Noster. *Ours.*

Nostras, *Of our countrey, sett, or faction.*
 Notus, ventus, meridionalis, quem nos austrum appellamus, *The south winde.*
 Nubes, vapor humidus sublime egres-
 sus. *A cloud.*
 Nubo, viro trador, *To bee married to a man: For it is in the Womans part onely.*
 Nugæ, cum nihil agimus. *Trifles.*
 Nullus. *None.*
 Nundinum, dies & conventus status rerum mercatui. *A faire.*
 Nuo: *A Verbe not much in use, the compounds thereof bee commonly received, and it signifieth to nodde.*
 Nuptiz, legitima coniunctio maris & femine in vita societatem. *Marriage.*
 Nurus, filii uxor. *A daughter in law.*

O

Obdo, oppono, sive appono. *To set against.*
 Obex, obiectum aliquod, vel obstaculum, ut pessilum, sera. *A barre or stop.*
 Obliviscor, & memoria aliquid excidere sino. *To forget.*
 Obses, qui vel quæ traditur in fidem alteri. *An hostage or pledge, man or woman.*
 Occido. *To fall or perish, and to bee slaine.*
 Occiput, posterior pars capitis. *The hinder part of the head.*
 Occludo, claudio. *To shew.*
 Occulo, abscondo, abeo. *To hide.*
 Odor, vel odos, quasi olor ab oleo, est autem infectus aë. *A savour.*

NOM. ET VERBORVM.

October, mensis octavus à Martio, *The tenth month in our yeere, called October.*

Oleaster, olea sylvestris. *A certaine shrubbe like the Olive tree: the Greeks call it the wilde Olive, or the ground Olive, for the lownesse.*

Oleo, odorem spiro & emitto, *To give a smell, and that indifferently, so that the differences be made with bene and malè.*

Olfacio, odoror, *To smell, or to favour a thing: by translation it is to perceive, and finde, to foresee.*

Omen, augurium quod fit ore. *Hal-
soming and forespeaking.*

Omnis, Every one.

Onus, pondus alicui injunctum. *A burden.*

Onyx, unguis, & gemma, *The naile of a mans hand, a precious stone white like a naile, the hawe in a mans eye.*

Operio, tegeo, *To cover.*

Opis, adimiculi, præsidii, *Of aide and helpe.*

Opifex, qui opus facit, *A workman.*

Oppango, circumfigo, circumplan-
to, *To fasten, or to ioine unto, or to plant about.*

Opus Opuntis, nomen ciuitatis in Locris. *A townes name in the country of Locris.*

Orbis, circulus mundi, res rotunda. *A Globe or a bowle, and there of the world is called Orbis, because it is every way round like a bowle.*

Ordior, incipio, *To begin or to com-
mence.*

Ordior, id est, texo. *To weave.*

Oriens, regio orientalis. *The East.*

Orior, nascor, surgo, incipio. *To
spring, to rise, to begin.*

Orontes, nomen viri, & fluvii. *A
mans name, or a certaine river in
Syria, now called Tarsaro.*

Os oris, concavum illud intra quod
sunt dentes & lingua. *A mouth.*

Os ossis, solidamentum corporis du-
rum. *A bone.*

Ostreum, conchæ species. *A O-
ster.*

Ovum, Anegge.

P

Paciscor, pactum facio, convenio,
*To make a bargain, to fall to an
accord, sometime to promise.*

Pallco, parum albo. *To be pale.*

Pampinus, vitis ramus. *A vine-
branch.*

Pando, aperio, patefacio. *To open.*

Pango, paciscor, cano, jungo, plan-
go, figo. *To bargain, to sing, to
ioine, to waile, to fasten.*

Panis quo pascimur. *Bread.*

Panther, & panthera, animal quod-
dam pardo simile. *A cerne
beast.*

Papaver, genus herbæ soporiferum.
Poppie,

Papyrus, charta qua utimur in literis
scribendis. *A certaine sort of rush
growing in the marsh of Egypt
somewhat high, whereof they make
a kinde of paper, and called is Pa-
pyrus, whereof our paper now is cal-
led likewise.*

Paradisus, locus amœnissimus. *A
place of pleasure.*

Partio, divido, & quasi partes facio
To part or divide.

Parco, abstinco ab ultione. *To
spare.*

Pa co, obedio, *To obey.*

Pario, prolem produco. *To bring
forth.*

Parent

INTERPRETATIO.

Parens, pater aut mater, avus aut avia. <i>A father or mother, a grandfather or grandmother.</i>	vescuntur, <i>All manner of vishnall.</i>
Parnassus, mons in Phocide, duos vertices habens, <i>An hill in Phocida countrey of Greece.</i>	Perago, perficio, <i>To finish, and to perfect businessse.</i>
Parturio, cupio, aut conor parere, <i>To be toward labour.</i>	Perlego, totum lego. <i>Wholly and thorowly to reade.</i>
Pasco, nutrio, <i>To feed, to nourish.</i>	Percutio, serio, <i>To smite.</i>
Pascor, nutrior, alor, <i>To be fed.</i>	Perdix, avis nota, <i>A Partridge.</i>
Passer, avis salacissima, <i>A Sparrow.</i>	Perdo, amitto, <i>To lose.</i>
Pateo, apertus sum, <i>To be open.</i>	Perduellis, hostis, <i>An enemy in the warres.</i>
Pator, sustineo, tolero, <i>To suffer, or to abide.</i>	Pergamus, civitas insignis Asiæ in ditione Trojanorum, <i>The city of the Troians, otherwise called Ilium, or Ilion.</i>
Patro, aliquid mali committo. <i>To commit some evill.</i>	Pergo, in re procedo, abeo, <i>To go forward.</i>
Patruales, patruorum filii, <i>Brothers children.</i>	Permissu, Permissione, cum nemo adversatur. <i>By sufferance, with leave and licence.</i>
Paveo, timeo, <i>To feare.</i>	Perpetior, multum cum labore ac dolore patior, <i>Thorowly to beare or suffer.</i>
Pecten, instrumentum textorum, & dentatum, <i>Acombe, or a weavers looy.</i>	Perplaceo, valde placeo, <i>To please very much, or thorowly to please.</i>
Pectus, orno capillos, <i>To combe the hare.</i>	Persis, orientalis regio, <i>The countrey of Persia.</i>
Pecus, cudis, oris, omne animal quod sub hominis imperiis pabulo terretur pascitur, <i>All cattell.</i>	Pes, ima pars corporis qua gradimur <i>A foot.</i>
Pedes, qui pedibus incedit, <i>A footman.</i>	Peto, oro, obsecro, volo, <i>To aske.</i>
Pedo, ventris crepitum facio, <i>To fart.</i>	Phaleræ, ornamenta equorum <i>Horse trapping.</i>
Pelagus, mare, <i>The sea.</i>	Pharus, turris altissima in portu, quæ lucet navigantibus, <i>A watch tower.</i>
Pellex, mulier impudica, <i>An harlot.</i>	Phaselus, navicula velox & oblonga. <i>A brigandine.</i>
Pello, ejicio, removeo, <i>To drive or to put away.</i>	Philotis, nomen mulieris, <i>A womans name.</i>
Peneates, dii domestici. quod penes nos nati sunt, <i>Householde gods.</i>	Phœnix, avis in oriente, à Phœnice pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima, in Arabia nascens, aquilæ magnitudine. <i>Phœnix the bird.</i>
Pendeo, suspensus sum, <i>To be hangged.</i>	Phryx, vir Phrygiæ, <i>A Troiane.</i>
Pendo, suspendo, vel pendero, æstimio, <i>To hang, to weigh, to prise.</i>	Pietas, pius cultus <i>Godline se.</i>
Pennis, cauda. <i>A taile, and at the last it was taken for a mans yard.</i>	
Pennis, vel penum, omne esculentum, poculentum, quo homines	

NOM. ET VERBORVM.

Piger, dolet, seu molestum est. *It is heavy.*

Pingo formam alicujus rei ductis lineis represento. *To paint.*

Piso, tundo, panem conficio. *To smite with the beake, to beat in a mortar, as once they did their graine, and thereof to bake.*

Pinus, arbor est piceæ generis, nucesterens omnium maximus, quas Latini pincas vocant. *A pine tree.*

Piper, herba. *Pepper.*

Piscis, animal quod continuè sub aquis degit. *A Fish.*

Pix, resina ex arboribus fluens. *Pitch.*

Pytho, serpens è putredine natus. *A Serpent.*

Placeo, gratus sum. *To please.*

Plagæ, retia rariora ad capiendas feræ. *Hunting nets, or wide meshed nets to take beasts.*

Plaudo, manibus percutio, ac gestu letitiam indicco. *To clap hands for joy.*

Plebes, vel plebis idem quod vulgus. *The common people.*

Plecto, supplicio, afficio, punio, fecio. *To punish, to beat.*

Pleo, plenum facio. *To fill.*

Plico, contraho, & rugas facio. *To fould, or to plait.*

Pluo, aquam demitto. *To raine.*

Plus, vox incrementi. *More.*

Polleo, possum, valeo. *To be able, to be of power, and sometime it is taken for to passe, or to be better, or more profitable.*

Pons, asse, vel quodvis aliud per quod super aquas transimus. *A bridge.*

Pono, colloco, constituo. *To sit, or to put.*

Pontus, mare. *The Sea.*

Porticus, ampla domus propter repentinos imbres deambulationis gratia edificata. *A Galerie, or an ambulatorie.*

Posco, peto. *To aske and to require.*

Postis, latus, portæ sive januæ. *A poste,*

Poto, bibo. *To drinke.*

Præcordia, quæ exta separant ab inferiore viscerum parte. *The Midderisse.*

Præcurro, antecurro, sive citò antecurro. *To run before.*

Prælego, ante lego, ut solent præceptores suis discipulis. *To bee an Interpreter, or a Reader, and sometime to cut, or to saile by.*

Præminco, præcello. *To excell other.*

Præsul, qui vel quæ præest. *He or she that superintendeth.*

Præses, qui vel quæ præsidet. *Idem.*

Prandeo, prandium sumo, vel antequam prandium cibum sumo. *To dine.*

Precis, preceationis, obsecrationis. *Of prayer, of petition.*

Premo, *To presse, to bee against, and to vex, to push, and to bee hard at hand with, to drine, to hide, to expell, to shut, to deflowre, to kill, &c.*

Preneste, nomen urbis. *A towne in Italie.*

Pres, sponsor qui se obligat, id est fide jussor in lite nummaria. *A surety.*

Princeps, qui vel quæ principatum obinet. *The Prince, or Præcessor.*

Primitiæ, primi fructus ex agro percepti, qui deo offeruntur. *First fruits of a mans grounds, or the firstlings of any other thing.*

Problema,

INTERPRETATIO.

Problema, propositio interrogatio-
nem annexam habens. A di-
mauna.
Prodo, manifesto. To betray, to make
manifest.
Proficiscor, eo aliò, To go forth.
Proluo, multum sive multo tempore
lavo, To all to wash.
Promineo, procul appareo, To hang
out in sight.
Promo, profero, eloquor, To set a-
broach or to utter.
Promptu, paratè, sine mora, With
readinesse or speed.
Pulso, cano instrumento musico,
To sing, or to play on an instru-
ment.
Puber, vel Pubes, propriè lanugo
quæ maribus decimoquarto an-
no, feminis duodecimo circa
pudenda oriri incipit, Ripenesse
of age.
Pudet, pudore afficior, It shameth.
Puerasco, exacta infantia pueritiam
inchoo, To waxe a child.
Pugil, qui vel quæ pugnandi artem
novit, A champion, man or wo-
man.
Pulvis, & pulver. Dust. notum est.
Punctus & punctum, minima indivi-
duæque lineæ pars, A prick or a
point, a little centre.
Pungo, stimulo, morsum ac aculeum.
Pungo. To prick or to sting.
Pomex, lapis cavernosus, A pummi-
stone.
Pus, sanies, & quicunque humor
in putredinem versus, Matter or
Core.

Q

QVæro, investigo, interrogo, To
seek for, to search.
Quatio, moveo, concutio, To shake

Quercus, An oak.
Queror, lamentor, To complain and
lament.
Qui, The which
Quies, vacatio à labore, aut cessa-
tio à quovis opere, Rest, it apper-
taineth to the body. Tranquillitas,
vnto the minde.
Quilibet, Every one, or whosoever &c
will.
Quinisco, caput inclino, moveo, To
hang the head.
Quisquiliæ, purgamenta, & quic-
quid ex arboribus sarculorum, fo-
liorum, aut florum minutim deci-
dit. Things of no we ght, Things
not worthy regard, or chipping.
Quot, How many.

R

RAbula, homo sutilis. A brawler,
or a snatterer in the law
Rado, cultro vel quavis re acuta de-
cerpo, To shave.
Ramex, ruptura, & dislentio intesti-
norum, Burstnesse.
Rapio, per vim traho, aufero, To
sua away.
Rastrum, instrumentum dentatum,
quo utimur in sœnificio ad cor-
radendum scœnum. A rake.
Raucio, raucus sum, To be hoarse.
Recido, retrò sive iterum in eadem
cado, To fall backward, or to fall
into the same againe.
Reccordor, rursus in mentem revoco.
To call to minde againe.
Reddo, acceptum vel ablatum resti-
tuo, To render or to restore.
Redoleo, odorem alicuius rei refero,
vel multum oleo, To be are the sa-
uor of a thing, or to sinor strong ly,
and by metaphor to resemble and to
taste of.

Q 3

Refrim 30

NOM. ET VERBORVM

Refringo, iterum frango. *To break open.*

Rego, guberno, *To rule, or govern.*

Relego, rursus lego, *To read again.*

Reminiscor, recordor, memini. *To remember.*

Ren, viscus quoddam, *The kidney.*

Renuo, refuto, rejicio, *To refuse.*

Reor, arbitror, puto, *To suppose.*

Repango, dissolvo, rejungo. *To loose, to disjoin.*

Reperio, invenio, *To finde.*

Replico, dissolvo, *To unfold.*

Repetundarum, alienarum pecuniarum, de quibus præses provincie à provincialibus accipitur, si quas vi aut dolo expilauit. *Of bribery and pillage, or of extortion.*

Repungo, iterum stimulo, vicem reddo. *To prick again.*

Res, omnia siue corporalia siue incorporalia comprehendit. *A thing.*

Rescio, rursus percipio. *To know again.*

Respuo, repudio, sperno. *To refuse.*

Restis funis vel lorum. *A rope, or a with.*

Resulto, resilio, reuertor, in contrarium salio. *To rebound.*

Retē, instrumentum quo pisces capiuntur. *A net.*

Rex, nota est significatio. *A king.*

Rideo, cachinno *To laugh.*

Ringo, est torquens ut canes. *To make an euill favoured face like a barking dog, and to vex.*

Robur, species quercus durissimæ. *An oak.*

Rodo, mordeo, comedo. *To gnaw.*

Roma, vrbs Italia quondam à pastoribus condita, olim gentium do-

mina cum floreret, quarta & postrema Monarchia. *Rome.*

Ros, humor qui sereno tempore à cælo fluit. *A dew.*

Rostra, templum seu forum iudiciale, ante curiam Hostiliam in quo erat pulpitum, ex quo concionari solebant. *The place where masters be declamed.*

Rodens, funis nauticus. *A cable.*

Rudo, grauitèr sono ut asini. *To rattle like an ass.*

Rumpo, frango. *To break.*

Ruo, cado. *To fall.*

Rus, locus extra urbem, ubi agri sunt & villæ *The country.*

S

Sacer, quod venerabile. *Holy.*

Sacerdos, deo dicatus ad sacrificia facienda. *A Priest or a Nunne.*

Sacro, deo dedico, sacrum facio. *To dedicate.*

Sal, quo vitumur in cibis condiendis. *Salt.*

Salio, salto. *To leape, or to leap as brute beastes do when the male courseth the female.*

Sallo, sale condio, ac conspergo. *To salt, to powder, or to season with salt.*

Salto. *To leape or to danc.*

Salum, mare, à sapore salis. *The sea.*

Salus, incolumitas. *Health.*

Samnis, nomen gentis. *A Samnite.*

Sancio, firmo, & propriè effuso sanguine per hostiæ immolationem. *To make sure, and to establish.*

Sanguis, cruor qui ex vulnere spargitur. *Blood.*

Sapphirus, pretiosus lapis. *A Sapphire.*

Sapientia, rerum diuinarum atque humanarum scientia. *Wisdom.*

Sapio

INTERPRETATIO.

Sapio, saporem habeo, *to have a taste.*
Sarcio, purgo, reficio, integrum facio, *To patch and amend.*

Sardonyx, *A certaine precious stone.*
Sarago, satis ago, laboro, sollicitus sum. *To do and labour.*

Satrapas, princeps. *A Prince.*

Scabo, frico, *To scratch, or to rub.*

Scalpo, sculpo, & folio unguibus ac manibus. *To claw, or to scratch.*

Scando, in altum tendo, *To climbe.*

Scindo, seco, findo. *To cut, or to divide.*

Scio, *To know.*

Scobis & scobs, est id quod ab aliqua materia decidit per ferram, terebram, aut limam *Dust.*

Scriba, qui literas, vel gesta, vel tabellas, & similia scribit alterius nomine. *A Scribe, or Notary.*

Scribo, literas formo, *To write.*

Scrobs, fossa aut puteus, *A ditch, or a pit.*

Scurra, qui risum ab auditoribus capiat, non habita ratione verecundia, aut dignitatis, *A scoffer, a jester, a parasite.*

Secerno, abjungo, separo, *To divide, to separate.*

Seco, divido, *To cut.*

Sedeo, quiesco, *To sit.*

Seges, frumentum in spicis. *Cornet standing.*

Selego, seorsum colligo, *To gather apart.*

Senecta vel senectus, senum ætas. *Old age.*

Senex, senio confectus, *An old man.*

Senio, quod sex puncta continet.

Senium idem quod senecta.

Semis, id est, semias, sex uncia, dimidium assis, *Half a pound, or the half of any whole sum.*

Sentio Aliquo sensu percipio, pro

intelligi ponitur, *To perceive by some sense, or to understand.*

Sentis, spina, *A thorne.*

Sepelio, defunctum terra condo. *To burie.*

Sepio, obstruo, circundo, munio. *To compass, to hedge.*

Seps, serpens parvus. *A little serpent, after whose stroke the members doe rot.*

Sequor, abeuntem subsequor. *To follow.*

Sermo, loquela, *Speech.*

Ser, populus Afæ. *One of a certaine people in Afæ called Seres.*

Sero, semino, planto. *To sow, or plant, or to graft, and sometime by translation to beget, by translation also wee say serere bella, serere certamina, id est movere lites & pugnas.*

Serpens, anguis, *A dragon, or serpent, or a snake.*

Sensus & sensum, organum sentiendi, & quod mente concipitur. *Any of the five wits called the senses, or that that the minde conceiveth, called a meaning.*

Sibilus, est quidam stridor oris per angustam spiritus emissionem, inter dentes ferè. *An hissing.*

Sido, descendendo ad sedendum, *To pitch or to lie downe.*

Siler, arbor quam vulgo salicem vocant. *An osier, with this differencee Montanum, is signifieth a simple that the Apothecaries doe use, in Latine called Seceli Massiliense.*

Silex, lapis durissimus, unde ignis excutitur, *A flint stone.*

Sinapis, & sinapi, herba est semen ferens, tanta acrimonia, ut lachrymas cieat comedenti. *Secere mustard.*

[NOM. ET VERBORVM

- Singultio, graviter tussio, & singultus. *To sob.*
 Sino, permitto, *To suffer.*
 Sinus & sinum, genus vasis sinuosi. *A bowle, or a dish for milke or wine to drinke of.*
 Siren, monstrum maris. *A Meare mayd.*
 Siser, herba ejus radix præcipue est in usu. *A Persnep.*
 Sisto, stare facio, *To bring before.*
 Stirps, truncus vel progenies, *The stocke of a tree, or a kindred.*
 Sitis, desiderium potionis, *A thirst.*
 Sydon, velum subtilissimum. *Seddall.*
 Synodus, conventus. *A councill congregated.*
 Soboles, successio, *An off spring.*
 Socrus, uxoris vel mariti mater. *A mother in law.*
 Sodalis, ejusdem fortis socius. *A fellow.*
 Sol, qui Phæbus dicitur, *The Sun.*
 Soleo, factus sum, *To be wont.*
 Solum, sella regia, in qua reges jussu dicentes sedebant, *A Throne, or chaire of state.*
 Solvo, quod ligatum erat dissolvo, ac enodo, *To loose.*
 Somnus, sopor, quies. *Sleep.*
 Sono, sonum facio, *To sound.*
 Sorbeo, deglutio quicquam molle. *To sup.*
 Soror, notum est, *A Sister.*
 Spargo, latè projicio, ac passim jacto. *To sparkle, or sprinkle.*
 Species, effigies, aromata, genus, visio, *A forme, spice, the kinde of a thing, or an apparance.*
 Specio, video, *To see.*
 Specus, spelunca, unde spectare licet. *A den to await a prey.*
 Splen, lien, viscus quoddam, *The spleen.*
 Sperno, despicio, contemno, *To despise.*
 Spinus, agrestium prunorum arbor. *A Sloe tree.*
 Spondeo, sponte promitto, *To promise, and sometime to betroth.*
 Sponsalia, promissio sive stipulatio futurarum nuptiarum. *Betrothing with conditions taken.*
 Spontis, naturæ & ingenii proprii, *Of nature and owne disposition.*
 Statuo, pono, colloco, erigo. *To place, to set up, sometime to decree and appoint, sometime to dedicate and set before.*
 Sterno, projicio in terram. *To throw downe, or to spread.*
 Sterto, dormio, & somnum altum dormiendo capio. *To sleep till wee snore.*
 Stipis, & stipis, pecuniæ genus quod per capita colligere solent. *A money gathered by the poll, for the use of the Gods, or for the poore and therefore it signifieth also a reward, or a profit.*
 Stirps, origo, progenies, soboles. *A stocke, a tribe, a descent, and sometime it is the bodie of a tree, idem truncus.*
 Sto, erectus sum, vel maneo. *To stand.*
 Strepo, sonum facio, *To make a noise.*
 Strido, strepitum edo, *To make a noise, a whissing, or a creaking.*
 Strideo, facio stridorem, sonum violentum. *To make a great noise, or to gnash with teeth. It is applied also to wheelles, to doore-hooles, to serpents, to the Sea, and such other things.*
 Stringo, premo, arcto, *To make strait, to pull, sometime to strike.*

Struo,

INTERPRETATIO.

arno, To build, to pile up, & some-
time to endeavour and to goe about-
to set in array.

Caletia, imprudentia, stoliditas, Foo-
blishesse.

Caudeo, hortor ad id quod intendo,
To counsell.

Caber, genus ligni quod nautis utile
est supernatent retia. A cercke
tree.

Cahego, furto aliquid surripio. Pri-
mily to steale away.

Caheleo, leviter oleo, sive odoratus
sensu leviter percipio, To savour
or to smell a thing a little, and by
translation to bee espied, and to bee
smelled out.

Cassero, sustineo, patior, To sustaine,
or abide.

Cassico, soleo. To be accustomed.

Casso, spiritu attraho succum. To
sucke.

Cassmo, oppidum in Brutiis, A town.

Cassum, To bee.

Cassmo, multum, & penè nimium mi-
hi, To take.

Casspellex, res domestica, Householde
stuffe.

Cassplico, humiliter & cum reveren-
tia precor, To intreat.

Casspeticæ, auxilium, subsidium, Aid,
helpe, succour.

Cassargo, erigo me, To arise, sometime
to spring, or to grow, to increase. It
is also to arise by little and little, as
things do in building.

Cass, animal sordidum. A Boare, Sow
or Hogge.

T

TAceno, sileo, non loquor. To keepe
silence.

Tacer, pertæsum est, displicet, It ir-
keth, or wearieth.

Tænatus, locus umbrosus in radice
Malex, promontorii Laconiz ju-
xta Spartam civitatem, in quo
quia hiatus magnus est, & stre-
pitus quasi progredientium senti-
tur, dixerunt veteres per hanc
esse descensum ad inferos. A pro-
montory in Laconia, wherein is an
entrance to go downe to Hell.

Tagus, fluvius Lusitaniz habens arc-
nas aureas, A certaine river in
Portugall.

Talio, vindicta, hostimentum. A-
vengeance, or like for like.

Talpa, animal capturn oculis, muri
simile, A Mole or Want.

Tango, percutio. To touch.

Tartarus, demissior inferni locus.
Hell.

Tantundem, æquè tantum. As
much.

Tapes, vel Tapetum, vel Tapete, id
est, panni depicti tegimen, mirè
pictum variis coloribus. A carpet
or cloth of Arras.

Taygetus, mons in Laconide, Bae-
cho sacer, sub quo Sparta & Ami-
clæ. An hill in Lacedæmonia,
where Sparta and Amiclæ the cities
do stand.

Teges, vile stragulum, marta scirpia,
A mat.

Thebæ, nomen quarundam urbium.
The name of a city in Aegypt, and
of another in Bæotia, you shall
finde also in authors Thebæ and
Theba.

Therma, loca aquas habentia, aut
naturæ sponte calentes, aut for-
nace calefactas, fundendi, lauan-
dive usibus servata. Hot baths.

Temno, sperno. To despise.

Tempe, pulcherrimus ager in Thes-
salia, quem Peneus alluit. A very
faire field in Thessalia most plea-
sant

NOM. ET VERBORVM

- sunt* behold, and therefore appellatively it may be used for a place of delight, as Paradise and Elisium is. There is also Tempe in Bœotia, called Temælia Tempe: another in Sicily, named for difference Heliorix, the first is called Thesfala Tempe.
- Tendo, expando.** To stretch and to bend.
- Teneo, apprehendo:** To hold.
- Tepeo, in medio inter tepidum & frigidum sum.** To be warme.
- Tepesco, tepidus fio.** To waxe hot.
- Ternio, numerus ternarius.** The three.
- Tero, comminuo, consumo, tundo.** To wear by diminishing.
- Tesqua, loca edita aspera.**
- Teucus, Teucer, nomen proprium Troianorum regis.** A name of a certaine King of Troy.
- Trado, in potestatem alterius transfero.** To deliver unto another.
- Tros, nomen viri, A Trojan.**
- Testis, qui vel quæ testimonium profert, A witnesse, man or woman.**
- Texo, telam struo ac paro.** To weave.
- Tignus, tignum, trabs qua variè disposita domus extruitur, A rafter.**
- Tonitus & tonitru, nabis ictæ seu potius disruptæ sonus, Thunder.**
- Torqueo, To writh, to wrest, to wind or turne about, to gouverne, to torment, to spinne, to vex and trouble, to whurle, &c.**
- Tot, So many, or many.**
- Thorax, pectus, & pectoris muni-mentum.** The breast and breast plate.
- Thrax, vir Thraciæ. A Thracian.**
- Thus, incensum, libamen quo deum veneramus, aliquando ipsa arbor. Frankincense, and the tree.**
- Thbris, fluvius Italiæ.**
- Tibur, oppidum Italiæ.**
- Tigris, animal velocissimum & truculentum, A Tigre.**
- Timeo, metuo, To feare.**
- Timeor, metuor, To be feared.**
- Ticubo, lingua vel pedibus vacillo.** To stumble or stammer.
- Tollo, elevo, sublevo, To lift up, to bring up as children are by nursing, or els to stay or take away.**
- Condeo, crines vel lanam seco for-cipe, To clip or sheare.**
- Tono, valdè sono, ac facio tonitruum.** To thunder.
- Torpeo, languidus sum & remissus, To be sluggish and weak.**
- Torquis, circulus aureus, collique-ornamentum, A chaine to adorne the necke.**
- Torreo, vro, asso. To roste.**
- Torrens, fluvius per pluviam collectus, A lake without spring begun by raine.**
- Torris, lignum ardens vel adustum.** A fire brand.
- Tracto, traho, vel rursus traho.** To pull and to draw up, or to handle by saire or saule meanes.
- Traho, vi ad me rapio ac duco, To draw.**
- Translego, legendo transcurro, ac perlego, To read over.**
- Tremo, commoveor, agitor, To tremble.**
- Tres, Three.**
- Tribus, progenies, A kindred.**
- Trica, capilli pedibus pullorum gal-limaceorum involuti, Lets or stopes or hinderances of that. that chie-lyens so used could but enill be.**
- Triptoton, nomen quod tribus qui-buscunque casibus inflectitur.** A Noun declined with three cases.
- Trudo, manibus pedibusue impello.** To thrust.

INTERPRETATIO.

To, *Thou.*

uber, dictum à tumendo. & priore longa, terræ callus. *A swelling in any thing, a mushroom, or that whereof the push is.*

teor, defendo, *To defend.*

vor, video, *To see.*

udo, decutio, pulso, *To beat or to knock.*

ssis, vehemens spiritus eruptio, ea quæ meatum suum obstruunt excutere conantis, *The cough.*

V

ado, eo, *To go.*

valco, possum. validus ac sanus sum, *To be in health or to be able.*

aluz, sunt fores geminis habentes partes in se coeuntes, *A two leafed dore.*

annus, *A vane to winnow corn with.*

svadis, vadimonium, *A surty in a matter of debt.*

svais, instrumentum ad aliquid capiendum idoneum, *A vessel.*

tes, poëta, & qui futura prædicit, *A Prophet, or Propheteſſe.*

ber, *The adiective signifieth plentiful, abundant, copious; the substantiue signifieth a pap or a dug, or an vdder; and sometime it is found for plentifulnesse, as Vber agri, for fertilitas agri.*

tiberis, hoc non videtur defici vltimo casu, *Vide verber.*

estis, instrumentum quo clauditur ostium, *A dore barre.*

cho, navi, plastro, quadrupede porto, *To carry.*

ello, traho, extirpo, *To pull, orto plucke up.*

endo, venundo, alieno, *To sell.*

enco, vendor, *To be sold.*

Venio, ad aliquem accedo, *To come.*

Venter, quia pectore ad pubem terminatur, *A belly.*

Venus, dea amoris, & venustatis, *The goddesse of loue and beauty.*

Ver, anni pars temperationis, *The spring time.*

Verber, instrumentum longum verberandi, *Any thing that we beat with ball, as rod, whip, wand, or other.*

It signifieth also the stripe.

Vergo, tendo, declino, *To bend, to go, or to encline some way.*

Vermis, à vertendo, quia sese torquendo repit, *A worme.*

Verna, ex ancilla dominatus servus, *A bond man borne of a bond woman at home. It is vsed adiectiue for that that is domesticall or not strange, as vinum verna.*

Verris, porcus non castratus. *An hogge.*

Vetro, purgo, traho, *To sweepe.*

Verbo, muto, voluo, *To turne, or to change.*

Vervex, mas inter oves, cui adempti sunt testiculi, *A Weather.*

Vescor, uter cibo, & pascor, *To eat.*

Vesper, idem quod Hesperus, *It is called also vesperugo, and it is taken for the evening tide.*

Veto, prohibeo, *To forbid.*

Vicem, vicissitudinem, *An interchange when turnes be.*

Video, oculis intueor, *To see.*

Vico, ligo seu inflecto, *To binde or to bowe, thereof Victores bee called coupers. qui vasa vinaria religant.*

Vigil, qui vel quæ vigilat, *A watcher man or woman.*

Vincio, ligo, *To binde.*

Vinco, supero, *To ouercome.*

Vindex, qui vel quæ vindicat, *An auenger, man or woman.*

Vir, notum est, *A man.*

NOM. ET VERB. INTERPRET.

Virgilius Poëta. *A Poet's name.*

Virgo, quæ non est passa virum. *A Virgin.*

Vitrum, materia translucida, quæ ex arena, & cinere fit. *Glasſe.*

Virtus, ars rectè benèque vivendi. *Vertue or great power.*

Virus, venenum, & gravis odor. *Poison, or stench.*

Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia. *Strength, power, nature, violence.*

Viso, eo advidendum. *To go to ſee.*

Viscum, vel viscus, id est, glutinum ad aucupium. *Birdlime.*

Vivo, vitam ago. *To live.*

Vlciſcor, vindico. *To avenge.*

Vnguis, durities digitorum, tam in avibus cæterisque beſtiis, quàm in homine. *A nail, a hoofe, and a talant.*

Vocito, frequenter voco, *Oſten call.*

Volo, as. *To flee, or to goe apace, as Navis volat: Fama volat. But volo, vis, is to will, or to be willing.*

Voluo, verito, Toroule.

Vomis vel vomer, nomen habet, quod terram vomat. *The plowshare.*

Vomo, per os ejicio. *To vomit, or to parbreake.*

Virgeo, premo, compello. *To thrust.*

Vro, ardore aut frigore, nonnunquam alia vi lædo. *And by translation to hurt or to grieve.*

Vtor, usum rei habeo, *To use.*

Vulgus, multitudo ignobilis, *The base and common people.*

Vulpes, animal astutum. *A Foxe or a Fixen.*

Vxor, viri conjux. *A wife.*

Finis interpretationis omnium Nominum & Verborum Grammatices Regiæ.

*Magister Discipulos ad studia
literarum cohortans.*

*Vos ad se pueri primis invitat ab annis,
Atque sua Christus voce venire iubet.
Præmiâque ostendit vobis venientibus ampla,
Sic vos o pueri, curat, amatque Deus.
Igitur leti properate, occurrite Christo,
Prima sit hæc Christum noscere cura Deum.
Ad tamen ut Dominum possis cognoscere Christum
Ingenuas artes discito parve puer.
Hæc illi gratum officium est, hoc gaudet honores,
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiscum studium ad commune venite,
Ad Christum monstrat nam schola nostra viam.*

Puer ante lectionem.

*E Terno soboles amata Patri,
Quem vox æthere missa, mandat unum
Iudicique colique Christe: qui nos
Ad te voce iubes venire blanda,
Affirmans pueros Deo placere:
Da sanctum mihi spiritum, magistro
Immonstrante viam ingredi, Redemptor
Ad te quâ liceat venire possim.
Da cum moribus, artibusque honestis,
Sacri dogmata puriora verbi
Ad discam: sapientiâque & annis*

*Vt crescens, tibi plurimos & ipse
Olim adducere, que facit beatos:
Doctrinamque alios docere possim.
Hac est summa mei, caputque voti,
Quod ratum iubeas ut esse, per te
Ipsam Christe rogo, tuumque nomen,
Aeterno soboles amata Patri.*

Puer orans ante Cibum.

Conditor & rector magni Pater optime mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis.
Nate Deo, nostra reparator Christe salutis,
Vt cibum, ut positus fac bene potus alat.
Et tu sancte comes, dux solatorque piorum
Spiritus huic mense mitis adesse velis.
Corpora sic recte pascentur nostra, nihilque
Languida sic poterit ledere membra mali.

Post Cibum.

Corpora qui solito satiasli nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet:
Pasce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostraque caelesti nectare corda riga.
Quo pariter membris, pariter quo mente relictis,
Vsq̃ue tua liceat nos bonitate frui;
Tandem etiam placido vectos super aethera cursu,
Inter felices astra tenere choros.

Oratio

Oratio Matutina

Christe, Dei aeterni soboles aeterna parentis,
Ex illabata virgine natus homo:
Morte tua qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo sanguine nostra lavas:
Ah vitam largire pius sine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt.
O da peccati tangat mea pectora sensus,
Delicti ut pigeat paniteatque mei.
Vig. petens veniam credam tibi vera professo,
Et studium de te pendeat omne meum.
Te solum venerer, tibi discam fidere soli,
Unicum & agnoscam te Dominum atque Deum.
Neve tuo à vultu vesana mente recedam.
Resque prior mihi sit nomine nulla tuo.
Ne me quicquam in vita aut in nece separet ab te,
Sed semper servulus sim, maneamque tuus.
Amen.

L O N D I N I

Excusum Per Affignationem
Bonhami Norton, Serenissimæ Regiæ
Majestati in Latinis, Græcis, & He-
braicis, Typographi.

M. DC. XXVII.

